

Lilia Govornean, Doina Colesnicov

Curs integrat

Literatura

(română și universală)

Manual de clasa a 6-a pentru școlile de învățământ general
cu predarea în limba română

Recomandat de Ministerul Învățământului și Științei al Ucrainei

Львів
Видавництво «Світ»
2014

УДК 82.135.1.09(075.3)

ББК 83(4РУМ)я72

Г 57

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 07.02.2014 р. № 123)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Наукову експертизу проводили:

Інститут філології

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

Експерти, які здійснювали експертизу:

С.М. Лучканин – доктор філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства і класичної філології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

В.Г. Тодошук – кандидат культурології, асистент кафедри румунської та класичної філології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

М.Ф. Бирка – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та теорії управління освітою Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

Відповідальні за підготовку підручника до видання:

Ж.О. Кошкіна – науковий співробітник Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України;

С.П. Фоміна – завідувач сектора науково-методичного забезпечення змісту освіти загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською та іншими мовами національних меншин та освітніх зв'язків з діаспорою Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України

Говорнян Л.

Г 57 Інтегрований курс «Література» (румунська та світова) : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навч. румунською мовою / Л. Говорнян, Д. Колесникова.
– Львів : Світ, 2014. – 200 с.

ISBN 978-966-603-870-1

УДК 82.135.1.09(075.3)

ББК 83(4РУМ)я72

ISBN 978-966-603-870-1

© Говорнян Л.С., Колесникова Д.О., 2014
© Шингур О.В., художнє оформлення, 2014
© Видавництво «Світ», 2014

IMNUL DE STAT AL UCRAINEI

Versuri de Pavlo Ciubinski

Muzică de Mihail Verbițki

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Refren:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

INTRODUCERE

Dragi elevi! Folclorul românesc și literatura română cultă fac parte din tezaurul neamului nostru plin de glorie, sunt un cuplu de valori ale culturii poporului român.

Sufletul fiecărui om are nevoie de liniște și doar frumosul poate să nască acest leac minunat. Oare ce poate fi mai frumos decât o doină îngânată cu glasul duios al unui fluier sau nai? Prin ce, oare, îți poți exprima mai bine și mai plăcut sentimentele decât prin versul de miere al Măriei Sale – Poezia?

Scriitorii români sunt înzestrați cu un har deosebit, pentru că în operele lor te simți părtaș al multor întâmplări și trăiri interesante.

În paginile acestui manual veți întâlni și frumosul și binele în deplină măsură, iar pentru că sunteți adevărați purtători și păstrători ai limbii române, această carte vă dă posibilitatea să vă dezvoltați gândirea, memoria și să vă creați o viziune proprie asupra existenței omenești. Citiți-o cu sârguință, luați aminte de învățăturile ce vi le propunem, pentru că doar prin muncă puteți deveni oameni adevărați, care își cunosc și păstrează valorile culturale.

Lectură plăcută și succese în toate!

Literatura – artă a cuvântului

*Poporul care trăiește în inima
propriului său grai, generație
după generație, rămâne misterul
unui gând nedescifrat până la capăt.
(Karol Josef Wojtyła)*

Amintiți-vă!

- ✓ Opera literară este o creație în proză sau în versuri, care prezintă într-o formă aleasă, prin intermediul limbajului artistic și al ficțiunii, fapte, întâmplări, aspecte din natură, personaje, gânduri, idei și sentimente, reușind să-l emoționeze pe cititor. Prin ea autorul creează un univers imaginar propriu.
- ✓ Acest univers este realizat printr-un limbaj literar care are valoare artistică datorită utilizării expresive a cuvântului. Limbajul artistic presupune existența figurilor de stil care creează imagini artistice.
- ✓ Literatura, fiind o artă a cuvântului, utilizează cuvintele și asociațiile de cuvinte în așa fel, încât să obțină o expresie unică, sugestivă. În literatură este oglindită realitatea. Ea, însă, e prezentată în așa mod, ca să-i trezească cititorului cele mai profunde emoții și trăiri.
- ✓ Izvorul tuturor operelor literare este realitatea obiectivă în multiplele ei forme de manifestare.
- ✓ Orice operă literară are o structură, înțelegând prin aceasta alcătuirea ei în elemente componente ale unui întreg. Aceste elemente se află în interdependență unele cu altele și cu întregul.
- ✓ Când vorbim despre structura operei literare, avem în vedere: *tema, motivul, subiectul, conflictul, modurile de expunere, elementele de compoziție, personajele literare, dar și figurile de stil, elementele de prozodie și de sintaxă poetică*, raportate la specificul genurilor literare.
- ✓ Transfigurând artistic realitatea prin ficțiune, scriitorul devine creatorul operei literare, care reprezintă o unitate indisolubilă între conținut și formă, cu un mesaj pe care-l transmite prin cuvinte structurate într-un text cu valoare estetică.

În limba ta

În aceeași limbă
Toată lumea plânge,
În aceeași limbă
Râde un pământ.
Ci doar în limba ta
Durerea poți s-o mângâi,
Iar bucuria
S-o preschimbi în cânt.

În limba ta
Ți-e dor de mama,
Și vinul e mai vin,
Și prânzul e mai prânz.
Și doar în limba ta
Poți râde singur,
Și doar în limba ta
Te poți opri din plâns.

Iar când nu poți
Nici plânge și nici râde,
Când nu poți mângâia
Și nici cânta,
Cu-al tău pământ,
Cu cerul tău în față,
Tu taci atuncea
Tot în limba ta.

(Grigore Vieru)

Sarcini

- 1 Citiți expresiv poezia, respectând tonul fundamental și evidențiind cuvintele marcate afectiv.
- 2 Explicați cu ajutorul unui șir de sinonime sensurile posibile ale cuvântului *limbă*.
- 3 Comentați opinia poetului că lumea râde sau plânge în aceeași limbă.
- 4 Explicați afirmația poetului „...doar în limba ta / Durerea poți s-o mângâi, / Iar bucuria / S-o preschimbi în cânt”.
- 5 Demonstrați că textul de mai sus este o operă literară.

Îmbogățiți-vă

cunoștințele!

„Vorbindu-ne corect și frumos limba, omenim astfel pe străbuni, pe cei care au creat societatea cuvintelor civilizate. Uitând un cuvânt trebuincios, o expresie din comoara graiului matern, uiți ceva din istoria poporului tău.”

(Grigore Vieru)

„Dacă trecutul infuențează limba, limba, la rândul ei, e în stare să ne lămurească asupra trecutului unei națiuni, mai ales pentru epocile îndepărtate, pentru care lipsesc documentele istorice.”

(Sextil Pușcariu)

Doina

*„Doina este cea mai vie
expresie a sufletului românesc.”
(Vasile Alecsandri)*

Doină, doină, cântec dulce

Doină, doină, cântec dulce,
când te-aud nu m-aș mai duce.
Doină, doină, viers cu foc,
când răsuni, eu stau pe loc!
Bate vânt de primăvară -
eu cânt doina pe afară,
vine iarna friguroasă -
eu cânt doina-nchis în casă,
frunza-n codru mă îmbie -
eu cânt doina de hoție,
frunza cade-ngălbenită -
eu cânt doina cea mâhnită.

Izvoarașul curge-n vale -
eu cânt doina cea de cale,
vine timpul de-nsoțire -
eu cânt doina de iubire,
vine timp de rele soarte -
eu cânt doina cea de moarte.
Doina zic, doina suspin,
tot cu dânsa mă mai țin;
doina cânt, doina șoptesc,
tot cu dânsa viețuiesc.

Lie, ciocârlie

- Lie, ciocârlie,
Ce ți-a venit ție
De cânți pe câmpie,
Singură pe lan,
Făr' de ciocârlan?
- Mie mi-a venit
De anul trecut
Ca să-mi fac un cuib
Sub brazdă de plug.
Plugari au venit,
Și ei n-au știut,
Cuibu mi-au stârnit,
Oăle-au răcit,
Puii mi-au murit
Și mi-am pus în gând
Ca să zbor în vânt
Și de dor să cânt.

Unde-aud cucul cântând

Unde-aud cucul cântând
 Și mierlele șuierând,
 Nu mai știu om pe pământ!
 Eu zic cucului să tacă,
 El se suie sus pe cracă
 Și tot cântă de mă seacă,
 Dar mai jos pe-o rămurea
 Cântă și o turturea,
 Tristă ca inima mea.
 Cucul zice de pornire,
 Turturica de jelire,
 Ș-al meu suflet de pieire!

Frunză verde, foi de fag

Frunză verde, foi de fag,
 Te-am cântat, mândro, cu drag
 Toată vara prin zăvoi
 Doar om da ochii-amândoi.
 Însă vara a trecut
 Și noi doi nu ne-am văzut.
 Berze vin, berze se duc,
 Eu de doru-ți mă usuc.
 Cât am fost înstrăinat,
 Multe rele-am îndurat
 Și nu știe nimenea,
 Numai inimioara mea.
 Foaie verde, foi de vânt,
 Mândrei mele am să-i cânt,
 Să-i cânt doina cea de dor,
 Pe brațele ei să mor;
 Să-i cânt doina cea de drag,
 Pe brațele ei să zac.

Colo-n vale la fântână

Colo-n vale, la fântână
 Trei fetițe spală lână.
 Una spală și usucă.

Alta scarmână și-ndrugă
Să-i facă lui lancu glugă.
Alta plânge și suspină
c-a scăpat salba-n fântână.
Salba e de galbeni mici,
Făcută de doi haiduci.

Universul operei

- ✓ Identificați în versurile doinelor de mai sus trei regionalisme și arătați forma literară a acestora.
- ✓ Selectați din textele citite câteva cuvinte cu sens figurat și explicați-le.
- ✓ Găsiți sinonime pentru cuvintele *dor*, *jale*, *drag*, *suspină*, *rămurea*.
- ✓ Formulați patru enunțuri în care să demonstrați polisemantismul cuvântului *dor*.
- ✓ Formați derivatele cuvintelor *viteaz* și *haiduc*. Alcătuiți câte un enunț cu ele.

Valorificați-vă cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv textele de mai sus și încercați să stabiliți ideile principale.
- ✓ Motivați frecvența verbelor la persoana I singular. Transcrieți, în acest sens, două exemple corespunzătoare.
- ✓ Ce sentimente vă trezesc aceste opere? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Identificați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Scrieți câteva dintre ele în caiete.
- ✓ Explicați rolul afectiv al cuvântului *dor*. Argumentați-vă răspunsul. Alcătuiți câteva enunțuri cu acest cuvânt.

! Rețineți!

Textele propuse pentru lectură transmit, în mod direct, propriile sentimente ale creatorilor anonimi. Ele sunt **opere lirice**, adică exprimă sentimente duioase – tristețe, bucurie, iubire, dar și ură. De obicei, ele se cântă.

Poeziile lirice populare în care sunt exprimate cele mai variate sentimente ale poporului nostru se numesc **doine**.

Doina este poezie lirică specifică folclorului românesc, care exprimă un sentiment de dor, de jale, de dragoste, de revoltă, etc., fiind însoțită, de obicei, de o melodie adecvată.

Îmbogățiți-vă

cunoștințele!

✓ **Doinele** sunt cele mai vechi opere literare. Ele s-au transmis pe cale orală, din generație în generație, prin cântec. Melodia doinei se caracterizează prin tempo larg, târăgănat. De aceea, doinele poartă diferite denumiri: *horă, cântec, cântec lung*.

✓ În funcție de diversitatea sentimentelor pe care le exprimă, ele se pot grupa în:

- doine de jale;*
- doine de dor;*
- doine de haiducie;*
- doine de cătănie;*
- doine de înstrăinare;*
- doine de dragoste;*
- doine de păstorie.*

✓ Versurile doinelor au rimă împerecheată, măsura de 7-8 silabe, ritmul trohaic. Unele doine încep cu expresia *Frunză verde* sau *Foaie verde*, ceea ce demonstrează încă o dată că aparțin stilului popular.

✓ Din a doua jumătate a secolului XIX doinele au început să fie culese și publicate de către unii scriitori și cercetători ai literaturii noastre populare: Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Simion Florea Marian, Ion Pop Reteganul, ș. a.

✓ Prima și cea mai importantă culegere de doine a fost publicată în 1852 de Vasile Alecsandri.

Amintiți-vă!

✓ Ați învățat că potrivirea sunetelor de la sfârșitul versurilor, începând cu ultima silabă accentuată, se numește **rimă**.

✓ **Rima împerecheată** înseamnă potrivirea sunetelor a două versuri alăturate, ca în exemplul:

„Venea mare ca *vântul*,
Ca vântul și ca *gândul*,
Cu părul lăsat în *vânt*,
Cu măciuca de *pământ*.”
(Folclor)

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

✓ Citiți expresiv doinele de mai sus și analizați prozodia acestor versuri: tipul strofei, al rimei și ritmului.

✓ Arătați ordinea în care cele trei aspecte menționate mai jos au rolul de a produce o impresie asupra cititorului:

- ceea ce vi se spune;
- ceea ce vi se sugerează;
- armonia poetică a versurilor.

✓ Alegeți pentru fiecare text versurile care exprimă în modul cel mai sugestiv sentimentul predominant și notați-le în caiete.

✓ Identificați regionalismele din aceste texte și explicați utilizarea lor.

✓ Selectați elementele ce demonstrează că operele date aparțin literaturii populare. Motivați-vă alegerea.

Exprimați-vă părerea!

✓ Ce aspecte ale vieții poporului nostru sunt oglindite în aceste opere lirice? Argumentați-vă răspunsul.

✓ Identificați cuvintele și grupurile de cuvinte care se repetă și arătați ce comunică autorii populari cu ajutorul lor.

✓ Explicați următoarele versuri: *Doina cânt, doina șoptesc / Tot cu dânsa viețuiesc*. Cum credeți, ele pot fi considerate semnificative? Argumentați-vă răspunsul.

✓ Precizați ce exprimă eul liric în fiecare dintre aceste doine.

✓ Ce elemente de conținut proprii doinelor ați observat în textele de mai sus?

Observați!

✓ Ce figuri de stil predomină în aceste texte?

✓ Care sunt cele mai semnificative imagini vizuale și auditive. Explicați importanța lor în conturarea ideii poetice.

✓ Selectați versurile care exprimă complexa stare sufletească trăită de eroul liric în textele citite de voi.

✓ Ce impresie îi oferă cititorului cadrul natural creat în aceste doine?

✓ Comentați valoarea expresivă a semnelor de punctuație din textele de mai sus.

Rețineți!

Precum în cazul altor specii literare populare, termenul de **doină** apare și în poezia cultă, ca titlu al unor creații lirice. Acest tip de operă îl întâlnim în creația lui Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Ștefan Octavian Iosif, Octavian Goga, George Coșbuc ș. a.

Doina

O doină plânge sus pe culme,
Din fluier unde limpezi cad,
Și legănate lin s-afundă
În pacea codrilor de brad.

Cântare, meșteră cântare,
Te stingi acum încet-încet,
Și-adormi pierdută-n tremurarea
Oftării blânde din brădet...

Mi-ai picurat un strop în suflet
Din taina vremii de demult,
Și plânsul veacurilor duse
Mă înfioară când te-ascult...

Cum te-ai topit acum în noapte,
Eu stau cu inima la sfat;
În care brad, de care creangă
Plânsoarea ta s-a aninat?...

Și cât vei mai trăi acolo,
Tu, soră pururea cu noi,
Când va fi mort demult ciobanul,
Și moartă turma lui de oi?...

Târziu odată – cine știe? –
Trecând pe-aici un călător,
Te va culege dintr-o floare,
De dup-o aripă de nor...

Te-a coborî în largul văii,
Și-o lume te va asculta,
Și-o lume-ntreagă va începe
Să plângă cu durerea ta...
(Octavian Goga)

Sarcini

- 1 Citiți și alte doine din folclorul românesc și analizați-le în clasă.
- 2 Memorați o doină la opțiunea voastră.
- 3 Efectuați, în scris, o paralelă între *doinele populare* și *doina cultă*, având ca punct de reper operele citite. Arătați ce este comun și prin ce diferă aceste lucrări.

Balada populară

*„Necăjiții noștri străbuni au suferit,
au luptat și au murit. Iar cântecele
bătrânești și doinele s-au ridicat
din inimile lor ca flori pe morminte.”*
(Mihail Sadoveanu)

Toma Alimoș

Depart, frate, departe,
Depart și nici prea foarte,
Sus, pe șesul Nistrului,
Pe pământul turcului;
Colo-n zarea celor culmi,
La groapa cu cinci ulmi,
Ce răsar dintr-o tulpină
Ca cinci frați de la o mumă,
Ședea Toma Alimoș,
Haiduc din Țara de Jos;
Ședea Toma cel vestit
Lângă murgu-i priponit
Cu țărșul de argint
Bătut negru în pământ;
Și pe iarbă cum ședea,
Mândră masă-și întindea
Și tot bea și veselea
Și din gură-așa zicea:
– Închinare-aș și n-am cui!
Închinare-aș murgului,
Dar mi-e murgul cam nebun
Și de fugă numai bun;

Închinare-aș armelor,
 Armelor, surorilor,
 Dar și ele-s lemne seci,
 Lemne seci, oțele reci!
 Închina-voi ulmilor,
 Urieșii culmilor,
 Că sunt gata să-mi răspundă
 Cu freamăt voios de frunză,
 Și-n văzduh s-or clătina
 Și mie s-or închina!
 Iată, mări, cum grăia,
 Că-n departe auzea
 Un nechez ce nechezea
 Și se tot apropia.
 Toma-ncet mi se scula,
 Peste câmpuri se uita
 Și zărea un hoțoman
 Pe-un cal negru dobrogean,
 Pe-un cal sprinten voinicesc...
 Plătea cât un cal domnesc.
 Hoțomanul nalt, pletos
 Cum e un stejar frunzos,
 Era Manea cel spătos,
 Cu cojoc mare, mișos,
 Cu cojoc întors pe dos,
 Și cu ghioaga nestrungită
 Numai din topor cioplită.
 El la Toma-ncet venea
 Și din gură-așa-i grăia:
 – Alei! Toma Alimoș,
 Haiduc din Țara de Jos,
 Ce ne calci moșiile
 Și ne strici fânețele?
 Haiduc Toma Alimoș
 Îi dă plosca cu vin roș:
 – Să trăiești, Mane fârtate!
 Dă-ți mânia după spate,
 Ca să bem în giumătate.
 Mane cu stânga lua,
 Cu dreapta se înarma,

Paloșul din sân scotea,
 Și-așa bine-l învârtea
 Și-așa bine mi-l chitea,
 Că pe Toma mi-l tăia
 Pe la furca pieptului,
 La încinsul brâului,
 Deasupra buricului,
 Unde-i greu voinicului.
 Toma crunt se oțerea...
 Mane-n scări se-nțepenea,
 Dos la fugă și punea.
 – Alelei! fecior de lele!
 Căci răpiși zilele mele!
 De te-aș prinde-n mâna mea,
 Zile tu n-ai mai avea!
 Și cum sta de cuvânta,
 Mațele și le-aduna,
 În coșuri și le băga,
 Pe deasupra se-ncingea
 Și la murgu-i se ducea
 Și cu murgu-așa grăia:
 – Alelei! murguleț mic,
 Alei! dragul meu voinic!
 De-ai putea la bătrânețe
 Cum puteai la tinerețe!
 Murgul ochii-și aprindea,
 Necheza și răspundea:
 – Iată coama, sai pe mine
 Și de-acum te ține bine,
 Să-ți arăt la bătrânețe
 Ce-am plătit la tinerețe!
 Toma iute-ncăleca,
 După Mane se lua
 Și mereu, mereu striga:
 – Alelei! murguleț mic,
 Alei! murgul meu voinic,
 Așterne-te drumului
 Ca și iarba câmpului
 La suflarea vântului!
 Murgul mic se așternea,

Mane-n lături se zărea,
 Toma turba și răcnea:
 – Tăiatu-m-ai tâlhărește,
 Fugitu-mi-ai mișelește.
 De te-aș prinde-n mâna mea,
 Zile tu n-ai mai avea!
 Stăi pe loc să ne-ntâlnim,
 Două vorbe să grăim,
 Două vorbe oțelite
 Cu paloșele grăite!
 Mane-n lături tot fugea,
 Iară Toma-l agiungea
 Ș-așa bine mi-l chitea,
 Că din fugă mi-l tăia
 Giumătate-a trupului
 Cu trei coaste-a negrului!
 Mane-n două jos cădea,
 Toma murgului zicea:
 – Alelei! murguleț mic,
 Alei! dragul meu voinic!
 Ochii-mi se painginesc,
 Norii sus se învârtesc.
 Te grăbește, aleargă, fugi
 Și ca gândul să mă duci
 Colo-n zarea celor culmi,
 La gropana cu cinci ulmi,
 Că eu, murgule-oi muri,
 Pe tine n-oi mai sări!
 Iar când sufletul mi-oi da,
 Când nu te-oi mai dezmierda,
 Din copită să-ți faci sapă,
 Lângă ulmi să-mi faci o groapă,
 Și cu dinții să m-apuci,
 În tainiță să m-arunci,
 Ulmii că s-or clătina,
 Frunza că s-a scutura,
 Trupul că mi-a astupa.

(Baladă culeasă de Vasile Alecsandri)

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv textul baladei și identificați modurile de expunere prezente în acest text. Ilustrați fiecare dintre cele trei moduri cu un citat reprezentativ din operă și arătați care este rolul lui.
- ✓ Identificați câteva figuri de stil cunoscute de voi și arătați ce efecte artistice se obțin cu ajutorul lor în operă.
- ✓ Găsiți în textul de mai sus un exemplu de *enumerație* și un exemplu de *repetiție* și arătați ce se realizează prin folosirea lor.
- ✓ Selectați cuvintele necunoscute din această baladă și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
- ✓ Ce elemente caracteristice creației populare orale sunt prezente în acest text? Transcrieți câteva dintre ele în caiete.

Exprimați-vă

păreră!

- ✓ Cum este structurată balada Toma Alimoș? Alcătuiți planul simplu de idei, indicând, totodată și motivele principale.
- ✓ Care sunt cele mai importante episoade în această baladă? Formulați conținutul lor.
- ✓ Arătați care dintre aceste episoade reprezintă *expoziția*, *intriga*, *punctul culminant* și *deznodământul* în acest text.
- ✓ Cine este eroul central al baladei? Cum este prezentat el?
- ✓ Care este rolul cadrului natural în care se desfășoară acțiunea în această baladă? Argumentați-vă răspunsul.

Observați!

- ✓ Căru gen literar îi aparține textul Toma Alimoș?
- ✓ Cum se desfășoară întâmplările narate în baladă? Ce rol au timpurile verbale în marcarea ritmului acțiunii?
- ✓ Care sunt mărcile gramaticale ale prezenței naratorului în text? Arătați ce indică acestea, alegând una dintre variantele de mai jos:
  - participarea afectivă a naratorului la cele povestite;
  - participarea naratorului ca personaj al întâmplării relatate.
- ✓ Care sunt relațiile ce se stabilesc între cele două personaje principale din această baladă? În ce constă opoziția dintre ele?

Rețineți!

Antiteza este figura de stil care constă în alăturarea a doi termeni (persoane, obiecte, fenomene, idei), cu scopul de a sublinia opoziția dintre acestea.

Balada este o creație epică în versuri, care prezintă o întâmplare din trecutul îndepărtat, sub forma unei acțiuni simple, cu un număr mic de personaje, prezentate de obicei în antiteză, în care realul se împletește cu fabulosul.

Balada, precum doina, ilustrează caracterul sincretic al creației populare. Balada era cântată în diferite ocazii de cântăreți specializați, dar și de țărani sau ciobani.

Îmbogățiți-vă**cunoștințele!**

✓ Balada mai este cunoscută în popor și sub denumirea de cântec bătrânesc, ceea ce atrage atenția asupra două caracteristici importante ale acestei specii: în primul rând, faptul că este cântată, versurile fiind însoțite de o melodie specifică; în al doilea rând, că este veche, unele dintre temele și motivele sale venind din timpuri foarte îndepărtate.

✓ Balada prelucrează teme istorice, vitejești, haiducești, familiale sau păstorești, de aici reieșind diversele lor tipuri.

✓ Personajele baladei sunt mai puțin schematice (divizate în bune și rele) decât cele ale basmului.

✓ În literatura cultă, balada apare în creațiile lui Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Spiridon Vangheli. George Topârceanu și Marin Sorescu au parodiat această specie literară.

Observați!

✓ Cum considerați că se înfățișează în operă comportamentul haiducului:

a. *într-un mod exagerat, urmărindu-se prin aceasta un anumit scop;*

b. *în limitele normalului?*

Rețineți!

Figura de stil care constă în exagerarea, prin mărirea sau micșorarea unor trăsături, personaje, situații, cu scopul de a potența expresivitatea operei literare se numește **hiperbolă**.

Înrudită cu *metafora* și *comparația*, cărora li se subsumează, **hiperbola** e foarte frecvent utilizată în vorbirea curentă (arde de nerăbdare, a îngheța de spaimă), precum și în folclor, unde ia forma fabulosului.

Valorificarea textului

Exprimați-vă păreră!

- ✓ Care este tema baladei **Toma Alimoș**?
- ✓ Ce fel de erou este Toma? Selectați din conținutul operei versurile care conturează portretul acestui personaj. Transcrieți, sub formă de citate, aceste secvențe poetice.
- ✓ Cum este prezentat Manea în această baladă? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Cum credeți, de ce Toma Alimoș a ales viața de haiduc?
- ✓ Unde are loc acțiunea acestei balade? Faceți o descriere a peisajului artistic, indicând elementele reale și fantastice.
- ✓ Care este raportul dintre forțele binelui și cele ale răului ce le desprindem din această operă?
- ✓ Cum reușește Toma Alimoș să-și demonstreze cauza dreaptă: prin luptă cinstită sau prin vicleșug?
- ✓ Ce semnificație are destăinuirea pe care o face eroul central al baladei murgului său? Motivați-vă răspunsul.

Folosiți-vă cunoștințele!

- ✓ Identificați în textul baladei câteva figuri de stil. Explicați-le și arătați care este rolul afectiv în baladă.
- ✓ Recitiți descrierea celor două personaje puse în opoziție și încercați să le conturați câte un portret corespunzător.
- ✓ Structurați balada în episoade și argumentați alegerea făcută.
- ✓ Analizați textul citit din punct de vedere al prozodiei: *rimă*, *ritm* și *măsura versurilor*.
- ✓ Găsiți în opera **Toma Alimoș** elementele caracteristice baladei populare.

Sarcini

1. Citiți și alte balade populare și analizați-le în clasă.
2. Efectuați un comentariu al baladei **Toma Alimoș**, bazându-vă pe cunoștințele acumulate.
3. Alcătuiți o scurtă narațiune, în care să realizați o antiteză între două personaje, situații sau idei.

Spiridon Vangheli (1932)

„Spiridon Vangheli este omul
născut sub steaua norocoasă
a copilăriei.”

(Mihai Cimpoi)

Scriitor român renumit din Republica Moldova, Spiridon Vangheli a publicat mai multe culegeri de proză și versuri pentru copii: *În țara fluturilor*, *Soare*, *Pe lume*, *Isprăvile lui Guguță*, *Guguță – căpitan de corabie*, *Steaua lui Ciuboțel*, *Balade* etc. Împreună cu Grigore Vieru, a alcătuit *Abecedarul* pentru micuții din Basarabia. Opera lui Spiridon Vangheli este cunoscută în mai multe țări ale lumii prin profunzimea ideilor și prin expresivitatea limbajului.

Scrie original și emoționant. Versurile lui sunt pe buzele copiilor, care îl apreciază pentru ceea ce este și pentru ceea ce scrie. Opera lui Vangheli e plină de sens. Balada *Șalul Verde* este dedicată celei mai scumpe ființe de pe pământ – mama.

Această lucrare face parte din volumul *Balade*, editată la Chișinău în 1966.

Șalul verde

Țarina-i pustie,
Doar un plug s-aude
Și-un glas de femeie.
Ară câmpu-o mamă,
Șchiopătând prin țărână,
Că și-a spart piciorul
Într-un colț de furcă.
Sara crapă lemne
Și ațâță focul,
Mai târziu, pe lună,
Singură cu gărla
Rufele descurcă.
Are mama, are
Șase prunci cât bobii.

Pe la miezul nopții
 Cântă: „Nani-nani,
 Las'că mama face
 Și vă crește oameni.
 Dimineața mama
 Umblă cu suveica:
 Iaca iarna vine,
 N-are cușmă, n-are
 Măcar cel mai mare –
 Cine-a prăpădit-o
 S-o gădesc în drum?
 Podu-i fără pâine,
 Grajdul vrea o vacă
 Și hogeagul cere
 Sus, pe casă, fum.

De-ar trăi tăicuțul,
 Tot mai bine-ar fi...
 S-a-ncâlcit în gânduri
 Măiculița-mamă:
 – Doamne, ce mă fac?!
 Nici a doua noapte
 N-a închis o geană
 Cu alt pumn sub cap.
 La aprins de ziuă
 Și-a trezit, în șoaptă,
 Fiul cel mai mare:
 – Mama mi te lasă
 Gospodar acasă.
 Nu umblați cu focul,
 Nici pe la fântână,
 Am să viu degrabă.
 Și pe nemâncate
 A ieșit pe poartă
 Cu un băț în mână.

Unde își termină
 Câmpul o cărare,
 Mama-ncepe alta
 Și o mută pasul

Într-un fund de zare.
 Ca o căprioară
 Târâie-un picior...
 Cine a rănit-o,
 Care vânător?
 Au de ce izvorul
 Linul, se-nroșește?
 Iarba-n urma mamei
 Roșu înflorește?

Corbii negri, corbii
 Zbor de-asupra ei?
 Au și corbii-acasă
 Pui prea mititei...
 Nimeni n-o oprește,
 Nimeni nu-i îngână,
 Unde se grăbește
 Cu un băț în mână?

Întrebând drumul de vrăbii,
 A tot mers măicuța
 Până a ieșit
 Din Țara Pelinului,
 Apoi a dat
 În Țara Noapților:
 Cărarea
 Îi fugea de sub picioare,
 Prin iarbă
 Umblau în cruce jivinele,
 Porumbeii îi căutau
 Fața și mâinile
 Și-i sfâșiau hainele,
 De asupra capului,
 Înnegrind noaptea,
 Croncăneau corbii...
 Dar mama a tot mers
 Până a ajuns
 La curtea Soarelui
 Care era atunci pe pământ.

Ea credea să afle
Un măreț palat,
Dar găsi o casă
Ca la ei în sat.

Soarele-frumosul
Nu era acasă,
Luna sta pe prispă
Palidă la față,
Doi copii-luceferi
Legăna în brață.

Mama bate-n poartă
Și aude pași:
– Bună vreme, Lună,
Sănătate vouă,
Doi luceferăși!
– Doamne, tu, măicuță,
Ai adus o veste?
– Unde-i neica Soare?
– Cum îi el, cu drumul.
– Am o rugă, Lună:
În cămara lui
Spânzură în cui
Traista mea cu zile.
Soarele, cum știi,
Îmi dă câte una,
Tu îmi dai de-asemeni
Câte-o noapte numa -
Nu-mi ajung, bunică,
Dă-mi acasă, traista,
Las'că-mi fac eu parte.
Mă așteaptă fiii
Și e loc departe.

– Prea te-ncumeți, maică.
– Am venit de-atâta,
Rogu-te, dă-mi traista,
Ai și tu luceferi.
– Bine, zise Luna, –

Fac pe voia ta,
Dar șă știi, femeie,
Că la fundul trăistii
Este un șal verde –
Când îl pui în umeri,
Nu te poți mișca.

De-i lua din traistă
Într-o săptămînă
Zilele pe-o lună,
Într-o lună numai
Zilele pe-un an –
Mai degrabă, mamă,
Îmbrăca-vei șalul...
– Ce să-i faci, preabună,
Șalu-i tot al nostru,
Fiii dacă-ar crește
Și să-și afle rostul.

... Se întoarce mama
cu trăistuța-n spate,
tristă și voiasă.
Gândul o întrece,
Fuge înspre casă:
„Gospodarii mamei,
Porumbeii mei,
Cine vă aruncă
Dimineața mei?
Nu vă temeți sara?
Luați sama mâcăi
Să nu vă încolțească
Mâța aripioara.
Iaca vin, s-aproape,
Mă întorc de-acum.
Mai răbdați o noapte
Și-mi ieșiți la drum...”

Pe-amurgite mama
Dă de un izvor.
Răcorindu-și gura,

S-a lăsat în iarba
De pe cel Tăpșan.
Cum era trudită
Adormi buștean.

Corbii negri, corbii,
Ce zburau pe-aproape,
Vin și-i fură traista
Și-o deșartă noaptea
Peste lunci, hârtoape.

Unde scutur traista,
În mijlocul toamnei
Pomii dau în floare,
Hăul înverzește
Și s-aude-n câmpuri
Behăit de oaie,
Măcăit de rață
Și-un cucuș cum cântă;
Corbii dau ospățuri.
Se trezesc și lupii,
Vulpile s-adună...
Numai mama doarme
Într-o văgăună.
Pe la zori măicuța
S-a trezit și-ngână:
– Doamne, ce-o fi asta?
Parcă mă ia frigul.
Când se uită-n apă,
Vede o bătrână:
Părul i-i ca varul,
Zbârcituri pe față,
Crețituri pe mână.

– Unde-i traista, Doamne?
Am avut o traistă! –
Câmpul verde tace
Și își scutur floarea
Întristați, copacii...
O găsește mama

Hăt, pe un răzor.
Fără băieri traista
Și într-însa numai
Fărmături de zile,
Lacrime și dor:
O, sări-le-ar ochii!

Mama hai cu pasul
Înspre sat, de vale.
N-o cunosc copiii,
Nu-i aleargă-n cale
Fiul cel mai mare.
Lângă pragul casei
Scoate ea din traistă
O cușmuță veche,
Trei cămăși de pânză,
Pâsle – o pereche,
Mampasele scoate,
Pâine și cu sare...

– Asta-i mama, mama! -
Sar voioși micuții.
Dar de ce nu râde
Fiul cel mai mare?

Până-n sară mama
Murui cuptorul,
A tras brâu la casă
Și-a sădit la poartă
Un copac în floare.
Iar adăuzi, Doamne,
Cât de nant îi pare
Pragul de la ușă!...
Măinile-s străine,
Soarele e veșted,
Cerul de cenușă.

Mamă, – o dezmiardă
Fătul cel mai mare, –
Am și eu o traistă,

Tot la tuța Soare.
O să-l rog să-ți deie
Zile de la mine.
– Nu, băiatul mamei,
Lasă-le să crească,
Că sunt mititele.
Eu mai am putere.
Și s-a dus să are.
Dar în vârf de deal
Urma i se pierde –
Mama se preface
În morman de țărână
Și îmbracă mama
Șalul cela verde.

Repere

- ✓ Textul baladei lui Spiridon Vangheli reprezintă destinul dramatic al unei văduve sărmăne cu șase copii, care muncește din greu pentru a-i întreține.
- ✓ Balada reprezintă două tablouri absolut diferite: unul realist, altul alegoric.
- ✓ La realizarea conținutului de idei scriitorul utilizează diverse mijloace artistice.
- ✓ Balada **Șalul verde** cuprinde mai multe personaje, atât reale, cât și alegorice.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți integral textul baladei **Șalul verde** și identificați cele două tablouri principale. Argumentați cu citate din text realul și fantasticul din această operă.
- ✓ Atestați mijloacele artistice și indicați contribuția lor la realizarea conținutului de idei.
- ✓ Identificați modurile de expunere prezente în acest text. Care dintre ele prevalează? Argumentați-vă răspunsul, folosind citate corespunzătoare din baladă.
- ✓ Selectați cuvintele necunoscute din textul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
- ✓ Ce tip de rimă folosește autorul în această operă literară.

Observați!

- ✓ Care sunt elementele specifice baladei în acest text? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ În această baladă sunt exprimate diferite stări sufletești ale mamei, cărora le corespund diferite sintagme. Observați legătura dintre sentimentele exprimate și felul în care sunt transmise acestea.
- ✓ Cum se desfășoară în această baladă întâmplările narate și cine participă la ele? Motivați-vă răspunsul.

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Selectați din textul baladei cele mai semnificative sintagme (după părerea voastră) și explicați-le.

- ✓ Identificați în text unele elemente care ajută la construirea portretului moral și fizic al mamei.
- ✓ Care este motivul ce o determină pe mamă să plece după „traista cu zile”?
- ✓ Ce semnificații are expresia „șalul verde”? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Care sunt păsările prezentate în această baladă? Cum credeți de ce autorul a ales anume aceste păsări? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Prin ce se deosebește această baladă de balada **Toma Alimoș**?

Rețineți!

Balada lui Spiridon Vangheli **Șalul verde** are ritm trohaic, înrudit cu baladele populare, versuri în majoritate albe, fără rimă, strofe neregulate ce conțin idei subordonate temei de bază.

Sub influența baladei populare, această specie s-a dezvoltat și în literatura cultă. Balada cultă are, în general, aceleași caracteristici precum balada populară, dar se deosebește de aceasta prin dinamica desfășurării acțiunii, prin absența personajelor fantastice și prin prezența unor elemente simbolice.

În literatura română au creat balade Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, George Topârceanu, Ștefan Augustin Doinaș, George Coșbuc, Radu Gyr ș.a.

Îmbogățiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Literatura populară este un izvor nesecat de inspirație pentru scriitori.
- ✓ Balada populară și balada cultă au foarte multe afinități, printre care: schema epică asemănătoare (narator-acțiune-personaj), faptele de vitejie ale eroilor; valoarea etică și filozofică a deznodământului.
- ✓ Balada cultă se deosebește de cea populară prin complexitatea figurilor de stil și prin elementele complexe de compoziție.

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv textul și selectați câteva exemple de descriere și câteva de dialog. Scrieți-le în caiete.
- ✓ Selectați din text elementele prin care este personificată natura.
- ✓ Identificați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Alcătuiți câteva enunțuri cu aceste cuvinte și scrieți-le în caiete.

- ✓ Selectați câteva figuri de stil și explicați rolul lor în prezentarea ideii principale a baladei.
- ✓ Identificați cuvintele prin care autorul amplifică dimensiunea spațiului și timpului descris, până la pierderea dimensiunilor concrete.

Exprimați-vă păreră!

- ✓ Structurați textul baladei în mai multe părți și intitulați-le.
- ✓ Ce simbolizează *Țara Pelinului*, *Țara Norilor*, *Împărăția Soarelui*? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Care este tema acestei balade? Dar ideea principală? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Care este sensul alegoric al expresiei „*traista cu zile*”? Ce s-a întâmplat cu zilele mamei?
- ✓ Ce simbolizează *șalul verde*? Cum credeți, de ce autorul a intitulat anume astfel această operă ?

Descoperiți singuri!

- ✓ Ilustrați în câteva gânduri chipul mamei cuprinsă de grijile cotidiene.
- ✓ Explicați semnificația versurilor „*Las că mama face/ Și vă crește oameni...*”.
- ✓ Descoperiți în textul dat elementele alegorice folosite de autor și explicați semnificația lor.
- ✓ Scrieți în caiete personajele acestei balade, grupându-le în:
  - a. *personaje reale*;
  - b. *personaje alegorice*.
- ✓ Cum puteți argumenta că lucrarea lui Spiridon Vangheli se încadrează în specia literară de **baladă**? Motivați-vă răspunsul.

Dezvoltați-vă spiritul creator!

- ✓ Recitați versurile care v-au impresionat cel mai mult. Argumentați-vă preferința.
- ✓ Realizați portretul mamei în două ipostaze:
  - a. până a porni la drum
  - b. la întoarcere spre casă.
- ✓ Comentați versurile:

„Unde scutur traista,
În mijlocul toamnei
Pomii dau în floare,
Hăul înverzește

Și s-aude-n câmpuri
Behăit de oaie,
Măcăit de rață
Și-un cucuș cum cântă”.

Sarcini

- 1 Citiți câteva balade din creația lui George Coșbuc și George Topârceanu. Analizați-le în clasă și faceți o paralelă între aceste opere.
- 2 Realizați o compunere cu tema „Suntem copii ai Soarelui”, cu referire la balada lui Spiridon Vangheli.

Legenda populară Traian și Dochia

*„Îndrăgostit până în străfundul
inimii de istoria noastră națio-
nală, Gheorghe Asachi parcă
nici n-ar fi putut să nu recreeze
mitul etnogenezei românilor...
E vorba aici despre provenirea
noastră din daci și romani...”*
(Ion Ciocanu)

I
Între Piatra Detunată
Ș-al Sahastrului Picior,
Vezi o stâncă ce-a fost fată
De un mare domnitor.
Acolo de rea furtună
E lacașul cel cumplit,
Unde vulturul răsună
Al său cântec amorțit.
Acea doamnă e Dochia,
Zece oi, a ei popor,
Ea domnează-n vizunie
Preste turme și păstori.

II
La frumusețe și la minte
Nici o giună-i samana,
Vrednică de-a ei părinte;

Statuia lui Traian,
Londra,
Marea Britanie

De Decebal, ea era.
 Dar când Dacia-au împilat-o
 Fiul Romei cel mărit,
 Pre cel care-ar fi scapat-o,
 De-a iubi a giuruit.
 Traian vede astă zână;
 Deși e învingător,
 Frumuseței ei se-nchină,
 Se subjugă de amor.

III

Împăratu-n van cată
 Pe Dochia-mblânzi;
 Văzând patria ferecată,
 Ea se-ndeamnă a fugi.
 Prin a codrului potică
 Ea ascunde al ei trai,
 Acea doamnă tinerică
 Turma paște peste plai.
 A ei haină aurită
 O preface în șăiag,
 Tronu-i iarba înverzită,
 Schiptru-i este un toiag.

IV

Traian vine-n astă țară,
 Și de-a birui deprins
 Spre Dochia cea fugară
 Acum mâna a întins.
 Atunci ea, cu grai ferbinte,
 – Zamolxis, o, zeu, striga,
 Te giur pe al meu părinte,
 Astăzi rog nu mă lăsa!
 Când întinde a sa mână
 Ca s-o strângă-n braț Traian,
 De-al ei zeu scutita zână
 Se preface-n bolovan.

V

El petroasa ei icoană
 Nu-ncetează a iubi;
 Pre ea pune-a sa coroană,
 Nici se poate despărți.
 Acea piatră chiar vioaie
 De-aburi copere-a ei sin,
 Din a ei plâns naște ploaie,
 Tunet din al ei suspin.
 O ursită-o priveghează,
 Și Dochia deseori
 Peste nouri luminează
 Ca o stea pentru păstori.

Statuia lui Decebal România

Zeul suprem geto-dacic – Zamolxis

Repere

- ✓ În textul propus pentru lectură ați observat că autorul imaginează o fată, Dochia, fiica regelui dac Decebal, de care se îndrăgostește însuși împăratul roman, cuceritorul Daciei.
- ✓ Legenda **Traian și Dochia** are la temelie un mit, dar unul întemeiat pe adevărul istoric al descendenței românilor.
- ✓ Textul este alcătuit din cinci părți cu un număr egal de versuri.
- ✓ În această operă avem de a face cu o versificație simplă, cu mijloace stilistice populare, simple și ele, dar care creează o imagine puternică a unei dragoste pătimase.
- ✓ Modestă ca realizare artistică, legenda **Traian și Dochia** este un adevărat model al mitului popular despre proveniența unui popor.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv legenda și dați câte un titlu semnificativ fiecărei părți a ei.
- ✓ Selectați cuvintele necunoscute din textul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Folosiți-le în diferite contexte.
- ✓ Identificați regionalismele din textul baladei și explicați utilizarea lor.
- ✓ Determinați modurile de expunere care predomină în acest text. Scrieți câteva exemple în caiete care să vă motiveze răspunsul.
- ✓ Stabiliți ritmul, rima și măsura versurilor în acest text.

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Cum o prezintă autorul pe eroina principală din această legendă? Selectați și scrieți în caiete câteva imagini din text care o caracterizează pe Dochia.
- ✓ Ce semnificații are „*bolovanul*” în care se transformă Dochia? Cum credeți, de ce autorul o preface anume în piatră? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Explicați sintagma din text „*fiul Romei cel mărit*”. Despre cine este vorba? Ce știți despre Traian?
- ✓ Cine este Zamolxis? Care este ruga pe care i-o adresează Dochia?
- ✓ Cărui gen literar îi aparține această lucrare? Argumentați-vă răspunsul.

! Rețineți!

Traian și Dochia este un mit popular despre proveniența poporului nostru.

Mitul este o narațiune despre eroi sau evenimente petrecute în timpuri eroice sau despre originea și destinele diverselor lucruri.

Legenda este o specie a genului epic, în proză, dar și în versuri, de dimensiuni reduse, care încearcă să explice apariția unor fenomene, întâmplări, caracteristice ale plantelor, animalelor, omului etc., utilizând elemente miraculoase sau fantastice.

Legenda poate fi: **populară** și **cultă**.

Legende culate au scris în literatura română *Ion Neculce*, *Vasile Alecsandri*, *Dimitrie Bolintineanu*, *Vasile Voiculescu* ș. a.

Valorificarea textului**Folosiți-vă****cunoștințele!**

✓ Recitați legenda *Traian și Dochia* și împărțiți textul în fragmente, în funcție de modul de expunere dominant:

a. *partea epică*   b. *partea dramatică*   c. *partea lirică*.

✓ Povestiți succint primele două fragmente ale textului, accentuând locul desfășurării acțiunii.

✓ Prezentați subiectul acestei legende, evidențiind gradatja conflictului.

✓ Comentați expozițiunea legendei și stabiliți momentele principale ale subiectului.

✓ Selectați din acest text câteva figuri de stil cunoscute de voi și explicați valoarea lor afectivă.

Exprimați-vă**părerea!**

✓ Descoperiți tema, mesajul de idei și sentimente din acest text. Motivați-vă răspunsul.

✓ Explicați semnificația următoarelor versuri: „*El pietroasa ei icoană / Nuncetează a iubi; / Pre ea pune-a sa coroană, / Nici se poate despărți.*”

✓ Comentați atitudinea Dochiei în fața destinului. Cum credeți, de ce ea preferă să se transforme în piatră decât să fie iubită de Traian?

✓ Cum sunt prezentate personajele principale din această legendă? Caracterizați-le în scris.

✓ Identificați imaginile care demonstrează dragostea pătimașă a lui Traian pentru Dochia. Scrieți-le în caiete.

Îmbogățiți-vă

cunoștințele!

✓ Folclorul românesc se caracterizează prin patru mituri fundamentale, fixate de criticul literar George Călinescu:

1. *Traian și Dochia*, supranumit mitul etnogenezei, în care este evocată descendența însăși a românilor din daci și romani.

2. *Miorița*, supranumit mitul transhumanței, care simbolizează existența pastorală a poporului român.

3. *Meșterul Manole*, supranumit mitul estetic sau mit al jertfei în numele creației.

4. *Mitul Zburătorului*, supranumit mitul erotic.

✓ „Aceste patru mituri înfățișează patru probleme fundamentale: nașterea poporului român, situația cosmică a omului, problema creației, a culturii și sexualitatea.” (George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Editura minerva, București, 1986, p. 60.)

✓ Miturile fundamentale ale poporului român, precum și alte mituri, le regăsim frecvent în creația scriitorilor clasici și a celor contemporani, prelucrate, transfigurate (integral sau în parte). De exemplu: ***Dochia și Traian*** de Gheorghe Asachi, ***Miorița*** de Vasile Alecsandri, ***Meșterul Manole*** de Lucian Blaga sau ***Zburătorul*** de Ion Heliade-Rădulescu.

Sarcini

1 Citiți și alte mituri din literatura română și cea universală și discutați-le în clasă.

2 Memorați un fragment din legenda ***Traian și Dochia***. Motivați-vă alegerea făcută.

3 Demonstrați că această lucrare este un mit popular (legendă) care, prin explorarea sânguincioasă a lui Gheorghe Asachi, a devenit o adevărată capodoperă a folclorului românesc.

Mihai Eminescu (1850 -1889)

*„Opera lui Eminescu reprezintă spațiul astral al limbii române, unde toate energiile noastre ating un maximum de potențare și creativitate.”
(Marin Sorescu)*

Cel mai mare poet român, poetul național, creator al unei opere poetice unice prin dimensiuni, profunzime și valoare artistică, sub a cărei influență stă întreaga poezie românească a secolului XX. Principalele ei caracteristici sunt profunzimea filozofică a meditației, armonia și muzicalitatea expresiei poetice. Poezia lui Eminescu îmbină elemente ce aparțin mitologiei și folclorului românesc cu marile teme ale poeziei universale într-o sinteză de mare originalitate, care este o expresie desăvârșită a specificului național românesc.

Mihai Eminescu s-a născut la 15 ianuarie 1850 la Botoșani, fiind al șaptelea copil din cei 11, pe care i-a avut căminarul Gheorghe Eminovici și soția sa Raluca. Ipoteștii, locul mirific al copilăriei, l-a dezmiardat și l-a fermecat cu șoapta pădurilor și susurul izvoarelor, cu poveștile bătrânului pădurar și frumusețea angelică a fiicei acestuia – Ilenuța. Această perioadă a copilăriei poetul o evocă mai târziu în versurile sale cu multă duioșie și nostalgie: „Unde ești, copilărie,/ Cu pădurea ta cu tot...”

Primele studii marele poet le-a făcut la Cernăuți, avându-l ca profesor și mentor pe Aron Pumnul, căruia îi va dedica și prima sa poezie „*La mormântul lui Aron Pumnul*”. Acest oraș din inima Bucovinei este legat pentru totdeauna de numele poetului nepereche.

„*Dorința*”, „*Lacul*”, „*O, mamă...*”, „*Povestea codrului*”, „*Ce te legeni*”, „*Glossă*”, „*Luceafărul*” sunt doar câteva titluri din ceea ce numim marea poezie a lui Mihai Eminescu. De fapt, însă, când spunem Eminescu, spunem totul despre cultura și literatura română.

Revedere

– „Codrule, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule,
Că de când nu ne-am văzut
Multă vreme a trecut
Și de când m-am depărtat,

Multă lume am umblat.”
– „Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troienind cărările
Și gonind cântările;
Și mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Umplându-și cofeile,
Mi-o cântă femeile.”
– „Codrule cu râuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tânăr precum ești
Tot mereu întinerești.”

– „Ce mi-i vremea, când de veacuri
Stele-mi scânteie pe lacuri,
Că de-i vremea rea sau bună,
Vântu-mi bate, frunza-mi sună;
Și de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.
Numai omu-i schimbător,
Pe pământ rătăcitor,
Iar noi locului ne ținem,
Cum am fost așa rămânem:
Marea și cu râurile,
Lumea cu pustiiurile,
Luna și cu soarele,
Codrul cu izvoarele.”

Repere

- ✓ Poezia **Revedere** cuprinde două tablouri: bucuria copilărească a poetului că își revede pădurea și tinerețea veșnică a codrului.
- ✓ Poetul îi atribuie pădurii însușiri omenești și își demonstrează dragostea pe care a păstrat-o toată viața pentru acest loc sfânt al copilăriei sale.
- ✓ În poezie apare frecvent cuvântul *vreme*. Acest substantiv are o semnificație deosebită în toată opera lui Mihai Eminescu.
- ✓ Textul poeziei este un dialog care are un profund mesaj filozofic.
- ✓ Poezia **Revedere** este o confesiune despre destinul schimbător al omului în antiteză cu eternitatea naturii. Deci, omul simbolizează efemeritatea, iar natura – veșnicia.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv poezia și explicați semnele de punctuație utilizate de autor.
- ✓ Explicați cum s-au format cuvintele: *întinerești*, *schimbător*, *rătăcitor*, *troienind*, *gonind*. Care este semnificația acestor cuvinte în textul dat?
- ✓ Selectați din textul poeziei figurile de stil cunoscute de voi și scrieți-le în caiete.
- ✓ Determinați rima, ritmul și măsura versurilor din această operă.
- ✓ Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.

Observați!

- ✓ Ce însușiri omenești îi atribuie poetul codrului? De ce? Selectați câteva dintre ele și scrieți-le în caiete.
- ✓ Prin ce cuvinte își mărturisește poetul dragostea pentru codru?
- ✓ Observați, de câte ori apare în poezie cuvântul *vreme*? De câte ori în vorbirea poetului și de câte ori în limbajul pădurii?
- ✓ Ce semnificație are acest cuvânt în această poezie?

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Prin ce se deosebește poezia *Revedere* din punctul de vedere al formei de alte texte în versuri pe care le-ați studiat?
- ✓ Ce moduri de expunere sunt folosite în poezia *Revedere*? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Prin ce figură de stil îi sunt atribuite codrului însușiri umane? Exemplificați.
- ✓ În ce poezie a lui Mihai Eminescu ați mai întâlnit imaginea „...scânteie lacul”?

Explicați această expresie și alcătuiți cu ea câteva propoziții.

- ✓ Ce rol are adresarea în această poezie? Motivați-vă răspunsul.

Amintiți-vă!

- ✓ Ce deosebire este între a *reciti* și a *recita*?
- ✓ Aduceți trei argumente care trebuie să caracterizeze actul citirii.
- ✓ Indicați trei caracteristici ale recitării, prin care să demonstrați deosebirea ei de simpla citire.

Aflați mai mult!

- ✓ Pentru a realiza o recitare calitativă, este absolut necesar să înțelegeți foarte bine conținutul textului citit, ideile și sentimentele pe care el le transmite.
- ✓ În directă relație cu acest conținut, să stabiliți tonul fundamental al recitării (melancolic, ironic, vesel, interogativ sau nostalgic).
- ✓ Să găsiți soluții pentru a evita monotonia creată cu o rostire inexpressivă.
- ✓ Să identificați în operă cuvintele accentuate afectiv și să le reliefați în raport cu celelalte cuvinte.

Valorificarea textului

Folosiți-vă cunoștințele!

- ✓ Identificați în poezie cele două tablouri prezentate și citiți-le pe roluri. Redați oral sentimentele ce v-a trezit lectura acestor versuri?
- ✓ Selectați în caiete toate figurile de stil cunoscute de voi și explicați rolul lor în transmiterea mesajului principal al poeziei.
- ✓ Formulați ideile principale pe care le desprindem din această poezie.
- ✓ Motivați caracterul liric al poeziei **Revedere** de Mihai Eminescu.
- ✓ Analizați poezia din punct de vedere al versificației.

Exprimați-vă părerea!

- ✓ Ce sentimente față de codru se degajă din adresarea de la începutul poeziei: „*Codrule, codruțule,/ Ce mai faci, drăguțule...?*”
- ✓ Explicați semnificația următoarelor versuri: „*Tu din tânăr precum ești/ Tot mereu întinerești.*”
- ✓ Ce stare sufletească sugerează cuvintele rostite de poet? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Explicați semnificația titlului poeziei **Revedere** de Mihai Eminescu.
- ✓ Ce impresie de ansamblu se desprinde din finalul acestei poezii?

Folosiți-vă

imaginația!

✓ Poezia are forma unui dialog între codru și cineva care îl reprezintă pe poet. Imaginați-vă că altcineva, de exemplu, *soarele, luna, un fluture sau o furnică*, este cel care se adresează codrului. S-ar modifica oare sensul poeziei? Argumentați-vă răspunsul.

Sarcini

1 Memorați poezia **Revedere** de Mihai Eminescu și recitați-o expresiv, respectând tonul fundamental, pauzele, accentele logice și ritmul specific acestui conținut.

2 Vi s-a întâmplat ca o anumită trăire sau stare sufletească de moment să influențeze modul în care vedeți lumea înconjurătoare? Relatați o asemenea experiență.

3 Citiți poezia lui Mihai Eminescu **Ce te legeni...** și faceți o paralelă între aceste două opere literare.

O, rămâi...

„O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult;

Și privind în luna plină
La văpaia de pe lacuri,
Anii tăi se par ca clipe,
Clipe dulci se par ca veacuri.”

În al umbrei întuneric
Te asemăn unui prinț,
Ce se uit-adânc în ape
Cu ochi negri și cuminiți;

Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupra-mi clătinând;
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.

Și prin vuietul de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cârdului de cerbi;

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot ...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

Eu te văd răpit de farmec
Cum îngâni cu glas domol,
În a apei strălucire
Întinzând piciorul gol

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv poezia și identificați figurile de stil ce vă sunt cunoscute. Ce figură de stil desprindem din prima strofă? Ce se exprimă cu ajutorul ei?
- ✓ Cum puteți motiva repetarea pronumelui personal *eu* în textul poeziei și situarea lui, în ambele cazuri, la început de vers?
- ✓ De ce primele cinci strofe ale poeziei sunt luate între ghilimele, iar ultimele două — nu? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Cum este structurată poezia din punct de vedere compozițional?
- ✓ Identificați în structura acestei poezii două tablouri distincte. Motivați această împărțire, arătând:
  - a) ce cuprinde primul tablou;
  - b) ce cuprinde al doilea tablou?

Observați!

- ✓ Pentru copilul de altădată, pădurea reprezintă:
  - a) un tărâm fermecat, o lume a basmului;
  - b) o lume dezvăluind taine care rămân ascunse altora;
  - c) o lume în care el se simte liber și fericit.
- ✓ În care strofă a poeziei este exprimată trăirea cea mai profundă a eului liric?
- ✓ Care sunt emoțiile trăite de copilul de altădată la revederea cu pădurea dragă? Motivați-vă răspunsul.

Dezvoltați-vă spiritul creativ!

- ✓ Efectuați exerciții de recitare, respectând condițiile ce vă sunt cunoscute.
- ✓ Împărțiți-vă în trei echipe. Alegeți din fiecare echipă câte doi elevi care să recite poezia **O, rămâi...** Apreciați calitatea fiecărei recitări.
- ✓ Identificați toate epitetul din textul poeziei și transcrieți-le în caiete. Alcătuiți câte un enunț cu fiecare dintre ele.
- ✓ Realizați oral un scurt comentariu stilistic privitor la utilizarea epitetului în poezia **O, rămâi...**, indicând preferința poetului pentru epitetul verbului sau cel al substantivului.
- ✓ Demonstrați că acest text literar este o operă lirică. Aduceți argumentele necesare.

Rețineți!

- **Textul liric** exprimă direct stări afective personale sau sentimente intime.
- **Piciorul metric** înseamnă un grup de silabe accentuate și neaccentuate, care se repetă cu regularitate în vers și formează o unitate ritmică.
  - Există picioare metrice formate din două silabe (bisilabice), din trei silabe (trisilabice) și din patru silabe (tetrasilabice).
  - Piciorul metric de două silabe (bisilabic), în care prima silabă este accentuată iar a doua — neaccentuată, se numește **troheu (horeu)**.
  - Prin **rimă** înțelegem potrivirea sunetelor de la sfârșitul a două sau mai multe versuri, începând cu ultima vocală accentuată. Aranjarea rimei în vers este de mai multe feluri: **împerecheată, încrucișată, îmbrățișată, monorimă**.
    - Rima împerecheată cere ca sunetele din primul și al doilea vers să fie într-o anumită concordanță. De exemplu: „*Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel/ Unde curge-n vale un râu mitititel,/ Plânge și suspină tânăra domniță/ Dulce și suavă ca o garofiță.*” (D. Bolintineanu).
    - Despre rima încrucișată vorbim atunci când silabele primului vers sunt în concordanță cu silabele celui de-al treilea vers, iar silabele versului al doilea — cu cele din versul al patrulea. De exemplu: „*Căci nu-i mai scump nimica az/ Pe lumea pământescă/ Decât un nume de viteaz/ Și moartea vitejască.*” (V. Alecsandri)
  - **Metafora** este o figură de stil ce rezultă dintr-o comparație subînțeleasă prin substituirea cuvântului, obiect de comparație cu cuvântul imagine. De exemplu: „*Un zbor de lăstun/ Iscălește peisajul...*” (L. Blaga).
  - **Personificarea** este procedeul artistic prin care se atribuie însușiri omenești unor obiecte, fenomene sau ființe necuvântătoare. De exemplu: „*Sara pe deal buciumpul sună cu jale...*” (Mihai Eminescu)
  - **Dialogul** (vorburile între două sau mai multe persoane) este o modalitate folosită în operele lirice, pentru ca scriitorul să poată dezvălui anumite gânduri și sentimente.
  - **Monologul** este un procedeu literar prin care un personaj își exprimă în voce gândurile și sentimentele.

Parabola celor doi fii chemați a lucra în via tatălui lor

28. Dar ce vi se pare? Un om avea doi fii. Și, ducându-se la cel dintâi, i-a zis: Fiule, du-te astăzi și lucrează în via mea.

29. Iar el, răspunzând, a zis: Mă duc, Doamne, și nu s-a dus.

30. Mergând la al doilea, i-a zis tot așa; acesta, răspunzând, a zis: Nu vreau, apoi căindu-se, s-a dus.

31. Care dintr-aceștia doi a făcut voia Tatălui? Zis-au Lui: Cel de-al doilea. Zis-a lor Iisus: Adevărat grăiesc vouă că vameșii și desfrânații

merg înaintea voastră în împărăția lui Dumnezeu.

32. Căci a venit Ioan la voi în calea dreptății și n-ați crezut în el, ci vameșii și desfrâdatele au crezut, iar voi ați văzut și nu v-ați căit nici după aceea, ca să credeți în el.

33. Ascultați altă pildă:

Era un om oarecare stăpân

al casei sale, care a sădit vie. A împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit un turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe.

34. Când a sosit timpul roadelor, a trimis pe slugile sale la lucrători, ca să-i ia roadele.

35. Dar lucrătorii, punând mâna pe slugi, pe una au bătut-o, pe alta au omorât-o, iar pe alta au ucis-o cu pietre.

36. Din nou a trimis alte slugi, mai multe decât cele dintâi, și au făcut cu ele tot așa.

37. La urmă, a trimis la ei pe fiul său zicând: Se vor rușina de fiul meu.

38. Iar lucrătorii viei, văzând pe fiul, au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și să avem noi moștenirea lui.

39. Și, punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au ucis.

40. Deci, când va veni stăpânul viei, ce va face acelor lucrători?

41. l-au răspuns: Pe acești răi, cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători, care vor da roadele la timpul lor.

42. Zis-a lor Iisus: Au n-ați citit niciodată în Scripturi: „Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului. De la Domnul a fost aceasta și este lucru minunat în ochii noștri”?

43. De aceea vă spun că împărăția lui Dumnezeu se va lua de la voi și se va da neamului care va face roadele ei.

44. Cine va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cine va cădea îl va strivi.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Explicați sensul din text al cuvintelor *vameșii*, *slugile*, *moștenitorul*, *roadele*, *piatra*. Alcătuiți câte un enunț cu fiecare cuvânt.
- ✓ Găsiți sinonime pentru cuvintele *a strivi*, *a nesocoti*, *a sfărâma*, *răi*, *nesocotiți*.
- ✓ Parabola are un fir narativ. Identificați personajele, acțiunea, timpul și locul desfășurării acțiunii în textul de față.
- ✓ Povestiți conținutul parabolei, folosind citate din text.
- ✓ În ce constă analogia făcută în parabolă? Copiați fragmentul respectiv și transcrieți-l în caiete.

Observați!

- ✓ Care sunt semnificațiile cu valoare morală transmise prin acest text?
- ✓ Prin ce procedee stilistice sunt exprimate ideile în versetele date?
- ✓ Care dintre aceste versete conține o afirmație ridicată la rangul de adevăr general? Explicați acest verset.

Amintiți-vă!

- ✓ **Parabola** este o narațiune care evocă scene din viața cotidiană pentru a extrage semnificații cu valoare morală, adevăruri cu caracter general pe baza unei analogii.
- ✓ În această formă, parabolele biblice transmit creștinilor învățăturile Mântuitorului Iisus Hristos.
- ✓ Spre deosebire de **alegorie** sau **fabulă**, de care se apropie într-o anumită măsură morală, parabola transmite o învățătură spirituală, depășind simpla realitate profană.
- ✓ Parabolele biblice sunt cele mai cunoscute parabole prin forța vădit modelatoare pentru viața sufletească a omenirii în ansamblul ei.

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Rezumați secvența introductivă a parabolei. Ce rol joacă ea în structura generală a operei?
- ✓ Alegeți din acest text termenii care sugerează o primă imagine a ideii principale a acestei parabole.

- ✓ Prin ce se individualizează personajele parabolei? Ce detalii v-au impresionat în mod deosebit?
- ✓ Stabiliți opozițiile existente între cele două spații ale lumii de apoi.
- ✓ Selectați din text cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.

Exprimați-vă părerea!

- ✓ Ce trăsături general umane sunt sugerate celor doi fii? Care dintre ei face voia tatălui?
- ✓ Pe cine simbolizează în această pildă tatăl și cei doi fii? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce semnificație au *via* și *lucrul în vie*? Dar rugămintea tatălui?
- ✓ Care este învățătura ce o desprindem din această parabolă? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Predicând despre adevărata împlinire a legii, Iisus Hristos spunea: „De aceea cuvântul vostru să fie da ce este da, nu ce este nu; ce este mai mult decât aceasta, de la cel rău este”. Ce legătură puteți stabili între cuvintele Mântuitorului și Parabola celor doi fii chemați a lucra via tatălui?

Aflați mai mult!

Citiți textele:

„Eșit-a semănătorul să semene sămânța sa. Și când semăna el, o parte a căzut lângă drum și a fost călcată cu picioarele și păsările cerului au mâncat-o.

Altă parte a căzut în loc pietros și, dacă a răsărit, s-a uscat, pentru că nu avea umezeală.

Altă parte a căzut în mijlocul spinilor, și spinii, crescând cu ea odată, au înăbușit-o.

Iar altă parte a căzut în pământul cel bun și, crescând, a făcut rod înșutit.”

(Noul Testament — Sfânta Evanghelie după Luca, 8, 5-8)

„Un gospodar își vântura grâul de pleavă. În vreme ce grăunțele îi cădeau la picioare, pleava zbura în vânt. Și pleava batjocorea grăunțele ce cădeau: „Ce inerție în voi, ce lipsă de entuziasm! Pe voi vă cheamă pământul, noi zburăm!”.

(Lucian Blaga)

„Un preot alb, când pumnul în soare îl ridică
 Și își deschide palma larg binecuvântând
 Cu rod bogat câmpia. – Dar grâul plin când pică,
 O parte cade-alături și vrăbiile venind
 Mănâncă lacom. Alte semințe căzură
 Pe țarina pietroasă și-ndată-au răsărit,
 Dar fără rădăcină, păliră de căldură;
 Iar altele, picând în spini-i-au năpădit;
 Iar altele căzură în roditoarea glie:
 Au ascultat pământul cel bun –
 Și una dă o sută, iar alta dă o mie...
 Și omu-n alb cu Domnul se-ntoarce în cătun.”
 (Vasile Voiculescu)

„În grâu spicul cât cocoșul,
 Pui un bob, din el răsare
 Mia de mărgăritare:
 Dulce binecuvântare.”
 (Tudor Arghezi)

Descoperiți singuri!

- ✓ Ce sens comun se desprinde din aceste texte?
- ✓ Ce simbolizează *grâul* în parabola biblică? Dar în celelalte texte? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Realizați o compunere, având ca punct de reper versurile lui Nichita Stănescu „*Noi suntem semințe și pământul e al nostru...*”.

Sarcini

- 1 Citiți expresiv parabola studiată de voi și meditați încă o dată asupra conținutului ei.
- 2 Aduceți alte exemple de narațiuni în care să apară evenimente cu o semnificație morală sau religioasă.
- 3 Citiți din Noul Testament următoarele parabole: *Pilda grăuntelui de muștar* (Matei, 21, 33-32), *Via Domnului* (Isaia, V.1-6), *Pilda lucrătorilor celor răi* (Matei, 21, 33-34). Discutați în clasă despre semnificațiile acestor parabole.

Ion Creangă

„Creangă este o expresie monumentală a naturii în ipostaza ei istorică ce se numește poporul român sau, mai simplu, este poporul român însuși, surprins într-un moment de genială expansiune...”

(George Călinescu)

Ion Creangă s-a născut la 1 martie 1837 (altă variantă — 10 iunie 1839) la Humulești, județul Neamț, ca fiu al lui Ștefan a Petrii Ciobotarului și al Smarandei Creangă din Pipirig. Primii ani de școală (1847-1852) îi face la Humulești, Broșteni și Târgu-Neamț, fiind înscris cu numele de Ștefănescu Ion. În 1854 urmează cursurile școlii de catiheți din Fălticeni, unde își ia definitiv numele de Ion Creangă. Cu anul 1855 începe studiile la Seminarul din Socola, pe care le întrerupe în 1858. În 1859 moare tatăl său, și lipsa posibilităților materiale îl determină să renunțe la studii. În anul școlar 1864-1865 este elev strălucit la Școala de la Trei Ierarhi. În 1875 îl cunoaște pe Mihai Eminescu, care era pe atunci revizor școlar la Iași și Vaslui.

Între 1883 și 1889 este bolnav de epilepsie și suferă foarte mult când află despre boală și apoi, despre decesul lui Eminescu și al Veronicăi Micle.

Ion Creangă moare în ziua de 31 decembrie 1889, în casa sa din cartierul Țicău. Este înmormântat la 2 ianuarie 1890 în cimitirul Eternitatea din Iași.

Romanul autobiografic **Amintiri din copilărie** reprezintă partea cea mai personală a operei lui Creangă. Scrie poveștile *Capra cu trei iezi* (1875), *Dănilă Prepeleac* (1876), *Fata babei și fata moșneagului* (1877), *Făt-Frumos, fiul iepei* (1877), *Povestea lui Harap-Alb* (1877), *Povestea lui Stan-Pățitul* (1877) *Ivan Turbincă* (1878) etc.; povestirile *Inul și cămeșa* (1874), *Moș Ion Roată și Unirea* (1880), *Păcală* (1880), *Ion Roată și Cuza-Vodă* (1882), *Cinci pâini* (1883), etc.; nuvelele *Moș Nichifor Coțcariul* (1877), *Popa Duhul* (1879) etc.

Pupăza din tei

(fragment din *Amintiri din copilărie*)

Mă trezește mama într-o dimineață din somn, cu vai-nevoie, zicându-mi:

– Scoală, duglișule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pube cucul armenesc și să te spurce, ca să nu-ți meargă bine toată ziua?... Căci așa ne amăgea mama cu o pupăza care-și făcea

cuib, de mulți ani, într-un tei foarte bătrân și scorburos, pe coasta dealului, la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic. Și numai ce-o auzeai vara: Pu-pu-pup! Pu-pu-pup! dis-dimineată, în toate zilele, de vuia satul. Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demâncare în țarină, la niște lingurari ce-i aveam tocmiți prășitori, tocmai în Valea-Seacă, aproape de Topolița. Și pornind eu cu demâncarea, numai ce și aud pupăza cântând:

– Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup! Eu, atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? mă abat pe la tei, cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa: nu numaidecât pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei. Și cum ajung în dreptul teiului, pun demâncarea jos în cărare pe muchea dealului, mă sui încetșor în tei care te adormea de mirosul... florii, bag mâna în scorbura, unde știam, și norocul meu!... găbuiesc pupăza pe ouă și zic plin de mulțumire: Taci, leliță, că te-am căpțușit eu! îi mai pupa

tu și pe dracul de-acum! Și când aproape să scot pupăza afară, nu știu cum se face, că mă spariu de creasta ei cea rotată, de pene, căci nu mai văzusem pupăza până atunci, și-i dau iar drumul în scorbura. Și cum stam eu acum și mă chiteam în capul meu că șarpe cu pene nu poate să fie, după cum auzisem, din oameni, că se află prin scorburi câteodată și șerpi,

unde nu mă îmbărbătez în sine-mi și iar bag mâna să scot pupăza ... pe ce-a fi ... ; dar ea, sărmana, se vede că se mistuise de frica mea prin cotloanele scorburii, undeva, căci n-am mai dat de dânsa nicăieri; parcă intrase în pământ. Măi! anapodă lucru ș-aista! zic eu înciudat, scoțând căciula din cap și tuflind-o în gura scorburii. Apoi mă dau jos, caut o lespede potrivită, mă sui cu dânsa iar în tei, îmi iau căciula și în locul ei pun lespede, cu gând c-a ieși ea pupăza de undeva până m-oi întoarce eu din țarină.

După aceea mă dau iar jos și pornesc repede cu demâncarea la lingurari ... . Și oricât oi fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc doar, cât am umblat horhăind cine știe pe unde și cât am bojbăit și mocoșit prin tei, să prind pupăza, și lingurarilor, nici mai rămâne cuvânt, li se lungise urechile de foame așteptând. Ș-apoi, vorba ceea: Țiganului, când i-e foame, cântă; boierul se primblă cu mâinile dinapoi, iar țăranul nostru își arde luleaua și mocnește într-însul. Așa și lingurarii noștri: cântau acum îndrăcit pe ogor, șezând în coada sapei, cu ochii păinjeniți de-atâta uitat, să vadă nu le vine mâncarea dincotrova? Când, pe la prânzul cel mare, numai iacătămă-s și eu de după un dâmb, cu mâncarea sleită, veneam, nu veneam, auzindu-i lălăind așa de cu chef... . Atunci au și tăbărât balaurii pe mine, și cât pe ce să mă înghită, de nu era o chirandă mai tânără între dânșii, să-mi ție de parte.

– Hauileo, mo! ogoiți-vă! ce tolocăniți băiatul? Cu tatul său aveți ce-aveți, iar nu cu dânsul! Atunci lingurarii, nemaipunându-și mintea cu mine, s-au așternut pe mâncare, tăcând molcum.

Și scăpând eu cu obraz curat, îmi iau traista cu blidele, pornesc spre sat, mă abat iar pe la tei, mă sui într-însul, pun urechea la gura scorburii și aud ceva zbătându-se înăuntru. Atunci iau lespede cu îngrijire, bag mâna și scot pupăza, vlăguită de atâta zbućium; iar ouăle, când am vrut să le iau, erau toate numai o chisăliță. După asta vin acasă, leg pupăza de picior c-o ață ș-o îndosesc de mama vro două zile în pod prin cele putini hârbuite; și una două, la pupăză, de nu știau cei din casă ce tot caut prin pod așa des.

Însă a doua zi după asta, iaca și mătușa Măriuca lui moș Andrei vine la noi, c-o falcă-n cer și cu una în pământ, și se ia la ciondănit cu mama din pricina mea:

– Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătușa cu jale, ne trezește dis-diminează la lucru de atâția ani? Grozav era de tulburată, și numai nu-i venea să lăcrimeze când spunea aceste. Și acum văd eu că avea mare dreptate mătușa, căci pupăza era ceasornicul satului. Însă mama, sărmana, nu știa de asta nici cu spatele.

– Ce spui, cumnată?! Da' că l-aș ucide în bătaie, când aș afla că el a prins pupăza, s-o chinuiască. De-amu bine că mi-ai spus, las' pe mine, că ți-l iau eu la depănat!

– Nici nu te mai îndoi despre asta, cumnată Smarandă, zise mătușa, căci de zbânțuitul ista al dumnitale nimica nu scapă!

Ce mai atâta? Mi-au spus mie cine l-au văzut că Ion a luat-o; gâtul îmi pun la mijloc!

Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, iute mă sui în pod, umflu pupăza de unde era, sar cu dânsa pe sub streășina casei și mă duc de-a dreptul în târgul vitelor, s-o vând, căci era tocmai luna, într-o zi de târg. Și cum ajung în iarmaroc, încep a mă purta țațoș printre oameni, de colo până colo, cu pupăza-n mână, că doar și eu eram oleacă de fecior de negustor. Un moșneag nebun, c-o vițică de funie, n-are ce lucra?

– De vânzare-ți e găinușa ceea ..., măi băiate?

– De vânzare, moșule!

– Și cât cei pe dânsa?

– Cât crezi dumneata că face!

– Ia ad-o-ncoace la moșul, s-o drămluiască! Și cum i-o dau în mână, javra dracului se face a o căuta de ou și-i dezleagă atunci frumușel ața de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicând: laca poznă, c-am scăpat-o! Pupăza, zbrri! pe-o dugheană și, după ce se mai odihnește puțin, își ia apoi drumul în zbor spre Humulești și mă lasă mare și devreme cu lacrimile pe obraz, uitându-mă după dânsa! ... Eu atunci, haț! de sumanul

moșneagului, să-mi plătească pasărea ...

– Ce gândești dumneata, moșule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ți-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? Că nu scapi nici cu junca asta de mine! Înțeles-ai? Nu-ți pară lucru de șagă! Și mă băgam în ochii moșneagului, și făceam un tărăboi, de se strânsese lumea

ca la comedie împrejurul nostru; dă, iarmaroc nu era?! Dar știi că ești amarnic la viață, măi băiate?! zise moșneagul de la o vreme, râzând. În ce te bizui de te îndârjești așa, nepoate? Dec! nu cumva ai pofți să-mi iei vițica pentr-un cuc armenesc? Pesemne te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi țică, și ia acuș te scarpin, dacă vrei, ba ș-un topor îți fac, dacă mă crezi, de-i zice aman, puiule! când îi scăpa de mâna mea!

– Dă pace băiatului, moșule, zise un humuleștean de-ai noștri, că-i feciorul lui Ștefan a Petrei, gospodar de la noi din sat, și ți-i găsi beleaua cu dânsul pentru asta.

– He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun; d-apoi chitești dumneata că nu ne cunoaștem noi cu Ștefan a Petrei? zise moșneagul; chiar mai dinioarea l-am văzut umblând prin târg, cu cotul subsuoară, după cumpărat sumani, cum îi e negustoria, și trebuie să fie pe-aici undeva, ori în vro dugheană, la băut adălmașul. Apoi bine că știu a cui ești, măi țică! ian stai oleacă, să te duc eu la tată-tău și să văd, el te-a trimis cu pupăzi de vânzare, să spurci iarmarocul?

Toate ca toatele, dar când am auzit eu de tata, pe loc mi s-a muiat gura. Apoi încet-încet m-am furișat printre oameni, și unde-am croit-o la fugă spre Humulești, uitându-mă înapoi să văd, nu mă ajunge moșneagul? Căci îmi era acum a scăpare de dânsul, drept să vă spun. Vorba ceea: Lasă-l, măi! L-aș lăsa eu, dar vezi că nu mă lasă el acum! Tocmai așa pățisem și eu; ba eram încă bucuros că am scăpat numai cu-atâta. Bine-ar fi s-o pot scoate la capăt, măcar așa, cu mama și cu mătușa Măriuca, gândeam eu, bătându-mi-se inima, ca-ntr-un iepure, de frică și de osteneală. Și când ajung acasă, aflu că tata și mama erau duși în târg; și frații îmi spun, cu spaimă, că-i poznă mare cu mătușa lui moș Andrei: a sculat mai tot satul în picioare din pricina pupezei din tei; zice că i-am fi luat-o noi, și pe mama a pus-o în mare supărare cu asta. Știi că și mătușa Măriuca e una din cele care scoate mahmurul din om; nu-i o femeie de înțeleș, ca mătușa Anghilița lui moș Chiriac, s-a mântuit vorba. Și cum îmi spuneau ei îngrijiți, numai ce și auzim cântând în tei:

– Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup! Soră-mea Catrina zise atunci cu mirare:

– I-auzi, bădiță! Doamne, cum sunt unii de năpăstuiesc omul chiar pe sfânta dreptate!

– Mai așa, surioară! ... Dar în gândul meu: Când ați ști voi câte a pătimit, sireaca, din pricina mea, și eu din pricina ei, i-ați plânge de milă! Zahei însă ne lăsase vorbind și se ca' mai dusesse în târg, după mama, să-i spună bucurie despre pupăză ... . Și a doua zi, marți, taman în ziua de lăsatul secului de postul Sânt Petrului, făcând mama un cuptor

zdravăn de alivenci și plăcinte cu poalele-n brâu, și pârplind niște pui tineri la frigare, și apoi tăvălindu-i prin unt, pe la prânzul cel mic, cheamă pe mătușa Măriuca lui moș Andrei la noi și-i zice cu dragă inimă:

– Doamne, cumnățică-hăi, cum se pot învrăjbi oamenii din nimica toată, luându-se după gurile cele rele! Ia poftim, soro, mai bine să mâncăm ceva din ce-a da Dumnezeu, să cinstim câte-un pahar de vin în sănătatea gospodarilor noștri și: Cele rele să se spele, cele bune să s-adune; vrajba dintre noi să piară, și neghina din ogoare! Căci, dac-ai sta să faci voie rea de toate, zău, ar trebui de la o vreme s-apuci câmpii!

– Așa, cumnată dragă, zise mătușa Măriuca, strângând cu nedumerire din umere, când se punea la masă. Văzut-ai dumneata? Să mai pui altă dată temei pe vorbele oamenilor!

Apoi începem cu toții a mânca. Și alții ca alții, dar eu știu că mi-am pus bine gura la cale, să-mi fie pe toată ziua.

Repere

✓ Fragmentul dat reprezintă o întâmplare din cel de-al doilea capitol al romanului autobiografic **Amintiri din copilărie** și are menirea de a introduce cititorul în atmosfera situațiilor comice și în universul intim al personajului principal.

✓ Întâmplările din textul de mai sus sunt aduse la cunoștința cititorului de un narator.

✓ În fragmentul dat se îmbină diferite moduri de expunere.

✓ Fragmentul cuprinde o întâmplare din viața lui Nică.

✓ Ion Creangă realizează în opera sa o imagine arhaică a satului românesc.

✓ Înfățișând lumea copilăriei, naratorul acordă o atenție deosebită jocului.

✓ Principalele caracteristici ale creației lui Ion Creangă sunt geniul povestirii, umorul și limbajul de un farmec deosebit. Ele se regăsesc și în fragmentul reprodus în manual.

Universul operei

Descoperiți

singuri!

✓ Citiți în întregime fragmentul **Pupăza din tei** și indicați întâmplările ce-l evidențiază pe Nică a lui Ștefan a Petrei ca fiind personajul principal.

✓ Ce moduri de expunere folosește scriitorul în fragmentul din manual? Ce se realizează în operă prin fiecare dintre acestea?

✓ La ce persoană se realizează narațiunea?

✓ Explicați, pe baza textului citit, relația dintre autor, narator și personaj.

Folosiți-vă

cunoștințele!

✓ Identificați indicii de timp și de spațiu din acest text. Grupați-i apoi conform categoriilor menționate mai jos:

- perioada anului;
- momentul zilei;
- locurile în care se petrece acțiunea.

✓ Găsiți sinonime pentru următoarele cuvinte (cu referire la context): *grozav, dugliș, lingurari, lespede, puțină*. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.

✓ Selectați câteva expresii frazeologice din fragmentul citit și explicați-le. Ce rol au aceste expresii în text?

✓ În textul de mai sus există o serie de figuri de stil ce vă sunt cunoscute. Selectați-le și scrieți-le în caiete.

✓ Povestiți pe scurt întâmplarea, urmărind succesiunea momentelor derulate de la situația inițială până la cea finală.

Rețineți!

• Opera literară epică în care autorul povestește o întâmplare sau un șir de întâmplări în desfășurarea lor se numește **narațiune**.

• Orice narațiune trebuie să corespundă anumitor cerințe și anume: *când s-au petrecut faptele; unde s-au petrecut ele; ce anume s-a petrecut; cine a înfăptuit lucrurile povestite; cum, de ce și în ce mod au avut ele loc*.

• Fiecare narațiune păstrează ordinea celor cinci puncte enumerate (cu excepția basmelor, în care nu întotdeauna este precizat timpul acțiunii).

• Narațiunile fac parte din **genul epic**, dar se întâlnesc și în **cel liric și dramatic**.

• **Comicul** este categoria în a cărei sferă intră cuvintele, situațiile, personajele care, în viață sau în artă, provoacă râsul. Comicul poate fi: **de situații**, când hazul provine din situațiile în care apar personajele sau din întâmplările prin care trec ele; **de limbaj**, când hazul provine din cuvintele pe care le folosesc personajele, din modul cum se exprimă ele; **de caracter**, când hazul provine din trăsăturile sufletești, din caracteristicile morale ale personajelor.

• **Umorul** este un comic spontan manifestat sub forma unei ironii ușoare, indulgente. Umorul presupune bunăvoință, simpatie și înțelegere față de unele defecte, de care se face haz.

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Identificați în fragmentul de mai sus elementele arhaice. Explicați-le și arătați rolul lor în desfășurarea evenimentelor.
- ✓ Realizați planul simplu de idei al acestui fragment. Scrieți-l în caiete.
- ✓ Selectați cuvintele necunoscute din textul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
- ✓ Notați în caiete situațiile amuzante.
- ✓ Arătați cum se realizează umorul în acest fragment. Ce efect are el asupra cititorului?

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Care este atitudinea lui Nică față de „ceasornicul satului”? De ce? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce relații sunt între Nică și mama sa? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Ce reiese din fapta pe care a făcut-o Nică? Cum ați putea să-l caracterizați din acest punct de vedere?
- ✓ Recitați expresiv pasajele care ne demonstrează că această lucrare are un conținut comic.
- ✓ Ce moduri de expunere sunt folosite în acest fragment? Delimitați secvențele corespunzătoare fiecăruia. Care dintre ele predomină?

Descoperiți

singuri!

- ✓ Explicați, în scurte expuneri orale, următoarele fragmente:

a) „...eu, atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? Mă abat pe la tei, cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa; nu numaidecât pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei...”

b) „...Ce spui, cumnată?! Da că l-aș ucide în bătaie, când aș afla că el a prins pupăza s-o chinuiască. De-amu bine că mi-ai spus, lasă pe mine, că ți-l ieu eu la depănat...”

c) „...Zahei, însă, ne lăsase vorbind și se cam mai dusesse în târg, după mama, să-i spuie bucurie despre pupăză...”

- ✓ Cui aparține fiecare dintre aceste replici? Argumentați-vă răspunsul.

- ✓ Selectați din fragmentul dat elementele reale și cele ireale (de fabulos) și repartizați-le în două coloane.
- ✓ Care sunt jocurile copilăriei lui Ion Creangă?

Sarcini

- 1 Pe baza observațiilor noastre și a discuțiilor purtate în clasă, realizați o comunicare cu titlul *Imaginea lui Nică* în fragmentul citit din **Amintiri din copilărie** de Ion Creangă.
- 2 Citiți și alte fragmente din această roman autobiografic al lui Ion Creangă și analizați-le în clasă.
- 3 Realizați o compunere pe tema „*Lumea copilăriei este un imperiu al jocului*”.
- 4 Identificați în structura fragmentelor citite în clasă și independent situații, cuvinte sau expresii ce stârnesc hazul și scrieți-le în caietele voastre.

Alexandru Donici

„Modest din fire, asemenea presurii evocate în poezie, Alecu Donici este un creator autentic prin lucrările sale. Asemenea lui La Fontaine la francezi, el a creat fabula românească.”

(Ion Ciobanu)

Mihai Eminescu în poemul **Epigonii** îl numea pe Alexandru Donici „*cuib de-nțelepciune*”. Este un adevăr pe care îl desprindem din toată opera care ne-a lăsat-o acest mare fabulist român.

S-a născut în ținutul Orheiului, astăzi Republica Moldova. Studiile și le-a făcut la Sankt-Petersburg, mai întâi într-o școală particulară, iar apoi într-un liceu militar. Încă de tânăr a vădit o atracție irezistibilă pentru literatură, de aceea se dezice de cariera militară în folosul scrisului. O perioadă a locuit la Chișinău, unde a avut ocazia să-i cunoască pe mai mulți revoluționari români refugiați, printre care Costache Negruzzi și Nicolae Beldiman, precum și pe poetul rus Alexandr Pușkin, căruia îi va traduce poemul **Țigani**. Mai târziu se stabilește cu traiul la Iași. Anume în acest oraș i-au apărut cele două plachete de fabule, unele dintre ele

fiind inspirate din creația marelui fabulist rus Ivan Krâlov. Acestea au fost prelucrate cu multă pătrundere, localizate și îmbogățite tematic, așa cum au procedat, de altfel, și alți mari fabuliști: La Fontaine, Grigore Alexandrescu, ș.a.

Alecu Donici ne-a lăsat o bogată moștenire literară: a scris peste o sută de fabule, printre care: *Vulpea și bursucul*, *Racul*, *broasca și știuca*, *Lupul nazâr*, *Doi câini*, etc. A compus poezii, a tradus din limba rusă fabulele lui Krâlov. Despre îndeletnicirea sa vorbește însuși scriitorul: „*Eu adesea scriu, șterg și iar gândesc,/ Iar după trudă multă/ În faptă mă trezesc /Cu-o fabuliță scurtă...*”

Vulpea și bursucul

— Da dincotro și unde
Alegi tu așa iute?

Bursucul întâlnind pe vulpe-au întrebat.
— Oh, dragă cumătre, am dat peste păcat,

Sunt, iată, surghiunită!
Tu știi că eu am fost în slujbă rânduită
La o găinărie.
Cu trebile ce-aveam, odihna-mi am lăsat,
Și sănătatea mi-am stricat;
Dar tot eu am căzut în groaznică urgie,
Pe niște pâri nedovedite,
Precum că luam mite.

Tu singur martor ești, în adevăr să spui:
De m-ai văzut cumva, măcar cu vreun pui?
— Nu, dragă cumătră; dar când ne întâlneam

Eu cam ades vedeam:
Că tu pe botișor
Aveai și pufușor.

Se-ntâmplă și la noi de vezi
Cum altul, având loc, așa se tânguește,
Încât îți vine mai să-l crezi

Că abia din leafă se hrănește.
Dar astăzi butcă, mâine cai,

De unde oare-i vin? Și când ar vrea să stai
Să-i faci curată socoteală
Pentru venit și cheltuială,
N-ai zice ca bursucul că are pufușor
Pe botișor?

Repere

- ✓ Fabula **Vulpea și bursucul** este structurată în două părți inegale, ca număr de versuri.
- ✓ Opera înfățișează o discuție între două personaje.
- ✓ Prin intermediul personajelor din operă, autorul prezintă unele vicii ale oamenilor, dar și atitudinea proprie față de personaje și față de cele relatate.
- ✓ Fabula **Vulpea și Bursucul** are o valoare etică și socială, precum și o semnificație morală.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv fabula de mai sus și povestiți, pe scurt, întâmplările relatate în ea.
- ✓ Selectați cuvintele necunoscute din textul fabulei și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Alcătuiți cu ele câteva enunțuri.
- ✓ Care este modul de expunere pe care se structurează cea mai mare parte a fabulei? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce secvență(e) a textului corespunde noțiunii de „situație dificilă”?
- ✓ Explicați cum s-au format cuvintele *surghiunită*, *rânduită*, *nedovedite*, *botișor*, *pufușor*. Ce semnificație au aceste cuvinte în fabula lui Alecu Donici?

Observați!

- ✓ Ce fel de personaje apar în text? Cărei lumi aparțin aceste personaje?
- ✓ Prin ce figură de stil capătă acestea trăsături și comportamente umane?
- ✓ Ce relații există între personajele fabulei? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Cum sunt prezentate cele două personaje de către autor?
- ✓ Ce idei cu caracter de generalitate se desprinde din această narațiune în versuri?

Exprimați-vă părerile!

- ✓ Despre ce vicii vorbește autorul în această fabulă? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Cum sunt demonstrate aceste defecte? Exemplificați cu imagini din text.
- ✓ Cărui tip de oameni îi corespunde Bursucul? Dar Vulpea? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Care este, după opinia voastră, atitudinea autorului față de personajele sale?
- ✓ Care sunt valorile etice și sociale pe care le-ați descoperit în acest text? Ce învățătură reiese din morala fabulei? Formulați-o și scrieți-o în caiete.

Rețineți!

Fabula este o specie a genului epic, în proză sau în versuri, în care personajele sunt animale, plante sau lucruri, puse în situații omenești.

Fabula are un caracter didactic, ea conținând, explicit sau implicit, o morală referitoare la anumite trăsături de caracter sau forme de comportament specifice oamenilor.

Fabulele se compun, de obicei, din două părți:

- *întâmplarea propriu-zisă;*
- *morala, cuvintele din care se desprinde învățătura.*

Procedeul artistic care face ca un sens literal să se substituie altuia ascuns se numește **alegorie**.

Figura de stil complexă care constă în asocierea într-un enunț de mărime variabilă a două elemente opuse se numește **antiteză**.

Valorificarea operei

Folosiți-vă cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv fabula, ținând cont de normele citirii expresive pe care le cunoașteți (intonajie, ton, pauză, etc.).
- ✓ Citiți fabula pe roluri, schimbând intonația fiecărui vorbitor: a Vulpii, a Bursucului și a autorului.
- ✓ Selectați din textul citit expresiile ce o caracterizează pe Vulpe.
- ✓ Ce tip de rimă este folosită în versurile fabulei **Vulpea și Bursucul**?
- ✓ Stabiliți măsura versurilor acestui text și comparați-o cu măsura versurilor populare studiate de voi.

Exprimați-vă părerea!

- ✓ De ce autorul preferă să pună pe seama unor personaje animaliere trăsăturile de caracter pe care dorește să le demaște și nu alege personaje umane?
- ✓ Ce semnificație are faptul că în fabulă nu există indici de timp referitor la perioada în care se petrec faptele relatate?
- ✓ Ce trăsături de caracter și forme de comportament sunt satirizate în text? Adăugați la cele numite în fabulă și altele, pe care le puteți deduce singuri.
- ✓ În textul fabulei există unele note umoristice. Identificați-le și comentați cum sunt realizate acestea.
- ✓ Sunteți de acord cu morala implicită a textului? Argumentați-vă răspunsul.

Dezvoltați-vă spiritul creativ

- ✓ Citiți cu atenție proverbele de mai jos:
„Vorba-i de argint și tăcerea e de aur”.
„Una zice, alta face”.
„Ce-i în gușă, nu-i căpușă.”
- ✓ Care dintre aceste proverbe ilustrează eroii din fabula lui Alecu Donici? Comentați proverbul care v-a plăcut cel mai mult.
- ✓ Alcătuiți enunțuri cu sensul propriu și cel figurat al următoarelor cuvinte: *vulpe*, *vulpișoară*, *vulpoi*, *vulpoaică*, *vulpește*. Găsiți câteva epitete pentru cuvântul *vulpe*.
- ✓ Explicați sensul următoarelor expresii: *a da peste păcat*; *a avea pufușor pe botișor*, *a se simți cu musca pe căciulă*. Realizați o mică povestire în baza uneia dintre expresii.

Sarcini

- 1 Memorați fabula ***Vulpea și Bursucul*** și recitați-o expresiv pe roluri.
- 2 Alcătuiți o scurtă narațiune cu personaje umane, din care să reiasă ideea că onestitatea și cinstea sunt mai presus decât orice în viața noastră.
- 3 Realizați o compunere cu personaje animaliere, în care să ilustrați proverbul „Prostul nu e prost destul, dacă nu e și fudul”.

Frunzele și rădăcina

Într-o zi de vară, lină, călduroasă,
Răspândind în vale umbră răcoroasă,
Frunzele pe arbor vesel dănuiau
Și cu zefirașii astfel se șopteau:
– Dulce e viața frunzelor, când ele,
De rouă lucinde, mândre, tinerele,
Lumea înverzesc
Și o răcoresc.

Călătorul pacinic, obosit de cale,
Oricând se arată în a noastră vale,
Sub arbor el stă
Repaos de-și dă.
Mândre fetișoare locul vin să prindă,
Vrând la umbra noastră hora să întindă;
Și cel păstoraș
Le cântă de jale-n al său fluieraș.
Iar de primăvară, chiar privighetoarea,
Cântăreața văii, cea fermecătoare,
În desimea noastră mult s-a răsfățat
Și ne-a tot cântat.

Apoi când românul doina hăulește,
El pe frunză verde întâi o numește;
Înșiși zefirașii, voi ne legănați
Și ne dezmiertați.

– Dar spre neuitare,
Nu se cade oare
– Frunzelor le zise un glas din pământ –
Despre rădăcină vreun bun cuvânt?
– Cine-i rădăcina? Și cum de cutează
Cu noi să se certe, când nici se-nsemnează?
Frunzele pe arbor zise vâjâind,
De ciudă plesnind.

— Rădăcina face arborul să crească
Și peste tot anul frunză să renască —
Le răspunse ea.
În alt chip ființă voi nici ați avea.

Să țineți dar minte
Aceste cuvinte:
Viața vegetală,
Viața socială,
Totului atârna
De la rădăcină.

Repere

- ✓ Fabula **Frunzele și rădăcina** are două părți inegale, ca număr de versuri.
- ✓ Opera dată prezintă o discuție între două personaje, ce reprezintă flora.
- ✓ Personajele operei aparțin unor lumi diferite, valorile morale și etice fiind, de asemenea, diferite.
- ✓ Autorul utilizează diverse mijloace artistice pentru a reflecta valorile sociale, morale, etice, estetice și vitale ale lumii pe care o reprezintă.
- ✓ În fabula dată se împletesc diferite modalități de expunere.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți cu atenție fabula și delimitați cele două părți din structura ei. Ce puteți spune despre numărul de versuri ce se conține în fiecare dintre aceste părți?
- ✓ Selectați din textul dat cuvintele formate prin derivare și explicați sensul lor. Alcătuiți cu ele câteva enunțuri.
- ✓ Dați câteva exemple din lucrarea citită în care ordinea cuvintelor este alta decât în vorbirea obișnuită. Scrieți-le în caiete în forma lor obișnuită. Cum se numește acest procedeu?
- ✓ De ce apar în versuri astfel de modificări ale topicii?

Observați!

- ✓ Cărei lumi naturale îi aparțin personajele acestei fabule?
- ✓ Ce semnificație au aceste personaje? Argumentați-vă răspunsul?
- ✓ Cum se desfășoară discuția dintre cele două personaje: de la egal la egal, sau poate în alt mod?
- ✓ Cum credeți, ce relații sunt între aceste personaje? Dar cum ar trebui să fie, de fapt, aceste relații?

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Identificați în textul fabulei imaginile care descriu viața frunzelor. Cum este prezentată ea de autor? Transcrieți în caiete câteva dintre aceste imagini.
- ✓ Urmăriți semnele de punctuație utilizate în fabulă și explicați rolul lor în dezvăluirea mesajului.
- ✓ Indicați ordinea momentelor acțiunii din acest text.
- ✓ Ce secvență corespunde situației de conflict? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce puteți spune despre forma acestei opere? Cărei specii literare aparține ea? Motivați-vă răspunsul.

Îmbogățiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Morala unei fabule este formulată de scriitor la începutul sau la sfârșitul textului; uneori ea lipsește și este desprinsă de cititor.
- ✓ Morala constituie scopul fabulei, ținta scriitorului, pe când nararea faptelor este mijlocul prin care se realizează acestea.
- ✓ Fabula nu respectă regulile stricte ale poeziei, în ceea ce privește versificația. Dacă urmărim măsura, vom observa că unele versuri sunt mai lungi, iar altele — mai scurte.
- ✓ În fabulă pot apărea diverse forme de rimă, iar gruparea versurilor în strofe diferă, astfel că în unele fabule există strofe cu un număr inegal de versuri sau în altele lipsesc strofele, întreaga fabulă fiind continuă.
- ✓ Vioiciunea celor narate în fabulă se realizează cu ajutorul dialogului, iar pentru a se asigura hazul și buna dispoziție, se utilizează elemente umoristice.

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Analizați fabula **Frunzele și rădăcina** din punct de vedere al versificației.
- ✓ Identificați figurile de stil ce vă sunt cunoscute și scrieți-le în caiete.
- ✓ Ce figură de stil folosește autorul în prezentarea eroilor principali?
- ✓ Identificați modalitățile de expunere principale din fabulă. Exemplificați cu citate din text.
- ✓ Demonstrați că lucrarea citită de voi este o fabulă. Aduceți argumentele necesare.

Descoperiți

singuri!

- ✓ Care este modul de expunere pe care este structurată cea mai voluminoasă parte a fabulei?
- ✓ Ce valori sociale și etice promovează personajele din acest text? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Recitiți cuvintele autorului și arătați ce idei desprindem din ele?

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Ce idee cu caracter de generalitate deducem din conținutul acestei fabule?

✓ Ce vicii umane sunt biciuite de autor? Ce categorie de oameni reprezintă frunzele? Dar rădăcina?

✓ Imaginați-vă că sunteți avocat. Cărui personaj din această fabulă ați prefera să-i luați apărarea? De ce? Motivați-vă răspunsul.

✓ Efectuați o caracteristică, în linii generale, a frunzelor și alta — a rădăcinii. Ce procedeu veți folosi în aceste caracteristici?

✓ Recitiți morala fabulei și analizați-o în clasă, fiecare expunându-și părerea.

Sarcini

- 1 Descifrați semnificația titlului fabulei **Frunzele și rădăcina**. Motivați-vă răspunsul.
- 2 Realizați o compunere liberă în baza textului fabulei studiate mai sus, folosind unele dintre proverbele și zicătorile cunoscute de voi care s-ar referi la mesajul operei.
- 3 Citiți și alte fabule din creația lui Alecu Donici și faceți o paralelă între ele.
- 4 Efectuați un desen în baza unei dintre ele.

ESOP

(620-560 î. Hr.)

Esop, sclavul grec, era atât de deștept, încât la orice observație din partea stăpânului său răspundea cu o vorbă de duh, o pildă comică și scăpa de pedeapsă. Și l-a înveselit într-atâta pe stăpânul său, încât acesta l-a făcut om liber până la urmă. Fabulele lui au fost preluate și prelucrate de mulți autori, dar Esop rămâne „părintele fabulei”.

Prima mărturie despre Esop o găsim la marele istoric grec Herodot (cca. 484-425, î.e.n.). Herodot relatează că Esop a fost sclavul lui Iadmon și a trăit pe vremea faraonului Amasis (570- 526, î.e.n.), deci în secolul al VI-lea.

Vulpea și strugurii

O vulpe înfometată a văzut într-o zi niște ciorchini de struguri atârând pe un spalier de viță de vie. Ea a încercat toate trucurile de care era în stare pentru a pune laba pe ei, dar eforturile i-au fost în zadar, căci nu-i putea ajunge.

În cele din urmă, plecă, ascunzându-și dezamăgirea și spunând în sine ei: „Strugurii sunt acri, și eu care credeam că sunt copti”.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Folosind **Dicționarul explicativ al limbii române**, explicați sensul cuvintelor *ciorchini*, *spalier*, *eforturile*, *trucurile* din textul de mai sus.
- ✓ Identificați antonimele cuvintelor *înfometată*, *plecă*, *nu putea*.
- ✓ Alcătuiți trei enunțuri în care să folosiți cuvinte formate prin derivare din textul de mai sus.
- ✓ Explicați semnificația structurilor *i-au fost în zadar*, *era în stare pentru a pune laba pe ei*, *spunând în sine ei*.
- ✓ Citiți textul de mai sus și încercați să stabiliți ideea principală.
- ✓ Care este personajul principal al fabulei? Ce tășături de caracter puteți desprinde din acțiunile lui?
- ✓ Argumentați de ce vulpea plecă, ascunzându-și dezamăgirea?
- ✓ Care este atitudinea voastră față de vulpe?
- ✓ Dați exemple de utilizare a alegoriei și în alte opere citite de voi.

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Citiți fabula **Vulpea și strugurii** de Esop și efectuați planul simplu de idei.
- ✓ Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *labă*? Ce știți despre familia lexicală?
- ✓ Explicați ortografia cuvintelor *într-o*, *i-au fost*, *ascunzându-și*.
- ✓ Alcătuiți enunțuri în care să folosiți aceste cuvinte.

Descoperiți

singuri!

- ✓ Care este morala acestei fabule? Comentați-o.
- ✓ La care persoană se face relatarea în fabulă?
- ✓ Prin ce se deosebește compoziția fabulei **Vulpea și bursucul** a lui Alecu Donici de fabula **Vulpea și strugurii** de Esop?
- ✓ Care este opinia voastră despre vulpe?
- ✓ Care sunt modurile de expunere în fabulă?

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți fabula, ținând cont de semnele de punctuație. Folosiți intonația și accentuarea corespunzătoare.
- ✓ Care este atitudinea autorului față de personajul principal?
- ✓ Identificați figurile de stil prezente în text și numiți-le. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
- ✓ Din câte părți este alcătuită o fabulă? Numiți-le.

Sarcini

- 1 Memorati fabula.
- 2 Încercați să compuneți o fabulă, folosind procedeul alegoriei.
- 3 Realizați o mică compunere despre vulpe, folosind stilul științific. Ce știți despre stilul științific?
- 4 Citiți independent și alte fabule ale lui Donici, Esop, Krâlov.

Mihail Sadoveanu

(1880 -1961)

*„Sadoveanu excelează ca povestitor.
A scrie pentru el, înseamnă a povesti.”
(Constantin Ciopraga)*

Unul dintre cei mai mari scriitori români, „Ștefan cel Mare al literaturii românești” (Geo Bogza), Mihail Sadoveanu a fost un scriitor destul de prolific, lăsând posterității o operă monumentală care se întinde pe o jumătate de secol.

Sadoveanu s-a născut la 5 noiembrie 1880 la Pașcani în familia avocatului Alexandru Sadoveanu și a Profirei Ursachi. De mic nutrește o dragoste deosebită pentru istorie și alte obiecte legate de tradițiile și datinile noastre populare, care mai târziu se vor regăsi în toată opera sa. Urmând cursurile școlii primare din localitatea natală, Sadoveanu îl are ca profesor iubit pe „dascălul” Busuioc, devenit mai târziu „domnul Trandafir” într-o povestire care-i poartă titlul.

Mihail Sadoveanu a lăsat o operă monumentală care înfățișează cele mai diverse aspecte ale vieții poporului nostru: viața de la țară, îndeletnicirile țăranului român, frumusețea irepetabilă a florei și faunei, istoria și tradițiile neamului. Printre cele mai remarcabile opere sadoveniene putem aminti *Dumbrava minunată*, *Hanu-Ancuței*, *Baltagul*, *Țara de dincolo de negură*, *Frații Jderi*, *Venea o moară pe Siret*, *Vremea Ducăi-Vodă* ș. a.

Romanul lui Mihail Sadoveanu *Nicoară Potcoavă* a fost tradus în limba ucraineană de Stanislav Semcinsky, iar despre viața și opera scriitorului a scris o micromonografie în limba ucraineană Serghii Lucikanin.

Întreaga operă a lui Mihail Sadoveanu este edificiul unui povestitor care rememorează. El dă o viață nouă mitului, reîntemeiază spațiul geografic, spiritual, moral, filozofic al existenței noastre naționale.

În pădurea Petrișorului

Era pe la sfârșitul lui august, și pădurea Petrișorului, bătrână și nestrucată de mână de om, își desfășura tăcută bolțile de frunzișuri. Urca domol coline trăgănate, se ridica departe într-un pisc prăpăstios, în vârful căruia săgeta spre cer un brad vechi, care vestea cel întâi, printr-un șuiet adânc, sosirea vânturilor. Așa urca lin spre asfințit, și de pe cerul răsăritului soarele începea să-i pătrundă ascunzișurile.

În țihla mărunță de la margine, lumina se cernea în ploaie deasă și caldă de raze; roiuri de musculițe se roteau ici-colo, țesându-se într-un joc grăbit; sticleau în lumină, pe urmă dispăreau. Un grangur sta nemișcat pe o ramură de fag întinsă spre soare; îi sticleau penele ca gălbenușul oului; întindea din vreme în vreme gâtul și da drumul unei fluierături gălgăite, care trezea un răsnet lung în urmă, în ramurile pădurii. Paseri mărunte, stropite cu felurite culori, se chemau de pe vârfuri de nuielușe mlădioase; erau stigleți cu pete de sânge, pițigoii rotunzi cu pene cenușii și negre, cintezi cu piepturile cărămizii. Se priveau cu ochișori sticliți

ca vârfuri de ace, deschideau pliscuri și fărâmau melodios chemările, fâlfâiau apoi ușurel, și-n urmă-le nuielușele se clătinau, tremurându-și frunzele lucii.

Înfiorarea vieții mărunte se strecura prin marginea aceasta de pădure, ca-n orice dimineață de vară. Zboruri de gâze cu aripi străvezii, cu aripioare albastre se încrucișau, fluturi jucau pe deasupra ierbii dese, în care începeau să se îngrămădească miresme calde. Și într-un covru scurmat în pământ, între frunze și păiuș, sta un iepure roșcat, pitit pe labe, cu urechile lăsate pe spatele gheboșat. În mângâierea căldurii dormita; își lumina ochii deodată, apoi îi întuneca încet și-și mișca botul crăpat, ca-ntr-un vis.

Pe cărări, înlăuntru, era încă umezeală. Numai ici-colo, mișcarea vieții: răzbătea o chemare nedeslușită moale, stânsă; o gârneață subțire se clătina încet; foșneau un timp foile galbene ale anilor trecuți.

Pe la amiază începu un glas de corn să adie din poiană în poiană. Bătaia copoilor răspunse răsunător: chiaf! chiaf! Se auziră și voci ome-nești. Și pe poteci, din lumină, intrară, cercetând cu ochii desi șurile, doi oameni. Unul era „boierul”; se cunoștea după îmbrăcămintea de postav verde, după pălărioara cu pană de gaiță, după pușca curată și lucitoare, fără cucoașe. Era un bărbat tânăr încă, cu fața plină, roșcovană, cu puțină mustață bălaie, cu puțin pânțece. Un om bine hrănit, cu obrazul mulțămīt și cu ochii veseli. Celălalt, pădurarul, era un zdrahon nalt și spătos, cu mustața groasă, întunecoasă, dar cu privirea limpede și senină. Avea tașcă cu nasturi de alamă la șold, în stânga, și ducea în cumpănă o pușcă sub cocoașele căreia, ca să nu ruginească oțelele, pusese câte-un petec de blăniță de iepure.

— la mai strigă, Vasile, câinii... zise boierul, întorcând capul spre pădurar.

Vasile trase de la șold, din dreapta, cornul, îl duse la gură și slobozi trei sunete prelungi, îndreptându-l spre marginea pădurii, în urmă. Răsunetele dulci încă vibrau, când un câine răspunse, bătând ascuțit de trei ori.

— Asta-i capauca mea, zise Vasile, întinzând urechea. Un alt lătrat mai plin, mai puternic se auzi. Pădurarul începu să cheme:

— Na, na, Frișca, naa!

Lătrăturile se apropiară. Un câine frumos, negru, cu botul roșcat, ieși la douăzeci de pași în urmă, pe cărare, privi la dreapta, la stânga, după aceea se apropie în fugă de cei doi vânători.

— Aici, Osman! strigă boierul. Unde mi-ai fost, ticălosule?

Strecurându-se ca o șopârlă printre tufe, ieși în cărare și căteaua pădurarului, slabă de i se vedeau coastele prin piele. Vasile ridică mâna și se aplecă asupra ei. Frișca se lipi la pământ schelălăind, apoi prinse a bate din coadă.

— De-acu' să mergem, cucoane Grigoriță, zise pădurarul îndreptându-se. O apucăm tot înainte... Ș-apoi la poteca aceea a lor nu se poate să nu dăm peste capre... Le-am văzut și ieri...

Porniră, călcând înăbușit, cu cizmele cu turetci, lungi, pe poteca umeadă. Câinii umblau liniștiți îndărăt, în lanțuguri.

— Iacă, aici, la marginea asta, am pușcat cei doi lupi anul trecut, zise Vasile.

— Chiar aici? Întrebă cuconu Grigoriță.

— Chiar aici. Aici, doi. Da' peste alții am dat eu în alte părți... De cum dă omățul, parcă ce fac? Pe-atâta m-am pus și eu... Am o ciudă pe dihăanii, lucru mare. Când am dat peste urma lor, nu mai am liniște... Asta-i ca o patimă, cucoane Grigoriță, la mine... lucru mare... Nici nu mănânc, nici nu beau, s-a sfârșit! Vin eu, cucoane Grigoriță, și găsesc urmă pe cărarea asta... Erau multe labe pe omăt... Trecuse Sfântu-Andrei, umblau jivinele potăi... Găsesc eu urma, o cercetez, o găsesc afară din pădure până-ntr-un loc, o mai găsesc spre sat, pe urmă spre bahnă, întoarsă... Mă gândesc eu că-s în bahnă... Și m-am dat așa la marginea pădurii, cucoane Grigoriță, m-am dosit între tufișuri, ș-am început să-i urlu... Urlu eu o dată, urlu eu de două ori, numa' ce-i aud că-mi răspund din bahnă... Acolo erau, în trestii... Iar îi chem, și mai aștept... Atunci i-am zărit că ies... Erau șase... Da' unu mare, înainte, ia așa, cucoane Grigoriță... (Și Vasile înjură și arată cu mâna, de la pământ, mărimea lupului). Încep eu a scheuna; se opresc ei, miroasă vântul, pe urmă pornesc spre mine cu cozile târâș pe omăt... Eu tac... Ei s-au apropiat. Atuncea am ridicat pușca și l-am însemnat pe cel dinainte, pe cel mare... (Aici Vasile înjură iar, de mamă, pe lupul cel mare din frunte). L-am însemnat, cucoane, și când am aprins, belciug s-a făcut pe omăt!... Și când a sărit al doilea peste istalalt, l-am luat și pe acela la ochi, și când am slobozit l-am răs-

turnat curmeziș peste cel dintâi.

Cu altă înjurătură, pădurarul se opri, privi în urmă la câni, după aceea își cercetă oțelele puștii.

— Da' ceialți? zise cuconul Grigoriță.

— Ceialți s-au dus la mama dracului. Ce erau să mai aștepte!... Boierul zâmbea, mulțămît. Scoase, mergând, tutunul; dădu o țigară pădurarului, își răsuci și el una; Vasile scapără; aprinseră; și acuma mergeau tăcuți prin răcoarea pădurii, pe subt arcurile ramurilor, prin scăpături de raze pe ici pe colo.

O veveriță se cațără pe trunchiul unui copac în calea lor. Îi privi o clipă cu ochișori negri, se dosi după o cracă, sări ca o minge castanie de păr în alt copac și se pierdu în frunziș. Boierul tresărise, cu mâna pe pușcă; apoi se liniști, pe când Vasile zicea încet:

— Ia, o biată dihanie mititică...

Așa merseră o vreme, într-o liniște deplină, prin mirosul umed al pădurii. Ciocănitori tocău în scoarța arborilor, strigăte melancolice veneau de departe și se strângeau între frunzișurile neclintite.

Într-un târziu, pădurarul se opri.

— Iaca, pe ici, cucoane Grigoriță, zise el. S-o luăm, așa, la dreapta. Pe vâlcica asta. Să te ferești de crengi, că-i des al dracului! În vale-i jilăveală mare; nu-i departe pârăul; acolo sunt urmele...

Se lăsară la dreapta pe costișa lină, prin bungeturi care păreau ziduri nestrăbătute.

— Încet, vorbi Vasile. Și glasul lui dintr-o dată dobândi un răsnet deosebit, care tremura ca o suflare de vânt pe vale.

Iar merseră o vreme, și iar se opriră. Câinii trăgeau de lanțuri, neliniștiți. Vasile se plecă asupra Meiului jilav.

— Iaca, se cunoaște urmă proaspătă...

Cuconu Grigoriță se plecă și el, privind cu luare-aminte. Își așeză după aceea torba în stânga, cuțitul de vânătoare în dreapta, își îndesă pălăria în cap și-și pregăti pușca...

— Hai, Osman! vorbi pădurarul cătră câni. Puneți botul... Hai și tu, Frișca!... Ce? Nu simți putoarea caprei?...

Copoi, eliberați, dintr-o dată porniră în lungul costișei și dispărură în tufe. Vasile zise:

— De-acuma să ieșim la luminiș și să așteptăm... Trebuie să le gonească... Capauca asta a mea, așa cum o vezi, le știe sama... îți aduce, cucoane Grigoriță, capra la buza puștii...

Boierul tânăr era cam neliniștit. Răsufală adânc de două ori și se luă după Vasile, cu pușca pregătită. În curgerea lină a văii, o poieniță se deschidea, dormind parcă într-o pulbere de lumină, într-o neclintită singurătate.

Pădurarul îndreptă capul. Boierul tresări. Un chefnit de câine sunase de două ori în adâncimi, ca sub niște bolți nemărginite.

Cei doi oameni așteptară. Nu se auzea nicio chemare de pasere; nici zbor de găze măcar nu străbătea lumina. Bătaia copoilor începu iar, acu' mai deasă, mai depărtată, la răstimpuri regulate. Pădurarul puse cornul la gură și chemă de două ori, iar pădurea tresări până în depărtări, hăuind.

Dintr-o dată, când nici nu se așteptau, când stăteau numai cu urechile ațintite la bătaia răsunătoare a câinilor, scurt, din tufe dese, cu foșnet iute, răsări o căprioară cenușie, pe picioarele-i subțiri și sprintene. Ca o săgeată trecu pe lângă boier, la cinci pași.

Pădurarul tresări. Cuconul Grigoriță se smuci în sus ca trezit cu spaimă dintr-o visare; puse pușca la ochi cu repeziciune și slobozi două focuri unul după altul. Prin fumul risipit văzu căprioara în fuga-i de vânt în lungul poienii. Înghiți de două ori, frânse pușca cu mâinile tremurătoare, și o încarcă iar. Dar prin fumul care se trăgea lin la o parte, pădurarul sta cu arma la ochi.

— Trage! strigă cuconul Grigoriță. Pușca lui Vasile bubui. Clocotul ei ajunse bubuiturile celor dintâi două împușcături. Sălbăticiunea, printre copaci, făcu o săritură, o zăriră amândoi după aceea ca o nălucă printre trunchiurile cafenii și o pierdură din vedere.

Pădurarul începu să-și încarce pușca. Zise cu liniște:

— A fost prea departe... Boierul era ațâțat și mânios:

— Cum dracu' de-a venit așa? vorbi el pripit. Nici nu m-așteptam... Eu ascultam câinii... Am tras prea repede... M-am grăbit...

— A fost fără știre... zice încet Vasile. Da' nu-i nimica... Trebuie să mâie câinii într-acoacea alta... Aici e hățașul lor...

Deodată tăcură, cu urechea ațintită. Câinii veneau chefnind. Pădurarul puse iar cornul la gură.

— Cum dracu? șopti cu ciudă boierul și-și privi de aproape pușca.

Tăcerea se întinsese. Bătaia câinilor un răstimp lung nu se mai auzi.

Iar printre tufe dese, prin luminișuri scurte, căprioara fugea alungată de spaimă, se depărta spre pârâu. O clipă se opri tremurând, ca și cum ar fi fost înaintea unei prăpăstii. Apoi, încetinindu-și fuga, își făcu loc printre frunzișuri în albia apei. Cu cele două picioare de dinainte în unde, cu celelalte în iarba malului, stătu pe loc. Blănița cenușie îi lucea lin în umbră; numai capul fin, cu urechile înălțate, cu ochii mari, sta într-un sul de raze. Ascultă puțin. Apoi își plecă botul și atinse de două ori apa de lângă picioarele subțiri. Își ridică iar ochii. În undele limpezi, apoi, deodată căzu o picătură de sânge. Picioarul de dinainte, din stânga, se zgârci ușurel și prinse a tremura, De la umăr se prelingea sânge. Acuma picătură după picătură cădea mai des, tulburând apa pârăului. Căprioara își plecă domol capul, ca și cum voia să-și privească în oglinda aburită jumătatea de dinainte a trupului, în mișcare de oprire. Apoi avu parcă un geamăt ușurel și-și întoarse botișorul negru spre pata de sânge. Sta așa. Din când în când se pleca spre apă. Din când în când își tremura pielea cenușie. Iar departe, în urmă, vuia cornul, și stâns, slăbit, răzbătea chefnitul copoilor.

Se trase încet pe iarba malului, își trase și ochii în umbră. Lumina căzu numai asupra apei. Se lăsă pe covorul moale. Din vreme în vreme își întorcea capul spre rana care sângera. Dar pe drumul pe care venise ea, deodată răzbătu un țap spăriat, cu cornițele înălțate. Lângă ea se opri, întinse capul, o miroși. Căprioara mugii încet, abia auzit; parcă spunea ceva, și ridică botul uscat spre căprior. Cornul tresări în urmă prin bolți răsunătoare; țapul se scutură, sări sprinten peste pârâu și dispăru în deșișuri. Ca și cum i-ar fi venit o înfiorare de spaimă și de putere, căprioara se ridică și intră iar în apă. Șchiopătând ușor, numai în trei picioare, porni în copce scurte, domoale în susul pârăului. Mergea la deal, și picături de sânge se tot prelingeau în lungul piciorului stâng și se închegau în șuvițe roșii. În juru-i copacii stăteau neclintiți; tufe de ferigi, pe maluri, se plecau în trecerea ei și iar se îndreptau cumpănindu-se; o pitulice țârâi ușurel un timp deasupra ei, apoi dispăru undeva.

Vremea trecea. O aburire de răcoare începu a luneca în răstimpuri, în poienițe, lumina se trăgea spre vârfulile copacilor; câte-un plop cu coajă cenușie abia își clătea rămurelele subțiri și-și tremura bănuții frunzelor, care luceau în două ape.

Căprioara suia pe pârâu, la deal. La dreapta și la stânga malurile creșteau. Undele veneau mai rezezi, murmurau printre pietre ascuțite, săreau fărâșându-se în bulgărași de argint. Ea schimba copitele negre ca abanosul de pe piatră și urca încet, pe când pe picior i se scurgea sânge cald.

Sus, pe pisc, se înălța în cer albastru bradul, vestitor al vânturilor. Mai jos, în jghiab pietros, într-o roată de mesteceni, se strângea apa pârăului într-o baltă limpede. Cădea tremurând, lunecând pe mușchi de stâncă, se alina, se împrăștia, se liniștea într-o lumină care răsfrângea cerul și pletele luminoase ale mestecenilor, apoi iar strângea șuvițe și ieșea lunecând domol pe vale, cu murmur nesfârșit.

Căprioara se opri între mesteceni, în iarba naltă, într-o adiere de răcoare ce începea să alunge miresmele calde încă ale florilor sălbatice. Capu-i cu ochi negri dintr-o dată tresări în oglinda apei, la mal. Se lăsă jos, trudită, cu puteri puține. Sta mută cu privirile ațintite spre apă, în tăcerea măreață a codrului. Parcă asculta, parcă se gândea, și din când în când era străbătută de un tremur care-i alerga pe sub piele.

Umbra creștea în juru-i. Lucirile de pe vârfuri ale soarelui se șterseseră. Pădurea avea în răstimpuri înfiorări rare, după care urmau alinări, liniști ca din alte lumi. Și căprioara sta singură; și sângele i se scurgea în iarba moale a țărnelui. Își plecă o dată botul uscat spre luciul, apoi iar rămase neclintită. Din nesfârșite depărtări răzbăteau vibrările melancolice ale cornului, tot mai stânse; bătaia copoilor amuțise; sara venea, și prin bradul de pe pisc trecu o oftare. În liniște, pe cerul întunecos din fundul apei, începu să tremure lacrima de aur a celei dintâi steluțe. Căprioara avea un muget abia auzit, și ochii îi luceau în cea din urmă lumină a malului. Așa sta singură și murea, sub pletele mestecenilor cu trunchiuri albe.

Repere

✓ **În Pădurea Petrișorului** este o povestire în care autorul zugrăvește una dintre pasiunile sale îndrăgite – vânătoarea.

✓ Povestirea este foarte impresionantă prin coloritul și măiestria autorului de a reda toate evenimentele, în special episodul „sfârșitului” căprioarei, care „murea sub pletele mestecenilor cu trunchiuri albe”, pe malul unui râu.

✓ În textul dat scriitorul utilizează diferite moduri de expunere, împletindu-le într-un tot întreg. În acest fel, tablourile și imaginile artistice inspiră în sufletul cititorului dragostea de natură și grija pentru păstrarea ei.

✓ În povestire, Mihail Sadoveanu ne prezintă o gamă variată de personaje, fiecare dintre ele având un anumit rol. Vânătorul și căprioara, însă, se prezintă ca personaje principale care pun în evidență problematica operei: vânătorul – suflet necruțat față de cei slabi și pașnici; căprioara – întruchipare a fragilului, purității, bogăției naturii.

✓ În povestirea **În Pădurea Petrișorului** autorul ne prezintă starea dramatică a căprioarei rănite de moarte. Stare care trezește în fiecare dintre noi anumite emoții și sentimente.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

✓ Citiți integral povestirea **În Pădurea Petrișorului** de Mihail Sadoveanu și efectuați planul simplu de idei.

✓ Identificați în text modurile de expunere cunoscute. Care dintre ele preva-lează? Argumentați-vă răspunsul.

✓ Indicați forma literară a cuvintelor *întăi*, *paseri*, *stigleți*, *stânsă*, *colori*, *înă-untru*.

✓ Selectați cuvintele necunoscute din textul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.

✓ Identificați elementele naturii și viețuitoarele pădurii descrise în acest text.

Exprimați-vă

părerea!

✓ Care este atmosfera generală desprinsă din acest text: de calm, de armonie, de liniște? Argumentați-vă răspunsul.

✓ Ce sentimente ale autorului se desprind din textul povestirii? Identificați cuvintele și pasajele care exprimă aceste sentimente.

✓ Ce impresii vă transmit aceste pasaje: vă fascinează, vă provoacă teama, vă lasă indiferenți? Motivați-vă răspunsul.

✓ Ce v-a impresionat cel mai mult în acest text? De ce?

✓ Prin ce mijloace este efectuată descrierea în această povestire? Selectați câteva figuri de stil ce vă sunt cunoscute și copiați-le în caiete. Alcătuiți câteva enunțuri în care veți utiliza unele dintre aceste figuri de stil.

Descoperiți

singuri!

- ✓ De ce povestirea se numește **În Pădurea Petrișorului**? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ilustrați, prin citate din text, frumusețile acestei păduri.
- ✓ Ce rol au în această povestire culorile? Ce emoții vă trezește descrierea plastică pe care o face autorul?
- ✓ Care este opinia voastră despre vânătoarea de căprioare din Pădurea Petrișorului?
- ✓ Demonstrați, prin citate din text, în ce mod participă natura la faptele personajelor.

Rețineți!

Descrierea este un mod de expunere care constă în prezentarea sugestivă a particularităților unor obiecte, fenomene ale naturii, sau ale unor personaje literare.

În opera literară **descrierea** poate fi realizată în proză și în versuri.

Descrierea literară reflectă sentimentele și impresiile celui care privește și descrie.

Evocarea este un procedeu literar prin care se aduce în lumină un obiect, o persoană, un eveniment din trecut, punând în evidență și sentimentele autorului față de realitatea evocată. **În Pădurea Petrișorului** este o evocare a unei întâmplări cunoscute din trecut.

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Numiți personajele acestei povestiri și caracterizați-le.
- ✓ Selectați în caietele voastre câteva dintre verbele utilizate în această povestire și indicați timpul lor. Explicați de ce autorul le folosește anume la acest timp. Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Identificați epitelele din textul povestirii și explicați rolul lor în descrierea pe care o face autorul. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
- ✓ Ilustrați chipurile celor două personaje principale cu trăsături contrastante, folosindu-vă de imaginile din text.
- ✓ Notați în caiete enumerațiile, comparațiile și personificările care pun în evidență elementele impresionante din punctul de vedere al privitorului.

Exprimați-vă părerea!

✓ Ce sentimente v-au încercat recitind unele pasaje din povestire? Ilustrați prin câteva citate adecvate sentimentele autorului și demonstrați măiestria acestuia de a zugrăvi tabloul integru al acțiunilor.

✓ Ce imagini artistice utilizează scriitorul pentru a prezenta relația **Om — Natură**? Exemplificați cu citate din text.

✓ Reflectați asupra particularităților artistice ale povestirii. Demonstrați că aceasta este o evocare.

✓ Încercați să trăiți și voi starea dramatică a căprioarei. Cum ați prezenta-o?

✓ În ce opere din literatura română mai întâlnim chipul căprioarelor jertfite? Ce au comun și prin ce se deosebesc aceste lucrări?

Dezvoltați-vă spiritul creativ!

✓ Explicați sensul următoarelor expresii: *paseri stropite cu diferite colori, sticleți cu pete de sânge, foile galbene ale anilor trecuți, bradul – vestitor al vânturilor*. Alcătuiți câteva enunțuri cu aceste expresii.

✓ Selectați din textul povestirii cuvintele care se referă la:

- cadrul natural;
- anotimpul prezentat de autor;
- momentul zilei în care este înfățișată pădurea.

✓ Efectuați o descriere a unei dimineți (din anotimpul preferat) în pădure, folosind unele imagini din textul lui Mihail Sadoveanu.

Sarcini

- Memorați ultimul alineat al povestirii și recitați-l expresiv.
- Realizați o compunere cu titlul „Natura are un suflet care vibrează ascuns”.
- Efectuați un desen în care să prezentați o imagine din acest text care v-a impresionat cel mai mult.

Domnu Trandafir

I

Azi, după ce am văzut iar „vechea Mănăstire Albă, cu trecut așa de neguros și de bogat”, după ce am văzut Cetatea, „cuibul aprigilor războinici de odinioară”, m-am suit de la un han, care răsuflea aburi de mâncări felurite, într-o birjă mare cât o corabie, la care erau înhămați patru cai cu

coastele destul de arătoase. Mă gândeam la vremea când am cutreierat cu tine aceste locuri, când am mâncat ouă răscapte, sus, între ruini, când am băut, firitisindu-ne unul pe altul în singurătatea aceea, sticla cea cu vin armaș pe care ne-o dăruise părintele Visarion, și când am cântat într-un amurg liniștit, într-o pulbere de aur: Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel, Unde curge-n vale un râu mititel... Uite, că de ieri mi-aduc aminte de înserarea aceea, de melodia noastră trăgănată pe care o cântam cu glasuri așa de mișcate, și de versurile pe care le-am zgâriat acolo, pe o piatră, de versurile înflăcărate pe care nu le-am mai găsit și din care-mi aduc aminte numai frânturile de la începutul acestei epistole. . .

Și m-am suit, în haradaica aceea cu patru cai, între bucele mari, între madame grase care se uitau zâmbind la mine, și-am pornit spre târgușorul meu natal într-un sunet domol de clopote dogite. La spate aveam, departe, munții în ceață; înaintea se desfășurau dealuri păduroase; și mă simțeam, cu toată tovărășia gălăgioasă, ușor și vesel ca în cea dintâi tinereță. Prin nourașii de praf luminos care ne urmăreau în vârtejuri, priveam ogoarele verzi, satele liniștite cu biserici albe, sclipirile depărtate ale apelor... Din când în când ne întâlneam cu băiețandri care-și pășteau în șanțuri boulenii albi cu coarnele lucii. Ne urmăreau cu priviri liniștite până departe, și rămâneau în urmă, tot mai în urmă. Și parcă îmi venea să mă opresc, să-i întreb, să le spun o vorbă bună. Erau chipuri pe care le mai văzusem, pe care le uitasem de când m-am înstrăinat, și pe care le regăseam aceleași în liniștea și seninătatea lor. Și cu cât mă apropiam de locul unde m-am născut, cu atât se deșteptau amintirile copilăriei, vii și luminoase, parcă răsăreau din împărăția uitării, prietini pierduți, care mă salutau cu zâmbete de bunătate. Când intrarăm la Moțca în codru, zvoana de glasuri din trăsura se potoli ca printr-un farmec. Caii mergeau la pas și, în liniște, ascultam freământul ușor al desigurilor. Parcă era un cântec, și parcă-mi venea să dorm. Și dintr-o dată, dintre chipurile trecutului, care mă cercau unul după altul, unul rămase mai deslușit, și-i zâmbii cu dragoste în piroteala care mă copleșea. Era Domnu, domnu Trandafir, învățătorul meu. Nu-l văzusem de mult pe Domnu Trandafir. Îmi închipuiam că e pensionar, că trebuie să fi îmbătrânit. Eu îl vedeam însă tot ca odinioară, nalt, bine legat, cu mustăcioară neagră pe care și-o tunde totdeauna scurt, zâmbind cu bunătate, încruntându-se câteodată, insufându-ne un respect nemărginit. Toate patru clasele erau grămădite într-o odaie lungă. Unora din băieți le da teme, pe alții îi asculta. Când explica, ascultam toți; și istoriile minunate cu Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul le-am știut chiar din clasa întâia. Mai cu seamă explicațiile la istorie erau minunate. Pe sub tavanul scund al clasei treceau eroii altor

vremuri în cununile lor de neguri. Îi urmăream înfiorat, auzeam parcă freamătul luptelor și, acasă, îi visam o noapte întreagă. Uite, și acum mi se pare că Domnu nostru a fost un om deosebit, îi scânteiau privirile și era și el mișcat când ne spunea despre mărirea strămoșilor. Când făcea un semn cu mâna, (așa, într-o parte, parcă ridica o perdea de pe trecut, și eu vedeam tot ce spunea glasul lui... Și când mă gândesc bine, când judec cu mintea de-acum, când caut să adun unele fapte pe care atunci, copil, le treceam cu vederea, găsesc cu mirare că Domnu era un om foarte necăjit, hărțuit de administrație, că cu greu își ducea gospodăria lui, că venea de multe ori amărât, ca să ne dea cu dragoste învățătura de toate zilele... Dar atunci nu, n-avea altă grijă decât să ne spuie istorii mișcătoare. Ca dânsul poate au mai fost mulți. Și toți, dragă prietine, când te gândești bine, au fost niște apostoli, care-au îndurat sărăcie și batjocură, care au trecut printr-un vifor de nemulțămiri și vorbe rele, și care totuși au izbutit să-și îndeplinească cu bine menirea... Domnu nostru ne-a învățat rugăciuni, ne-a învățat cântece care erau așa de frumoase pentru copilăria și sufletele noastre, deși nu le înțelegeam bine; ne-a învățat să credem și în alte lucruri, în trecut și vrednicia noastră, lucruri pe care mulți le batjocoreau în acea vreme; ne-a învățat multe, de care aminte nu ne mai aducem, dar care au rămas în fundul sufletului ca semințe bune ce au înflorit bogat mai târziu...

Îmi aduc aminte... într-o sară ne strânseserăm la școală, la împletit panere. Ședeam în cerdac, în cerdac la Domnu și unul spunea o poveste. Era o liniște mare în împrejurimi în primăvara aceea, și departe, spre Siret, se auzea, abia se auzea un cântec de fluier. Umbrele înserării ne învăluiră, povestitorul tăcu, și noi rămăserăm fără vorbe, cu Domnu în mijlocul nostru, ascultând adierea depărtată a cavalului. — Măi băieți, stați, c-am să vă cetesc și eu o poveste... Și a așezat în geam, pe dinlăuntru, o lampă, și în lumina ei, acolo între noi, ne-a citit Harap-Alb al lui moș-Creangă. Glasul lui curgea domol, și basmul ne fermeca pe toți ca un cântec frumos. Povestea mi-a rămas adânc săpată în suflet, și, mai târziu, când am cetit-o într-o odăiță scundă în Iași, pe când făceam liceul, am stat mult și m-am gândit la sara când o cetea învățătorul, m-am gândit ca la o altă poveste senină a copilăriei mele...

Dintre toate amintirile frumoase, această sară, când ne-a citit povestea, rămase stăruitoare în piroteala mea, în legănarea trăsurii mari, pe când clopotele sunau încet prin liniștea pădurii. Treceam printre două ziduri de verdeață care-mi trimiteau aburiri răcoroase și mă apropiam repede de locul unde a fost odată școala, unde m-am jucat, unde Domnu și-a petrecut atâția ani — treizeci — dăscălind șiruri de copilandri cu ochii

neliniștiți. Acolo nu mai e nimic, e gol, și Domnu, îmbătrânit, cu părul alb, se plimbă încet, cu mâinile la spate, singur și trist. Îl întreb: — Ce mai faci? — Greu, greu! îmi răspunde încet, dând din cap. De acumă mă duc să mă întâlnesc cu Harap-Alb și cu Creangă... Și parcă mă cuprinde o înduioșare, mă uit la dânsul și nu-mi vine a crede că el e omul tânăr care altădată ne-a strecurat în suflet atâta credință și atâta foc!

M-a deșteptat larma glasurilor și lumina albă a câmpiei. Târgușorul meu se vedea departe, într-o grămadire de acoperișuri negre și roșii. Eram neliniștit, voiam să văd cât mai curând pe dascălul copilăriei. Și vezi tu, dragă, poate scrisoarea aceasta de aceea e așa de sentimentală și așa de plină de puncte de exclamație, pentru că vestea pe care am aflat-o a fost tristă. Totuși trebuia să mă aștept la ea. Domnu nu mai era nici vesel, nici trist, nici bătrân... După ce și-a isprăvit cei treizeci de ani de dascălie, s-a dus unde-i locul tuturor. Câte ceva din sufletul lui a rămas în sufletul multora, dar el nu mai este, și-a îndeplinit cu anevoie o muncă grea de care nu s-a plâns și prin care n-a strălucit, — a murit împăcat, ca mulți alții, și acum se odihnește!

Din ziua când m-am întors aici, în târgușorul nostru cel vechi, n-am stat o clipă. Am cutreierat în lung și în lat locurile cunoscute, în care au rămas vii pentru sufletul meu întâmplările copilăriei, întâmplările luminoase ale copilăriei așa de îndepărtate. Am văzut, la Siret, locul unde mă

scăldam cu dracii de sama mea. Ne bălăceam în valuri, ieșeam la mal și ne ungeam cu nămol din cap până-n picioare; lăsam să ne părlească soarele prietin, ne sculam, ne alungam în lungul malului cu chiote și cu răcnete, apoi dintr-o dată săream cu toții în apă, în bufneli asurzitoare și în curcubeie de stropi. Am văzut iarăși întinsele zăvoaie de sălcii cenușii în care intram cu grozava frică de bursuci. Frica ținea până ce dădeam de desigurile cu mure, când ne puneam la ospăț și la taifas. Pe urmă, prin poieni, chiote și goană, parcă venise pe acele meleaguri o oștire de sălbatici... Ș-am mai văzut, la marginea târgului, șurile dărăpănate, pline de poloboace, unde ne jucam de-a ascunsul noaptea. Cu cât fior căutam prin colțuri negre și cotrobăiam prin poloboacele răsunătoare și cercetam, prin podurile în care se furișau dungi albe de lumină, pe tovarășii ascunși! Și-mi aduc aminte că totdeauna trebuia să mormăiesc singur, să spun câte o ghidușie, ca să izbucnească în răs cineva.... Numai așa puteam să dau de o urmă în pustiul acela! Și câte și câte lucruri care m-au înfiorat și mau bucurat! Pe toate le-am văzut. Totuși nici unul nu m-a mișcat așa de mult, frate dragă, ca locul — numai locul a rămas — unde odată era școala. Acolo am intrat în freamătul de copii cu teamă și cu bucurie în întâia dimineață, când m-a adus tata de mână; acolo era un păr care făcea pere așa de bune, din care Domnu ne dăruia de gustare câte două la începutul fiecărei vacanțe; acolo era curtea unde înălțăm iarna uriași de zăpadă, la capul cărora ne suiam cu scara, să le punem pipe în gură și cărbuni, în locul ochilor; acolo multe lucruri s-au petrecut, prietine, și, de-acolo pornind, simt că iar mă cuprinde înduioșarea și iar am să-ți vorbesc și în această scrisoare de Domnu Trandafir. Era un om bine făcut, puțin chel în vârful capului, cu ochii foarte blajini. Când zâmbea, se arătau sub mustața tunsă scurt niște dinți lungi, cu strungă mare la mijloc. Când ne învăța cum să spunem poeziile eroice, vorbea tare și înălța în sus brațul drept; când cântam în cor, lovea diapazonul de colțul catedrei, îl ducea repede la urechea dreaptă, și, încruntând puțin din sprâncene, dădea ușor tonul: laaa! iar băieții răspundeau într-un murmur subțire, și așteptau cu ochii ațintiți la mâna lui, care dintr-o dată se înălța. Atunci izbucneau glasurile tinere, într-o revărsare caldă. Când trebuia câteodată, sâmbăta după-amiază, să ne cetească din poveștile lui Creangă, ne privea întâi blând, cu un zâmbet liniștit, ținând cartea la piept în dreptul inimii — și în bănci se făcea o tăcere adâncă, ca într-o biserică. Tu bați de samă că nu-ți vorbesc de gramatică și de aritmetică. Și nici nu-ți voi vorbi. Acestea se făceau bine: băieții învățau după puterile lor; dar sunt niște lucruri așa de neînsemnate când le pui față în față cu învățătura cealaltă, sufletească, ce ne-o da Domnu! Și ne-o

da această învățătură nu pentru că trebuia, și pentru că i se plătea, dar pentru că avea un prisos de bunătate în el și pentru că în acest suflet era ceva din credința și curățenia unui apostol. Acolo, în colțul acela de țară, putea să fie cum voia învățătorul. Nimeni dintre cei mari nu-l tulbura; nimeni nu se interesa cum mergea școala lui. Bine, rău, el făcea ceea ce socotea că trebuie să facă, și atât. De aceea Domnu Trandafir al nostru a rămas foarte mirat când, într-un rând, în cei din urmă ani de dascălie, a primit vizita unuia din cei de sus. Să vezi cum a fost. Într-o bună zi, iată că intră pe poarta ogrăzii doi străini. Băieții în clasă erau cu monitorii. Domnu, în grădină, priveghea la descărcatul unui car de fân. Era foarte gospodăros și-i plăcea să se facă fiecare lucru cu rânduială. Străinii se apropie. — Bună-ziuă! — Mulțumim dumnilorvoastră! Domnu Trandafir se uită la străini; străinii se uită la Domnu Trandafir. — Mă rog, ce doriți dumneavoastră? — Apoi, uite ce e... dacă ești bun... Am vrea să vedem școala... — Cum nu, numai să isprăvesc cu fânul ista. Mărie! ia vezi de ceva răcoreală! dulceți, cafea! ia ședeți, vă rog, colea, la umbră, în cerdac, oleacă, de mai răsuflați... — Nu, că suntem cam grăbiți... — Uite, îndată, cât ai bate-n palme...

Și iată-l că se scutură de fân, trece înainte și pofteste pe străini în clasă. Acolo întrebări: Câți copii vin la școală, câți sunt înscriși? Și Domnu răspunde că vin câți sunt înscriși, și se cam miră de ce i-or fi întrebând orășenii de lucruri de-acestea. Revizori nu sunt; pe revizor îl cunoaște el bine și știe că vine de două ori pe an. Vine rar că știe cu cine are de-a face. În sfârșit, or fi fiind alți slujbași mai mari, mai știți? Iar unul dintre ei: — Mă rog, fii bun și fă o lecție... așa, de curiozitate... Și Domnu face o lecție, uite așa, cum o făcea el totdeauna. Întreabă pe băieți, vorbește și ei; spune lucruri care și pe el îl mișcă și-l ajung la inimă. Și iată că orășenii îl privesc cu ochii dintr-o dată încălziiți, întreabă și ei pe copii, ascultă o poezie; Domnu își lovește ușor diapazonul de colțul catedrei: laaa! Și clasa răspunde într-o adiere ușoară de glasuri tinere, și toți cântă, cântă așa, de-i place și lui Domnu Trandafir și zice și el la urmă: „Brava, băieți!”. Iar străinii îl întreabă iar, dar cu glasurile cu totul schimbate și cu altă lumină în ochi, de unde-i, și la ce școală a învățat, cum își petrece viața; și Domnu răspunde și nu prea, și începe a se întreba de ce l-or fi iscodit oare orășenii aceia. Îi pofteste la masă, ei îl roagă să-i ierte că nu pot. Trebuie să plece; îi roagă să beie măcar un pahar de apă, ei îi mulțumesc iar. Unul scoate ceasul; altul, cu un ton de respect, spune ceva. Și cel care pare a fi mai mare pornește înainte. Iar Domnu Trandafir întreabă tainic pe cestălalt, rămas mai în urmă: — Mă rog, domnule, dacă ești bun și nu te superi... cu cine am onoarea? — Eu?... Eu sunt inspectorul

cutare... — Hm! și Domnu Trandafir se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector. Nu, fără șagă!... Dar celălalt domn? — Celălalt e domnul ministru! Asta e prea-prea; și Domnu începe a râde cu hohot.

— Ei, știi că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos! — Cum, dumneata crezi că glumesc? — Ei, asta-i! dar cum ai socotit dumneata că am să cred asemenea lucru? Ce are să caute ministrul aici, în sărăcia asta a noastră? Și celălalt străin se întoarce, zâmbește, scutură mâna lui Domnu Trandafir și-l felicitează. Și pleacă amândoi, iar pe urmă mult s-a minunat dascălul nostru când a aflat de la primărie că în adevăr ministrul școalelor a fost străinul cel drept, slab, cu mustața neagră. Nu, Domnu nostru nu ne-a învățat niciodată din pricină că se temea de cei mari. Îi era drag să ne învețe, și parcă eram copiii lui, asta am simțit-o totdeauna, cât am fost sub privegherea lui. Se supăra rar și nu spunea decât două vorbe. Asta-i era mânia cea mai mare „Măi domnule!” Nouă ne venea să intrăm în pământ, când zicea: „Măi domnule!” și se uita urât la noi. Îmi aduc aminte ce zarvă a fost când, într-un rând, s-a zvonit că pe Domnu nostru are să-l mute într-o altă comună, peste Siret. Ne-am strâns sara toți băieții, am vorbit, unii plângeau, și am luat o hotărâre mare: să ne ducem și noi cu Domnu peste Siret. Dar Domnu nu s-a dus nicăieri; a rămas acolo pe pământul nostru; și în pământul nostru l-au și îngropat. l-am văzut mormântul. O cruce de stejar, înnegrită de ploii; deasupra un brad, care fâșâie la cea mai ușoară suflare de vânt. Flori sălbaticе, pe pământul negru. Pe cruce, o tăbliță: „Aici odihnește robul lui D-zeu Neculai Trandafir...” și celelalte cuvinte nu se mai cunosc; le-au șters ninsoarele și ploile. Nici școala unde m-a învățat el nu mai este. Acuma băieții învață într-alt loc, într-o clădire nouă, naltă și frumoasă. Eu nu m-am dus însă s-o văd pe aceea; eu m-am dus să văd locul gol unde a fost o odaie scundă, în care ne era cald vara și frig iarna.

În locul acela odată a trăit un om. Pentru amintirea lui îți trimet această scrisoare. Poate că și tu vei gândi o clipă la dascălul acesta necunoscut și vei dori odihnă lină „robului lui D-zeu”, al cărui nume ploile și ninsorile în curând îl vor șterge și de pe crucea mormântului. Cât despre oamenii care l-au rănit și l-au mâhnit, ei de mult l-au uitat! Și mă vei ierta că te-am făcut să pierzi jumătate de ceas cu aceste lucruri așa de vechi!

Repere

✓ **Domnu Trandafir** este o povestire autobiografică în care Mihail Sadoveanu evocă cu multă duiosie chipul dascălului său iubit.

✓ Autorul rememorează cu multă nostalgie crâmpеie din viața sa de copil, din perspectiva omului matur.

✓ Povestirea conține o gamă variată de mijloace artistice prin care autorul redă chipul iubit al dascălului său.

✓ Domnul Trandafir este un personaj literar, înzestrat cu cele mai nobile calități umane, pe care Mihail Sadoveanu ni le demonstrează cu multă măiestrie.

✓ În lucrarea **Domnu Trandafir** autorul folosește diverse mijloace de expunere, pentru a scoate în evidență atât trăsăturile personajului principal, cât și a locurilor pe care le-a iubit atât de mult.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

✓ Citiți cu atenție povestirea **Domnu Trandafir** și selectați cuvintele necunoscute. Explicați-le cu ajutorul dicționarului.

✓ Selectați câteva verbe din textul citit și scrieți-le în caiete. Observați la ce timp sunt ele. Cum credeți, de ce autorul le utilizează anume în această formă? Motivați-vă răspunsul.

✓ Identificați în textul povestirii câteva descrieri. Citiți-le expresiv și explicați rolul lor în mesajul principal al operei.

✓ Selectați substantivele proprii din această operă și încercați să le explicați cu ajutorul profesorului.

✓ Identificați modurile de expunere utilizate de autor în povestirea **Domnu Trandafir**. Care dintre ele prevalează? De ce?

Observați!

✓ Cine este naratorul povestirii citite? Cum își exprimă el sentimentele și emoțiile trăite?

✓ Cum se realizează narațiunea? La ce persoană? De ce?

✓ Cum se îmbină în această povestire modurile de expunere? Argumentați-vă răspunsul, folosind citate din text.

Exprimați-vă

părerea!

✓ Identificați câteva figuri de stil pe care autorul le folosește în această povestire și explicați rolul lor.

✓ Ce emoții v-a trezit lectura acestei lucrări? Motivați-vă răspunsul.

✓ Explicați următorul pasaj din text: „Ca dânsul poate au fost mai mulți. Și toți, dragă prietene, când te gândești bine, au fost niște apostoli, care au îndurat sărăcie și batjocură, care au trecut printr-un vifor de nemulțămiri și vorbe rele, și care, totuși, au izbutit să-și îndeplinească cu bine menirea...”

- ✓ Cum sunt prezentate de autor locurile pe care și le amintește cu nostalgie?
- ✓ Ce expresii din textul povestirii ne demonstrează dragostea și duiosia față de profesorul iubit? Selectați câteva dintre ele în caiete și explicați-le.

Atenție!

Narațiunea poate fi realizată la persoana III sau la persoana I. Acestea sunt, însă, doar procedee literare la care apelează autorul, adică persoana care scrie opera. Nu confundați niciodată persoana autorului cu persoana naratorului.

Procedeul prin care se aduc în fața cititorului figuri de oameni, fapte și evenimente, în strălucirea lor de altădată, poartă denumirea de **evocare**. Cuvântul *evocare* vine de la verbul *a evoca* care înseamnă *a redeștepta, a reînvia*.

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți integral povestirea și determinați tema și ideea principală.
- ✓ Identificați personajele acestui text. Ce puteți spune despre prezența numerică a lor?
- ✓ Selectați și scrieți în caiete câteva expresii prin care autorul îl caracterizează pe Domnul Trandafir.
- ✓ Efectuați, pe baza detaliilor artistice din text și a experienței proprii, o caracteristică a personajului principal.
- ✓ Explicați următoarele expresii din textul de mai sus: „*nourași de praf luminos*”, „*cuibul aprigilor războinici de altădată*”, „*freamătul de copii*”, „*învățătură sufletească*”, „*o cruce înnegrită de ploii*”. Alcătuiți câteva enunțuri cu aceste expresii.

Descoperiți

singuri!

- ✓ Care este gama de culori pe care o folosește autorul în realizarea portretului Domnului Trandafir? Cum credeți, de ce predomină anume aceste culori?
- ✓ Ce atitudine a naratorului față de personajul său se desprinde din evocarea pe care o face? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Identificați în textul povestirii fragmentul în care este descris Domnul Trandafir. Citiți-l expresiv și comentați acest portret literar.
- ✓ Care este cea mai frumoasă și pătrunzătoare dintre amintirile naratorului? Identificați acest fragment și recitiți-l.
- ✓ Realizați oral o scurtă motivare asupra faptului ce l-a făcut pe autor să evoce cu atâta duiosie chipul dascălului său.

Sarcini

- 1 Citiți și alte lucrări din literatura română (în proză sau în versuri), în care autorii evocă chipuri dragi de altădată. Faceți o paralelă între aceste opere.
- 2 Realizați în scris un portret al ființei dragi și motivați-vă alegerea făcută.
- 3 Efectuați un desen în care să prezentați un fragment din povestirea lui Mihail Sadoveanu **Domnu Trandafir**.

Arcadie Suceveanu

(1952)

„Arcadie Suceveanu stăpânește
din plin și cu siguranță ceea ce
s-ar putea numi știința versului”.

(Mircea A. Diaconu)

Poetul Arcadie Suceveanu s-a născut la 16 noiembrie 1952 în satul Suceveni, raionul Hlibo-ca, regiunea Cernăuți, Ucraina într-o familie de țărani. Studiile și le-a făcut la școala din satul natal, urmând mai apoi Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Cernăuți. A început să scrie versuri fiind elev. A publicat mai multe volume de poezii pentru maturi și copii, eseuri, publicistică literară, dintre care putem aminti: *Mă cheamă cuvintele* (1979), *Mesaje la sfârșit de mileniu* (1987), *Arhivele Golgotei* (1990), *Eterna Danemarcă* (1995), *Corabia lui Sebastian* (2003), *Emisferele de Magdeburg* (2005), *Cheițe pentru vise (versuri pentru copii, 2005)* ș.a. Arcadie Suceveanu este președinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Colind pentru Eminescu

Miez-de-ghenar
Fulguie rar,
Aeru-i dalb de colinde.
Sus, în țării,
În veșnicii
Stea de-nviere s-aprinde.
Din focu-i Sfânt

Către pământ
 Doi ochi de vis se ivescu,
 Fruntea de domn
 Peste nesomn
 A lui Mihai Eminescu.
 Raza-i de dor
 Tremurător
 Arde-n vâpăi peste lume,
 Suflet și grai,
 Gura de rai
 Au un părinte și-un nume.
 Zodia-i grea
 De om și stea
 Cheamă prin vremi și ne-adună:
 Codrii cu brazi,
 Ieri și cu azi,
 Neamul cu doina-mpreună.

Oi, Ierui-Ier,
 Până la cer
 Aeru-i dalb de colinde.
 Iarăși și iar
 Miez-de-ghenar
 Stea de-nviere aprinde.

Repere

- ✓ Poezia **Colind pentru Eminescu** are un conținut liric profund și un mesaj de idei centrat pe un motiv esențial – cel al lui Mihai Eminescu.
- ✓ Poetul, cuprins de emoții, redă frumusețea fizică și spirituală a celui pe care-l numim Luceafărul poeziei noastre.
- ✓ Chipul marelui poet se asociază, în concepția autorului, cu plaiul strămoșesc și, bineînțeles, cu graiul matern.
- ✓ Arcadie Suceveanu utilizează diverse figuri de stil și procedee artistice care au un rol considerabil în evocarea sentimentelor și emoțiilor eroului liric.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv poezia, păstrând tonul fundamental și scoțând în evidență cuvintele marcate afectiv. Scrieți în caiete aceste cuvinte.

✓ Explicați sensul cuvântului „ghena”. Cum credeți, de ce autorul folosește anume această variantă a lunii *ianuarie*? Ce alte denumiri ale acestei luni mai cunoașteți?

✓ Precizați sensul expresiilor „*Zodia-i grea/ De om și de stea...*”. Argumentați-vă răspunsul.

✓ Găsiți câte un sinonim pentru sensul din text al următoarelor cuvinte: *fulgule, dalb, se ivesc, zodie, neamul*. Alcătuiți câteva enunțuri cu aceste cuvinte.

✓ Stabiliți din câte strofe este alcătuită această poezie și câte versuri conține fiecare strofă.

Exprimați-vă păreră!

✓ Ce sugerează următoarele versuri: „*Sus, în țării,/ În veșnicii/ Stea de-nviere se-aprinde...*” Argumentați-vă răspunsul.

✓ Ce sentimente ale eroului liric desprindem din textul acestei poezii? Motivați-vă răspunsul.

✓ Găsiți în poezie pasajele în care autorul ne vorbește nemijlocit de Mihai Eminescu. Scrieți-le în caiete.

✓ Selectați verbele din textul poeziei și observați la ce timp sunt ele. De ce autorul le folosește anume la acest timp? Argumentați-vă răspunsul.

✓ Ce atmosferă predomină în această poezie?

Observați!

✓ Care sunt sentimentele poetului față de personalitatea lui Mihai Eminescu? Motivați-vă răspunsul.

✓ Cum își exprimă el aceste sentimente?

✓ Determinați mesajul principal al poeziei **Colind pentru Eminescu**.

✓ Recitați ultima strofă din poezie și comentați versurile „*Iarăși și iar/ Miez de ghenar/ Stea de-nviere aprinde.*”

Valorificarea textului

Folosiți-vă cunoștințele!

✓ Identificați figurile de stil din această poezie și scrieți-le în caiete.

✓ Determinați rima, ritmul și măsura versurilor.

✓ Ce mijloace artistice folosește autorul pentru a reda mesajul principal al poeziei?

✓ Ce semnificație are cuvântul *colindă* în această operă? Argumentați-vă răspunsul.

✓ Explicați semnificația versului „*Neamul cu doina-mpreună*”.

Exprimați-vă părerea!

- ✓ Ce v-a impresionat cel mai mult în urma lecturii acestei poezii? De ce?
- ✓ Explicați semnificația titlului acestei poezii.
- ✓ Cum credeți, de ce în viziunea autorului numele lui Eminescu se asociază cu „steaua de-nviere”? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce titlu ați mai putea propune pentru această poezie?

Sarcini

- 1 Citiți și alte poezii din literatura română dedicate lui Mihai Eminescu. Comparați-le cu cea a lui Arcadie Suceveanu. Ce au comun și prin ce diferă ele?
- 2 Realizați o comunicare despre poetul nostru național – Mihai Eminescu.
- 3 Citiți și alte poezii din creația lui Arcadie Suceveanu și discutați-le în clasă.
- 4 Memorați poezia **Colind pentru Eminescu** și recitați-o expresiv.

Antoine de Saint-Exupery

(1900 – 1944)

„Copilul este aiudoma albinei
care adună nectarul
pentru a face miere.
Copilul preface totul în miere.”

(Antoine de Saint-Exupery)

Antoine de Saint-Exupery s-a născut la 29 iunie 1900 în Lyon. În 1910 este elev la colegiul din Mans, apoi își continuă studiile la Fribourg (Elveția). În 1921 devine aviator în aviația franceză, iar în 1926 — pilot de linie al unei companii particulare.

A fost romancier, eseist și reporter francez, aviator căzut pe frontul antifascist. S-a făcut cunoscut unui cerc larg de cititori în special datorită povestirii *Micul Prinț*, 1943, una dintre cele mai răspândite cărți din lume, tradusă în circa 110 limbi.

Primele sale romane, *Curierul de Sud*, 1929, și *Zbor de noapte*, distins în 1931 cu Premiul Femina, tematizează experiența sa de aviator și se remarcă prin descrierea unor situații periculoase (risc de prăbușire, singurătatea la mare înălțime etc.). Operele ulterioare, *Pământul oamenilor*,

premiat în 1939 de Academia Franceză cu Marele Premiu al Romanului și *Pilot de război*, 1942, redau filosofia de viață împregnată de umanism a lui Antoine de Saint-Exupéry.

Povestirea modernă *Micul prinț*, 1943, care avea deviza: „Numai cu inima poți vedea bine, lucrurile esențiale rămân ascunse ochilor“, s-a bucurat în epoca de după război de o mare popularitate. Notițele sale făcute cu ocazia misiunilor de luptă în timpul războiului au fost reunite și publicate postum cu titlul *Citadela*, 1948. Alte opere ale lui Antoine de Saint-Exupéry sunt: *Scrisori către un ostatec*, 1943, *Să dai un sens vieții*, postum, 1956. Toți biografiile săi menționează că aviatorul și scriitorul era pasionat și de știință. Aprofunda teoria cuantică, principiile entropiei. Citea filosofie, cu sentimentul că este învecinată cu știința.

Aviația și literatura pentru Antoine de Saint-Exupéry erau pe primul plan. După foarte multe accidente, hotărăște să părăsească aviația, dar se reîntoarce în rândurile aviatorilor în timpul celui de-al doilea Război Mondial. La 31 iulie anul 1944, în urma unui zbor de explorare nu s-a mai întors. A murit deasupra mării în apropierea insulei Corsica.

Micul prinț (fragment)

I

Odată, pe vremea când aveam eu șase ani, am dat peste o poză minunată, într-o carte despre pădurile virgine, numită „Întâmplări trăite”.

Înfățișa un șarpe boa care înghițea o fiară sălbatică.

În cartea aceea se spunea: „Șerpii boa își înghit prada dintr-o dată, fără s-o mai mestece. Pe urmă, nu mai sunt în stare să se miște și dorm într-una, timp de șase luni, cât ține mistuitul”.

M-am gândit atunci îndelung la peripețiile din junglă și am izbutit să fac la rândul-mi, cu creion colorat, primul meu desen.

Le-am arătat oamenilor mari capodopera mea și i-am întrebat dacă desenul acesta îi sperie.

Ei mi-au răspuns:

– De ce să te sperii de-o pălărie?

Desenul meu nu înfățișa o pălărie. Înfățișa un șarpe boa care mistuia un elefant. Am desenat atunci șarpele boa pe dinăuntru, pentru ca astfel să poată pricepe și oamenii mari.

Desenul meu numărul 2 era așa:

Oamenii mari m-au povățuit să le las încolo de desene cu șerpi boa, fie întregi, fie spintecați,

și să-mi văd mai degrabă de geografie, de istorie, de aritmetică și de gramatică. Așa s-a făcut că, la vârsta de șase ani, am părăsit o strălucită carieră de pictor. Nereușita cu desenul meu numărul 1 și cu desenul meu numărul 2 îmi tăiasă orice curaj. Oamenii mari nu pricep singuri nimic, niciodată, și e obositor pentru copii să le dea întruna lămuriri peste lămuriri.

Astfel că a trebuit să-mi aleg altă meserie și am învățat să conduc avioane. Am zburat mai pretutindeni în lume, iar geografia, ce-i drept, mi-a fost de mare ajutor. Puteam, dintr-o privire, să deosebesc China de Arizona. Lucru foarte folositor, dacă te rătăcești în timpul nopții.

Așa că eu, de-a lungul vieții mele, am avut o sumedenie de legături cu o sumedenie de oameni serioși. Mi-am petrecut multă vreme printre oamenii mari. I-am cunoscut foarte îndeaproape. Ceea ce nu mi-a îmbunătățit părerea despre ei.

Când întâlneam pe câte cineva care-mi părea mai dezghețat la minte, îl puneam la încercare cu ajutorul desenului meu numărul 1, de care niciodată nu m-am despărțit. Voiam să știu dacă avea o minte într-adevăr pătrunzătoare. Numai că răspunsul erau mereu același: „E o pălărie”.

Atunci eu nu-i mai pomeneam nici de șerpia boa, nici de pădurile virgine, nici de stele. Căutam să fiu pe înțelesul lui. Stăteam cu el de vorbă despre bridge, despre golf, despre politică și despre cravate...

///

Mi-a trebuit mult timp până să înțeleg de unde venea. Micul prinț, care îmi puneam o mulțime de întrebări, părea că niciodată nu le aude pe ale mele. Cuvinte rostite întâmplător m-au ajutat să aflu adevărul. Astfel, când a dat cu ochii de avionul meu (nu îl desenez, e un desen mult prea greu pentru mine), m-a întrebat uimit:

– Ce bazaconie mai e și asta?

– Nici o bazaconie. Asta zboară. E un avion. Avionul meu.

Și i-am adus la cunoștință, cu mândrie, că eu zbor. Atunci el a strigat:

– Cum! Ai căzut din cer?

– Da! - făcui eu, cu modestie.

– O! asta-i bună! ...

Și micul prinț izbucni într-un fermecător hohot de râs, care pe mine mă supăra destul de mult. Am pretenția ca necazurile mele să fie luate în serios. Apoi, el adăugă:

– Atunci și tu vii tot din cer! De pe ce planetă ești?

Am întrezărit pe loc o rază gata să lumineze misterul apariției sale și l-am întrebat imediat:

– Deci, tu vii de pe o altă planetă?

El însă nu mi-a răspuns. A clătinat încet din cap, uitându-se țintă la avionul meu:

– Ce e drept, cu așa ceva nici nu poți să vii de prea departe ...

Și multă vreme se cufundă într-o visare. Apoi scoase oaia din buzunar și se puse să-și contemple comoara.

Vă închipuiți ce intrigat am fost de această mărturisire incompletă despre „celelalte planete”. M-am străduit, de aceea, să aflu mai multe:

– Dincotro vii tu, copile? Unde e „acasă la tine”? Unde vrei tu să-mi duci oaia?

El mi-a răspuns, după o tăcere îngândurată:

– Ce bine că mi-ai dat și lada, astfel va avea și ea o casă peste noapte.

– Sigur că da. Și dacă ești cuminte, am să-ți dau și o sfoară, ca s-o legi în timpul zilei. Și un țărnuș.

Propunerea păru să-l impresioneze neplăcut pe micul prinț:

– Să o leg? Ce idee năstrușnică!

– Păi, dacă nu o legi, o ia razna și se pierde ...

La care prietenul meu izbucni într-un nou hohot de râs:

– Dar unde-ai vrea tu să se ducă?

– Oriunde. Drept înainte ...

Atunci micul prinț rosti cu multă seriozitate:

– Nu-i nimic. La mine acasă toate sunt atât de mici!

Și adăugă, cu o undă de melancolie:

– Drept înainte nu poți ajunge prea departe ...

IV

Astfel am mai aflat încă un lucru foarte important: că planeta lui de origine abia dacă întrecea mărimea unei case!

Asta nu putea să mă mire prea mult. Știam bine că în afară de marile planete ca Pământul, Jupiter, Marte, Venus, cărora li s-au dat nume, mai există sumedenie de alte planete, uneori atât de mici, încât cu mare greutate le poți zări cu telescopul. Când un astronom descoperă vreuna dintre ele, îi dă, în loc de nume, un număr. Îi zice, de exemplu, „Asteroidul 3251”.

Am motive serioase să cred că planeta de pe care venea micul prinț este asteroidul B-612. Acest asteroid nu a fost zărit decât o singură dată, cu telescopul, în 1909, de către un astronom turc.

El a făcut atunci, cu prilejul unui Congres Internațional de Astronomie, o mare demonstrație a descoperirii sale. Nimeni însă nu i-a dat crezare, din pricina hainelor pe care le purta.

Așa sunt oamenii mari.

Din fericire pentru faima asteroidului B-612, un dictator turc porunci poporului său, sub pedeapsa cu moartea, să se îmbrace după moda europeană. Astronomul și-a repetat comunicarea, în 1920, îmbrăcat de această dată într-un costum foarte elegant. Și, de această dată, toată

lumea a fost de acord cu el.

Dacă v-am povestit aceste amănunte cu privire la asteroidul B-612 și dacă v-am încredințat numărul lui, am făcut-o din pricina oamenilor mari. Oamenilor mari le plac cifrele. Când le vorbești despre un nou prieten, ei niciodată nu pun întrebări despre lucrurile esențiale. Nu întreabă niciodată: „Ce sunet are vocea lui ?” „Ce jocuri îi plac lui mai mult?” „Colecționează fluturi?” În schimb întreabă: „Câți ani are? Câți frați are? Câte kilograme cântărește? Cât câștigă tatăl lui?” Numai atunci cred ei că îl cunosc. Dacă le spui celor mari: „Am văzut o casă frumoasă, din cărămizi trandafirii, cu mușcate la ferestre și cu porumbei pe acoperiș” ..., ei nu sunt în stare să-și imagineze o asemenea casă. Lor trebuie să le spui: „Am văzut o casă de o sută de mii de franci”. Atunci vor exclama: „Ce frumoasă e!”

Tot așa, dacă le spui: „Dovada că micul prinț a existat într-adevăr este faptul că era o ființă încântătoare, că râdea și că-și dorea o oaie. Când cineva își dorește o oaie, e o mărturie că există”, ei vor ridica din umeri și te vor trata ca pe un copil! Dar dacă le spui: „Planeta de pe care venea el este asteroidul B-612”, atunci te vor crede și te vor lăsa în pace cu întrebările lor.

Așa sunt ei. Nu trebuie să le-o luați în nume de rău. Copiii se cuvine să fie îngăduitori cu oamenii mari.

Firește însă că nouă, celor care știm ce înseamnă viața, puțin ne pasă de cifre! Mi-ar fi plăcut și mie să încep această povestire așa cum încep basmele. Mi-ar fi plăcut să spun așa: „A fost odată un mic prinț, care trăia pe o planetă doar cu puțin mai mare decât el și care avea nevoie de un prieten ...”

Pentru cei care știu ce înseamnă viața, totul ar fi fost mai convingător. Căci mie nu-mi place să-mi trateze cineva cartea cu ușurință. O mare amărăciune mă cuprinde, în timp ce povestesc aceste amintiri. Sunt șase ani de când prietenul meu, luându-și oaia, a plecat. Dacă încerc să-l descriu aici, e pentru că nu vreau să-l uit. E un lucru trist să uiți un prieten. Nu oricine a avut un prieten. Și s-ar putea să ajung asemeni oamenilor mari, care nu se mai gândesc decât la cifre. Așa că iată încă un motiv pentru care mi-am cumpărat o cutie cu vopsele și creioane. E greu, la vârsta mea, să te apuci iar de desenat, când niciodată n-ai încercat să desenezi nimic în afară de un șarpe boa văzut pe dinafară și văzut pe dinăuntru, la vârsta de șase ani! Voi încerca să-i fac portretul cât mai asemănător cu putință. Nu sunt însă prea sigur de reușită. Un desen merge, altul nu seamănă deloc. Greșesc câte puțin și când e vorba de înălțime. Aici micul prinț este prea mare. Dincoace, prea mic. Ezit, de asemenea,

asupra culorii veșmintelor sale. Încerc în fel și chip, când mai bine, când mai rău. În sfârșit, mă voi înșela chiar în privința unor amănunte mai importante. Dar va trebui să mă ierți. Prietenul meu nu dădea niciodată explicații. Credea, poate, că-i semăn. Eu însă, din nefericire, nu sunt în stare să deslușesc oile prin scândura lăzilor. Poate sunt întrucâtva asemenea oamenilor mari. Se vede treaba că am îmbătrânit și eu.

XVI

Cea de-a șaptea planetă a fost, prin urmare, Pământul.

Pământul nu e o planetă oarecare! Poți număra pe el o sută unsprezece regi (fără a-i uita, bineînțeles, pe regii negri), șapte mii de geografi, nouă sute de mii de businessmani, șapte milioane și jumătate de bețivi, trei sute unsprezece milioane de vanitoși, adică vreo două miliarde de oameni mari.

Ca să vă puteți face o părere despre întinderea Pământului, am să vă spun că, înainte de născocirea luminii electrice, trebuia întreținută acolo, pe întreg cuprinsul celor șase continente ale sale, o adevărată armată de patru sute șazeci și două de mii cinci sute unsprezece lampagii.

Dacă te uitai la el ceva de mai departe, aveai în fața ochilor o priveliște încântătoare. Mișcările acestei armate erau diriguite ca acelea ale unui balet de operă. Venea mai întâi rândul lampagiilor din Noua Zeelandă și din Australia. Apoi, după ce-și aprindeau felinarele, aceștia plecau la culcare. Intrau atunci în dans, la rândul lor, lampagiii din China și Siberia.

Apoi și ei se furișau pe nesimțite în culise. Atunci venea rândul lampagiilor din Rusia și din Indii. Apoi, al celor din Africa și Europa. Apoi, al celor din America de Sud. Apoi, al celor din America de Nord. Și niciodată nu stricau rânduiala intrării lor în scenă. Era măreț!

Numai lampagiul singurului felinar de la Polul Nord și confratele său, cel cu singurul felinar de la Polul Sud, duceau un trai trândav și de nepăsare: lucrau de două ori pe an.

XVII

Când vrei să faci o glumă, se întâmplă să mai și minți câte puțin. N-am fost nici eu prea cinstit când v-am vorbit de lampagii. Mă tem ca nu cumva aceia care n-o cunosc să-și facă o părere greșită despre planeta noastră. Oamenii, pe Pământ, ocupă foarte puțin loc. Dacă cele două miliarde de locuitori care împânzesc Pământul ar sta în picioare, nițel înghesuți, ca la un miting, ei ar încăpea cu ușurință într-o piață publică de douăzeci de mile lungime, pe douăzeci de mile lățime. Omenirea ar putea fi îngrămădită pe cea mai mărunță insuliță din Pacific.

Oamenii mari, de bună seamă, nu vă vor crede. Își închipuie că ocupă mult loc. Se socotesc grozavi, ca baobabii. Așa că ar trebui sfătuiți

să calculeze singuri. Căci nu mai pot de dragul cifrelor: lucrul acesta le va fi pe plac. Voi însă nu vă pierdeți vremea cu pedepse școlarești. E de prisos. Aveți încredere în mine.

Micul prinț, așadar, când ajunsese pe Pământ, se miră foarte mult că nu vede pe nimeni. Tocmai începuse să se teamă ca nu cumva să fi greșit planeta, când un inel de culoarea lunii se mișcă pe nisip.

– Bună seara, rosti micul prinț, oarecum la întâmplare.

– Bună seara, rosti șarpele.

– Pe ce planetă am căzut? întrebă micul prinț.

– Pe Pământ, în Africa, răspuse șarpele.

– Aha!... Va să zică nu se află nimeni pe Pământ?

– Aici e pustiu. În pustii nu e nimeni. Pământul e mare, zise șarpele.

Micul prinț se așeză pe-o piatră și-și înălță ochii către cer:

– Mă întreb, zise el, dacă nu cumva stelele sunt luminate numai pentru ca astfel fiecare, cândva, să poată găsi propria lui stea. Privește planeta mea. E chiar deasupra noastră... Dar cât e de departe!

– E frumoasă, zise șarpele. Ce cauți tu pe-aici?

– Am niște necazuri cu o floare, zise micul prinț.

– Aha! făcu șarpele.

Și tăcură amândoi.

– Unde sunt oamenii? vorbi în cele din urmă micul prinț. Te simți cam singur în pustiu...

– Singur te simți și printre oameni, zise șarpele.

Micul prinț îl privi îndelung.

– Ești un animal ciudat, îi spuse el într-un târziu. Subțire ca un deget...

– Sunt însă mai puternic decât degetul unui rege, zise șarpele.

Micul prinț zâmbi:

– Prea puternic nu ești tu... n-ai nici măcar labe... nici măcar nu poți călători...

– Aș putea să te duc mai departe decât o corabie, zise șarpele.

Se încolăci, ca o brățară de aur, pe glezna micului prinț:

– Pe acela pe care-l ating, îl redau pământului din care a ieșit, mai zise. Tu însă ești neprihănit și vii de pe o stea...

Micul prinț nu răspunse nimic.

– Mi-e milă de tine, ești atât de plăpând pe Pământul ăsta plin de granit! Aș putea sa te ajut într-o bună zi, dacă-ți pare prea rău după planeta ta. Aș putea...

– Oh! Am înțeles prea bine, rosti micul prinț, dar de ce vorbești mereu în enigme?

– Eu pe toate le dezleg, zise șarpele.

Și tăcură amândoi.

XIX

Micul prinț se urcă pe un munte înalt. Singurii munți pe care-i văzuse el vreodată erau cei trei vulcani ai lui, care-i ajungeau doar până la genunchi.

Iar de vulcanul cel stins se folosea ca de un scăunel. „De pe un munte ca ăsta de înalt, își zise el atunci, am să văd dintr-o privire toată planeta și pe toți oamenii”. Însă nu zări decât colțuri de stâncă, foarte ascuțite.

– Bună ziua, zise micul prinț oarecum la întâmplare.

– Bună ziua... Bună ziua... Bună ziua... răspunse ecoul.

– Cine sunteți voi? zise micul prinț.

– Cine sunteți voi... Cine sunteți voi... Cine sunteți voi... răspunse ecoul.

– Fiți prietenii mei, sunt singur, zise el.

– Sunt singur... sunt singur... sunt singur... răspunse ecoul.

„Ce planetă caraghioasă! se gândi el atunci. Numai uscăciune, numai piatră colțuroasă, numai sare. Iar oamenii n-au nici un pic de fantezie. Nu fac altceva decât să-ngâne ceea ce le spui... Acasă, eu am o floare: vorbea întotdeauna ea întâi...”

XX

Iată însă că veni și clipa când, după ce umblă o vreme îndelungată prin nisip, pe stânci și prin zăpezi, micul prinț, într-un sfârșit, descoperi un drum. Iar drumurile, toate, duc spre oameni.

– Bună ziua, spuse el.

Se afla într-o grădină de trandafiri înfloriți.

– Bună ziua, ziseră trandafirii.

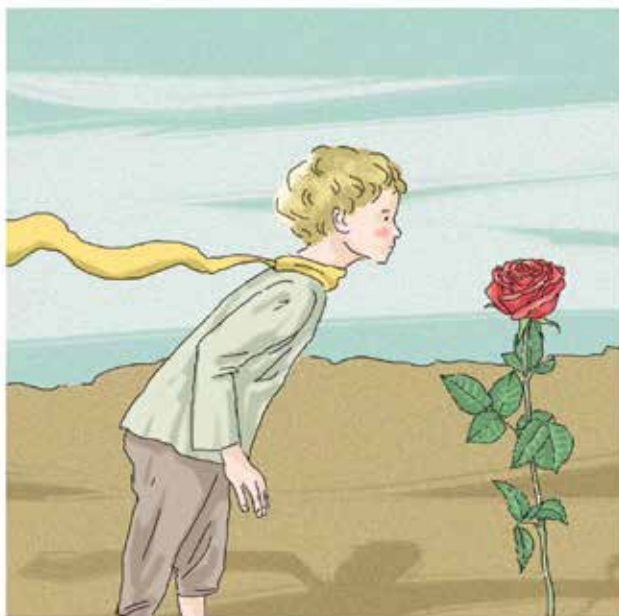
Micul prinț îi privi. Toți erau aidoma cu floare lui.

– Cine sunteți voi? îi întrebă el înmărmurit.

– Noi suntem trandafiri, ziseră trandafirii.

– Vai! făcu micul prinț.

Și se simțea foarte nefericit. Floarea lui îi povestise că era, în univers,

singura în felul ei. Și iată că se mai aflau aici cinci mii, toate semănând cu ea, într-o singură grădină!

„Tare s-ar mai socoti jignită, își zise el, dacă ar vedea una ca asta... nu s-ar mai opri din tuse și s-ar preface chiar că moare, ca să scape de rușine. Iar eu aș fi, desigur, nevoit să mă prefac c-o îngrijesc, pentru că altminteri, ca să mă îndurereze și pe mine, s-ar lăsa să moară cu adevărat...”

Apoi își zise mai departe: „Mă credeam înavuțit cu o floare fără seamăn, și iată că n-am decât o floare de rând. Cu asta numai și cu trei vulcani, care-mi vin doar până la genunchi și dintre care unul e poate stins pe vecie, nu prea sunt un mare prinț...”

Și, culcat în iarbă, plânse.

XXI

Chiar atunci sosi și vulpea:

– Bună ziua, zise vulpea.

– Bună ziua, răspuse cuviincios micul prinț întorcându-se, dar nu văzu pe nimeni.

– Sunt aici, zise glasul, sub măr...

– Cine ești tu? zise micul prinț. Ești tare frumoasă...

– Sunt o vulpe, zise vulpea.

– Vino să te joci cu mine, o pofti micul prinț. Sunt atât de trist...

– Nu pot să mă joc cu tine, zise vulpea. Nu sunt îmblânzită.

– A! Iartă-mă, rosti micul prinț.

Dar după un răstimp de gândire, adăugă:

– Ce înseamnă „a îmblânzi”?

– Nu ești de prin partea locului, zise vulpea, ce cauți pe-aici?

– Caut oamenii, zise micul prinț. Ce înseamnă „a îmblânzi”?

– Oamenii, zise vulpea, au puști și vânează. E foarte neplăcut! Mai cresc și găini. E singurul folos de pe urma lor. Cauți găini?

– Nu, zise micul prinț. Caut prieteni. Ce înseamnă „a îmblânzi”?

– E un lucru de mult dat uitării, zise vulpea. Înseamnă „a-ți crea legături”...

– A-ți crea legături?

– Desigur, zise vulpea. Tu nu ești deocamdată pentru mine decât un băiețuș, aidoma cu o sută de mii de alți băiețuși. Iar eu nu am nevoie de tine.

Și nici tu n-ai nevoie de mine. Eu nu sunt pentru tine decât o vulpe, aidoma cu o sută de mii de alte vulpi. Dar dacă tu mă îmblânzești, vom avea nevoie

unul de altul. Tu vei fi, pentru mine, fără seamăn în lume. Eu voi fi, pentru tine, fără seamăn în lume...

– Încep să înțeleg, zise micul prinț. E undeva o floare... mi se pare că m-a îmblânzit...

– Se prea poate, zise vulpea. Pe Pământ întâlnești tot soiul de lucruri...

– O! Dar nu e pe Pământ, zise micul prinț.

Vulpea se arată foarte nedumerită:

– Pe altă planetă?

– Da.

– Pe planeta aceea sunt vânători?

– Nu.

– Interesant. Dar găini?

– Nici.

– Nimic nu e desăvârșit, suspină vulpea.

Vulpea însă se întoarce la gândurile ei:

– Viața mea e veșnic aceeași. Eu vânez găinile, pe mine mă vânează oamenii. Toate găinile se aseamănă între ele, și toți oamenii se aseamănă între ei. Așa că mă cam plictisesc. Dar dacă tu mă îmblânzești, viața mi se va însenina. Voi cunoaște sunetul unor pași deosebiți de-ai tuturor. Pașii altora mă fac să intru sub pământ. Ai tăi mă vor chema din vizuină, ca o melodie.

Și-apoi, privește! Vezi tu, colo, lanurile acelea de grâu? Eu nu mănânc pâine. Mie grâul nu mi-e de folos. Lanurile de grâu mie nu-mi trezesc nici

o amintire. Și asta-i trist! Tu însă ai părul de culoarea aurului. Va fi, de aceea, minunat când mă vei fi îmblânzit! Grâul, auriu și el, îmi va aminti de tine.

Și-mi va fi nespus de dragă murmurarea vântului prin grâu...

Vulpea tăcu și se uită la micul prinț.

– Te rog... îmblânzește-mă, zise apoi.

– Bucuros aș vrea, răspunse micul prinț, numai că nu prea am timp.

Am de căutat prieteni și o mulțime de lucruri de cunoscut.

– Nu cunoaștem decât ceea ce îmblânzim, zise vulpea. Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Cumpără lucruri de-a gata, de la neguțători. Cum însă nu există neguțători de prieteni, oamenii nu mai au prieteni. Dacă vrei cu adevărat să ai un prieten, îmblânzește-mă!

– Ce trebuie să fac? zise micul prinț.

– Trebuie să ai foarte multă răbdare, răspunse vulpea. La început, te vei așeza ceva mai departe de mine, uite-așa, în iarbă. Eu te voi privi cu coada ochiului, iar tu nu vei zice nimic. Graiul e izvor de neînțelegeri. Însă vei putea, pe zi ce trece, să te așezi din ce în ce mai aproape de mine...

A doua zi, micul prinț veni din nou.

– Ar fi fost mai bine dacă veneai și astăzi la aceeași oră, zise vulpea.

Dacă tu, de pildă, vii la ora patru după-amiază, eu încă de la ora trei voi începe să fiu fericită. Și cu cât va trece timpul, cu-atât mai fericită mă voi simți. La ora patru, mă va cuprinde un frământ și o neliniște: voi descoperi cât prețuiește fericirea! Dar dacă vii la voia întâmplării, niciodată nu voi ști la care ceas să-mi împodobesc sufletul. Ne trebuie rituri.

– Ce-i acela rit? zise micul prinț.

– E încă un lucru de mult dat uitării, zise vulpea. E ceea ce face ca o zi să se deosebească de celelalte zile, o oră, de celelalte ore. De pildă, vânătorii mei au un rit. Se duc să joace, joia, cu fetele din sat. Joia, prin urmare, e o zi minunată! Mă plimb și eu atunci, până la vie. Dacă vânătorii s-ar duce la joc la voia întâmplării, toate zilele ar fi la fel, iar eu n-aș mai avea niciodată vacanță.

Și-așa micul prinț îmblânzi vulpea. Iar când ora despărțirii fu aproape:

– Vai! zise vulpea... Am să plâng.

– Din vina ta, zise micul prinț, eu nicidecum nu-ți voiam răul, ci numai tu ai vrut să te-mblânzesc...

– Așa e, zise vulpea.

– Dar ai să plângi! zise micul prinț.

– Așa e! zise vulpea.

– Și-atunci nu dobândești nimic din asta!

– Ba dobândesc, zise vulpea, datorită culorii grâului.

Apoi adăugă:

– Du-te să mai vezi o dată trandafirii. Vei descoperi că floarea ta nu are-n lume seamăn. Întoarce-te apoi la mine, să-ți iei rămas bun, iar eu îți voi dăruia o taină.

Micul prinț se duse să mai vadă o dată trandafirii.

– Voi nu semănați întru nimic cu floarea mea, voi încă nu sunteți nimic, le spuse el. Pe voi nimeni nu v-a îmblânzit, precum nici voi n-ați îmblânzit pe nimeni. Sunteți așa cum era și vulpea mea. Nu era decât o vulpe, aidoma cu altele o sută de mii. Eu însă mi-am făcut din ea un prieten, iar ea acum nu are în lume seamăn.

Și florile se rușinară.

– Sunteți frumoase, dar sunteți deșarte, le mai spuse el. Nimeni n-ar avea de ce să moară pentru voi. Floarea mea, firește, un trecător de rând ar crede că e asemeni vouă. Ea însă singură e mai de preț decât voi toate laolaltă, fiindcă pe ea am adăpostit-o sub clopotul de sticlă. Fiindcă pe ea am ocrotit-o cu paravanul. Fiindcă pentru ea am ucis omizile (în afară doar de câteva, pentru fluturi). Fiindcă pe ea am ascultat-o cum se plângea, ori cum se lăuda, ori câteodată chiar și cum tăcea.

Fiindcă ea e floarea mea.

Și se duse înapoi la vulpe.

– Rămâi cu bine, zise el...

– Te du cu bine, zise vulpea. Iată care-i taina mea. E foarte simplă:

Limpede nu vezi decât cu inima. Ochii nu pot să pătrundă-n miezul lucrurilor.

– Ochii nu pot să pătrundă-n miezul lucrurilor, spuse după dânsa micul prinț, ca să țină minte.

– Numai timpul împărțit cu floarea ta face ca floarea ta să fie atât de prețioasă.

– Numai timpul împărțit cu floarea mea... făcu micul prinț, ca să țină minte.

– Oamenii au dat uitării adevărul acesta, zise vulpea. Tu însă nu trebuie să-l uiți. Devii răspunzător de-a pururi pentru ceea ce ai îmblânzit.

Tu ești răspunzător de floarea ta.

– Eu sunt răspunzător de floarea mea... spuse după dânsa micul prinț, ca să țină minte.

– Bună ziua, zise micul prinț.

– Bună ziua, zise neguțătorul.

Era un neguțător de hapuri perfecționate, care potolesc setea. Înghiți câte unul pe săptămână și nu mai simți nevoia să bei.

– Pentru ce le vinzi? zise micul prinț.

– Aduc o mare economie de timp, zise neguțătorul. Experții au făcut un calcul. Economisești cincizeci și trei de minute pe săptămână.

– Și ce poți să faci cu aceste cincizeci și trei de minute?

– Fiecare face ce vrea...

„Eu, îți spuse micul prinț, dacă aș avea de irosit cincizeci și trei de minute, aș porni în liniște spre o fântână.”

XXV

– Oamenii, zise micul prinț, se înfundă în trenurile lor rapide, dar nu mai știu nici ei ce caută. Așa că se frământă și se sucesc de colo-colo.

Și adăugă:

– Nu merită atâta osteneală...

Fântâna pe care o descoperisem noi nu semăna deloc cu fântânile sahariene. Fântânile sahariene sunt niște simple gropi săpate în nisip. A noastră era aidoma unei fântâni de țară. Prin părțile acelea însă nu se afla nici un sat, iar mie mi se părea că visez.

– Ciudat, îi spusei micului prinț, sunt toate gata pregătite: scripetele, ciutura și funia...

El râse, apucă de funie și puse scripetele în mișcare. Și scripetele gemu, așa cum geme o morișcă veche, după ce vântul a adormit o vreme îndelungată.

– I-auzi, zise micul prinț, noi trezim fântâna și ea cântă...

Nu voiam ca el să se ostenească.

– Lasă-mă pe mine, am rostit, pentru tine e prea greu.

Am tras afară ciutura, încet, până-n dreptul ghizdului. Am așezat-o deasupra, cumpănind-o bine. Cântecele scripetelui îmi stăruia în urechi, iar în apa care tot mai tremura, vedeam cum tremură soarele.

– Mi-e sete de apa asta, zise micul prinț, dă-mi să beau...

Iar eu atunci am înțelese ce căutase!

I-am dus ciutura la gură. El închise ochii și bău. Era dulce ca o sărbătoare. Apa aceasta era cu totul altceva decât o hrană oarecare. Se născuse din drumul străbătut sub stele, din cântecul scripetelui, din truda brațelor mele. Era precum un dar de bună pentru suflet. Tot astfel, pe vremea când eram copil, lumina pomului de Crăciun, melodia liturghiei de la miezul nopții și duioșia zâmbetelor alcătuiau întreaga strălucire a darului ce-l primisem.

– Oamenii de pe meleagurile tale, zise micul prinț, cresc cinci mii de trandafiri într-o singură grădină... și tot nu găsesc ceea ce caută...

– Nu găsesc, i-am răspuns.

– Și totuși ceea ce caută ei ar putea fi găsit într-o singură floare sau într-un strop de apă...

– De bună seamă, i-am răspuns eu.

Și micul prinț adăugă:

– Ochii însă sunt orbi. Cu inima trebuie să cauți!

Băusem și eu. Răsuflasem ușurat. Nisipul, în revărsatul zorilor, e de culoarea mierei. Culoarea aceea, ca de miere, mă făcea de asemeni fericit.

De ce oare eram cuprins de neliniște...

– Trebuie sa-ți ții făgăduința, îmi spuse cu blândețe micul prinț, care din nou se așezase lângă mine.

– Ce făgăduință?

– Știi tu... o botniță pentru oaia mea... eu sunt răspunzător de floarea aceea!

Am scos schițele desenelor din buzunar. Micul prinț le zări și zise, râzând:

– Baobabii tăi cam seamănă cu niște verze...

– Vai!

Și eu care eram așa de mândru de baobabii mei!

– Vulpea ta... urechile... cam seamănă cu niște coarne... sunt prea lungi!

Și iarăși râse.

– Ești nedrept, băiețuș, eu nu mă pricepeam să desenez nimic altceva în afară de șerpi boa întregi și șerpi boa spintecați.

– A, da! merge și-așa, zise el, copiii știu.

Așa că desenai o botniță. Și, dându-i-o, simții cum mi se frânge inima.

– Nu înțeleg ce ai de gând.

El însă nu-mi răspunse. Rosti:

– Știi, când am căzut eu pe Pământ... mâine e un an de-atunci...

Apoi, după o lungă tăcere, adăugă:

– Am căzut pe-aici, pe-aproape...

Și se îmbujoră.

Și iarăși, fără să înțeleg de ce, mă încercă o amărăciune ciudată. În mine, totuși, se iscă o întrebare:

– Nu din întâmplare, așadar, în dimineața când te-am cunoscut, acum o săptămână, te plimbai așa, de unul singur, la mii de leghe de orice așezare omenească! Te întorceai la locul căderii?

Micul prinț se îmbujoră din nou.

Iar eu adăugai șovăitor:

– Poate fiindcă se-mplinește anul?...

Micul prinț din nou se-imbujoră. El niciodată nu răspundea la întrebări, dar dacă te îmbujorezi înseamnă „da”, nu-i așa?

– Vai! am rostit eu, mi-e teamă...

El însă îmi spuse:

– Acum trebuie să lucrezi. Trebuie să te întorci la mașina ta. Eu te aștept aici. Vino înapoi mâine seară...

Mie însă nu-mi trecu neliniștea. Îmi aminteam de vulpe. Ești în pericol să mai și plângi puțin, dacă te-ai lăsat împlânzit...

XXVI

În preajma acelei fântâni, se aflau ruinele unui vechi zid de piatră. A doua zi spre seară, pe când mă înapoiam de la treburile mele, l-am zărit încă de departe pe micul meu prinț, șezând acolo, sus, cu picioarele atârând în gol.

Și l-am auzit vorbind:

– Cum adică, nu-ți aduci aminte? zicea el. Nu e chiar aici.

Fără îndoială, i-a răspuns un glas de undeva, căci el din nou s-ampotrivit:

– Ba da! Ba da! Ziua e aceasta, dar locul nu-i aici...

Am mers mai departe, spre zid. Încă nu vedeam, nici n-auzeam pe nimeni. Cu toate acestea micul prinț vorbi din nou:

– ... bineînțeles. Ai să vezi unde încep urmele mele pe nisip. N-ai decât să mă aștepți acolo. Am să vin la noapte.

Mă aflam la douăzeci de metri depărtare de zid și încă nu vedeam nimic.

Micul prinț mai spuse, după o tăcere:

– Ai venin bun? Ești sigur că n-ai să mă faci să sufăr multă vreme?

M-am oprit cu inima strânsă, dar tot nu pricepeam nimic.

– Acum du-te..., zise el, vreau să cobor!

M-am uitat atunci în jos. Vedeam acolo, înălțat spre micul prinț, un șarpe boa din aceia galbeni, care te răpun în treizeci de secunde. Căutându-mă prin buzunar, ca să-mi scot revolverul, am început să alerg, însă șarpele, la zgomotul pe care-l făceam, se lăsă ușor la vale, pe nisip, scurgându-se ca o fântână țâșnitoare care moare, și, fără să se prea grăbească, se furișă printre pietre, cu un foșnet mărunț și metalic.

Am ajuns la zid, abia în clipa când să-l prind în brațe pe prostuțul meu de prinț micuț, care se făcuse alb ca zăpada.

– Ce năzbâtie mai e și asta? Acuma-mi stai de vorbă și cu șerpii!

L-am desfăcut nelipsitul fular de aur. L-am udat cu apă pe la tâmpile și i-am dat să bea. Și nu mă mai încumetam să-i pun nici o întrebare. El, privindu-mă cu ochi pătrunzători, își petrecu brațele pe după gâtul meu.

Simțeam cum îi bate inima, asemeni unei păsări care moare, când ai împușcat-o. Îmi vorbi:

– Mă bucur că ai descoperit ce-i trebuia mașinii tale. Vei putea să te

întorci acasă...

– De unde știi?

Voisem tocmai să-l înștiințez că, în ciuda tuturor așteptărilor, izbutisem să-mi repar avionul!

Nu-mi dădu nici un răspuns la întrebare, ci adăugă:

– Azi mă întorc și eu acasă...

Pe urmă, gânditor:

– E mult mai departe, e mult mai greu...

Îmi dădeam seama că se va întâmpla ceva cu totul neobișnuit. Îl strângeam în brațe ca pe un copilăș și-mi părea, cu toate astea, că lunecă în jos, ca-ntr-o genune, și nu puteam să fac nimic ca să-l opresc.

Avea o privire adâncă, pierdută-n depărtări:

– Am cu mine oaia. Și lada pentru oaie. Și botnița...

Și surâse cu tristețe.

Am așteptat așa, un timp îndelungat. Simțeam cum se înviora încetul cu încetul.

– Ți-a fost frică, puișor...

Firește că-i fusese frică! Dar a râs încetișor:

– Diseară o să-mi fie și mai frică...

Din nou mi-a dat fiori de gheață simțământul că avea să se întâmple ceva de neînălțurat. Și-am înțeles atunci că niciodată n-aș putea să mă împac cu gândul că n-am să-l mai aud râzând. Pentru mine, râsul lui era ca o fântână în pustiu.

– Puișor, mai vreau să te aud râzând...

Dar el mi-a spus:

– La noapte e un an. Steaua mea se va afla atunci chiar deasupra locului unde-am căzut anul trecut...

– Nu-i așa, puișor, că nu-i decât un vis urât, povestea ta cu șarpele, și cu întâlnirea, și cu steaua...

El însă n-a răspuns la întrebare, ci mi-a spus:

– Lucrul cel mai prețios rămâne nevăzut...

– Desigur...

– La fel e și cu floarea. Dacă te-ai îndrăgostit de-o floare, care se găsește pe o stea, ți-e drag, noaptea, să te uiți pe cer. Toate stelele sunt înflorite.

– Desigur...

– La fel e și cu apa. Apa din care mi-ai dat tu să beau era asemeni unei melodii, datorită scripetelui și funiei... ți-aduci aminte... era bună...

– Desigur...

– Te vei uita la stele, noaptea. Steaua mea e prea micuță, ca să-ți arăt unde se află. E mai bine așa. Pentru tine, oricare dintre stele va fi steaua

mea. Așa încât te vei uita cu drag la toate stelele... Toate vor fi prietene cu tine. Și-apoi, aș vrea să-ți fac un dar...

Din nou a râs.

– Ah! puișor, puișor, îmi place când aud râsul ăsta!

– Chiar el va fi și darul meu... va fi așa cum e apa...

– Ce vrei să spui?

– Stelele nu sunt la fel pentru toți oamenii. Pentru unii, cei care călătoresc, stelele sunt călăuze. Pentru alții, sunt numai niște luminițe.

Savanții văd în ele doar probleme. Pentru businessmanul meu, erau bucați de aur. Însă toate stelele acestea nu au grai... Numai pentru tine stelele vor fi ca pentru nimeni altul...

– Ce vrei să spui?

– Noaptea, când te vei uita pe cer, fiindcă eu voi locui pe una dintre ele, fiindcă pe una dintre ele voi râde, atunci va fi pentru tine ca și când ar râde toate stelele. Tu singur vei avea, tu singur, stele care știu să râdă!

Și-a râs din nou.

– Iar după ce-ți va fi trecut durerea (durerea întotdeauna trece), vei fi fericit că m-ai cunoscut. Vom fi de-a pururi prieteni. Îți va fi dor să râdem împreună. Și vei deschide uneori fereastra, așa, numai de drag... Iar prietenii tăi se vor mira, văzându-te că râzi de câte ori te uiți pe cer. Atunci, tu le vei spune: „Da, întotdeauna stelele mă fac să râd!” Iar ei te vor crede nebun.

Va însemna că ți-am jucat un rengi grozav...

Și-a râs din nou.

– Va fi întocmai ca și când, în loc de stele, ți-aș fi dăruit o sumedenie de clopoței ce știu să râdă...

Și-a râs din nou. Pe urmă iarăși a devenit serios:

– La noapte... știi... să nu mai vii.

– N-am să mă despart de tine.

– Ți se va părea că sufăr... voi părea întrucâtva că mor. Așa se-ntâmplă. Nu veni să vezi, nu merită...

– N-am să mă despart de tine.

Dar el era cuprins de-ngrijorare:

– Dacă-ți spun aceste lucruri... e din pricina șarpelui. Nu e bine să te muște... Șerpilor sunt niște lighioane răutăcioase. Niște lighioane care pot să te muște numai din plăcere...

– N-am să mă despart de tine.

Însă ceva îl liniști:

– E drept, că, pentru a doua mușcătură, nu mai au venin...

În noaptea aceea nu l-am văzut când a plecat. A fugit pe nesimțite.

Când am izbutit să-i dau de urmă, mergea întins, cu pas grăbit. Nu mi-a spus decât:

– A! ești aici...

Și m-a luat de mână. Apoi din nou s-a tulburat:

– Rău ai făcut. Te va îndurera. Îți va părea că am murit, dar nu va fi adevărat... Eu nu spuneam nimic.

– Înțelegi. E prea departe. Nu pot să car cu mine trupul acesta. E prea greu.

Eu nu spuneam nimic.

– Va fi însă ca un înveliș vechi și părăsit. Un înveliș vechi nu e ceva trist...

Eu nu spuneam nimic.

Lui îi cam pieri curajul. Totuși, se mai osteni să-mi spună:

– Știi, va fi plăcut. Și eu voi privi la stele. Toate stelele vor fi niște fântâni, cu câte un scripet ruginit. Toate stelele-mi vor da să beau...

Eu nu spuneam nimic.

– Va fi atât de frumos! Tu vei avea cinci sute de milioane de clopoței, eu voi avea în schimb cinci sute de milioane de fântâni...

Și a tăcut și el, deoarece plângea...

– Am ajuns. Lasă-mă să fac un pas numai eu singur!

Și s-a așezat, deoarece i se făcuse frică.

A mai rostit:

– Știi... floarea mea... eu sunt răspunzător de ea. Și e atât de plăpândă!

Și e atât de neștiutoare! Nu are decât patru spini, o nimica toată, ca să se apere de lume...

M-am așezat și eu, căci nu mă mai țineau picioarele.

A zis:

– Iată... asta-i tot...

A mai șovăit puțin, apoi s-a ridicat. A făcut un pas. Eu n-am putut să mă clintesc din loc. Pe urmă, n-a mai fost nimic decât o fulgerare galbenă pe lângă glezna lui. A rămas o clipă nemișcat. N-a țipat. S-a prăbușit încet, precum se prăbușește un copac. Și nici un zgomot nu s-a auzit, din pricina nisipului.

S-a prăbușit încet, precum se prăbușește un copac.

Iar de-atunci au trecut, iată, șase ani... Întâmplarea aceasta n-am mai povestit-o nimănui. Camarazii mei, când m-au văzut, au fost nespuse de bucuroși că mai trăiam. Eram îndurerat, dar lor le-am spus: „Sunt ostentit...” Acum mi-a mai trecut puțin. Adică... nu chiar de tot. Știu însă bine că s-a-ntors acasă, pe planeta lui, deoarece, în revărsatul zorilor, nu i-am mai găsit trupul. Nu era un trup atât de greu... Și mi-e drag, noaptea, să ascult stelele. E ca și cum aș asculta cinci sute de milioane de clopoței...

Numai că, iată, se petrece un lucru nemaipomenit. Botniței pe care i-am desenat-o micului prinț, am uitat să-i adaug legătoarea de piele. N-o fi putut s-o pună niciodată la botul oii lui. Și-atunci, mă-ntreb: „Oare ce s-a petrecut acolo? Se prea poate ca oaia să fi mâncat floarea...” Uneori îmi spune: „De bună seamă, nu! Micul prinț, în fiecare noapte, își închide floarea sub clopotu-i de sticlă și păzește bine oaia...”

Atunci sunt fericit. Și stelele, toate, râd încetișor.

Alteori îmi spun: „Te mai fură câteodată gândul și-i de-ajuns! A uitat, într-o seară, de clopotul de sticlă, ori poate oaia, peste noapte, a ieșit din lada ei pe nesimțite...” Și-atunci toți clopoței se preschimbă-n lacrimi!... Totul, acolo, e învăluit într-o adâncă taină. Pentru voi, care de asemeni îl iubiți pe micul prinț, ca și pentru mine, nimic în univers nu mai rămâne cum a fost, de vreme ce undeva, acolo, nu se știe unde, o oaie, pe care n-o cunoaștem, a mâncat, ori ba, un trandafir...

Uitați-vă la cer. Întrebați-vă: oare oaia a mâncat, ori ba, floarea? Și veți vedea cum totul e altfel... Și nimeni, dintre oamenii mari, nu va pricepe niciodată că lucrul acesta e atât de prețios.

Aceasta este, pentru mine, cea mai frumoasă și cea mai tristă privilegiște din lume. E aceeași privilegiște pe care ați văzut-o și cu două pagini mai înainte, dar eu am desenat-o încă o dată, ca să v-o arăt mai bine. În locul acesta micul prinț s-a ivit pe Pământ, apoi a dispărut. Uitați-vă atent la privilegiștea aceasta, astfel încât să fiți siguri că o veți recunoaște dacă într-o bună zi veți călători prin Africa, în pustiu. Și dacă veți ajunge să treceți și pe acolo, vă rog din suflet, nu vă grăbiți, zăboviți puțin în dreptul stelei. Și-atunci, dacă vine la voi un copil, dacă râde, dacă are păr de aur, dacă nu răspunde când e întrebat, veți ghici desigur cine e. Așa că fiți buni! Nu mă lăsați să fiu atât de trist: scrieți-mi deîndată că s-a-ntors...

Repere

- ✓ „Micul prinț” de Antoine de Saint-Exupery este o capodoperă a literaturii universale, destinată atât copiilor cât și adulților, având ca teme principale prietenia, dragostea și frumosul.
- ✓ Opera „Micul prinț” a văzut lumina tiparului în anul 1943 la New York.
- ✓ Din 1943, de când a apărut, au fost vândute peste 145 milioane de exemplare în întreaga lume.
- ✓ Lucrarea a fost tradusă în 270 de limbi și dialecte.
- ✓ „Micul Prinț” este un basm filozofic în care sunt puse în discuție întrebări esențiale pentru fiecare dintre noi: prietenia, dragostea, moartea, timpul, realitatea.
- ✓ Este o carte care trebuie citită în repetate rânduri pentru a-i pătrunde și înțelege adevărurile ascunse.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți fragmentul și exprimați-vă impresiile ce vi le-a creat lectura.
- ✓ Explicați rolul dialogului din cap. XXI.
- ✓ Care este scopul călătoriei Micului prinț?
- ✓ Explicați sensul următoarelor cuvinte din text: „*vanitoși*” (cap. XVII), „*se înfundă*” (cap. XXV). Cum credeți, de ce autorul folosește anume aceste variante?
- ✓ Citiți dialogul dintre Micul prinț și vulpe (cap. XXI). Ce lucruri importante află tânărul de la vulpe?
- ✓ Alegeți din text câteva citate și explicați sensul lor.
- ✓ Cum a influențat asupra eroului planeta Pământ? Argumentați-vă răspunsul cu citate din text.

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Ce sugerează următoarele expresii: „*să scape de rușine*”, „*să moară cu adevărat*”, „*floare fără seamăn*”, „*floare de rând*”. (cap. XX). Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ De ce Micul prinț se simte „nefericit” alături de trandafirul său? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Dacă pe planeta Micului prinț ar exista legi, care ar fi conținutul lor?

- ✓ Ce relații se stabilesc între floare și Micul prinț? Ce povețe se desprind din această istorie?
- ✓ De ce Micul prinț i-a permis șarpelui boa să-l muște. Care este cauza? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Citiți cu atenție finalul basmului. Ce s-a întâmplat cu Micul prinț?
- ✓ Cum vedeți voi finalul basmului? Argumentați-vă răspunsul.

Observați!

- ✓ Cine este Micul prinț?
- ✓ Pe ce planete călătorește el?
- ✓ Ce tipuri de oameni întâlnește?
- ✓ Ce învață de la fiecare?
- ✓ Despre ce valori morale ne vorbește autorul? Dați exemple din text.
- ✓ Antoine de Saint-Exupery a prevenit cititorii: „Eu nu vreau ca povestea mea s-o citească pentru a se distra...” Cum credeți, cu ce scop este scrisă această operă?
- ✓ Ce elemente comune puteți identifica între trăsăturile de caracter ale Micului Prinț și ale autorului?
- ✓ Ce mijloace artistice folosește autorul?

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Alcătuiți planul din citate a basmului **Micul prinț**.
- ✓ Numiți modurile de expunere folosite în basm.
- ✓ Care sunt personajele cu care se întâlnește el pe a șaptea planetă, Pământ?
- ✓ Selectați din fragment trei cuvinte din câmpul lexical al cuvântului *călătorie*.
- ✓ Transcrieți din text un fragment de dialog. Transformați-l în vorbire directă.
- ✓ Menționați mijlocul de îmbogățire a vocabularului prin care sunt formate cuvintele *răutăcioase, deîndată, răspunzător*.

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ De ce Micul prinț s-a întors pe planeta sa? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce rol au în operă „copilul” și „sinceritatea copilărească”?
- ✓ În ce constă diferența de percepție a lumii înconjurătoare a copiilor și a adulților?
- ✓ Care sunt planetele pe care le-a vizitat Micul prinț? Care este sensul vieții locuitorilor planetelor vizitate de Micul Prinț? Ce aprecieri le face călătorul?

- ✓ La ce concluzii ajunge Micul prinț în urma întâlnirii lui cu trandafirul, cu vulpea și cu șarpele?
- ✓ Ce-l face pe Micul prinț să sufere mai mult și ce-i dă mai multă putere pentru viață?
- ✓ Explicați semnificația titlului. Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Cum credeți, de ce opera **Micul prinț** este numită „înțeleaptă”?
- ✓ Ce înțelepciune a deschis ea pentru voi? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Identificați în basm elementele fantastice.

! Rețineți!

Alegoria este o figură de stil alcătuită dintr-o însușire de metafore, personificări, comparații care, într-o imagine unitară, concretă sugerează o idee generală, o noțiune abstractă.

Parabola este o povestire alegorică scurtă, cu conținut religios sau moral.

Îmbogățiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Cuvântul *alegorie* provine din limba franceză *allégorie* – „desfășurare a închipuirii”, greacă *allegoria* – „vorbire figurată”.
  - ✓ Alegoria este un procedeu artistic care constă în exprimarea unei idei abstracte prin mijloace concrete.
  - ✓ Alegoria concretizează de obicei idei generale (ura, prietenia, iubirea, războiul etc.), dându-le o formă sensibilă.
- Exemplu: În balada **Miorița** sfârșitul baciului moldovean este prezentat prin alegoria moarte – nuntă.
- „Și la nunta mea / a căzut o stea. / Soarele și Luna / mi-au ținut cununa. / Și-am avut nuntași / brazi și păltinași; / preoți – munții mari, / paseri – lăutari; / păsărele mii / și stele făclii...”
- ✓ Alegoria se întâlnește în fabule, parabole etc.

- ✓ Parabola este o alegorie ce conține un adevăr important.

Ex: „Parabola fiului risipitor”.

- ✓ Parabola este o povestire scurtă menită să pună în lumină, nu prin detaliile sale, precum alegoria, ci prin întregul ei, o învățătură morală; este una din modalitățile fundamentale de exprimare a învățăturilor și literaturii religioase de pretutindeni, întâlnită în „Vechiul Testament”, „Noul Testament”, „Coran”, etc.
- ✓ Parabola este o scriere cu caracter alegoric, asemănătoare prin structură fabulei.

Sarcini

- 1 Scrieți în caiete citatele care vorbesc despre descoperirile făcute de Micul prinț.
- 2 Realizați oral o compunere cu tema „Descoperirile făcute în urma lecturii operei **Micul Prinț**” de Antoine de Saint-Exupery.
- 3 Citiți și alte opere din creația lui Antoine de Saint-Exupery și discutați-le în clasă.
- 4 Alcătuiți singuri un capitol la această operă. Ilustrați-l printr-un desen.
- 5 Realizați o compunere-raționament pe una dintre următoarele teme: „Planeta mea” sau „Micul meu prinț”.

Ion Druță

(n. 1928)

„Proza lui Ion Druță este
țesută din fapte simple.
Este o proză dulce-amăruie,
dar extrem de duioasă, omenească.”
(I. Ciobanu)

Prozator și dramaturg cu renume european, Ion Druță este autor al mai multor opere care oglindesc viața țăranului simplu din Basarabia, dar și a intelectualului rafinat, care se află mereu în căutarea adevărului.

Ion Druță s-a născut la 3 septembrie 1928, în satul Horodiște, județul Soroca în familia unui zugrav de biserici. În anul 1951 debutează cu povestirea *Problema vieții* în revista **Octombrie**. Peste un an, în 1952, debutează editorial cu volumul *La noi în sat*. În anul următor îi apare volumul de nuvele *Poveste de dragoste*, iar în 1955 termină de scris romanul *Frunze de dor*, care vede lumina tiparului în volum aparte în 1957.

Volumele sale de proză *Povara bunătății noastre*, *Ultima lună de toamnă*, *Toiagul păstoriei*, *Clopotnița*, *Biserica albă*, precum și cele de dramaturgie *Casa mare*, *Doina*, *Frumos și sfânt*, *Horia* sunt o mărturie a unui talent veritabil care e legat cu trup și suflet de tot ce are fundamental neamul nostru: de oamenii și de natura ținutului, de istoria și tradițiile de secole, de creația folclorică și de graiul strămoșesc.

Frunze de dor

(Fragment)

Trofimaș a urlat trei zile la rând să-i cumpere șleapcă, spunând printre lacrimi că fără șleapcă el nici nu mai poate și nici că vrea să trăiască. Și oricât îl întrebau, mai mult n-a vrut să scoată o vorbă, cu toate că știa el prea bine la ce-i trebuie șleapcă.

Mai întâi de toate băieții mai mari, înainte de a-l primi în joacă, îl pocneau cu șleapca în cap să vadă dacă nu plânge. Nu-i vorbă, Trofimaș chiar a doua zi a organizat un fel de mijloc, a găsit și tovarăși mai mici decât dânsul, dar de încercat n-avea cu ce să-i încerce. Apoi a aflat el că la școală fără șleapcă nu te primește, și mare jale ar fi fost dacă din pricina șlepcii ar fi trebuit să mai șadă o iarnă pe cuptor.

Afară de asta, Domnica, dacă i-i ciudă că o ocărăște mama, îl prinde și îl trage de chică. Da dacă are omul șleapcă, o trage peste urechi și ia să vedem ce-ai să faci?

Pe semne, avea de gând să urle și a patra zi, dacă nu l-ar fi sculat într-o dimineață mamă-sa ca să-i spuie:

– Uite, îți dau treizeci de ruble. Du-te la mămuca-ta la odaie și ea ți-a cumpăra de acolo de la dâșii o șlepcușoară. Acolo sunt, la cooperativă. Numai să-i spui să aleagă una mai mare, că n-am de unde-ți cumpăra câte-o șleapcă în fiecare săptămână. Ai să îți minte ce-ți spun?

– Cum să nu.

– Ia să te vedem... Ce-ai să spui?

– Să fie șleapca mare.

– Brava. Dar să nu-mi prăpădești banii, că te spânzur. Auzi?

– Aud.

– Unde ai să-i ții?

Prinzându-și stângaci pacheștile, Trofimaș se gândea unde ar putea el pune bănăritul ista ca să nu-l piardă.

– Îi duc în mână.

– Lasă, nu mai spune! Ia să ți-i pun în buzunăraș. Numai să nu te împingă păcatul să-i scoți!

Trofimaș s-a spălat și aștepta să i se dea ceva de mâncare, dar văzând că mamă-sa ridică lăicerul în dreptul ferestrei – caută pieptenele – a tulit-o afară. În dimineața ceea badea Zănel descoperise un colț de cămară să-l lege cu jichi noi. Trofimaș s-a oprit pentru câteva clipe – îl interesa să vadă ce-i acolo, în pod. Se suise de câteva ori, dar nu se vedea nimic prin întuneric.

– Încotro, Trofimaș? I-a întrebat tată-său, uitându-se dojenitor la picioarele lui negre și stâlcite.

„Are să-mi ia banii pentru țigări”, a socotit în capul lui Trofimaș și s-a dat în dosul ocoloșilor, ca să nu i se vadă picioarele.

– Am ieșit și eu... să mă primblu.

– Să se primble! Uite la dânsul! Da picioarele cine are să ți le spele? Ai argați?

– Le spăl eu singur. Numai că oleacă mai târziu.

– Amu de ce nu le speli?

– Îi rece apa. Să nu capăt romatism.

– Hm! Atunci alungă găștele celea, să nu-mi ciupească ocoloșii.

Trofimaș a găsit o vargă, le-a mânat până după poartă și dus a fost. Pe drum trecea un om cu o coasă în spate și un băiețel ducea două greble – s-a temut tată-său să-i dea să ducă coasa. Lângă iezătură se prăvălise o căruță cu fân, și de nu se afla stăpânul aici, bine ar fi fost să te joci într-însul.

De la sat până la odaie era un drum cam lung și Trofimaș avea destulă vreme să scoată banii și să-i caute de nu-s falși.

La marginea satului aude că-l strigă cineva:

– Trofimaș, măi Trofimaș!

În urma lui venea Rusanda. Ducea o greblă, și pe coada ei atârna un coșuleț.

– Un' te duci așa dimineață?

– Mă duc la mămuca, să-mi cumpăr șleapcă.

– Nu mai spune! Da ai bani?

– A-am!! Vârâse o mână în buzunar să se laude, dar n-a mai scos-o înapoi – cine știe ce poate să se întâmple?! Amu lumea s-a făcut hicleană, zicea mamă-sa.

– Vino desară la mine să văd și eu cum îți șede. Vii?

– Vin.

– Da Domnica ce face?

– Toarce.

Și-a adus aminte că nici n-a văzut-o în ziua ceea.

– Toarce?! Avea să mântuie de prășit!...

– Se duce mai târziu.

Zâmbind, Rusanda a vârât mâna în coș.

– Să-ți dau ceva dulce?

– Nu vreau. Am mâncat azi cât am putut.

– Dulce?

– Dulce.

A zâmbit și el – ca să vezi ce minciună a dres. Noroc că nu fiecare te crede: altfel rămânea fără prăjituri. Și-a luat-o și se chitea cum ar șterge-o înainte să vadă ce-i cu prăjitura ceea – e coaptă ori nu prea. Rusanda i-a pus o mână pe cap. Trofimaș a dat să se ferească – nu i-i de ajuns cât îl trag ai lui de chică?! Dar mâna fetei, caldă și moale, i-a depănat mai întâi percica, pe urmă s-a lăsat pe umăr și Trofimaș se gândi ce bine ar mai duce-o el de-ar fi ea sora lui.

După ce li s-au despărțit drumurile, în câteva clipe prăjitura a dispărut, și amu Trofimaș stătea pe gânduri – o fi fost ea cu nuci, o fi fost presărată cu mac? Nu i-a venit în cap să se uite mai întâi la dânsa.

Pe urmă a scos hârtiuța de treizeci de ruble; s-a uitat la soare printr-însa, a strâns-o în patru și a desfăcut-o din nou. Nu era falsă. Avea toate colțurile întregi și nu era deloc mânjită cu cerneală. Această hârtiuță cărămizie schimba totul. Acum el nu mai era un băiețel oarecare, ci era băiatul care are bani. Uite, îi vine în întâmpinare o femeie cu un ulcior de oloi și nu știe nici cu spatele câți bani are băiatul ista la dânsul. De-ar ști, îndată ar începe să-l ia cu vorba.

Trofimaș a înconjurat-o pe departe, ținând mâna dreaptă în buzunar. Și când a scăpat iar la cărare, se gândea că de-ar avea el o șleapcă măcar cât de veche, și-ar cumpăra pe banii iștia livorvert. Iarna ar ședeă toată noaptea lângă fereastră, și cum s-a arăta în grădină un iepure la ros pomi, iese încetișor și pe loc țî-l popește.

Dar nu se amărăște el – bădița Toadere i-a scris de pe front că îi aduce

un livorvert. Arudie nu poate să-i aducă – nici n-or avea unde-o ține acasă. Da livorvert îi aduce. A mai răbda el oleacă, până îi bate bădița pe nemți. Azi trebuie să se întorcă mai repede cu șleapca, să adune copiii și să-i încerce de face să-i primești în joacă.

Și avea să ajungă în zece minute la bunică-sa, dacă n-ar fi zărit nu departe pe miriște un cioroi c-o nucă în clanț. Cioroiul s-a uitat mai întâi de nu-l pândește cineva, apoi a pus nuca jos și a început a o ciocăni.

„Îi iau nuca!” – a hotărât Trofimaș.

A ales un bulgăre mai potrivit, s-a lăsat într-un genunchi și a ochit multă vreme – dacă să-l pocnească, apoi să-l pocnească. Bulgărele a zburat pe la capul cioroiului, dar acela nici gând să lepede nuca. A luat-o în cioc, din câteva sărituri s-a mutat cu vreo zece pași mai la vale și iar a prins a o ciocăni. „Ce să fie de nu zboară?” – se întreabă Trofimaș. Oare nu cumva... „îi pui!”

Îl prinde și-l duce acasă. Dacă nu dovedește să-i facă până desară cușcă, îl închie cu găinile. Cioroiul nu mănâncă găini. Da mâine îi face cușcă. A luat-o la picior în urma cioroiului, de i s-a umflat cămășuica în spate. Dintr-o miriște în păpușoi, apoi într-o hrișcă, din hrișcă într-o țarină, da cioroiul, când vede raua, zboară vreo douăzeci de pași pe jos și iar se oprește să-și ciupească nuca. Obosise bietul băiat, și-a zgâriat picioarele prin miriște, dar nu vroia să se lase. Și când era cât pe ce să puie mâna pe dânsul, cioroiul s-a ridicat sus, cu tot cu nucă, și peste câteva clipe s-a topit în zare. „Nu mai era pui...”

O singură mângâiere i-a rămas – banii cu care avea să-și cumpere șleapcă. Caută într-un buzunar, caută în altul... Câteva clipe a rămas împietrit, cu ochii plini de groază – nu-s! Apoi s-a așezat repede pe un haț, a întors buzunarele pe dos, le-a învățit, le-a sucit. S-a pipăit de la creștet și până în tălpi – a pierdut banii.

Unde-i sora lui Domnica – săraca surioară – să-l apuce de chică și să-l învețe minte, să-l învețe... Și unde i-a pierdut el? Când zărise cioroiul, banii erau – ține bine minte. Vrasăzică, i-a pierdut fugărindu-l. Trebuie să se întorcă pe același drum și poate să-i găsească.

„Dacă-i găsesc – nu-mi mai cumpăr șleapcă. Î-i duc mamei înapoi”.

Dar fugărise el cioroiul vreo trei rânduri de pământ în lung. A trecut o dată încolo, cătând sub fiecare buruiană, pe urmă s-a întors înapoi.

Spre chindii intra în sat cu ochii roșii de plâns și se oprea la fiecare răscruce să se hodonească. Nu mai putea de foame. Se furișa tăcut pe lângă garduri, de parcă-l știa tot satul că a pierdut banii.

Las' să-l bată. Are să șadă locului cuminte până s-or sătura cu toții de bătut. Iar dacă a mai rămâne viu după asta, are să-și coase buzunarele cu sârmă de aceea moale și, câte zile a avea, nu s-a mai alunga după cioroi.

De atâta plâns începuse să-l doară capul și-i părea că n-a mai rămas nici o picătură de lacrimi acolo unde se grămădesc ele. Dar când a ajuns la poartă, iar l-a năpădit jalea. A intrat în casă, a zărit printre lacrimi genunchii cârpiți ai lui tată-său pe care se hodinea o mână bătătorită și s-a oprit lângă genunchi:

– Tătuță... Eu... am prăpădit rublele...

Mâna s-a ridicat de pe genunchi, Trofimaș s-a aplecat, ferindu-și capul. O bătaie de inimă, două, trei, dar stelele nu i se aprind înaintea ochilor. În sfârșit, a simțit mâna pe cap, netezindu-i percica.

„N-a înțeles...”, s-a gândit Trofimaș, ștergându-și obrajii cu mâneca. A mai lămurit o dată:

– Am pierdut banii care mi i-a dat mama pentru șleapcă.

– Nu-i nimic, dragul tatei. Trofimaș s-a uitat nedumerit la dânsul.

Părintele s-a ridicat încetișor, l-a luat de mână și l-a dus în casa cea mare. Domnica plângea cu fața ascunsă în perne.

– Tată, ce plânge?

În loc de răspuns, badea Zânel a luat din cui pălăria cea verde cu pană de păun a lui bădița Toader și i-a pus-o în cap.

– Iaca, amu poți s-o porți...

În tindă badea Zânel s-a oprit și a spus tare, ca să se audă și în căsuță, și în casa cea mare:

– De azi înainte, cine pune mâna pe Trofimaș are să aibă de-a face cu mine.

Și lui:

– Hai, du-te și te joacă...

Trofimaș mai întâi și-a scos cu grijă pălăria din cap s-o lase pe măsuță, dar tată-său i-a pus-o înapoi.

– Da ce-a zice badea Toadere când a veni?

În loc de răspuns, badea Zânel a închis ochii, de parcă îl supăra lumina acelei zile. A plecat capul și a intrat tăcut înapoi în casă.

Trofimaș s-a așezat pe prispă – ce să fie oare?

Două femei au trecut pe lângă dâșii și s-au uitat lung în ograda lor. Una a întrebat:

– Ș-o rămas Zânel numai cu un băiet?

– O rămas, sireacul de el...

Trofimaș a sărit fript. Unde-i bădița Toadere? Ce-i dă tată-său pălăria? Nu-i trebuie pălărie!

S-a repezit în casa cea mare, a încercat să puie pălăria în cui, dar n-ajungea.

– Leliță Dominică, mata de ce plângi?! Unde-i bădița Toadere?

S-a apropiat. Domnica, fără a-și lua capul din perne, i-a cuprins umerășii. Trofimaș și-a lipit fruntea de fața ei umedă, a prins și el a plânge.

Cum l-au mai așteptat ei cu toții pe bădița Toadere!

În ziua ceea, până sara târziu, a umblat prin ograda lui Zânel Cojocarul un băiețel cu o pălărie verde cu pană de păun într-înșă – o pălărie pe care au visat-o multe fete în satul acela.

Era război...

Repere

✓ Textul pe care l-ați citit este un fragment din povestirea lui Ion Druță **Frunze de dor**.

✓ Autorul redă în acest fragment un tablou în care descrie în amănunte universul intim al personajului principal.

✓ Personajul principal în acest fragment este Trofimaș— un copil care trăiește într-o lume a sa, cu necazuri și bucurii, cu speranțe și așteptări.

✓ Ion Druță începe descrierea evenimentelor din fragment cu o dispoziție șăgalnică, prezentându-l pe Trofimaș ca pe un copil năstrușnic, care avea o dorință nestrămutată de „a-și cumpăra o șleapcă”.

✓ Autorul descrie în această povestire un anumit cadru social-istoric. El folosește mai multe moduri de expunere, pentru a reda sentimentele și acțiunile personajului principal.

- ✓ În fragmentul dat întâlnim multe elemente comice, unele fiind redată prin acțiuni, altele prin limbaj.
- ✓ Fragmentul pe care l-ați citit este un text epic prin structura și compoziția sa.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți în întregime fragmentul dat și selectați cuvintele necunoscute. Explicați-le cu ajutorul dicționarului.
- ✓ Redați conținutul operei, efectuați un plan simplu de idei și scrieți-l în caiete.
- ✓ Identificați în textul citit imaginile care-l prezintă pe Trofimaș și scrieți-le în caiete.
- ✓ Ce moduri de expunere folosește autorul în acest fragment? Identificați-le și citiți expresiv câteva dintre ele.
- ✓ Ce rol are dialogul în textul dat? Argumentați-vă răspunsul.

Observați!

- ✓ Care este starea emotivă a eroului principal din acest fragment și cum este redată ea de către autor. Motivați-vă răspunsul cu citate din text.
- ✓ Ce procedee artistice folosește autorul pentru a reda universul intim al personajului principal?
- ✓ De ce dorința lui Trofimaș de „a-și cumpăra șleapcă” este atât de puternică? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Cum se interferează pe parcursul textului modurile de expunere folosite de autor? Care dintre ele prevalează?

Rețineți!

Opera literară care exprimă, în formă de narațiune, idei, sentimente, acțiuni ale eroilor unei întâmplări reale sau imaginare, se numește **operă epică**.

Cuvântul **epic** a fost împrumutat din limba franceză *epique* și provine de la cuvântul de origine latină *epicus*.

Operele epice fac parte din **genul epic**. Genul epic cuprinde opere atât în *versuri*, cât și în *proză*.

Îmbogățiți-vă**cunoștințele!**

✓ Relatarea unor întâmplări într-o succesiune de momente se numește *narațiune*.

✓ Narațiunea este semnul distinctiv al epicului.

✓ După formă, narațiunea poate fi în proză (schița, nuvela, povestirea, romanul, basmul etc) și în versuri (fabula, balada, epopeea).

✓ Narațiunea poate fi realizată la persoana a III-a ori la persoana I. Acestea sunt, însă, doar procedee literare la care apelează autorul, adică persoana care scrie opera. Nu confundați niciodată persoana autorului cu cea a naratorului.

✓ În literatura română narațiunea a fost ilustrată de Ion Luca Caragiale, Ion Creangă, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Mihail Sadoveanu etc., în literatura universală — de Guy de Mopassant, Anton Cehov, Mark Twaine etc., iar în literatura ucraineană maiștri ai genului epic sunt Volodymir Vinicenکو, Spiridon Cerkasenko, Stepan Vasilcenکو, Evghen Guțalo, Vsevolod Nestaiko etc.

Valorificarea textului**Exprimați-vă****părerea!**

✓ Ce sentimente ascunde expresia „o pălărie pe care au visat-o multe fete în satul acela”?

✓ Cum este redată de către autor starea lăuntrică a eroului principal în diferite împrejurări? Cum ați trăi voi aceste emoții?

✓ Despre ce perioadă istorică este vorba în acest fragment? Motivați-vă răspunsul cu citate corespunzătoare.

✓ Cum evoluează starea și dispoziția autorului de la începutul și până la finalul narațiunii?

✓ Cum diferă năzuințele copilului Trofimaș de cele ale copiilor de astăzi? Se schimbă, oare, *timpul* sau *oamenii*?

Dezvoltați-vă**spiritul creativ**

✓ Realizați fișa de caracterizare a personajului principal. Scrieți-o în caiete, conform următoarelor cerințe:

- întâmplări semnificative;
- trăsături sufletești.

✓ Folosind această fișă, scrieți o compunere-portret a eroului principal. Selectați din text imaginile corespunzătoare și folosiți-le în lucrarea voastră.

✓ Selectați din text cuvintele necunoscute sau puțin cunoscute și, folosind Dicționarul explicativ repartizați-le în următoarele categorii:

- cuvinte literare;
- regionalisme;
- împrumuturi;
- arhaisme.

✓ Amintiți-vă o întâmplare similară din viața personală și redați-o în scris, folosind moduri de expunere întâlnite în textul de mai sus.

Sarcini

1 Identificați elementele esențiale de caracterizare a personajului principal. Scrieți-le în caiete.

2 Identificați elementele comice. Citiți-le în clasă cu intonație corespunzătoare.

3 Comentați limbajul personajelor din acest fragment. Ce părere aveți? Motivați-vă răspunsul.

4 Efectuați un mic comentariu al textului dat în care să redați și sentimentele proprii trezite în urma lecturii acestui fragment.

5 Citiți individual și alte opere din creația lui Ion Druță.

Aleksandr Sergheievici Pușkin

(1799-1837)

*„Cel mai mare poet
pe care l-a produs Rusia,
nu numai în epoca aceasta,
dar în toate epocile, e Pușkin.”*

(C. Dobrogeanu-Gherea)

Aleksandr Sergheievici Pușkin a fost un poet și dramaturg clasic din perioada romantică, considerat a fi cel mai mare poet rus și fondatorul literaturii ruse moderne. Pușkin a fost inițiatorul folosirii dialectului local în poeziile și piesele sale, creând un stil propriu de amestec al narațiunii cu teatrul, idila și satira—asociate cu literatura rusă și influențând major scriitorii ruși care l-au urmat.

Tatăl lui Pușkin, Serghei Lvovici Pușkin (1767–1848), era descenden-
tul unei distinse familii nobile rusești, cu strămoși din secolul al XII-lea.
Mama lui Pușkin, Nadejda (Nadia) Ossipovna Hannibal (1775–1836)
avea strămoși, pe linia bunicii paterne, din nobilimea germană și scandi-
navă. Ea a fost fiica lui Ossip Abramovici Gannibal (1744–1807) și a so-
ției lui, Maria Alexeievna Pușkina, iar bunicul ei patern, adică străbunicul
lui Pușkin, un paj ridicat în rang de către Petru cel Mare, a fost Abram
Petrovici Gannibal, născut în Eritreea. Pușkin s-a născut la Moscova, pe
6 iunie (26 mai, stil vechi) 1799. În 1811 viitorul poet s-a înscris la școala
nou înființată la Țarskoe Selo, (azi orașul Pușkin) unde va studia până în
1817. La vârsta de cincisprezece ani publică primul poem. În 1820 vede
lumina tiparului primul său lung poem, **Ruslan și Ludmila**.

Poetul devine incomod din pricina popularității și scrierilor lui an-
tidespotice – manuscrisul **Odă a Libertății**. Ca urmare, în același an
(1820), pentru a evita deportarea în Siberia, se mută la Chișinău unde
va locui până în 1823. După o călătorie de vară în Caucaz și în Crimeea,
scrie două poeme foarte aclamate: *Prizonierul din Caucaz* și *Fântâna din
Bahcisarai*. În 1823 se mută la Odesa, unde intră din nou în conflict cu
guvernul care-l trimite în exil în nordul Rusiei, unde va sta din 1824 până
în 1826. Cu ajutorul anumitor autorități, reușește să-i facă o vizită țarului
Nikolai I pentru o petiție cu privire la eliberarea lui, pe care o și obține.

În revolta din decembrie 1825 la Sankt Petersburg sunt găsite în mâi-
nile unor insurgenți o serie de poeme politice timpurii ale poetului; ca
urmare Pușkin intră imediat sub strictul control al cenzurii guvernului,
fiindu-i interzis să călătorească sau să publice. În acest timp scrie drama
Boris Godunov, pe care însă nu reușește să o publice decât cinci ani
mai târziu.

În 1831 se căsătorește cu Natalia Goncharova. Împreună încep să
frecventeze cercurile din înalta societate, poetul devenind un apropiat al
curții. În 1837, înglodat în datorii și în mijlocul zvonurilor despre relația
amoroasă a soției lui cu aventurierul francez d'Anthes, pe 27 ianuarie
Pușkin îl provoacă pe presupusul iubit la duel. În urma duelului, amândoi
bărbații sunt răniți, Pușkin mortal. Două zile mai târziu, Rusia îl pierde
pe cel mai important poet și dramaturg romantic al secolului al XIX-lea
– Alexandr Sergheievici Pușkin. Guvernul, temându-se de o eventuală
demonstrație politică, a mutat desfășurarea funeraliilor într-un loc mai
ferit, permițând participarea unui grup foarte restrâns de rude și prieteni
apropiați.

Dimineața de iarnă

Ce zi frumoasă! Ger și soare.
Iubita mea, mai dormi tu, oare?
Deschide ochii larg și sari
Din somnul dulce. Iată zorii.
Acum în calea Aurorii
Ca Steaua Nordului răsari.
Aseară viscoala întruna.
Arar ieșea pe ceruri luna
Din nouri, și-o asemănam
Cu-o palidă, gălbuie pată.
Iar tu stăteai îngândurată...
Și-acuma... uită-te pe geam:

Albastru-i cerul, și covoare
De nea se-ntind lucind la soare.
Copacii în pădure-s goi
Și negri. Brazilii verzi se-mbracă
În străvezie promoroacă,
Și râu-i sclipitor de sloi.

Plutește-odaia-ntr-o lumină
De chihlimbar, și soba plină
Trosnește. E plăcut aici;
Visarea lângă foc e bună...
Dar dac-aș spune-acum să pună
Pe roib la sanie?... Ce zici?

Pe pârtii să zburăm, departe,
Pe unde calu-o să ne poarte
Atât de zbuțumă în frâu:
Pe câmpul cu zăpada groasă,
Și prin pădurea ieri stufoasă;
Și pe la mult iubitul râu.

Repere

✓ Poetului nu-i plăcea deloc anotimpul primăvara. Topirea zăpezii pentru el era plictisitoare. În timpul „iernii grele” era „mai satisfăcut”, în zilele reci, el se simțea mai sănătos, mai energetic.

✓ **Dimineața de iarnă** a fost scrisă în sat, la prietenii săi și a devenit mai târziu o adevărată perlă a liricii lui Pușkin.

✓ Dintre toate anotimpurile, Pușkin a iubit cel mai mult toamna, după cum ni se destăinuie în poezia **Toamna**, dar n-a fost indiferent față de frumusețea naturii din timpul iernii.

✓ Descrierea anotimpurilor o întâlnim în operele **Caucazul, Evghenii Oneghin, Seara de iarnă, Avalanșa, Dealurile Gruziei**, fiecare reprezentând un moment din viața personală, din amintiri legate de gânduri despre prieteni, sau despre ființa iubită, ca în poezia **Dimineață de iarnă**.

✓ Poezia **Dimineață de iarnă** a fost scrisă în 1829 la moșia familiei Vulfov – Malinnichi, unde Pușkin a stat aproape trei săptămâni.

✓ **Dimineața de iarnă** este o operă lirică în care se îmbină stările emoționale ale poetului cu descrierea naturii iarna.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

✓ Citiți expresiv versurile. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul Dicționarului explicativ.

✓ Explicați de ce poetul începe poezia cu o propoziție exclamativă.

✓ Explicați ce prezintă prima parte a poeziei.

✓ Selectați din textul poeziei figurile de stil ce vă sunt cunoscute și scrieți-le în caiete.

✓ Identificați adjectivele din această poezie și indicați substantivele pe care le determină. Cum credeți, de ce autorul folosește anume aceste adjective?

✓ Explicați ortografia structurii „*plutește-odaia-ntr-o lumină*”.

✓ Cum s-au format următoarele cuvinte *zbuciumat, câmpul, îngândurată, sclipitor*. Alcătuiți cu ele enunțuri.

Observați!

✓ Ce atmosferă crează poetul în această poezie?

✓ Cu ce specie literară din literatura română în care se descrie natura, se aseamănă poezia dată? Argumentați-vă răspunsul.

✓ Citiți expresiv poezia. Cum este ea structurată? În câte părți poate fi împărțită? Numiți-le

✓ Cum poetul redă admirațiile față de minunatele peisaje de iarnă? Ce tablouri sunt descrise în poezie?

✓ Identificați figurile de stil cu ajutorul cărora poetul descrie frumusețea naturii iarna.

✓ Urmăriți cum se schimbă aceste tablouri. Argumentați-vă răspunsul.

✓ Ce opere din creația lui Pușkin mai cunoașteți? Faceți o paralelă între ele.

Valorificarea textului

Exprimați-vă păreră!

- ✓ Ce tablouri apar în fața voastră în urma lecturii poeziei? Care anume v-a plăcut mai mult? De ce?
- ✓ Explicați mișcarea rapidă a gândurilor, sentimentelor, stărilor prezentate în poezie.
- ✓ Explicați rolul conjuncției „și” din structura: „Ger și soare”.
- ✓ Ce mijloace artistice folosește poetul pentru realizarea conținutului de idei.
- ✓ Explicați rolul acestor mijloace artistice în dezvoltarea gândurilor, sentimentelor poetului.
- ✓ Ce detalii folosește poetul pentru a crea imaginea unei dimineți de iarnă atât de frumoasă?

Observați!

- ✓ Pentru a descrie natura dimineții de iarnă Pușkin nu folosește în poezia de față niciodată cuvântul *alb*. De ce?
- ✓ Cum este descrisă haina „multicoloră” a naturii iarna? Argumentați-vă răspunsul cu citate din poezie.
- ✓ Unde se petrece acțiunea în strofa a patra? Cum credeți, de ce?
- ✓ Explicați cum este dispoziția poetului la începutul poeziei. Dar la sfârșitul ei? Argumentați-vă răspunsul.

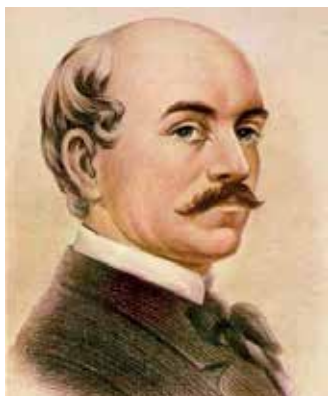
Dezvoltați-vă spiritul creator!

- ✓ Memorizați un fragment din poezie, care v-a plăcut mai mult
- ✓ Efectuați o mică compunere a unui tablou din poezie, folosind citate din text.
- ✓ Încercați să alcătuiți o poezie despre iarnă.

Sarcini

1. Determinați rima și ritmul poeziei.
2. Scrieți un monolog pe tema: „Anotimpul iarna în opera lui Pușkin”.
3. Identificați în poezie epitetetele. Explicați ce rol joacă ele în descrierea naturii.
4. Scrieți o compunere despre o seară de iarnă. Intitulați-o.

Vasile Alecsandri (1821- 1890)

„Alecsandri este nu numai
„deschizător de drumuri”, ci primul
nostru scriitor complet...”

(Ion Negoïtescu)

Vasile Alecsandri este unul dintre cei mai importanți scriitori români ai secolului XIX. Poet, prozator, dramaturg și unul dintre primii culegători de poezie populară românească, Alecsandri ne-a lăsat o moștenire literară impunătoare și valoroasă. Personalitate proeminentă a veacului

al XIX-lea, timp de aproape cincizeci de ani a participat la toate marile evenimente culturale și politice: întemeierea Teatrului național, dezvoltarea presei literare, Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor și Războiul de Independență.

Vasile Alecsandri s-a născut în Bacău. Copilăria și-a petecut-o în Mircești, localitate de pe malul Siretului, pe care mai târziu o va evoca cu multă dragoste în creația sa. A avut o copilărie fericită, în special prin bunul său prieten Vasile Porojan, țigan rob, căruia i-a dedicat mai apoi opera autobiografică *Vasile Porojan*.

Creația lui Vasile Alecsandri este amplă și bogată prin frumoasele idei umaniste, promovate de scriitor, prin diversitatea genurilor și speciilor literare cultivate. Vasile Alecsandri a colectat și a prelucrat opere de valoare ale folclorului românesc, printre care este și balada *Miorița*. A scris piese de teatru, proză literară, poeme, balade și publicistică. Dar culmea măiestriei sale artistice poetul a atins-o în ciclul de poezii despre natură – pastelurile. Mesajul tuturor pastelurilor lui Vasile Alecsandri este strâns legat de lumea spirituală a poetului, de viziunea sa despre frumos și perfecțiune.

Bogdan Petriceicu-Hasdeu spunea despre Vasile Alecsandri că „...este reprezentantul cel mai puternic, cel mai complet al gândirii și simțirii noastre... Este gloria indiscutabilă a literaturii noastre...”

Concertul în luncă

În poiana tăinuită, unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeților luncii cu grăbire se adună,
Ca s-asculte-o cântăreață revenită-n primăvară
Din străinătatea neagră, unde-i viața mult amară.

Roi de flăcări ușurele, lucioli scânteitoare
Trec în aer, stau lipite, de luminărele-n floare
Răspândind prin crengi, prin tufe o văpaie albăstrie
Ce mărește-n mezul nopții dalba luncii feerie.

Iată, vin pe rând, păreche, și pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu năltuța odoleană,
Frățiori și romănițe care se ațin la drumuri,
Clopotei și mazărele, îmbătate de parfumuri.

Iată frageda sulcină, stelișoare, blânde nalbe,
Urmărind pe busuiocul iubitor de sânnuri albe.
Dediței și garofițe, pârguite-n foc de soare,
Toporași ce se închină gingașelor lăcrimioare.

Vine cimbrul de la câmpuri cu fetica de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat, fără soție,
Și cât el apare galben, oacheșele viorele
Se retrag de el departe, râzând vesel între ele.

În poiană mai vin încă elegante floricele,
Unele-n condurii doamnei și-n rochiți de rândunele,
Altele purtând în frunte, înșirate pe o rază,
Picături de rouă dulce care-n umbră scânteiază.

Ele merg, s-adună-n grupe, se feresc de buruiene
 Și privesc sosind prin aer zburători cu mândre pene,
 Dumbrăvenci, ganguri de aur ce au cuiburi de matasă,
 Ciocârlii, oaspeți de soare, rândunele,-oaspeți de casă.

Mierle vii șuierătoare, cucul plin de îngâmfare,
 Gaița ce imitează orice sunete bizare,
 Stigleți, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
 Și duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată, vin și gândăceii în hlamide smălțuite;
 Iată grieri, iată fluturi cu-aripioare pudruite,
 Și culbeci care fac coarne purtându-și casa-n-spinare...
 La ivirea lor poiana clocotește-n hohot mare.

Iată-n urmă și albine aducând în gură miere...
 Zburătorii gustă-n grabă dulcele rod cu plăcere,
 Apoi sorb limpidea rouă din a florilor potire,
 Șoptind florilor în taină blânde șoapte de iubire.

Dar, tăcere!... Sus pe-un frasin un lin freamăt se aude!...
 Toți rămân în așteptare. Cântăreața-ncet prelude.
 Vântul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
 Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

În a nopții liniștire o divină melodie
 Ca suflarea unui geniu pintre frunze-alin adie,
 Și tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
 Pân' ce umple-ntreaga luncă de-o vibra-re-armonioasă.

Gânditoare și tăcută luna-n cale-i se oprește,
 Sufletul cu voluptate în estaz adânc plutește,
 Și se pare că s-aude prin a raiului cântare
 Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighetoarea dulce care spune cu uimire
 Tainele inimii sale, visul ei de fericire...
 Lumea-ntreagă stă pătrunsă de-al ei cântic fără nume...
 Macul singur, roș la față, doarme, dus pe ceea lume!

Repere

- ✓ Poezia **Concertul în luncă** are la bază unul dintre motivele esențiale oglindite în literatura artistică — raportul dintre Om și Natură.
- ✓ Textul este structurat în două tablouri artistice ale unui colț de natură.
- ✓ Frumusețea naturii primăvara îl încântă pe poet, îl entuziasmează foarte puternic și imaginația sa țese un tablou, în care florile și insectele sunt umanizate, adică primesc trăsături umane, redată în poezie printr-un complex de imagini vizuale, auditive și dinamice.
- ✓ Imaginile vizuale ne fac, parcă, să vedem aieva anumite lucruri, ființe, peisaje, tablouri desenate prin cuvinte, dar și niște ființe dinamice – cele care descriu acțiunea și o umplu cu diverse sunete, creând, în acest mod, un tablou simfonic al alaiului florilor, insectelor și păsărilor.
- ✓ În poezia dată, autorul folosește o gamă variată de procedee artistice.
- ✓ **Concertul în luncă** este o operă lirică în care se îmbină descrierea naturii și stările emoționale ale omului.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv pastelul. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
- ✓ Explicați cum s-au format cuvintele *revenită*, *scânteiază*, *tăinuită*, *albăstrie*, *neclintită*. Alcătuiți cu ele câteva propoziții.
- ✓ Selectați din textul poeziei figurile de stil ce vă sunt cunoscute și scrieți-le în caiete.
- ✓ Identificați verbele din această poezie și indicați timpul lor. Cum credeți, de ce autorul le folosește anume în această formă? Ce rol joacă verbele în poezia dată?
- ✓ Citiți expresiv prima strofă din pastel și comentați-o. Argumentați-vă răspunsul.

Observați!

- ✓ Ce specii ale florei și faunei sunt enumerate de autor în acest text? Selectați-le și scrieți-le în caiete.
- ✓ Cum este prezentată *luna* în pastelul lui Vasile Alecsandri? Recitiți această imagine. Cum credeți, de ce autorul o prezintă anume astfel?
- ✓ Cum este structurat pastelul lui Vasile Alecsandri? Identificați tablourile principale și citiți-le expresiv.
- ✓ Care este rolul omului în descrierea naturii pe care o realizează poetul? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce opere din creația lui Vasile Alecsandri mai cunoașteți? Faceți o paralelă între ele.

Amintiți-vă!

Pastelul este o operă lirică în care autorul descrie un tablou din natură prin intermediul căruia își exprimă direct emoțiile și sentimentele.

Termenul de *pastel* a fost preluat din artele plastice și denumește un desen realizat cu tonuri palide, delicate.

Procedeul artistic prin care se înșiruie mai mulți termeni de același fel, spre a atrage atenția asupra aspectelor descrise sau a faptelor înfățișate, se numește **enumeratie**.

Enumerații întâlnim atât în operele scrise în proză, cât și în cele în versuri. Termenii enumerației pot fi folosiți singuri sau cu alte cuvinte care îi determină. Exemplu: „*Stejari înalți, frasini și plopuri uriași, cărora nu li se putea zări vârful din pricina altor stejari, arțari, carpeni și frasini, la fel de uriași. Liane uriașe, carpeni de tot felul, viță de vie se cățarau, se împleteau pe arbori, se aruncau dintr-unul în altul și urcau până se pierdeau în bolțile de deasupra unde ochiul nu mai putea pătrunde...*” (Traian Coșovei, Pădurea Letea)

Notă: În pastelul **Concertul în luncă** Vasile Alecsandri folosește acest procedeu artistic.

Valorificarea textului

Exprimați-vă părerea!

- ✓ Cum este prezentată natura în această poezie: static sau dinamic? Motivați-vă răspunsul cu citate din text.
- ✓ Cum credeți, de ce autorul folosește o gamă atât de variată a florei și faunei în pastelul dat?
- ✓ Selectați adjectivele din textul poeziei și explicați valoarea lor stilistică. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
- ✓ Demonstrați că autorul a creat în acest pastel o atmosferă de basm.
- ✓ Cum credeți, cine este eroina principală în această operă? De ce anume această pasăre e prezentată de autor cu atâta dragoste? Cum înțelegeți expresia „*glas de privighetoare*”?

Observați!

- ✓ Identificați cele două tablouri din pastel și explicați ce idee le unește într-un tot unitar.
- ✓ Recitați poezia și delimitați imaginile vizuale, auditive și dinamice. Scrieți-le în caiete. Motivați alegerea făcută.

- ✓ Explicați rolul fiecărui tip de imagini la redarea mesajului principal.
- ✓ Ce dispoziție creează aceste imagini? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce mod de expunere și de organizare compozițională folosește autorul în pastelul dat? Ce sentimente exprimă autorul prin acest mod de expunere?

Dezvoltați-vă spiritul creativ!

- ✓ Efectuați desenul verbal al unui tablou din poezie, folosind citate din text.
- ✓ Memorați un fragment din pastelul dat, în care este prezentat unul dintre cele două tablouri. În timpul memorării, străduiți-vă să redați prin caracteristicile vocii atmosfera de basm, atitudinea autorului față de cele descrise, dar și propria dispoziție în legătură cu mesajul operei.

Sarcini

- 1 Caracterizați atitudinea poetului față de tabloul din natură descris prin explicarea diminutivelor din poezie. Urmăriți și explicați evoluția mesajului poetic de la o imagine la alta.
- 2 Pastelul conține o gamă bogată de vietăți. Cum vă par ele: gingașe, năstrușnice, posomorâte, indiferente? Efectuați o scurtă caracteristică a acestor vietăți, descriind detaliul artistic ce le însoțește.

Dimineața

Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
 Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură,
 În curând și el apare pe-orizontul aurit,
 Sorbind roua dimineții de pe câmpul înverzit.

El se-nalță de trei suliți pe cereasca mândră scară
 Și cu raze vii sărută june flori de primăvară,
 Dediței și viorele, brebenei și toporași
 Ce răzbat prin frunze-uscate și s-arată drăgălași.

Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă.
 Păsărelele-și dreg glasul prin huceagul de sub luncă.
 În grădini, în câmpi, pe dealuri, prin poiene și prin vii
 Ard movili buruienoase, scotând fumuri cenușii.

Caii zburdă prin ceairuri; turma zbiară la pășune;
 Mieii sprinteni pe colnice fug grămadă-n repejune,
 Și o blândă copiliță, torcând lâna din fuior,
 Paște bobociei de aur lâng-un limpede izvor.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv pastelul lui Vasile Alecsandri, respectând semnele de punctuație folosite de autor.
- ✓ Selectați din textul poeziei cuvintele care demonstrează că poetul redă natura în unul dintre cele mai fermecătoare momente – dimineața. Scrieți aceste cuvinte în caiete și alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
- ✓ Comentați versul „Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură...” Prin ce cuvinte ați putea reda voi această imagine? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Identificați cuvintele necunoscute din pastelul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
- ✓ Ce figuri de stil folosește autorul pentru a reda atât frumusețea naturii, cât și sentimentele proprii? Identificați-le și scrieți-le în caiete.

Observați!

- ✓ Cum este prezentată natura în faptul dimineții: veselă, tristă sau nostalgică? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ La ce timp sunt verbele pe care le utilizează poetul? Selectați câteva dintre ele și scrieți-le în caiete. Cum credeți, de ce autorul le folosește anume în această formă?
- ✓ Cum este structurată compozițional această poezie? Se deosebește ea de alte pasteleuri ale lui Vasile Alecsandri?

Rețineți!

Epitetul este figura de stil care constă în determinarea unui substantiv sau a unui verb printr-un adjectiv sau adverb, menit să exprime acele însușiri ale obiectului care înfățișează imaginea lui așa cum se reflectă în simțirea și fantezia scriitorului.

Exemplu: „Din **dalb** iatac de foișor
leși Zamfira-n mers **isteț**,
Frumoasă ca un gând **răzleț**,
Cu trupu-**nalt**, cu părul **creț**,
Cu pas **ușor**.”

(George Coșbuc)

Îmbogățiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Epitetele se pot clasifica în câteva categorii și anume: *epitetele după obiectul lor și epitetele după sfera și frecvența lor*.
- ✓ După obiectele lor, epitetele pot fi *evocative și apreciative*.
- ✓ **Epitetul evocativ** este epitetul care scoate în evidență și impune atenției trăsături senzoriale care impresionează mai puternic. El se bazează pe un fapt de observație.

Exemplu: „Părea un tânăr voievod
Cu păr de aur moale,
Un vânăt giulgi se-ncheie nod
Pe umerele goale.”

(Mihai Eminescu)

✓ **Epitetul apreciativ** evidențiază și subliniază reacția sentimentală a scriitorului față de obiectele sau acțiunile pe care le observă și le comunică.

Exemplu: „Astfel eu, pierdut în noaptea unei vieți de poezie,
Te-am văzut femeie stearpă, fără suflet, fără foc...”
(*Mihai Eminescu*)

✓ După sfera și frecvența lor, epitetele sunt de trei feluri: *epitete ornante*, *individuale* și *epitete antitetice*.

✓ **Epitetul ornant** (generalizator) reliefează și impune atenției caractere expresive și definitorii ale unei întregi clase de obiecte:

Exemplu: „Metalica, vibrândă a clopotelor jale
Vuiește în cadență și sună întristat...”
(*Mihai Eminescu*)

✓ **Epitetul individual** (particularizator) se referă la o trăsătură individuală, proprie cuiva.

Exemplu: „Vezi colo pe urâciunea fără suflet, fără cuget...”
(*Mihai Eminescu*)

✓ **Epitetul antitetic** exprimă caracteristici ce se opun, noțiuni contradictorii după conținutul lor. El se mai numește **oximoron**.

Exemplu: „Las' să mă uit în ochii-ți ucizător de dulci...”
(*Mihai Eminescu*)

Amintiți-vă!

Orice poezie impresionează cititorul prin mijloacele artistice, dar și prin muzicalitatea sa obținută printr-o grupare, într-un anumit fel, a silabelor accentuate și neaccentuate, a repetițiilor sonore și a pauzelor.

Ritmul este repetarea regulată a silabelor accentuate și neaccentuate dintr-un vers.

Grupul de silabe accentuate și neaccentuate care se repetă în vers formează o unitate ritmică numită **picior de vers** sau **picior metric**.

Numărul de silabe accentuate și neaccentuate dintr-un vers se numește **măsură**. Măsura versurilor este variabilă. Ea este mai mare în poezia cultă decât în cea populară, unde versurile au 5-6 sau 7-8 silabe.

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Selectați epitetele din această poezie, scrieți-le în caiete, clasificându-le conform categoriilor indicate mai sus.
- ✓ Ce semnificație are epitetul *dulce* în expresia *soare dulce*? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Identificați epitetele ce caracterizează aspecte ale naturii și cele ce caracterizează ființe umane și scrieți-le în două colonite.
- ✓ Stabiliți rima, ritmul și măsura versurilor în acest pastel.
- ✓ Identificați enumerațiile. Scrieți-le în caiete și explicați-le.

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Ce dispoziție ne creează lectura acestui pastel? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Ce semnificație are cuvântul *soarele* în versul al doilea al primei strofe? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Identificați imaginile vizuale și cele auditive din text și explicați rolul lor în redarea atmosferei generale.
- ✓ Explicați sensul primelor două versuri din strofa a doua și meditați asupra importanței pe care o are soarele în viața noastră.
- ✓ Ce titlu ați propune voi pentru pastelul dat?
- ✓ Cum credeți, ce anotimp este descris în acest pastel? Motivați-vă răspunsul cu citate din text.

Sarcini

- 1 Realizați o descriere artistică a unei dimineți de vară și dați-i un titlu potrivit.
- 2 Reprezentați printr-un desen o imagine din acest pastel.
- 3 Citiți individual și discutați în clasă pastelurile lui Vasile Alecsandri *Malul Siretului* și *Lunca din Mircești*.

Heinrich Heine

(1797-1856)

*„Pământul este stânca cea mare,
de care omenirea, adevăratul Prometeu,
e încătușată și sfâșiată de vulturul îndoielii.
Ea a furat lumina și suferă pentru astă
tortură.*

(Heinrich Heine)

Christian Johann Heinrich Heine (numele la naștere Harry Heine), a fost poet și prozator german, a fost jurnalist, eseist și unul dintre cei mai semnificativi poeți romantici ai Germaniei. El este cunoscut în special pentru poeziile sale

lirice, multe dintre care au fost puse pe note.

A fost unul dintre cei mai semnificativi poeți nu numai germani, ci reprezentant de seamă al liricii romantice universale.

Heine s-a născut la 13 decembrie 1797 într-o familie evreiască din Düsseldorf, Germania. Tatăl său a fost comerciant care s-a îndeletnicit cu negustoria de textile.

Între anii 1810 – 1814 Harry Heine a fost elev la un liceu din Düsseldorf, iar în anul 1815 tânărul a început, sau mai bine zis, a fost silit să înceapă o ucenicie la o casă comercială din Frankfurt pe Main, să se pregătească pentru o carieră în comerț. După ce și afacerile lui Heine n-au fost reușite, el s-a hotărât să studieze dreptul la universitățile din Göttingen, Bonn și la Universitatea Humboldt din Berlin, dar în final, deși a absolvit în 1825, a constatat că literatura este mai interesantă decât dreptul.

Supranumit poetul pădurii, abordează aproape toate temele și simbolurile romantice, excelând prin poezia lirică în care sublimază natura și iubirea (**Cartea cântecelor, Icoane de călătorie**), singurătatea și căutarea unui Dumnezeu personal (**Lamentații, Cartea lui Lazăr**).

Una dintre profesiile îndrăgite ale lui Heine era cea de profesor la universitate, care devenise țelul lui Heine.

Heine este cel mai bine cunoscut pentru poezia lirică, din care o bună parte (mai ales lucrările de tinerețe) a fost pusă pe muzică de compozitori, dintre care cel mai reprezentativ a fost Robert Schumann. Și alți compozitori, între care Richard Wagner, Franz Schubert, Felix Mendelssohn, Fanny Mendelssohn, Hugo Wolf și Johannes Brahms, au pus pe muzică versuri ale lui Heine. Chiar și în secolul al XX-lea, Hans Werner Henze și Lord Berners le-au urmat exemplul.

Ca poet, Heine a debutat în 1821 cu volumul **Gedichte (Poezii)**. Pasiunea sa amoroasă unilaterală față de verișoarele sale Amalie și Therese l-au inspirat să scrie cele mai reușite versuri, **Buch der Lieder (Cartea cântecelor, 1827)**.

În 1831 Heine a plecat în Franța, la Paris. Cu excepția unei scurte vizite în Germania, în 1843, el și-a petrecut restul vieții la Paris.

A murit la 17 februarie 1856 la Paris, la vârsta de 59 de ani și a fost înmormântat în Cimitirul Montmartre.

Loreley

Eu nu știu ce poate să fie
Că-mi sună mereu în urechi
Cu veșnica-i melancolie
Un basm din zilele vechi.

Se-ntunecă fără de veste,
Lin apele Rinului curg,
Și cresc ale munților crește
Măreț strălucind în amurg.

Pe stâncă un chip de femeie
S-arată din negură blând,
Brățara-i de aur scânteie,
Ea-și piaptână părul cântând.

Ea-și piaptână părul și cântă
Un cântec de vrajă al ei;
Te farmecă și te-nspăimantă
Cântarea frumoasei femei!

Pescarul, nebun, se repede
Cu luntrea lui mică și, dus,
Nici valuri, nici stâncă nu vede,
El caută numai în sus.

Vâltoarea-l izbește de coasta
Stâncoasă, și moare-necat:
Loreley a făcut-o aceasta
Cu viersul ei fermecat.

(Traducere de Ștefan Octavian Iosif)

Repere

- ✓ Poezia **Loreley** face parte din volumul „**Cartea cântecelor**” (1827).
- ✓ Loreley sau Lorelei este o stâncă alcătuită din șisturi vulcanice, situată pe malul estic al Rinului având o înălțime de 132 m.
- ✓ Stâncă este în apropiere de Rheinknie și de localitatea Sankt Goarshausen în landul Rheinland-Pfalz din Germania.
- ✓ Urmele de așezări omenești de pe platoul stâncos Loreley, datează în urmă cu 600 000 de ani.
- ✓ În evul mediu stâncă devine renumită, prin pericolul mare pe care îl prezenta pentru corăbieri sau plutași, apele din apropierea ei avea vârtejuri deosebit de periculoase și au creat numeroase catastrofe.

Îmbogățiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Există un mit despre Loreley care ne spune, că ea era o zână cântată în balade, care ademenea cu cântecul ei pe navigatori. Pe lângă glasul ademenitor și frumusețea ei, zâna mai avea un păr lung blond strălucitor pe care-l pieptăna cu un pieptene de aur, aceste lucruri vrăjeau marinarii, care uitau pericolul de pe Rin. Balada **Loreley** povestește întâmplarea unei zâne care a fost o fată care se numea Lore. Fata, prin frumusețea ei, făcea ca bărbații să-și piardă mințile. Pentru acest lucru ea a fost învinuită de vrăjitorie. Episcopul, la vederea frumuseții ei, a trimis-o în mănăstire, neputând hotărî condamnarea ei la moarte. Loreley este condusă la mănăstire de trei cavaleri. Întristată pe drum de pierderea iubitului care a înșelat-o, reușește să scape de însoțitori și se aruncă de pe stâncă în apele Rinului.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv poezia. Transcrieți două structuri, versuri care conțin imagini vizuale.
- ✓ Selectați doi termeni din câmpul semantic al cuvântului *apă*.
- ✓ Explicați rolul cratimei din cuvintele din ultima strofă.
- ✓ Explicați semnificația titlului, în relație cu textul poeziei.
- ✓ Precizați rolul semnului exclamării de la sfârșitul strofei a patra.
- ✓ Identificați în poezie un procedeu artistic, o figură de stil. Deduceți definiția.
- ✓ Comentați în 6-10 rânduri următoarea secvență din textul citat:
„Loreley a făcut-o aceasta
Cu viersul ei fermecat.”

Exprimați-vă părerea!

- ✓ Începutul poeziei este un monolog al eului liric. Cum credeți, de ce autorul începe poezia anume cu un monolog?
- ✓ Ce știți despre monolog? Dați exemple de poezii, deja studiate de voi, în care apare monologul.
- ✓ Cărui gen literar aparține această operă? Argumentați apartenența poeziei la acest gen.

Valorificarea textului

Folosiți-vă cunoștințele!

- ✓ Analizați poezia din punct de vedere al versificației.
- ✓ Comentați în 6-8 rânduri, relația dintre conținutul și titlul poeziei.
- ✓ Explicați semnificația a două figuri de stil diferite prezente în poezie.
- ✓ Dați exemple de alte opere cu zâne. Care este asemănarea și deosebirea dintre Loreley și zânele din aceste opere?
- ✓ Precizați, ce moduri de expunere apar în poezia dată.
- ✓ Identificați în text cele două elemente: *terestru și cosmic*.
- ✓ Formulați câte un enunț în care să numiți următoarele elemente referitoare la poezia dată:
  - tema poeziei;
  - locul unde se petrece acțiunea;
  - elementul mitic.

Amintiți-vă!

✓ Rima constă în identitatea sunetelor la sfârșitul a două sau mai multe versuri, începând cu ultima vocală accentuată. Aranjarea rimei în vers este de mai multe feluri: *împerecheată, încrucișată, îmbrățișată, monorimă*.

✓ Rima încrucișată – apare atunci când primul vers al unui catren rimează cu al treilea, iar al doilea rimează cu al patrulea. (1-3, 2-4, 5-7)

Rima încrucișată – abab

Exemplu:

A fost odată ca-n povești

A fost ca niciodată,

Din rude mari împărătești,

O prea-frumoasă fată. (*M. Eminescu*)

✓ Piciorul metric alcătuit din două silabe (bisilabic), în care prima silabă este accentuată, iar a doua – neaccentuată se numește troheu (horeu).

✓ Troheu: /   1, 3, 5, 7, 9, 11... etc

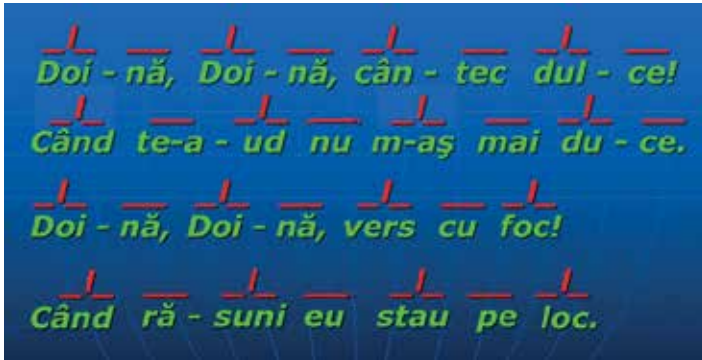
Exemplu:

Doină, doină, cântec dulce!

Când te-aud nu m-aș mai duce.

Doină, doină, vers cu foc!

Când răsunî eu stau pe loc. (Folclor)

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Analizați o strofă din poezie.
- ✓ Împărțiți cuvintele fiecărui vers în silabe, marcându-le pe cele accentuate și pe cele neaccentuate.
- ✓ Numerotați silabele fiecărui vers, pornind de fiecare dată de la cifra 1.
- ✓ Extrageți într-o coloniță cifrele ce indică silabele accentuate.
- ✓ Identificați structura ritmică a fiecărui vers (piciorul metric).

Sarcini

- 1 Memorați poezia și recitați-o expresiv în clasă.
- 2 Pornind de la poezia lui Heine, alcătuiți o poveste în care să transpuneți tema zânei.
- 4 Ilustrați printr-un desen cum vă închipuiți portretul zânei Loreley

Grigore Vieru (1935 -2009)

„Poezia lui Grigore Vieru s-a aflat într-o consonanță sincronică cu modelele poetice ale generației sale din partea stângă a Prutului, care este cea a lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru.”

(Arcadie Suceveanu)

Unul dintre cei mai reprezentativi și mai valoroși poeți români din Basarabia, Grigore Vieru începe a face literatură „fiind copil, rămânând singur în casă, de frică și singurătate”, după cum afirmă însuși poetul.

Grigore Vieru s-a născut la 14 februarie 1935, în satul Pererâta din nordul Basarabiei, fostul județ Hotin, într-o familie de țărani simpli. Copilăria i-a fost marcată de tragedia războiului și a foametei, iar mai apoi de pierderea tatălui care nu s-a mai întors de pe front.

În amintirile sale despre anii copilăriei poetul menționa faptul, că primul oraș pe care l-a văzut în viața sa a fost Cernăuțiul, unde venise la piață împreună cu mama sa. Dragostea pentru Bucovina nu i s-a stins niciodată din suflet, iar vizitele sale la Cernăuți constituiau momente de bucurie și plăcere atât pentru poet, cât și pentru cei care l-au cunoscut și iubit în acest oraș.

Debutul literar al poetului are loc în anul 1957 cu volumul *Alarma*, după care urmează un număr impunător de cărți, care-l situează pe Grigore Vieru în galeria marilor scriitori români: *Numele tău*, *Aproape*, *Un verde ne vede*, *Fiindcă iubesc*, *Taina care mă apără*, *Albinuța*, *Izvorul și clipa*, *Acum și în veac* etc.

Grigore Vieru ne lasă o poezie suavă și profundă, care reflectă cele mai sincere și sensibile emoții, dar și o dură poziție de cetățean, de fiu al Țării și Limbii sale. El este simbolul reîntregirii neamului românesc, este o valoare literară, culturală, socială și umană, care ne-a lăsat o operă incontestabilă ce mereu ne va atinge cele mai sensibile strune ale sufletului de câte ori vom reveni la „scrisul mirific” al Domniei Sale.

Mă rog de tine

Mă rog de tine, ploaie,
Când zbori către planete,
Stropește gura mamei
Și-o apără de sete.

Mă rog de tine, codru,
Căci anii tăi tot fi-vor!
Cuprinde-i cald ființa
Și-o apără de vifor.

Mă rog de tine, iarbă,
Mângâie-i talpa goală
Și sarea grea din oase
Și-o apără de boală.

Mă rog de tine, munte,
Cât zboru-o să mă poarte
Sărută ochii mamei
Și-i apără de moarte.

Repere

- ✓ Cu ce emoții poetul se adresează naturii, rugând-o să-i îplinească câteva dorințe. Prin „rugile” pe care le aduce naturii, Grigore Vieru își exprimă în mod direct sentimentele și emoțiile generate de contactul cu lumea, dându-i în acest fel poeziei un conținut general-valoric.
- ✓ Poetul umanizează natura, invocând un sprijin de alinare sufletească. Căci, consideră el, numai ea, natura, ar putea să-i fie mângâiere în momentele dificile ale vieții.
- ✓ Rugăminta poetului este exprimată printr-o gradăție crescândă, care intensifică trăirea emoțională.
- ✓ Autorul folosește diverse figuri de stil, care au un rol considerabil în evocarea trăirilor sufletești ale eroului liric.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv poezia, respectând tonul fundamental.
- ✓ Selectați cuvintele marcate afectiv în această poezie și scrieți-le în caiete. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.

- ✓ Comentați expresia „sarea grea din oase”. Ce semnificație au aceste cuvinte? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Folosiți-vă cunoștințele despre textul liric. Poate fi inclusă, oare, poezia **Mă rog de tine** în această categorie de texte? Motivați-vă răspunsul.

Exprimați-vă părerea!

- ✓ Ce sentimente v-a trezit lectura acestei poezii? De ce?
- ✓ Ce ne demonstrează poetul prin adresarea lui către natură? Argumentați-vă răspunsul cu citate din textul poeziei.
- ✓ Cum se asociază elementele naturii cu rugămintea eroului liric? Selectați aceste elemente, scrieți-le în caiete și meditați asupra semnificației lor.
- ✓ Cum credeți, de ce poetul se adresează anume naturii cu rugămintea de a-i ocroti mama, ci nu oamenilor? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Cum se intensifică trăirea emoțională în această poezie? Motivați-vă răspunsul.

Observați!

- ✓ Ce figuri de stil folosește poetul pentru a reda starea sufletească? Selectați-le și scrieți-le în caiete.
- ✓ Cum sunt aranjate versurile în poezia dată? Determinați rima, ritmul și măsura versurilor în această operă.
- ✓ Cu ce însușiri umane înzestrează poetul elementele naturii?
- ✓ Ce motiv general-uman se desprinde din primul vers al fiecare strofă.

Rețineți!

Procedeul artistic care constă în folosirea succesivă în aceeași construcție sintactică a unui sunet, cuvânt sau grup de cuvinte cu scopul de a exprima mai intens o idee, un sentiment sau a reliefa un obiect sau o acțiune, pentru a lăsa o impresie mai puternică asupra cititorului, se numește **repetiție**.

Repetiția este folosită atât în operele literare în versuri și în proză, cât și în vorbirea de toate zilele a oamenilor.

Îmbogățiți-vă cunoștințele!

- ✓ Repetiția este folosită la toate cele trei nivele ale limbii: fonologic, gramatical și lexical.
- ✓ La nivel fonologic, prin repetarea unui sunet sau a unui grup de sunete la

începutul mai multor cuvinte succesive, cu scopul de a sugera o mișcare sau de a crea efectul unei armonii imitative, se obține **aliterația**.

Exemplu: „Argint e pe ape și aur în aer”
(*Mihai Eminescu*)

✓ La nivel gramatical și lexical se pot repeta toate părțile de vorbire. Există situații când un cuvânt sau un grup de cuvinte se repetă la începutul mai multor unități sintactice sau metrice pentru a accentua o idee sau pentru a obține o anumită simetrie. Acest procedeu se numește **anaforă**.

Exemplu: „De ce m-ați dus de lângă voi,
De ce m-ați dus de-acasă?
Să fi rămas fecior la plug,
Să fi rămas la coasă.”
(*Octavian Goga*)

✓ Procedeu prin care un cuvânt sau un grup de cuvinte se repetă la sfârșitul unor unități sintactice sau metrice se numește **epiforă**.

Exemplu: „Nici puțin că nu mergea,
Până-n codri verzi intra.
Dacă-n codri verzi intra,
Florile că-i îmbăta...”
(*Poezie populară*)

✓ Când se reia un cuvânt (sau un grup de cuvinte) de la sfârșitul unei unități sintactice sau metrice la începutul unității următoare, procedeu se numește **anadiploză**.

Exemplu: „Auzit-ați de-un oltean,
De-un oltean, de-un craiovean
Ce nu-i pasă de sultan?”
(*Poezie populară*)

✓ Reluarea unui cuvânt de la începutul unității sintactice sau metrice la sfârșitul ei este un procedeu numit **apanadiploză**.

Exemplu: „Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.”
(*Mihai Eminescu*)

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

✓ Recitați poezia și explicați ce procedeu artistic folosește autorul pentru a-și intensifica trăirile.

✓ Comentați semnele de punctuație folosite de autor în această poezie.

✓ Explicați sensul din text al cuvintelor *ploaie, codru, iarbă, munte*. Alcătuiți câte un enunț cu fiecare dintre ele.

Exprimați-vă păreră!

✓ Unul dintre motivele acestei poezii este relația *Om – Natură*. Cum prezintă autorul această relație? Care este părerea voastră despre ea?

✓ Care sunt imaginile din care desprindem trăirea emoțională a eroului liric? Motivați-vă răspunsul cu citate din text.

✓ Ce atmosferă predomină în această poezie?

✓ Ce mesaj transmite ultima strofă? Comentați.

✓ Ce decizii ați lua voi pentru a vă ocroti mamele? Cui v-ați adresa în asemenea caz? Argumentați-vă răspunsul.

Sarcini

1 Citiți și alte poezii din literatura română în care este prezent chipul mamei — ființa dăătoare de viață. Discutați-le în clasă.

2 Memorați poezia și recitați-o expresiv în clasă.

3 Realizați o compunere meditativă cu titlul „*Rugăciune pentru mama*”.

Către fiu mama

Cade frunza-n vânt –
Stele ard cerești!
Singur tu nu ești,
Dulcele meu sfânt.

Tot ce-i sus pe ram,
Tot ce-i depărtat,
O, fiu rourat,
Ne e nouă neam.

Între doi păgâni
Să n-ai ochii triști,
Liber să te miști
Între două pâini.

Repere

- ✓ Poetul Grigore Vieru zugrăvește, printr-un paralelism plastic, relația *Om – Natură*, voind, în acest fel, să-și exprime sentimentele și emoțiile care-l frământă, dar și pentru a arăta sfânta legătură dintre mamă și fiu.
- ✓ Poezia ***Către fiu mama*** are multe afinități cu poezia studiată mai sus. Dar ea este și un îndemn pe care mama încearcă să i-l dea fiului său.
- ✓ Ultima strofă a poeziei conține un îndemn afirmativ-negativ.
- ✓ Sentimentele și trăirile mamei sunt zugrăvite prin umanizarea naturii.

Valorificarea textului

Descoperiți

singuri!

- ✓ Identificați în textul de mai sus elementele care participă nemijlocit la trăirea emoțiilor eroul lirik. Scrieți-le în caiete.
- ✓ Ce are comun și prin ce se deosebește mesajul lirik al acestei poezii cu cel al poeziei studiate anterior? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Cum se manifestă și în ce constă povața mamei dată fiului? Motivați-vă răspunsul.
- ✓ Ce figuri de stil folosește poetul pentru a umaniza natura? Selectați-le și scrieți-le în caiete.

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Determinați ritmul aceste poezii și reprezentați-l în schemă.
- ✓ Identificați tipul rimei și măsura versurilor în poezia ***Către fiu mama*** și comparați-le cu cea din poezia precedentă.
- ✓ Memorați textul. Recitați-l expresiv în clasă și efectuați un mic comentariu al acestei poezii.

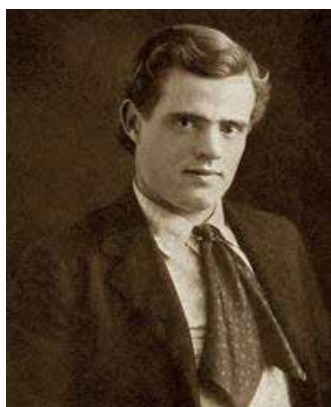
Dezvoltați-vă

spiritul creativ!

„Fiul și mama se contopesc într-o singură figură – cea a Poetului, care năzuiește să poată cunoaște întreaga sensibilitate maternă”, afirmă academicianul și criticul literar Mihai Cimpoi, referindu-se la creația lui Grigore Vieru. Realizați o compunere, având ca suport afirmația de mai sus.

Jack London

(1876-1916)

„Scriitor cât se poate de neșlefuit care, totuși, în ciuda șabloanelor jurnalistice și a povestirilor despre forță și despre virilitate, constituie o lectură deosebit de plăcută.”

(Marcus Cunliffe)

Jack London este pseudonimul literar al lui John Griffith Chaney, scriitor și jurnalist american.

Jack Griffith Chaney s-a născut la 12 ianuarie 1876, în San Francisco, fiind copil din flori, mama lui era Ann Wellman și tatăl natural astrologul William Mike Chaney, refuză recunoașterea paternității. Tatăl lui vitreg tâmplarul John London, îl adoptă pe Jack, acesta însă va păstra mai departe numele de Chaney. Familia scriitorului trăiește în „San Francisco Bay Area” în condiții sărace, toate încercările familiei de a se îmbogăți în Oakland California se soldează cu un eșec. Tatăl său vitreg devine invalid, astfel Jack trebuie deja, copil fiind, să lucreze ca vânzător de ziare, mână de ajutor în birturi, sau într-o fabrică de conserve. Condițiile grele trăite în copilărie vor determina mai târziu vederile socialiste a scriitorului devenit între timp renumit.

A fost și marinar pe un vas de vânătoare de foci pe Oceanul Pacific, înfruntând furtuni cumplite și pericolul uriașilor ghețari plutitori în mările nordului, care se îndrepta spre coastele Japoniei. În urma acestor călătorii apare prima sa povestire – **Taifun în largul coastei Japoniei**. Studiază singur și reușește în trei luni să însușească programul prevăzut pentru trei ani. La vârsta de 19 ani urmează cursurile Universității din San Francisco, muncind din greu la o spălătorie pentru a face față cheltuielilor. Această perioadă din viața sa va fi descrisă în romanul autobiografic **Martin Eden** (1909).

Anul 1900 este marcat de apariția primul său volum de povestiri, **Fiul lupului, inspirat de călătoria în Alaska**. Apar periodic volumele **Dumnezeul strămoșilor săi** (1901), **Fiica zăpezilor** (1902), **Copiii frigului** (1902) etc.

Într-un timp scurt, Jack London ajunge să străbată calea până la fama unuia dintre cei mai citiți și mai bogați scriitori ai vremii. În 1913 cărțile îi erau traduse în 11 limbi, având un ecou extraordinar, mai ales în rândurile tinerilor.

Se stinge din viață în urma unei agonii atroce, la vârsta de numai 40 de ani. Moartea subită a lui Jack London, survenită la 22 noiembrie 1916 la Glen Ellen, California, în circumstanțe obscure, continuă să fie o enigmă.

Colț Alb

Partea I

Într-o pădure din Alaska, Bill și Henry duceau cu sania lada în care se afla corpul neînsuflețit al lordului Alfred. Mergeau către fortul McGurry și nu mai aveau decât trei gloanțe. Era atât de frig încât aburii răsuflării lor le înghețaseră pe față de nu li se mai vedea chipul. Erau obosiți și înghețați, iar în urma lor se auzeau urletele unei haite de lupi flămânzi.

În haita de lupi se afla o lupoaică și se pare că era învățată cu obiceiurile oamenilor. La un popas se strecurase printre cei șase câini pe care îi înhămau la sanie și măncașe și ea din peștele cu care erau hrăniți câinii. Apoi atrăsese după ea unul după altul trei dintre câini, pe care haita îi înghițise.

La un moment dat, Bill încercase să țintească lupoaica, aflată mereu pe urmele lor, dar aceasta dovedise că știe prea bine la ce folosește o pușcă. Într-o zi, sania se răsturnă și, în învălmășeală, fugi și al patrulea câine. Se apropie de lupoaică, iar aceasta îl atrase până se îndepărtă bine de sanie și de oameni. Atunci țâșni și haita de lupi către prada imprudentă. Câinele își dădu seama de pericol și încercă să fugă spre

locul unde erau oamenii, dar între el și ei erau lupii. Făcu un ocol, dar nu îi era de folos. Bill luă pușca și plecă să îl ajute.

Henry auzi trei împușcături, schelăituri și urlete, apoi se așternu tăcerea. Omul înhămă cei doi câini care îi rămăseseră, se înhămă și el alături de el și porni cu greu mai departe. Cum începu să se lase întunericul își așează tabăra, adunând multe lemne de foc. Se culcă alături de cei doi câini, care mârâiau înfricoșați la cercul de lupi ce se apropia tot mai mult. Când se apropiau periculos de mult, Henry lua din foc cioturi aprinse și arunca în ei până se mai depărtau. Apoi reveneau.

În ziua următoare, Henry construi o schelă din trunchiuri de brazi tineri și urcă sicriul pe schelă. Porni mai departe, cu sania mult mai ușoară, trasă de cei doi câini, urmați de haita lupilor costelivi. Urmă o noapte de groază, în care lupta pentru îndepărtarea lupilor se împleti cu lupta împotriva somnului. Urmă încă o noapte și mai grea. În a treia adormi și, când se trezi, cei doi câini fuseseră mâncați de lupi. Amorțit de frig și de nesomn se resemnă cu gândul că îl vor mânca și pe el. Adormi, dar se trezi imediat, uimit de liniștea care se lăsase. Lupii plecaseră, căci se apropiau patru sănii. Oamenii încercară să-i vorbească, dar el adormi pe loc. Scăpase.

Partea a II-a

Haita de lupi plecă mai departe prin sălbăticia înghețată, lipsită de viață, în căutarea hranei. În fruntea haitei se aflau lupoaica, șeful cel tânăr al haitei și șeful cel bătrân și chior. Amândoi îi făceau curte și între ei era o rivalitate a cărei furie se revărsa asupra unui al treilea mascul. Un lup tânăr, de numai trei ani, cu o forță și un curaj neobișnuite, se amesteca mereu printre ei, încercând să atragă atenția lupoaicei. Aceasta mârâia și îi mușca, respingându-i pe toți trei. Deocamdată, foamea era mult mai puternică decât chemarea dragostei.

După câteva zile de goană, în care nu întâlniseră nici o vietate, întâlniră o turmă de elani. Vânară unul, apoi și alții, până ce foamea dispăru. Curtea celor trei pretendenți ai lupoaicei deveni tot mai asiduă, până când lupul de trei ani îl atacă pe șeful cel bătrân. Șeful cel tânăr intră în luptă de partea celui bătrân și îl uciseră pe cel mai tânăr, sub privirile mulțumite ale lupoaicei. Îi venise vremea și știa că se luptau pentru a o cuceri pe ea.

La sfârșitul luptei, pe când își lingeau rănilor, cel cu mai multă experiență profită de neatenția celui mai tânăr pentru a scăpa și de celălalt rival. Își înfipse colții în gâtul lui, deschizându-i vâna cea mare.

Chiorul se apropie de lupoaica cea roșcată și aceasta nu îl mai respinse. Goniră împreună zile și zile în șir. După o vreme, lupoaica începu să

caute ceva, neliniștită. Umblară mult timp, până găsiră ceva pe placul ei, o văgăună pitită într-un mal de pământ lutos. Într-o zi, lupoaica nu mai ieși cu chiorul la vânat. Când acesta se întoarse acasă, la vizuină, ea îl goni și el dormi în prag, ascultând scâncetele ce se auzeau dinăuntru.

A doua zi, lupul văzu cele cinci ghemotoace micuțe pe care lupoaica le apăra cu strășnicie, căci știa ea că mai există printre lupi tați care își mâncau puii. Lupul plecă să vâneze și îi aduse și ei, până când aceasta înțelese că nu e un pericol pentru pui și îl lăsă să se apropie.

Dintre cei cinci pui numai unul era cenușiu, lup curat ca tatăl lor, ceilalți patru erau roșcați, ca mama. El fusese primul care explorase vizuina. Se apropiase de peretele luminos prin care îl vedea pe tatăl său că dispăre, dar botul mamei îl trimisese dureros la locul său din fundul vizuinii. Puiul cenușiu fusese cel mai sălbatic și cel mai bătauș din culcuș, dar și cel mai rezistent la perioada de foamete care urmă. Când se încheie, rămăsese numai el dintre cei cinci pui.

Lupoaica începu și ea să părăsească vizuina, în căutarea de hrană. Rămas singur, puiul cenușiu se rostogoli din văgăună. Ajunse în cuibul unei păsări-ptarmigan și înghiți pe loc cei șapte puișori, apoi încercă să o doboare pe mama lor, care venise să îl pedepsească. Nu reuși, era încă prea mic. Căpătă totuși curaj și merse mai departe. Nimeri în apa râului și ieși cu greu la mal, învățând că și lucrurile fără viață sunt periculoase și nu trebuie să aibă încredere în ele.

Puiul cenușiu își aminti de mama și de vizuină. În căutarea lor fu atacat de o nevăstuică, ce îl înhăță de gât, căutând să-i bea sângele. Noroc că apăru mama lui și o mâneară ei pe nevăstuică. În altă zi, cei doi uciseră un pui de râs, apoi pe mama lui, care venise la vizuina lor să se răzbune. Puiul cenușiu învăță astfel cea mai importantă lege a vieții sălbăticiunilor: mănâncă ori vei fi mâncat.

Partea a III-a

Într-o zi, puiul cenușiu merse fără grijă prin pădure spre râu, să bea apă. Se trezi în fața a cinci indieni. Se ghemui la pământ, unul dintre oameni se aplecă și întinse mâna spre el, iar puiul își arătă colții. Indianul râse și spuse că avea colții albi și Colt Alb avea să-i rămână numele. Puiul mușcă mâna și omul îl lovi tare. Atunci el începu să chelălăie, chemând-o pe mama lui să-l apere.

Lupoaica sosi și sări drept în mijlocul oamenilor, dar unul o strigă pe nume, Kiche, și ea se supuse. Mama ei fusese cățea și aparținuse fratelui celui care se numea Castor Cenușiu. Tatăl ei fusese un lup, iar ea însăși trăise în tabăra oamenilor până când venise foametea și fugise în pădure la lupi, unde îl făcuse pe Colt Alb.

Castor Cenușiu îi luă pe amândoi și îi duse în tabără. O legă pe Kiche, ca să nu fugă iar. Colt Alb era prea mic ca să fugă înapoi în sălbăticie fără mama lui. Colt Alb făcu cunoștință cu haita de caini, care veniră să-i sfâșie, dar oamenii îi goniră. Îl cunoscă pe Lip-Lip, un câțel mai mare decât el, care avea să-l persecute mult timp de aici încolo. Făcu cunoștință cu focul, care îi fripse nasul și limba, dar mai usturător, cunoscă râsul oamenilor, amuzați de jelania lui, râs care îi răni sufletul.

Puterea oamenilor, forța lor de a se sluji de obiectele fără viață, știința lor de a da naștere focului cel mușcător, îl făcură pe Colt Alb să-i socotească zei. Învăță să asculte de ei și învăță rânduielile taberei și totul ar fi fost bine dacă nu l-ar fi persecutat Lip-Lip. De câte ori era departe de mama lui sau de oameni, îl bătea. De câte ori era singur, îl bătea. Și era mereu singur, fiindcă Lip-Lip nu îl lăsa să se apropie de ceilalți caini. Colt Alb deveni răutăcios și sălbatic, deveni viclean, ca să se poată feri, deveni răzbunător. Îl atrase pe Lip-Lip după el, făcând pe fricosul și îl lăsa să se înfierbânte în urmărirea lui până îl aduse drept peste Kiche, care își înfipse nu o dată colții în trupul lui.

Veni și vremea să se despartă de mama lui. Kiche fu dată de Castor Cenușiu altui om în contul unei datorii. Omul o urcă în canoe și plecă pe râu. Colt Alb sări în apă și înotă după ea. Castor Cenușiu se urcă într-o canoe, îl ajunse îl luă în canoe și îi dădu o bătaie strașnică. La sfârșit, puiul își înfipse colții într-unul dintre mocasinii cu care era încălțat omul. Abia atunci mănca el o bătaie strașnică, la sfârșitul căreia învățase că niciodată nu este permis să îl muști pe zeul tău. Ascultându-l necondiționat pe stăpânul său, Colt Alb îi câștigă bunăvoința, fiind adesea răsplătit cu carne sau apărat împotriva oamenilor-zei ori a câinilor. Învăță să îi apere pe membrii familiei lui Castor Cenușiu și să îi apere lucrurile de hoți.

Colt Alb creșcu mult mai mult decât era normal pentru vârsta lui. În timpul foametei, când oamenii ajunseseră să își mănânce mocasinii și chiar câinii, el fugi în sălbăticie, unde se născuse și unde învățase să vâneze. Se hrăni cu iepuri, cu veverițe și chiar cu șoareci, așa că arăta falnic și puternic când se întoarse în tabăra oamenilor. În pădure îl întâlni pe Lip-Lip, jigărit de foame, și lichidă pentru totdeauna socotelile cu el. Intră în tabără și merse direct la tipia (cortul) lui Castor Cenușiu, unde fu

primit cu bunăvoință și cu pește proaspăt, căci foamea încetase și era din nou hrană.

Partea a IV

După moartea lui Lip-Lip, Colt Alb deveni căpetenia atelajului. El era cel care alerga înaintea tuturor câinilor înhămați la sanie, dar această poziție nu-i aducea nici un avantaj, dimpotrivă. Alergând toată ziua în urma lui, ceilalți câini aveau impresia că el fuge de ei. Seara, în tabără, nu-i mai arătau respectul de până atunci, așa că el trebuia să li-l reamintească în fiecare noapte, căci uitau lecția până în seara următoare.

Câinii din atelaj se obișnuiră să îl atace pe Colt Alb în grup, căci nu aveau nici o șansă altfel. El deveni din ce în ce mai priceput la luptă și îi urî din ce în ce mai tare. Deveni dușmanul neîmpăcat al tuturor câinilor și îi ucidea pe toți cei pe care îi prindea singuri, devenind faimos printre indienii .

La vremea când Colt Alb împlini cinci ani, Castor Cenușiu porni spre Fort-Yukon. Aici debarcau căutătorii de aur sosiți din toată lumea, se echipau și plecau mai departe în căutarea metalului prețios. Castor Cenușiu se duse acolo ca să vândă blănuri, mănuși și mocasini. În timp ce omul își vedea de negoțul său, Colt Alb, fără ocupație, hoinărea prin port. Când sosea un vapor, oamenii albi coborau pe țărm cu câinii lor. Colt Alb ataca pe neașteptate, le înfigea colții în gît apoi se retrăgea, lăsându-i pe ceilalți câini ai indienilor să sfârșească isprava, dar și să încaseze pedeapsa, în timp ce el se îndepărta ca o umbră.

Unul dintre pușinii albi care trăiau la Fort-Yukon era Smith Frumosu. Oamenii îl numeau așa pentru că era deosebit de urât la chip și la trup, dar, mai ales, la suflet. Smith Frumosu era pasionat de isprăvile lui Colt Alb și, când auzea sirena unui vapor, lăsa totul baltă și venea să privească. Încercă să îl ademenească, dar animalul simțea că omul acesta este rău și se ferea din calea lui.

Smith Frumosu îi ceru lui Castor Cenușiu să i-l vândă pe Colt Alb. Acesta nu voi, căci era cel mai bun câine de ham pe care îl avusese vreodată și, pe deasupra, știa să lupte ca nimeni altul. Atunci Smith începu să vină la Castor Cenușiu cu sticle de whisky, iar indianul, încet-încet, se dăruie băuturii. Se duseră banii luați pe marfă și veni ziua în care Smith Frumosu îl câpătă pe Colt Alb, plătit nu cu bani, ci cu sticle pline.

La Smith Frumosu, Colt Alb primi cele mai teribile bătăi pe care le primise vreodată, până învăță că acesta îi este noul stăpân, chiar dacă îl ura de moarte. Smith organiza lupte de câini pentru pariuri și îl puse să lupte cu tot mai mulți câini. Colt Alb îi ucise pe toți, iar Smith câștigă toate rămășagurile puse.

Într-o zi sosi un om cu un câine cum nu mai fusese vreunul pe acolo, un bulldog. Bulldogul lupta altfel decât ceilalți câini, se lăsa mușcat de ceafă și de urechi, având gâtul apărat de fălcile lui mari. Nu urmărea decât să își înfigă colții în gâtul adversarului și nu mai deschidea fălcile până când acesta nu era mort. Așa s-ar fi întâmplat și cu Colț Alb, care, neobișnuit cu acest fel de a lupta al câinelui mai scund decât el, ajunsese cu el atârnat de piept. Acesta înfipsese colții cu putere și își muta puțin câte puțin strânsoarea tot mai sus. Colt Alb aproape că era sufocat, nici nu mai lupta, când Smith sări în țarc și începu să îl lovească cu sălbăticie.

Tocmai atunci sosi o sanie care îl aduse pe Weedon Scott, vestit inginer prospector. Acesta, împreună cu vizitiul său, îl scoase pe Colț Alb mai mult mort decât viu din fălcile bulldogului. Îi plăti lui Smith pentru câine, deși acesta nu voia să îl vândă, și îl luă la el.

Partea a V

...Într-o noapte, criminalul sosi. Colț Alb îl simți, dar nu făcu gălăgie. Îl pândi ca un lup ce era și îi sări în ceafă. Se luptară aprig și făcură zgomot mare. Se treziră toți când se auziră și focuri de armă. Coborâră la parter și aprinseră lumina. Pe jos zăcea criminalul, mort, cu gâtul despicat, iar ceva mai departe Colț Alb, grav rănit.

Medicul constată că fusese nimerit de trei gloanțe, avea câteva coaste rupte și una îi perforase plămâni, avea un picior rupt. Nu îi dădu șanse de supraviețuire, dar Colț Alb avea un organism robust, învățat să lupte pentru viață. Fu operat, i se dădură medicamente și, după multe săptămâni de zăcere, i se scoase, în sfârșit ghipsul și ultimul pansament.

Foarte slăbit, Colț Alb fu condus afară pe pajiște. În iarbă se afla Collie, cu cei șase pui ai lor. Colț Alb se întinse și el, iar puii începură să se urce pe el și să se rostogolească.

Repere

- ✓ Opera **Colț Alb** de Jack London a fost publicată în anul 1906.
- ✓ Romanul de față exprimă agresivitatea și compasiunea față de animale.

✓ Ceea ce atrage și fascinează în aceasta operă, este percepția vieții prin mintea unui animal.

✓ Jack London scrie despre destinele celor care se luptă cu vitregiile naturii și cu răul dintre oameni.

✓ În romanul **Colț Alb**, Jack London surprinde marea carte a vieții, luându-și ca subiecte existența crudă, sălbatică, spiritul de revoltă și aventură, în care eroii, de o forță fizică și morală supraumană, sunt antrenați într-o luptă brutală pentru supraviețuire.

✓ Eroii povestirilor lui Jack London sunt niște aventurieri temerari, care oferă adevărate lecții de moralitate, clamând apărarea demnității umane și instaurând un veritabil cult al prieteniei luminoase.

✓ Colț Alb este un pui de lup, un sfert câine, restul lup, care crește în sălbăticie iar apoi este oarecum domesticit de un trib de indieni.

✓ Lupul îi privește pe oameni ca pe niște zei și așa îi și numește: „Zei lui Colț Alb” care se fac de obicei respectați cu forța, cu ciomagul, iar tânărul lup le știe de frică și li se supune.

✓ Romanul este narat la persoana a treia, de un narator omniscient, dar neimplicat.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

✓ Citiți fragmentul dat. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul Dicționarului explicativ.

✓ Redați pe scurt conținutul romanului și efectuați un plan dezvoltat de idei a unei părți, folosind citate din text. Scrieți-l în caiete.

✓ Ce moduri de expunere folosește autorul în aceste fragmente? Ce știți despre aceste moduri de expunere? Argumentați-vă răspunsul.

Observați!

✓ **Colț alb** este istoria unui animal, al cărui drum prin viață parcurge mai multe etape. Care sunt ele? Motivați-vă răspunsul cu citate din text.

✓ Când Colț Alb devine câine de sanie al unui indian, câine de luptă al unui om dement și în final ajunge în mâinile unui om iubitor? Argumentați-vă răspunsul.

✓ Cine era acel om iubitor?

✓ Cum anume acel om iubitor îi arată acestei creaturi sălbatice, înnebunită de răutatea oamenilor, că există dragoste și bunătate și că nu toți oamenii sunt răi? Motivați-vă răspunsul.

Amintiți-vă!

Povestirea este o specie a genului epic, în proză, care se limitează la nararea unui singur fapt epic, interesul concentrându-se nu în jurul personajului, ci al faptelor.

Îmbogățiți-vă**cunoștințele!**

✓ În povestire se relatează fapte din punctul de vedere al unui narator, care este martor sau participant la evenimentul povestit.

✓ Clasificarea:

- după formă – povestire în versuri și în proză.
- după conținut – satirică, fantastică, filozofică, romantică, pentru copii.

✓ Trăsăturile povestirii:

După dimensiuni, povestirea se situează între nuvelă și schiță;

- narațiunea povestește un singur fapt epic;
- accentul este pus pe întâmplări, pe evenimente și nu pe personaje;
- construcția subiectului este mai puțin riguroasă decât în nuvelă sau în schiță;
- timpul faptelor relatate este în trecut;
- relatarea se face, de regulă, la persoana I.

✓ Termenul *povestire* este derivat din verbul *a povesti*.

✓ Istoria povestirii este străveche („**O mie și una de nopți**”, în literatura orientală, multă vreme fiind confundată cu nuvela).

✓ Din secolele XVIII-XIX, prin apelul la folclor, ea se delimitează de nuvelă.

✓ Marii scriitori din literatura universală au cultivat povestirea: Balzac, Dickens, Gogol, Flaubert, Zola etc.

✓ În literatură română, cei mai importanți autori de povestiri sunt: Ion Creangă „Moș Nichifor Coțcarul”, Gala Galaction „Moara lui Califar”, Mihail Sadoveanu „Hanu-Ancuței”, Mircea Eliade „La țigănci”, Vasile Voiculescu „Loștrița”, Ion Agârbiceanu „Popa Vasile”, „Doi bătrâni”, Marin Preda „Întâlnirea din pământuri”, etc.

Valorificarea textului**Exprimați-vă****păreră!**

✓ În romanul **Colț Alb**, Jack London dă dovada fără echivoc a faptului, că și animalele au sentimente. Cum dovedește el acest fapt? Motivați-vă răspunsul cu citate adecvate.

✓ Cum prezintă autorul cruzimea umană?

✓ Prezentați contextul în care Jack London vorbește despre sentimente, despre cum sunt ele percepute de lumea animală.

- ✓ Precizați cel mai important mesaj pe care îl transmite acest roman.
- ✓ Cum ați putea demonstra că acest text aparține genului epic? Argumentați-vă răspunsul.

Dezvoltați-vă spiritul creativ!

- ✓ Menționați cel puțin trei trăsături ale personajului principal, așa cum sunt reflectate în operă.
- ✓ Alcătuiți portretul eroului principal, bazându-vă pe citate din text. Scrieți-l în caiete.
- ✓ Cum vorbește autorul despre încredere, dreptate, instincte, care de multe ori sunt mai bine stăpânite de către un animal decât de către om? Scrieți o compunere în care să relatați despre aceste sentimente.
- ✓ Ce ați învățat din acest roman?

Sarcini

1. Notați sub formă de schemă câte două epizoade, secvențe narrative care vă par importante pentru partea a II-a și a III-a.
2. Scrieți un rezumat al părții a IV-a a romanului.
3. Intitulați două dintre părțile fragmentului dat. Explicați în scris alegerea făcută.
4. Scrieți o compunere, în care, pe baza unei secvențe narrative a unei părți a romanului, să argumentați ideea principală a acestei părți.
5. Citiți individual și alte opere din creația lui Jack London.

Serghei Esenin (1895 – 1925)

*„Timpul – moară-nnaripată –
Peste sat lasă deodată
Luna-far, care-n secară
Varsă-a orelor beteală.”*
(Serghei Esenin)

Serghei Alexandrovici Esenin s-a născut la 3 octombrie 1895 într-o familie de țărani din satul Konstantinovo (astăzi Esenino), regiunea Riazan din Rusia. Serghei Esenin a fost abandonat de părinți în copilărie și a trăit cu bunicii săi. A

început să scrie poezii la nouă ani. Copil-minune al literaturii, în 1912 s-a mutat la Moskova, unde s-a întreținut muncind corector la o tipografie. În anul următor s-a înscris la Universitatea de Stat din Moscova, unde a studiat un an și jumătate, ca student extern. În această perioadă a scris poezii inspirate din folclorul rus și a devenit un apropiat al poezilor Alexandr Blok, Serghei Gorodetsky, Nikolai Kliuev și Andrei Belîi. Esenin spunea că Belîi i-a dat înțelegerea formei, în timp ce Blok și Kliuev l-au învățat lirica.

E-n amurg. Pe urzici. . .

E-n amurg. Pe urzici
Roua stă ochioasă.
Mă aține în drum
Salcia pletoasă.

Bate luna din zări
Peste streșini stăpână.
Viers de privighetori
Undeva se îngână.

Ca pe vatră e cald,
Când cerne ninsoarea,
Iar mestecenii stau
Drepti ca lumânarea.

Și departe, pe mal,
La codru în poartă,
Un pândar somnoros
Bate toaca moartă.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv versurile și identificați modurile de expunere prezente în această poezie.
- ✓ Identificați câteva figuri de stil ce vă sunt cunoscute.
- ✓ Motivați de ce poetul a intitulat poezia **E-n amurg. Pe urzici...**?
- ✓ Sesizați semnificația următoarelor structuri: *roua stă ochioasă, salcia pletoasă, pândar somnoros*.
- ✓ Selectați din poezie cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul Dicționarului explicativ al limbii române.
- ✓ Ce tipuri de dicționare mai cunoașteți?

Exprimați-vă părerea!

- ✓ Ce puteți spune despre structura compozițională a poeziei?
- ✓ Ce sentimente exprimă poetul în această poezie? Argumentați.
- ✓ Pentru a reda frumusețea naturii în limitele anotimpului, poetul unește mai multe tablouri. Găsiți aceste tablouri.
- ✓ Care tablou v-a produs emoțiile cele mai puternice?
- ✓ Indicați strofele care exprimă dragostea poetului față de anotimpul redat.

Valorificarea textului

- ✓ Ce sentimente vă trezește această poezie?
- ✓ Comentați sensul versurilor:
Bate luna din zări/ Peste streșini stăpână./ Viers de privighetori/ Undeva se îngână.
- ✓ Identificați în text comparațiile. Explicați rolul lor.
- ✓ Prin ce v-a impresionat această poezie?

Folosiți-vă cunoștințele!

- ✓ Identificați în text cuvintele formate prin derivare cu sufixe. Alcătuiți cu ele enunțuri.
- ✓ Găsiți sinonime pentru cuvintele *drum, codru, vatră*.
- ✓ Identificați în poezie cuvintele care fac parte din câmpul lexical al cuvântului *iarnă*. Ce știți despre câmpul lexical?
- ✓ Indicați versurile care redau ideea principală a poeziei.
- ✓ Cu care poezie se aseamănă opera dată? Care este autorul ei? Argumentați.
- ✓ Găsiți în dicționar explicația cuvântului *toacă*, apoi deduceți sensul lui în poezie.

Sarcini

- 1 Extrageți din poezie două versuri pe care le puteți folosi ca epigraf al acestei poezii. Motivați, de ce ați ales anume aceste versuri.
- 2 Învățați să citiți expresiv poezia, folosind intonația și pauzele respective.
- 3 Relevați în poezie modurile principale de expunere. Explicați, în ce situații au fost întrebuințate.
- 4 Alcătuiți o mică compunere despre frumusețea naturii și a raportului omului față de ea.

Cerne mălinul zăpada

Cerne mălinul zăpada,
Lunca e-n rouă și flori.
Garduri de stânci în iscoadă
Zboară pe câmp de cu zori.

Tainic o veste grăbită
Pâlpâie-n sufletul meu,
Gândul mi-e doar la iubită,
Cânt pentru dânsa mereu.

Iarba foșnește-n mătase,
Pinii miroase-a rășini.
O, voi, dumbrăvi răcoroase,
Simt primăvara din plin!

Cerne zăpada, măline,
Păsări, cântați până-n zori!
Fuga voi da pe coline
Spuma s-o spulber din flori.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Identificați câteva figuri de stil cunoscute de voi și arătați ce efecte artistice se obțin cu ajutorul lor în operă.
- ✓ Argumentați cum contribuie ele la caracterizarea naturii.
- ✓ Găsiți verbele folosite de poet în poezie. Numiți timpul și persoana lor.
- ✓ Identificați în poezie adresările. Explicați semnele de punctuație.
- ✓ Alcătuiți două exemple în care să demonstrați omonimia cuvântului *voi*. Ce știți despre omonime?
- ✓ Alcătuiți trei enunțuri cu cuvântul *lunca* astfel, încât el să îndeplinească funcția sintactică de subiect, nume predicativ.
- ✓ Lămuriți utilizarea virgulei în structura: *O, voi, dumbrăvi răcoroase...*

Exprimați-vă

păreră!

- ✓ Datorită căror imagini poetice autorul crează o atmosferă de basm?
- ✓ Explicați titlul poeziei.
- ✓ Care este ideea poeziei? Meditați asupra ei.
- ✓ Cum se numesc poeziile în care este descrisă natura?

Valorificarea textului

- ✓ Care este tema poeziei? Argumentați.
- ✓ Care este modalitatea de expunere predominantă în poezia de mai sus?
- ✓ Indicați versurile care după părerea voastră indică imagini vizuale.

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Selectați din text două imagini artistice. Numiți-le.
- ✓ Cărui gen și specii literare aparține opera dată.
- ✓ Indicați sentimentele care-l stăpânesc pe poet. Extrageți din text cuvintele care redau aceste sentimente.
- ✓ Determinați tipul strofei, rima, ritmul și măsura versurilor.
- ✓ Care este semnificația versurilor:
Fuga voi da pe coline
Spuma s-o spulber din flori...?
- ✓ Indicați două imagini vizuale.
- ✓ Formați epitețe cu ajutorul cuvintelor *zăpadă* și *rouă*.

Sarcini

1. Memorați textul.
2. Ilustrați printr-un desen poezia ***Cerne mălinul zăpada***.
3. Alcătuiți o compunere, alegându-vă ca denumire unul dintre versurile poeziei.

George Coșbuc

(1866 – 1918)

„...E unul din cei mai talentați poeți pe care îi avem...și ceea ce e rar la noi. Coșbuc are în poeziile lui un stil al lui, particular, adesea versurile lui, prin claritatea și structura lor neobișnuită, te surprind ca o scăpărare de lumină neașteptată.”
(Alexandru Vlahuță)

Este unul dintre cei mai citați și iubiți poeți ai noștri. În centrul operei sale se află țărănul român. De aceea, George Coșbuc a fost numit „Poet al țărănimii”. Poeziile sale oglindesc viața satului, zugrăvesc aspecte diferite din natură, cântă idealurile de libertate și dreptate ale poporului, eroismul și sacrificiul în Războiul de Independență.

George Coșbuc s-a născut în satul Hordou de lângă Năsăud, în familia preotului Sebastian Coșbuc. Dragostea pentru creația populară a moștenit-o de la mama sa Maria. De mic copil a îndrăgit frumoasele

povești și tristele doine, veselele strigături și gravele povestiri eroice despre trecutul glorios al neamului nostru. Școala primară a făcut-o în satul natal, apoi a urmat studiile la gimnaziul din Năsăud. A absolvit Facultatea de Filozofie din Cluj.

La începutul carierei sale literare a colaborat la ziarul *Tribuna* din Sibiu, unde i-a avut de prieteni pe Ioan Slavici și Ioan Luca Caragiale. Din anul 1889 se mută cu traiul la București și aici, până la sfârșitul vieții sale va munci în ale scrisului, lăsându-ne moștenire o impresionantă creație literară. Poeziile lui George Coșbuc au fost adunate în volumele *Balade și idile*, *Fire de tort*, *Cântece de vitejie* etc. A publicat și numeroase traduceri ale unor opere din literatura universală.

Operele lui George Coșbuc au cucerit dragostea întregului popor, fiind îndrăgite atât de păturile culte ale societății, cât și de oamenii simpli, pentru că emană căldură și lumină, sunt dulci și melodioase precum ne este graiul matern.

Vara

Priveam fără de țintă-n sus —
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departa-n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea-n soare,
De pază țării noastre pus.
Și ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Și n-avea aripi să mai zboare!
Și tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare.

Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ —
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor vestmânt.
În lan erau feciori și fete,
Și ei cântau o doină-n cor.
Juca viața-n ochii lor
Și vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor

Și grauri suri zburau în cete.
 Cât de frumoasă te-ai gătit,
 Naturo, tu! Ca o virgină
 Cu umblet drag, cu chip iubit!
 Aș vrea să plâng de fericit,
 Că simt suflarea ta divină,
 Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
 Mi-e inima de lacrimi plină,
 Că-n ea s-au îngropat mereu
 Ai mei, și-o să mă-ngrop și eu!
 O mare e, dar mare lină —
 Natură, în mormântul meu,
 E totul cald, că e lumină!

Repere

- ✓ Poezia **Vara** de George Coșbuc cuprinde două tablouri, inegale ca întindere.
- ✓ În primul tablou sunt fixate dimensiunile spațiale ale poeziei.
- ✓ În tabloul al doilea poetul face o adresare plină de duiosie naturii, divinizând-o. Registrul de imagini este predominant de emoții și sentimente.
- ✓ Imaginile din poezie se realizează cu ajutorul diverselor figuri de stil.
- ✓ Sub emoția puternică pe care o lasă vara în sufletul poetului, cu splendoarea și frumusețea ei, Coșbuc creează un adevărat imn măreției naturii.
- ✓ **Vara** este o poezie profund lirică. Din întreg textul poeziei se desprinde sentimentul tonic al dragostei de viață, al bucuriei, al fericirii.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți cu atenție poezia. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
- ✓ Efectuați lectura expresivă a acestei poezii, respectând tonul fundamental și evidențind cuvintele marcate afectiv.
- ✓ Indicați cuvintele sau grupurile de cuvinte care exprimă coloritul celor două tablouri. Scrieți-le în caiete.
- ✓ Selectați figurile de stil ce vă sunt cunoscute și scrieți-le în caiete. Explicați semnificația lor.

Exprimați-vă părerile!

- ✓ Care sunt cele două tablouri prezentate în această poezie?
- ✓ Prezentati într-un scurt comentariu oral conținutul lor.
- ✓ Care sunt elementele lexicale prin care se localizează imaginile poetice?
- ✓ Cum este prezentată natura în fiecare dintre cele două tablouri?
- ✓ Care sunt trăirile sufletești ale eroului liric? Argumentați-vă răspunsul.

Observați!

- ✓ Ce procedee artistice folosește poetul pentru a reda mesajul principal al poeziei? Selectați câteva dintre ele și explicați-le.
- ✓ Cum se succed imaginile și planurile descrierii în această poezie?
- ✓ Ce puteți spune despre structura poeziei? Cum sunt aranjate versurile în poezia dată?

Amintiți-vă!

- ✓ Un rând dintr-o poezie se numește *vers*.
- ✓ *Strofa* este un ansamblu unitar dintr-o poezie format din mai multe versuri, unite între ele prin elemente prozodice (rimă, ritm și măsură).

! Numărul versurilor dintr-o strofă variază de la poezie la poezie. Din aceste considerente, strofele pot fi de mai multe tipuri (în funcție de numărul de versuri pe care îl conțin) și anume:

- *monovers* (strofa alcătuită dintr-un singur vers);
- *distih* (strofa care conține două versuri);
- *terțină* sau *terțetul* (strofa care conține trei versuri);
- *catren* (strofa alcătuită din patru versuri);
- *cvinarie* sau *cvintet* (strofa care conține cinci versuri);
- *sixină* (strofa care conține șase versuri);
- strofă *polimorfă* (strofa alcătuită din șapte, opt sau mai multe versuri).

Valorificarea textului

Folosiți-vă cunoștințele!

- ✓ Recitiți textul și încercați să „vizualizați” imaginile. Redați atmosfera predominantă din poezie?

- ✓ Citiți pe rând strofele și desprindeți ideea generală a fiecăreia.
- ✓ Găsiți cuvintele marcate afectiv în ansamblul fiecărei strofe.
- ✓ Grupați aceste cuvinte în funcție de semnificație. Faceți legături între idei.
- ✓ Ce tip de strofă are poezia lui George Coșbuc? Din câte versuri sunt alcătuite ele?

Observați!

- ✓ Recitați versurile ce constituie primul tablou și observați:
  - elementele descriptive;
  - evocarea muntelui Ceahlău;
  - imaginea zilei de vară, sentimentul de poezie, de extaz pe care îl provoacă poetului prezența omului;
  - comuniunea omului cu natura;
  - coloritul tabloului, sonoritățile lui;
  - cuvintele ce sugerează impresia de imensitate, distanță.

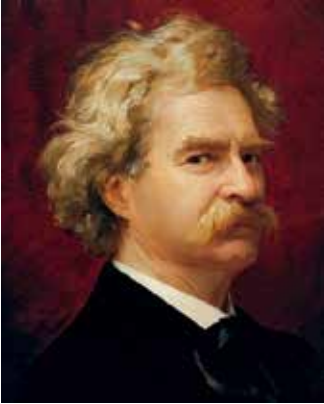
Exprimați-vă părerea!

- ✓ Explicați atmosfera de trecere de la un tablou la altul și arătați cum se interferează ele?
- ✓ Cum se integrează poetul în acest peisaj liric? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Care sunt cuvintele ce ne demonstrează *cadrul larg și nemărginit al zărilor, al seninului*?
- ✓ Recitiți ultima strofă. Ce idee îi sugerează poetul cititorului prin adresarea folosită? Ce emoții și sentimente vă cuprind în urma lecturii acestei poezii? Motivați-vă răspunsul.

Sarcini

1. Comparați descrierea muntelui **Ceahlău** făcută de George Coșbuc în poezia **Vara** cu descrierea geografică a acestui munte.
2. Efectuați o imagine-sinteză a elementelor vizuale, a celor auditive și a timpului din această poezie.
3. Realizați o compunere despre vară, în care să descrieți atât natura cât și sentimentele umane legate de acest anotimp.
4. Citiți individual poezia **Vara** de Lucian Blaga și comparați-o cu cea a lui George Coșbuc. Explicați ce au comun și prin ce se deosebesc aceste două poezii.

Mark Twain (1835 –1910)

„Oferă fiecărei zile șansa
să fie cea mai frumoasă din viața ta. „
(Mark Twain)

Cunoscut sub pseudonimul literar Mark Twain (numele adevărat, Samuel Langhorne Clemens), a fost un scriitor, satirist și umorist american, autorul popularelor romane „**Aventurile lui Tom Sawyer**”, „**Print și cerșetor**”, „**Aventurile lui Huckleberry Finn**” și „**Un yankeu la curtea regelui Arthur**”.

Twain a fost renumit pentru umorul și buna sa dispoziție, datorită cărora a avut o popularitate imensă în întreaga lume. El a fost cel mai popular american din acea vreme.

Mark Twain s-a născut în anul 1835 la Missouri. În anul 1862, Mark Twain și-a început activitatea de reporter în Virginia City. Sub pseudonimul Mark Twain, Samuel Clemens a început să publice articole în ziarul „Territorial Enterprise” din Virginia City. În tinerețe, a fost ucenic de tipograf și a lucrat la St. Louis, New York și Philadelphia.

În anul 1864, a călătorit în vestul Americii, spre statul California.

Clemens a petrecut doar cinci ani în Vestul Americii, astfel că lucrările sale ulterioare s-au concentrat pe teritoriul din jurul fluviului Mississippi și din nord-estul Statelor Unite. Deci Mark Twain nu poate fi calificat drept un scriitor de romane western. Capodoperele sale au fost romanele „**Tom Sawyer**” și „**Huckleberry Finn**”.

Aventurile lui Tom Sawyer

Capitolul I

Tom era un băiat năzdrăvan care, împreună cu fratele său mai mic, Sid, trăia în casa mătușii Polly, sora mamei lor răposate. În casă mai erau și verișoara Mary și negrul Jim, care o ajuta pe mătușă în gospodărie. Nici nu-l prinsese bine mătușă că trăsesese chiulul de la școală și fusese la scăldat, că o zbughi pe ușă și porni pe stradă fluierând.

Deodată se opri, zărind un nou -venit în târgușorul în care el îi cunoștea pe toți băieții. Ținuta de orașean gătit a străinului îl enervă rău de tot, așa că porni o discuție și nu se lăsă până nu se luară la bătaie. În final, Tom învinse și se despărțiră, amândoi cu hainele rupte și prăfuite. Când îl văzu, mătușă Polly se hotărî să îl pună să lucreze duminică, drept pedeapsă.

Capitolul II

Duminica se arată a fi o zi însorită de primăvară. Natura arăta proaspătă, strălucitoare, peste tot erau numai chipuri voioase, numai Tom arăta posomorât. Cu găleata de var și bidineaua în mână, măsura din priviri ditamai gardul, de douăzeci și șapte de metri lungime și doi metri și jumătate înălțime. Dădu de două ori cu bidineaua, apoi se așeză pe o buturugă, descurajat.

Apăru Jim, care se ducea la fântână cu găleata. Il momi cu promisiunea de a-i dăruia o bilă albă și, mai ales, de a-i arăta buba de la picior. Când să se producă schimbul, interveni mătușa Polly, cu un papuc în mână. Jim o luă la fugă spre fântână, iar Tom reveni la vărui.

În scurtă vreme însă, Tom se opri, își făcu inventarul bogățiilor de prin buzunare, apoi își făuri un plan. Se apucă liniștit de lucru. Apăru la orizont Ben Rogers, care făcea pe vaporul. Acesta se apropie și începu să îl compătimizească, dar Tom îi înfățișă ocupația lui în altă lumină, spunând că nu îi pică în fiecare zi norocul să vopsească un asemenea gard. Urmărindu-l cât de tacticos își desăvârșea opera, Ben ajunse nu numai să îl roage pe Tom să-l lase și pe el să văruiască, ci îi și dăruia mărul din care de abia mușcase puțin mai înainte. Veniră și alți băieți, care râvniră și ei la cariera de artist a lui Tom. Mulțumit, pe la mijlocul după-amiezii Tom abia își mai putea număra avuțiile: douăsprezece bile, un mosor fără ață, o clanță, un pisoi chior și altele asemenea, iar gardul era vărui de țigărie mai mare dragul să te uiți la el.

Capitolul III

Foarte mulțumită, mătușa Polly îl lăasă să plece, la joacă credea ea, dar de fapt Tom avea o treabă foarte importantă. În piața publică urma să se înfrunte două "armate" de băieți, iar Tom era generalul-comandant

al uneia dintre ele, iar Joe Harper, prietenul lui cel mai bun, o comanda pe cealaltă. Oastea lui Tom ieși învingătoare, după lupte aprige, iar el se îndrepta singur spre casă când văzu în grădina lui Jeff Thatcher o fetiță necunoscută, drăgălașă, cu ochi albaștri și păr bălai. Priveliștea îi șterse din inimă pe loc chipul lui Amy Lawrence și începu să se maimuțărească spre a-i atrage atenția fetiței. Aceasta se îndreptă, însă, aparent nepăsătoare, spre casă. În ultima clipă, aruncă peste gard o pansea care îl aruncă pe Tom pe culmea fericirii.

Atât de fericit era încât nici nu băgă în seamă săpuneala pe care i-o trase mătușa Polly acasă. Se învioră puțin când Sid sparse zaharnița, dar când mătușa îl plezni tot pe el, apoi nu-i spuse nici un cuvânt bun, după ce aflase că greșise, Tom plecă la marginea râului să-și plângă amarul. După ce se înnoptă, se duse la casa necunoscutei, se lungi pe pământ sub o fereastră slab luminată, cu floarea în mână. Când tocmai se gândea cum ar fi fost să-l găsească ea așa, a doua zi dimineață, mort, cu floarea ei la piept, apa aruncată de o slujnică de la fereastră drept pe el îl făcu să sară în sus și să o ia la sănătoasa spre casa lui.

Capitolul VI

A doua zi, duminică, Tom trebui să îndure chinul spălatului și gătitului pentru a merge la școala duminicală, împreună cu Sid și Mary. La școala de duminică se studia Biblia și, mai ales, se învățau pe de rost pasaje întregi din Cartea sfântă. Elevii care reușeau să învețe un număr de versete, erau răsplătiți cu bilete de culori felurite. Cine aduna bilete în valoare de două mii de versete, era răsplătit de directorul școlii cu o Biblie legată în pânză. Tom, dornic de a străluci în ochii frumoasei necunoscute, făcu schimb cu o mulțime de băieți, folosind comorile strânse pe seama gardului vărui și adună în curând numărul dorit de bilete. Mare fu uimirea directorului când îl văzu pe leneșul Tom cu teancul de bilete, dar nu avu ce face și îi dădu cartea. Surpriza cea mare veni însă când, la întrebarea “care fuseseră primii doi apostoli”, Tom răspunse, după îndelungi cugetări, “David și Goliat” !

Capitolul V

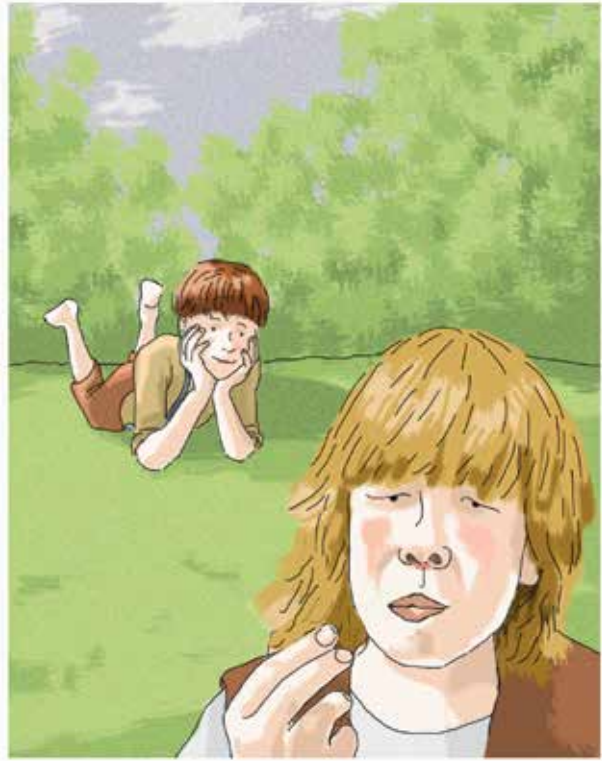
După școala duminicală urma slujba. Tom, dar și cei mai mulți dintre enoriași, se plictiseau de moarte în timpul slujbei. La un moment dat, Tom scoase dintr-o cutiuță un ditamai gândacul, pe care îl poreclise “Ciupici”. Nici nu îl scoase bine, că acesta îl și înhăță de deget. Tom scutură mâna și gândacul se trezi pe cărarea dintre bănci, cu picioarele în aer. Deodată se ivi un cățeluș, intrat în căutarea stăpânului. Se apucă la luptă cu gândacul, dar, când obosi, se așeză din nebagare de seamă pe el, acesta îl ciupi, cățelul fugi și sări în brațele stăpânului, care îl aruncă

pe fereastră. Întâmplarea stârni râsul până și la cei mai serioși enoriași, iar slujba se sfârși mult mai vesel decât începuse.

Capitolul VI

Luni dimineață Tom încercă să scape de mersul la școală, invocând întâi cangrena pe care ar fi făcut-o la buba de la picior, ceea ce o făcu pe mătușa Polly să râdă cu lacrimi. Apoi aminti de dintele care i se clătina și îl dureau, dar mătușa Polly i-l scoase repejor și îl trimise la școală. Pe drum, dintele se dovedi a fi de mare folos, căci căpătă pentru el o chichiriță, de la Huckleberry Finn. Acesta era derbedeul târgului, adorat de toți băieții tocmai pentru că mamele lor nu le dădeau voie să-i vorbească. Stabiliră să meargă la cimitir în noaptea aceea, pentru niște descântece de alungat negii de pe mâini, apoi Tom ajunse, cu întârziere, la școală. Aici făcu tot posibilul să stea cu frumoasa necunoscută în bancă, află că se numește Becky Thatcher și îi și mărturisă că o iubește. Era în al nouălea cer și nu-i mai păsa de tot ce păți mai departe, căci făcu lecția de citire harcea-parcea, la geografie fu un cataclism, iar la dictare se împotmoli de-a binelea.

Capitolul VII

Înainte de pauza de amiază, pe când se chinuiau să biruie somnul ce-i doboră în timp ce se căzneau să-și facă temele, Tom și Joe Harper își găsiră de joacă cu chichirița lui Tom. Pe când joaca se încinsese, bastonul învățătorului îi potoli pe amândoi, scoțând praful din hainele lor.

În pauză, Tom se întâlni în secret cu Becky, își mărturisiră iubirea și socotiră că asta e o "logodnă", pecetluită cu un sărut copilăresc. Tom, însă, începu să laude binefacerile logodnei și îl luă gura pe dinainte, scăpând o vorbă din care Becky înțelese că el nu era la prima "iubire".

Începu să plângă, iar băiatul, neizbutind să o împace, plecă să colinde peste dealuri și nu s-a mai întors la școală în ziua aceea.

Capitolul XII

Tom mai uită de spaima lui căci avea acum o nouă grijă. Becky lipsea de la școală, era bolnavă. Disperat, își făcea fel și fel de gânduri, lăsa joaca, nu-l mai interesau nici luptele nici pirateria.

Starea jalnică în care era Tom îi dădu mătușii Polly prilejul să încerce o grămadă de leacuri pe el, căci era o pasionată a revistelor cu sfaturi medicale și le aplica pe cine prindea. Orice tratament i-a aplicat lui Tom nu a avut efectul dorit, până i-a dat medicamentul numit "Moartea durerilor". Atât de groaznic era, încât Tom începu să-l verse cu lingurița într-o crăpătură din dușumea, spunând mătușii că își luase doza zilnică. Ba, într-o zi, când motanul cerșise să-i dea și lui, îi turnă o linguriță pe gât. Motanul începu să urle și se izbi de toate mobilele de prin cameră, apoi sări pe fereastră tocmai când intra mătușa. Îl întrebă pe Tom ce a pățit motanul, iar acesta răspunse, printre hohote de râs că așa fac pisicile când sunt vesele. Mirată și bănuitoare, mătușa se uită prin cameră și descoperi lingurița cu care îl tratase Tom pe motan. Supărată, mătușa îl ciocăni cu degetarul în cap pe Tom, întrebându-l ce i-a venit să se poarte așa cu un biet animal. Tom răspunse că s-a gândit că nu are și el o mătușă să îi dea medicamente care ard mațele. Mătușa își dădu seama că poate și ea greșise față de Tom și îi spuse că nu i-a vrut decât binele, la care Tom ripostă zâmbind că și el i-a vrut binele motanului. În fine, mătușa cedă și îi spuse că nu mai trebuie să ia medicamentul.

Tom ajunsese devreme la școală, așa cum făcea de când lipsea Becky. Stătea pe lângă poartă, pândind atent fiecare rochiță care apărea. Inima începea să-i bată cu putere, dar...nu era Becky. În cele din urmă, când sosiseră aproape toți și nu se mai zărea nici o rochiță venind, Tom își pierdu orice nădejde, dar chiar în clipa aceea apărură în poartă Becky. Tom sări ca ars în curte, începu să facă tumbe, apoi smulse șapca unui băiat și împrăștiă o ceată de băieți, căzând până la urmă lat chiar la picioarele fetei. Dar inima îi fu zdrobită auzind-o cum spune cu dispreț că unii băieți fac pe grozavii doar-doar le-o da cineva atenție.

Capitolul XIII

Amărât, Tom nici nu se mai duse în clasă. Plecă supărat și hotărât să-i părăsească pe toți. Pe drum se întâlni cu Joe Harper, care avea și el aceleași gânduri. Acesta era supărat că fusese învinuit pe nedrept că ar fi mâncat niște smântână din care el nici nu gustase, nici nu avusese habar de ea. El se gândise să se facă sihastru, să trăiască într-o peșteră, dar Tom îl convinse să se facă pirat!

Cam la vreo cinci kilometri mai la vale de tângușorul lor, Saint Petersburg, pe unde fluviul Mississippi era mai îngust, către celălalt mal, se afla insula Jackson. Mică, împădurită, cu un banc de nisip la un capăt, insula era nelocuită și ea fu aleasă de cei doi băieți ca sălaș de pirați. S-au dus apoi să-l caute pe Huckleberry Finn și acesta s-a alăturat și el cetei de pirați. S-au înțeles să se întâlnească la miezul nopții, cu provizii furate de pe acasă și să captureze o plută mică pe care o știau ei într-un loc pe malul apei.

Pe la miezul nopții, Tom – Răzbunătorul Negru al Mărilor Vijelioase, Huck – Mână Însângerată și Joe – Spaima Mărilor se întâlniră și spuseră cu șoapte aspre parola : “Sânge”. Puseră pe plută proviziile, furară un tăciune aprins de pe pluta unor plutași plecați în târg, ca să își asigure focul, căci chibriturile erau aproape necunoscute pe acolo, în vremurile acelea. Porniră apoi cu pluta pe apă și, pe la ora două, ajunseră pe insulă. adăpostiră proviziile, făcură focul și mâncară. Apoi, cu burțile pline, se porniră să converseze despre avantajele vieții de pirat față de cea de pustnic. În timpul ăsta Huck își meșteri o lulea dintr-un cocean de porumb scobit, o umplu cu tutun și se puse să fumeze, spre admirația și invidia celor doi pirați care hotărâră în sinea lor să se apuce și ei de fumat cât de curând. După ce mai vorbiră ei despre petrecirile și prăzile piraților se culcară. Huck adormi imediat, dar în sufletele lui Tom și Joe începu să se strecoare teama că greșiseră fugind de acasă și furând și provizii din cămară. Astfel că băieții porniți pe jefuit corăbii și capturat femei frumoase pline de aur și briliante, adormiră promițându-și în gând că nu vor mai fura nimic atâta timp cât vor fi pirați!

Capitolul XIV

A doua zi de dimineată băieții se treziră, se scăldară în apa mică a bancului de nisip, prinseră pește și îl fripseră pe foc, apoi mâncară. După aceea porniră să exploreze insula și descoperiră că era foarte aproape de malul celălalt, o despărțea de el doar un canal. Nu mai avea importanță faptul că pluta le fusese luată de apă și dusă undeva, în josul apei. Reveniră la tabără, se mai scăldară, mai mâncară, apoi se liniștiră.

În inimi li se furișă pe nesimțite dorul de casă. Deodată auziră niște bubuituri venind din depărtare. Se duseră la mal să vadă ce e, văzură vaporeșul de cursă, care ducea oamenii de pe un mal pe altul, și o mulțime de bărci și își dădură seama că s-a înecat careva și era căutat trupul în apă. Într-un târziu înțelesesă că ei erau înecații căutați. Întâi au fost satisfăcuți, gândindu-se că au pus pe jeric tot târgul. Mai târziu însă, Tom și Joe își dădură seama că ai lor suferă de grija lor. Joe își luă inima în dinți și îi iscodi cam ce ar zice ei de o reîntoarcere. Ceilalți

doi se opuseră și Joe tăcu, să nu fie luat drept papă-lapte. Căderea întunericului aduse somnul, întâi asupra lui Huck, apoi adormi și Joe. Atunci Tom luă în tăcere două fâșii de coajă albă de sicomor, scrise cu cretă roșie ceva pe fiecare, pe una o puse în buzunarul hainei sale, iar pe cealaltă o puse în pălăria lui Joe. După aceea o luă la fugă în direcția vadului.

Capitolul XV

Tom trecu pe malul opus târgușorului lor, o luă de-a lungul malului și merse până vapoară, care trebuia să pornească în ultima cursă din seara aceea către orașelul lui. Se ascunse cu dibăcie, iar cand vapoarașul ajunsese la mal, se strecură iute și în curând ajunsese la casa mătușii. Privi pe o fereastră luminată și văzu înăuntru stând de vorbă pe mătușa Polly, Sid, Mary și mama lui Joe Harper. Se strecură pe ușă de-a bușilea și se asunse sub pat. Mătușa vorbea despre el atât de frumos cum nu vorbise ea niciodată. Mary îi ținea isonul, iar mama lui Joe plângea cu sughițuri, de focul că îl acuzase pe nedrept pentru smântâna pe care uitase că o aruncase chiar ea, căci se acrise. Apoi Tom înțelese din discuție că lumea credea că s-au înecat, fiindcă spusese prin oraș înainte de a fugi de acasă că “în curând va auzi târgul ceva”, apoi se găsisse pluta cea mică cu care plecaseră la vreo opt kilometri mai la vale de târg și ei nu mai apăruseră pe nicăieri. Acum erau căutați, iar dacă nu aveau să fie găsiți în zilele următoare, duminică urma să li se facă slujba de îngropăciune. Când se retraseră la culcare, femeile plângeau în hohote, chiar și Sid vărsă câteva lacrimi. Tom așteptă ca mătușa să adoarmă, apoi vru să așeze coaja de sicomor lângă lumânare. Deodată îi veni o idee, se răzgândi, băgă coaja în buzunar, o sărută ușor pe mătușa și ieși încetișor pe ușă. Făcu drumul înapoi și ajunsese în pragul taberei tocmai când băieții se întrebau dacă se mai întoarce sau nu. Le povesti ce făcuse și ce aflase și după ce termină toți trei se simțeau ca niște eroi viteji.

Capitolul XVI

A doua zi, deși au petrecut de minune, scaldându-se și jucând toate jocurile pe care le știau, îi cuprinsese pe toți trei dorul de casă. Joe se hotărî primul să se întoarcă, după el se luă și Huck, așa că Tom se văzu nevoit să le dezvăluie un secret pe care nu îl spusese când revenise pe insulă. Atunci cei doi se întoarseră bucuroși, laudând planul lui Tom. Mâncară voioși, apoi Tom și Joe hotărâră să cunoască plăcerea fumatului. Huck făcu repede pipe și le umplu cu tutun. Cei doi începători, deși fumul era neplăcut și îi îneca, se grozăveau că le place să fumeze și că ar fuma toată ziua, spre deosebire de unii colegi de-ai lor care nu ar fi în stare de

așa ceva. Și, în timp ce plănuiau cum să îi uimească pe toți după ce se vor reîntoarce și să fumeze când or fi toți băieții strânși, începură să se schimbe la față, deveniră palizi, iar lulelele le căzură din mâini. Fugiră în pădure, fiecare în altă direcție, și se reîntoarseră într-un târziu, după ce scăpaseră de ceea ce îi supăraseră. După cină, când Huck vru să le mai pregătească câte o lulea, îl refuzară, fiindcă... le făcuse ceva rău la masa de prânz.

Capitolul XVII

Pe la miezul nopții izbucni o furtună îngrozitoare cu tunete și fulgere. Fugiră din culcușurile de sub sicomori în cort, dar vijelia smulse cortul și îl duse. Când se opri furtuna, se bucurară că au plecat de sub sicomori, căci sicomorul cel mare fusese lovit de trăsnet. Cum peste tot era noroi, trecură de la joaca de-a pirații la joaca de-a indienii vopsindu-și tot trupul cu noroi. Încheiară lupta fumând pipa păcii, iar după cină mai fumară una, triumfători și bucuroși că reușiseră să treacă cu bine de această grea încercare.

Capitolul XVIII

Duminică dimineață slujba se desfășură într-o tăcere plină de tristețe. În față stăteau familia lui Tom și familia lui Joe, toți în haine negre, de doliu. În timpul predicii preotul zugrăvi atât de frumos calitățile băieților pierduți, încât adunarea începu să plângă din ce în ce mai tare. Deodată ușa bisericii scârțâi. Preotul rămase încremenit, cu ochii țintă. Unul câte unul enoriașii întoarseră privirile și ei, apoi toți se ridicară uluiți în picioare. Pe cărarea dintre bănci se apropiau cei trei băiețași pierduți și regăsiți. Toată lumea îi sărută și îi îmbrățișă, preotul dădu semnalul ca toată lumea să cânte un imn de slavă, iar Tom simți că trăiește clipa cea mai măreață din viața lui.

Capitolul XIX

Acesta fusese secretul lui Tom, planul de a se înapoia acasă chiar în timpul slujbei lor de înmormântare.

A doua zi, la masa de dimineață, Tom începu să-i povestească mătușii Polly cum că ar fi visat-o în noaptea când el fusese pe furiș acasă. Dădu atâtea amănunte despre ce spusese ea și ce spusese ceilalți, încât mătușa rămase uimită și socoti că fusese o minune.

Copiii plecară la școală, unde Tom și Joe fură priviți cu respectul cuvenit eroilor, iar când terminară de povestit și își aprinseră câte o lulea, gloria lor ajunsese la apogeu. Becky încercă să îi atragă atenția lui Tom, se juca și se alerga cu copiii tot prin preajma lui. Vanitatea lui Tom fu satisfăcută, dar nu-i ajunse. Începu să vorbească cu Amy Lawrence și degeaba Becky înfiripă cu o fetiță o conversație despre serbarea pe care avea să

o dea de ziua ei chiar lângă cei doi, Tom nu avea ochi decât pentru Amy. Atunci, pentru a se răzbuna, Becky îl atrase lângă ea pe Alfred Temple, care de mult aștepta o asemenea fericire. Și iată că Tom suferea lângă Amy, dar nici lui Becky nu îi era mai bine lângă Alfred. În pauza de prânz Tom plecă spre casă, nemaiputând să suporte supărarea, iar Becky îl izgoni de lângă ea pe Alfred. Dornic de răzbunare, acesta intră în clasa goală și vărsă cerneală pe cartea de citire a lui Tom, crezând că nu îl vede nimeni. Totuși, Becky era chiar atunci la fereastră și îl văzu, fără ca el să o vadă. Încă supărată pe Tom, fetița hotărî să nu spună ce văzuse, astfel ca Tom să încaseze pedeapsa pentru cartea pătată.

Capitolul XX

Când ajunse acasă, posomorât și supărat, Tom dădu de alt necaz. Mătușa îl aștepta să-l judece pentru minciuna cu visul. Aflase de la mama lui Joe Harper, care, la rândul ei aflase de la fiul ei, că nu avusese nici un vis și că de fapt fusese chiar acolo, în casă.

Supărată că o făcuse de râs, mătușa îi reproșă că nu i-a dat prin cap să le lase și lor un semn că e în viață, ca să nu mai sufere atâta. Tom îi spuse că vruse să-i lase biletul scris pe coajă de copac, dar îi dăduse prin cap planul cu apariția la slujbă și atunci băgase scoarța la loc în buzunar.

Mătușa, îmbunată, dar încă neîncrezătoare, îl sărută și îl trimise înapoi la școală. Cu teama de a nu mai suferi o dezamăgire, mătușa Polly se duse la haina lui Tom, întinse mâna de două ori și o retrase, dar a treia oară își făcu curaj și căută în buzunar. Cu lacrimi de bucurie în ochi scoase coaja și citi ceea ce îi scrisese Tom în acea noapte.

Capitolul XXI

Tom porni vesel și cu sufletul ușor spre școală. Dădu cu ochii de Becky, și se duse drept la ea, cerându-și iertare, dar fata îl respinse cu dispreț, așteptând cu nerăbdare să-l vadă cum e pedepsit pentru cartea de citire. Soarta făcu însă ca ea să ajungă exact în aceeași situație.

Domnul învățător Dobbins avea în sertarul catedrei o carte misterioasă în care trăgea cu ochiul în timp ce școlarii rezolvau vreo temă. Clasa era goală, iar Becky, intrând, nu rezistă și se duse, luă cartea și o deschise. Tocmai atunci intră Tom și umbra lui căzu drept peste carte. Becky se smuci, speriată și sfâșie fără să vrea, de sus până jos, pagina la care deschisese. Disperată, începu să plângă, spunând că ea nu luase niciodată bătaie la școală și că era sigură că el o s-o pârască.

Începu lecția. "Domnul" descoperi cartea de citire pătată. Tom își luă aproape nepăsător pedeapsa, în timp ce Becky se tot gândea dacă să spună adevărul sau nu, dar tăcu până la urmă. După aceea învățătorul

le dădu ceva de făcut elevilor, ei se apucară de treabă, iar el își luă cartea să se uite în ea. Când descoperi pagina ruptă, îi luă la întrebări pe rând pe fiecare, știind că făptașul se va da singur de gol. Înainte de a-i veni rândul lui Becky, Tom, văzându-i fața albă ca varul, sări în sus și spuse că el a rupt-o. Bătaia cruntă pe care o primi și cele două ore de arest trecură nebăgate în seamă, căci știa el cine o să-l aștepte după aceea...

Seara, Tom adormi după ce în mintea lui se perindaseră gânduri de răzbunare împotriva lui Alfred Temple, căci Becky îi spusese cine îi pătase cartea, dar în final gândurile lui se opriră la ultimele cuvinte ale fetei : “Ah, Tom, ce suflet nobil ai !”

Capitolul XXII

În preajma vacanței învățătorul deveni nemilos. Dorea să facă o impresie extraordinară în ziua examenului final, așa că împărți bătaii cu nemiluita, fără a obosi, căci, deși peruca îi ascundea o chelie totală și lucioasă, el era în plină putere. Băieții cei mici încercau mereu să se răzbune, dar după ce reușeau, de fiecare dată învățătorul era și mai crunt. Atunci puseră la cale un plan măreț, în care un rol de seamă îl avea băiatul zugravului de firme, căci învățătorul locuia și mânca în casa părinților acestuia. Se știa că “domnul” își făcea curaj cu băutura înainte de marile evenimente, iar băiatul urma să-și facă datoria pe când va moțai amețit. Apoi trebuia să-l trezească în ultima clipă, ca să plece în mare grabă spre școală.

Sosi și ziua mult așteptată. La ora opt seara școala era luminată și împodobită cu flori. “Domnul”, binedispus, era pe o estradă, așezat în scaunul său mare, în fața tablei școlare. Sala era plină de părinți, de autorități, de elevi.

Începu demonstrația pregătirii excelente a elevilor. Întâi recită niște versuri un băiat mititel de tot, apoi o elevă mică. Tom atacă și el voinicește recitarea unei poezii, dar pe la mijloc se poticni, se bâlbâi, apoi se opri de tot și se retrase pe fondul unor aplauze slabe care se stinseră îndată. Urmară alte recitări, demonstrații de lectură, apoi de ortografie, iar recitări, dar în limba latină, și în finalul demonstrației elevilor, câteva eleve mari citiră plecticoase compoziții proprii.

Primarul înmână premiul serii unei eleve, apoi urmă demonstrația supremă : învățătorul se întoarse la tablă să deseneze harta Americii, pentru ca elevii să arate ce știu la geografie. Numai că, în timp ce el se căznea și tot ștergea și iar desena și iar ștergea, prin gura podului, aflată chiar deasupra sa, cobora o pisică, legată cu o sfoară de picioarele dinapoi și cu o cârpă în jurul capului, să nu miorläie. Pisica se zbătea și își încleșta ghearele din față în aer, dornică să se prindă de ceva, în timp ce cobora încet-încet spre capul învățătorului. Lumea râdea din ce

în ce mai tare, iar ea era din ce în ce mai aproape. Ajungând, în sfârșit, destul de aproape, își înfipse ghearele în perucă și fu trasă iute înapoi cu ea cu tot în pod. Sub ea rămase chelia “domnului” care strălucea ca soarele, căci băiatul zugravului de firme o poleise cu aur pe când dormea în scaun, amețit de băutură. Răzbunarea băieților fusese măreață și sosise și vacanța mare!

Capitolul XXVI

Pe Tom îl apucă deodată dorința de a căuta comori ascunse. Îl luă tovarăș pe Huck, care nu prea pricepea nici cine ar ascunde comorile, nici de ce, el ar fi cheltuit banii și ar fi petrecut pe cinste. Apoi, nu înțelegea nici cum vor găsi comoara, degeaba îi explica Tom că sunt anumite semne și că nu se îngroapă în orice locuri.

Porniră, în sfârșit, cu un târnăcop și o lopată, cale de cinci-șase kilometri. Ajunși la locul stabilit, săpară sub un copac, apoi sub altul, dar nici urmă de comoară. După ce osteniră, Tom își dădu seama că făcuseră o greșeală: trebuia să vină la miezul nopții și să vadă unde cădea umbra ramurii uscate a unui copac și exact acolo să sape !

Zis și făcut. Noaptea băieții reveniră, stabiliră locul pentru săpat, dar tot nimic. Atunci se gândiră ei că ar fi bine să încerce să caute comoara la casa cu stafii și, cu toată frica lor de strigoi, hotărâră să vină a doua zi să sape acolo, ziua, ca să nu se întâlnească cu strigoii.

Capitolul XXX

A doua zi Tom află că Becky se întorsese, s-a întâlnit cu ea și cu mai mulți copii și s-au jucat pe săturate, de-a “hoții și detectivii” și de-a “uliul și porumbeii”. Pentru a doua zi, fata o convinsese pe mama ei să îi organizeze serbarea de mult promisă. Începură pregătirile, trimiseră invitațiile și toți copiii din târg fură cuprinși de emoția așteptării. În noaptea aceea Tom dori mai mult ca oricând să poată găsi comoara, să îi uluiască a doua zi pe Becky și pe oaspeții ei, dar...nu se auzi nici un miorlăit.

Serbarea consta de fapt într-o excursie cu vaporeșul, pe care judecătorul Thatcher, tatăl lui Becky, îl închiriasse pentru acea împrejurare. Copiii, împreună cu câteva fete și tineri ce aveau ceva mai puțin sau mai mult de douăzeci de ani și aveau misiunea să aibă grijă de cei mici, urcară pe vas. Cei mari nu mergeau cu ei, ca să-i lase să se distreze în voie. Doamna Thatcher îi spusese lui Becky să înnopteze la Suzy Harper, care stătea mai aproape de debarcader, dar Tom o și convinsese pe fată să meargă mai bine în ospetie la văduva Douglas, care “în fiecare zi avea înghețată cu toptanul”!

După ce parcurse vreo cinci kilometri la vale, vaporeșul acostă la gura unei văi împădurite, păzită de culmi stâncoase. Se jucară pe săturate, apoi mâncară așîșderea, se odihniră, apoi porniră să exploreze peștera.

Pregătirea lumânărilor, dar când pătrunseră în peșteră se porni o adevărată luptă pentru stingerea lor. Peștera era un adevărat labirint fără sfârșit, din care oamenii nu cunoșteau decât o parte, și nu se încumetau dincolo de limitele acesteia. Galerile se despărțeau unele din altele și, la fiecare răscruce se despărțeau grupuri sau perechi, care porneau pe noile galerii întunecoase. Curând, grupulețele se reîntoarseră rând pe rând. Afară era deja noapte, se imbarcă vesel pe vaporeș și porniră înapoi.

În timp ce vaporeșul se apropia de târgușor, Huck era deja la datorie. Stătea deja de pândă lângă han de o bună bucată de timp, când văzu că ușa cu pricina se deschide și ies doi bărbați, unul având ceva sub braț. Se luă după ei, urcă dealul până în vârf după ei și se opri la câțiva pași de ei, lângă gardul casei văduvei Douglas. Cei doi, Joe Indianul și necunoscutul, puneau la cale o răzbunare sângeroasă împotriva văduvei, deoarece răposatul ei bărbat, judecătorul Douglas, îl condamnase la închisoare pentru vagabondaj pe Joe Indianul și pusese să fie biciuit în fața tuturor celor din târg, așa cum erau pedepsele pe atunci.

Auzind cum plănuia Indianul să o desfigureze pe văduvă, iar celălalt promitea, cam în silă, să îl ajute, Huck se strecură mai întâi încetișor, să nu-l audă, apoi, când se îndepărtă destul, o luă la fugă spre casa Galului, un bătrân voinic, cu doi feciori vânjoși, ce stăteau pe la jumătatea dealului. Le spuse dintr-o răsuflare ce urma să se întâmple, adăugând că îi roagă să nu spună nimănui că au aflat de la el, dar și că trebuise să spună, pentru că văduva se purtase adesea frumos cu el. Bătrânul și fiii lui își luară armele și porniră îndată. Când auzi detunăturile armelor, Huck sări și o luă la goană spre vale.

Capitolul XXXIII

Tot târgul îi jelea pe copiii dispăruți. Doamna Thatcher căzuse la pat, grav bolnavă și delira tot timpul. Mătușii Polly îi albise aproape complet părul și era tot timpul posomorâtă.

În noaptea de marți spre miercuri, începură însă deodată să bată clopotele. Vestea regăsirii copiilor se răpândi ca un foc, apoi toți locuitorii se repeziră spre râu, să îi întâmpine. Îi întâlniră pe drum, într-o trăsură la care se înhămaseră chiar oamenii, care chiuiău de fericire.

Îi duseră pe copii la casa judecătorului Thatcher. Acolo Tom povesti că, în căutarea unei ieșiri, văzuse un sâmbure de lumină. Se strecurase până acolo, trăgând-o și pe Becky după el, și văzuseră că au ieșit la apa marelui Mississippi. Niște oameni care erau cu o barcă pe apă îi luaseră, îi hrăniseră, apoi îi aduseseră cu barca.

Le-au trebuit câteva zile să se refacă, dar Tom se înzdrăveni ceva mai repede decât Becky și se duse în vizită la ea acasă. Acolo află cu mirare

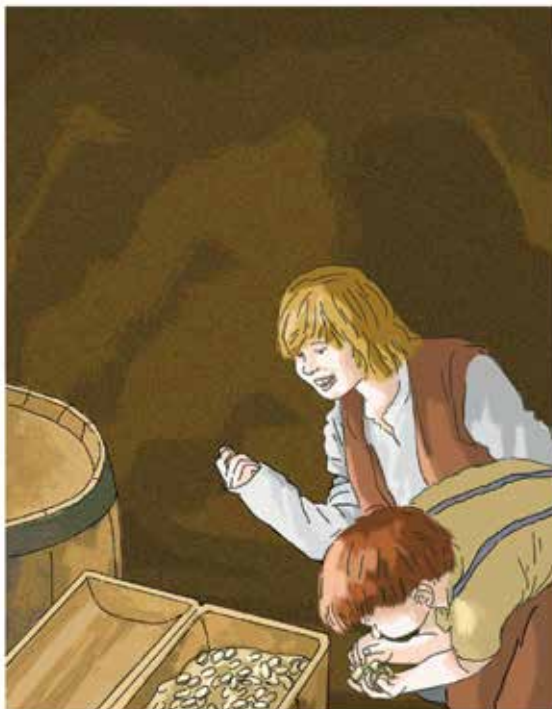
de la tatăl ei că intrarea în peșteră fusese blocată, ca să nu mai pățească nimeni ca ei. Cel care rămase uimit fu însă jucătorul, când află că în peșteră se afla Joe Indianul!

Capitolul XXXIV

Toată lumea din târg porni spre peșteră. Când desfăcură cele trei lacăte cu care fusese încuiată poarta de fier montată la intrarea peșterii, oamenii găsiră cadavrul lui Joe Indianul. Murise de foame.

A doua zi după ce banditul fu înmormântat, lângă intrare în peșteră, Tom era în vizită la Huck. Îi spuse că și-a dat seama că banii nu fuseseră niciodată în camera de la han, ci în peșteră. Hotărârea să se ducă să-i caute acolo, bine pregătiți, cu o barcă, mâncare, sfoară și "cribituri".

Zis și făcut. "Împrumutară" o barcă mică de pe malul râului și porniră la vale, până la locul pe unde ieșiseră Tom și Becky din peșteră. Tom îi spuse lui Huck că e un loc foarte bun pentru ascunzătoarea unor

haiduci, că de acuma pot să facă o bandă, să jefuiască pe toată lumea și să țină prizoniere femeile, care până la urmă au să se îndrăgostească de bandiți, că așa citise el în toate cărțile ... Ba chiar urma să facă și orgii, dar când Huck întrebă ce sunt alea, Tom nu știu să răspundă, dar spuse că toți haiducii fac de-astea, așa că vor trebui să facă și ei!

Într-un târziu găsiră lădița cu bani. Cum era tare grea, trecură banii în niște săculeți, pe care, prevăzători, îi luaseră cu ei, apoi îi duseră pe rând la barcă. Ajunși la mal, șterpeliră o roabă, să ducă banii în șopronul de lemne al văduvei Douglas, la care stătea deocamdată Huck, urmând să-i împartă a doua zi.

Trecând pe lângă casa Galului, acesta îi văzu și le spuse să se grăbească. La văduva Douglas găsiră toți oamenii de vază ai târgului, îmbrăcați de sărbătoare. Văduva îi conduse într-o cameră și le spuse să se spele și să îmbrace hainele care îi așteptau pregătite acolo, apoi să

coboare în salon, unde îi aștepta lumea.

Capitolul XXXV

Huck era atât de stânjenit de hainele cele noi și de mulțimea oamenilor de seamă veniți acolo pentru ei, încât îi propuse lui Tom să o șteargă pe fereastră. Tom se împotrivi și coborâră. Se așezară la masă și, în sfârșit se dădu în vileag faptul că Huck fusese cel care salvase viața văduvei Douglas, anunțând familia Galului de pericolul care o pândește.

Văduva anunță, la rândul ei, că îl va lua pe Huck în casa ei, îi va da o educație bună, iar când va dispune de banii necesari îl va ajuta să-și facă o situație midestă, dar sigură. Atunci Tom nu rezistă, strigă în gura mare că Huck n-are nevoie, pentru că e bogat, fugi afară și reveni cu câțiva săculeți cu galbeni pe care îi răsturnă pe masă.

Toată adunarea rămase cu răsuflarea tăiată timp de un minut, apoi începură toți să strige și apoi iar tăcură, ca să audă istorisirea lui Tom. La sfârșit banii fură numărați, erau peste douăsprezece mii de dolari, o avere mare pe vremea aceea, acum aproape o sută cincizeci de ani.

Capitolul XXXVI

Întâmplarea îi determină pe mulți locuitori ai târgului să devină căutători de comori. Toate casele vechi, toate șandramalele fură demontate scândură cu scândură și săpate din temelie, dar nimeni nu avu norocul lor.

Banii băieților fură plasați cu dobândă, iar venitul lor era acum fabulos : le revenea câte un dolar pe zi, dar în vremea aceea, un dolar era suficient pentru ca un băiat să aibe timp de o săptămână casă, masă, învățătură, plus îmbrăcăminte și spălatul rufelor. Aceasta era valoarea dolarului pe atunci !

Judecătorul Tatcher era nespus de încântat de Tom și îi prevestea un viitor măreț, mai ales de când Becky îi povestise cum se sacrificase el atunci când cu cartea ruptă a învățătorului. Pe de altă parte, văduva Douglas îl înnebunise pe Huck cu

avantajele civilizației: trebuia să fie permanent spălat și pieptănat, seara era culcat într-un așternut fără pată, în care se simțea străin, trebuia să mănânce folosind vesela și tacâmurile, să învețe carte și să meargă la biserică, să vorbească frumos... Așa că le îndură pe toate timp de trei săptămâni, apoi dispăru !

Îl căutară timp de două zile fără rezultat, apoi lui Tom îi veni ideea să-l caute printre butoaiele din dosul abatorului vechi și acolo îl și găsi. Toate insistențele lui de a se întoarce la văduvă păreau a fi fără succes, Huck nu mai putea îndura viața în haine curate, în care nu putea să se joace, în casa văduvei, care se ruga toată ziua, mai ales că urma să înceapă școala mâine-poimâine și precis avea să-l trimită și la școală... Numai amenințarea lui Tom că nu îl va primi în banda de haiduci și nu va putea să depună jurământul la inițierea în haiducie, îl făcură pe Huck să promită că o să stea la văduvă până o putrezi, iar când o ajunge el haiduc de frunte, va avea și ea cu ce să mândrească!!!

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți cu atenție capitolul II. Identificați adjectivele din primele două enunțuri.
- ✓ Indicați trei termeni din familia lexicală a cuvântului *primăvară*.
- ✓ Indicați forma literară a cuvintelor *galeată*, *bidinea*.
- ✓ Selectați din text doi termeni aflați în relație de antonimie. Alcătuiți cu ei enunțuri.
- ✓ Numiți stilul funcțional în care se încadrează opera.
- ✓ Transcrieți o structură care conține o imagine vizuală și, respectiv, o imagine auditivă.

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Tom o iubește pe mătușa Polly ca pe propria sa mama. Cum credeți, de ce? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ De ce Tom nu iubea slujba de duminică?
- ✓ De ce apariția gândacului și al cățelului a provocat râsul chiar și la cei mai mari? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Din ce cauză Tom o făcu pe mătușa Polly să încerce pe el o mulțime de medicamente?
- ✓ Cum se jefeste Tom pentru prietena sa? Cum se numea ea?

Valorificarea textului

✓ Citiți cu atenție povestirea. Formulați câte un enunț în care să numiți următoarele elemente referitoare la textul citat:

a) locul unde se petrece acțiunea;

b) personajele principale.

✓ Selectați două construcții în care apar indici temporali.

✓ Precizați modurile de expunere din capitolele III și IV.

✓ Identificați cărui gen aparține opera dată. Argumentați prin 3-4 enunțuri că această operă aparține acestui gen.

✓ Explicați semnificația structurilor din capitolul VI: *era în al nouălea cer, făcu lecția de citire harcea-parcea, la geografie fu un cataclism, iar la dictare se împotmoli de-a binelea.*

✓ Explicați printr-o compunere trăsăturile de caracter ale personajului principal.

✓ Citiți cu atenție povestirea și precizați care este timpul verbal de bază a narațiunii. Exemplificați prin patru forme verbale.

✓ Numiți momentele subiectului din capitolul XXX.

Exprimați-vă

părerea!

✓ Cum credeți, de ce opera **Aventurile lui Tom Sawyer** are caracter autobiografic?

✓ Ce opere cu caracter autobiografic mai cunoașteți?

✓ Prin 7-8 enunțuri, faceți o paralelă între personajele principale ale acestor opere.

✓ Ce opere mai cunoașteți în care se zugrăvește viața copiilor?

✓ Tom Sawyer este un copil inteligent, în vârstă de 12 ani, un ștrengar care se tine numai de șotii. Din ce cauză? Cu ce nu se putea împăca el?

✓ Imaginația lui Tom este hrănită cu tot felul de cărți, pe care le citește pe ascuns. Ce cărți iubea băiatul să citească?

✓ Când dorința lui Tom de aventură devine realitate? Argumentați-vă răspunsul.

Sarcini

1 Valorificând unele fragmente ale povestirii, scrieți o compunere de 15-20 de rânduri, exprimându-vă opinia despre importanța prieteniei.

2 Redactați o scrisoare, adresată lui Tom Sawyer.

3 Faceți o paralelă între viața lui Nică din **Amintiri din copilărie** de Ion Creangă și a lui Tom Sawyer din **Aventurile lui Tom Sawyer** de Mark Twain.

Ion Vatamanu (1937-1993)

„Ion Vatamanu s-a impus și s-a realizat pe deplin în peisajul literar printr-o formulă poetică originală, bogată în sensuri, euritmii și simboluri baladești, în note elegiace și profunzimi senine.”

(Arcadie Suceveanu)

Ion Vatamanu este unul dintre poeții români din Basarabia care a lăsat drept moștenire o creație literară bogată în sensuri și simboluri artistice. S-a născut poetul în satul Costiceni, raionul Noua Suliță, regiunea Cernăuți, la 1 mai 1937 (atunci regiunea Cernăuți se afla în componența României – în prezent este parte a Ucrainei). După absolvirea școlii medii lucrează un timp profesor școlar, apoi își face studiile la Facultatea de Chimie a Universității de Stat din Moldova. Se consacră activității științifice, fiind șef de laborator la Institutul de Chimie al Academiei de Științe din Moldova.

În timpul studiilor universitare este membru al cenaclului universitar „Mihai Eminescu”. Scrie poezii încă din acești ani, adică ai studenției, și, împreună cu alți scriitori ai timpului său, participă activ la manifestările literare din capitala Basarabiei.

Ion Vatamanu debutează în anul 1962 cu volumul de poezii *Primii fulgi*. E un titlu ce vorbește despre modestia poetului sau poate despre un început de maturizare socială, fulgii fiind un simbol. Întreaga creație a lui Ion Vatamanu a fost adunată în mai multe volume de poezie și eseuri, dintre care amintim: *Monologuri*, *Liniștea cuvintelor*, *Ora păsării*, *De ziua frunzei*, *Iubirea de tine*, *Măslinul oglindit*, *Viața cuvântului* etc.

În primul rând, Ion Vatamanu a fost poet și a demonstrat prin mai multe poezii că este un poet al sensurilor profunde, un poet care nu se mulțumește cu adevărurile de suprafață, cunoscute de toți.

Cuvintele limbii române

Și-s toate demne și stăpâne,
Și-s poruncite-așa de mama,
Și sună când le bați arama,
Și-s toate demne și stăpâne.

Și au atât cât are-o limbă
A-și spune dorul și destinul,

Și-mbărbătează ca și vinul,
Și au atât cât are-o limbă.

Și-s toate vii, iar viața lor
Se luptă să înfrunte moartea,
Și-și compun din viață cartea,
Și-s toate vii, și-i viața lor.

Iar tu le curăță și drepte
Le spune-n fața orișicui,
Să te-nțeleg și eu ce spui,
Iar tu le curăță și drepte.

Le spune azi, le spune mâine
Cu inima ce bate-n tine,
Cu zări mai noi și mai senine,
Le spune azi, le spune mâine.
Căci eu de-acolo, din vecie,
Cu neodihnă-am să te-ntreb:
– Ce face el, frumosul verb?
Ce face el, străbun cuvântul,
Și cum e viața și cuvântul?

Căci eu de-acolo, din vecie,
Mai am a spune și a scrie...

Repere

- ✓ Poezia lui Ion Vatamanu **Cuvintele limbii române** este un omagiu adus limbii materne, dar și o confesiune a poetului.
- ✓ Cuprins de emoții și trăiri adânci, poetul meditează asupra înțelesului și menirii cuvântului și ne cheamă să păstrăm cu sfințenie ceea ce se numește limba maternă.
- ✓ Autorul umanizează cuvântul, invocând un sprijin de alinare sufletească. Cuvântul, în concepția poetului, este chiar inima din noi.
- ✓ Meditația poetului este exprimată printr-o gradație crescândă care intensifică trăirea emoțională.
- ✓ Limbajul artistic al acestei poezii este simplu, poetul folosind figuri de stil și procedee artistice care redau din plin mesajul principal al operei.

Universul operei

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți expresiv poezia, respectând tonul fundamental și evidențiind cuvintele marcate afectiv.
- ✓ Recitați prima strofă din poezie și observați ce cuvânt se repetă în ea. Cum credeți, de ce poetul recurge la acest procedeu?
- ✓ Scrieți în caiete cuvintele *limbă*, *destin*, *cuvânt*, *verb*, *aramă*. Explicați semnificația acestor cuvinte și alcătuiți cu ele câteva enunțuri.
- ✓ Identificați câmpul lexical al cuvintelor *viață* și *carte*.
- ✓ Ce procedee artistice folosește autorul pentru a reda mesajul de idei în această poezie?

Exprimați-vă păreră!

- ✓ Ce sentimente și emoții ale autorului desprindem din această poezie?
  - ✓ Cum își exprimă poetul aceste trăiri sufletești?
  - ✓ Care sunt cuvintele marcate afectiv în jurul cărora poetul își construiește mesajul principal al operei?
  - ✓ Ce semnificație are sintagma „Și-s toate demne și stăpâne...”?
- Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Explicați semnele de punctuație din ultimele două strofe. Cum credeți care este rolul punctelor de suspensie de la finalul poeziei?

Amintiți-vă!

Textul liric exprimă direct stări afective personale și sentimente intime.

Deși concepe realitatea ca un izvor al unor trăiri afective, **poetul liric** dă expresie personală unor adevăruri profunde asupra omului și vieții. În felul acesta, imaginea lirică capătă caracter de generalitate, depășind stadiul mărturisirii, al confesiunii personale. **Poezia lirică** pune în fața cititorului general omenescul.

Valorificarea textului

- ✓ Citiți expresiv textul și observați cum sunt aranjate versurile în fiecare strofă.
- ✓ Din câte versuri este alcătuită fiecare strofă a poeziei? Cum se numește astfel de strofă? Care dintre strofe n-are același număr de versuri? De ce? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce tipuri de strofe mai cunoașteți? Exemplificați cu unele poezii cunoscute de voi.
- ✓ Determinați rima, ritmul și măsura versurilor în această poezie.
- ✓ Identificați și scrieți în caiete figurile de stil cunoscute de voi. Explicați semnificația lor.

Observați!

- ✓ Ce idei desprindem din această poezie? Care este mesajul principal al textului?
- ✓ Care este figura de stil principală prin care autorul umanizează cuvântul? Motivați-vă răspunsul, folosind citate din text.
- ✓ Recitiți ultimele două strofe și remarcăți ce sugerează aceste versuri.
- ✓ Cum își exprimă poetul dragostea și respectul pentru cuvântul matern? Argumentați-vă răspunsul cu citate din text.

Exprimați-vă păreră!

- ✓ Ce sentimente v-au cuprins în urma lecturii acestei poezii? Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Ce semnificație au în poezie cuvintele *azi* și *măine*? Ce idee ne sugerează autorul prin aceste două cuvinte?
- ✓ Cum credeți de ce poetul și-a intitulat poezia **Cuvintele limbii române**? Explicați semnificația titlului.
- ✓ Ce titlu ați mai propune pentru această poezie?

Sarcini

1. Realizați un mic comentariu al poeziei **Cuvintele limbii române** de Ion Vatamanu.
2. Amintiți-vă și alte poezii din literatura română dedicate limbii. Discutați în clasă conținutul lor.
3. Realizați o compunere despre importanța cuvântului matern în viața fiecărui om.

Ilie Motrescu

(1941 – 1969)

*„Ilie Motrescu se desprinde
cu o figură înveșmântată în hlamida
de neoromantic de alt Nicolae Labiș
care și-a scris poezia adâncurilor
pe o paralelă înstrăinată a ținutului carpatic.”*

(Mihai Cimpoi)

Ilie Motrescu s-a născut la 18 august 1941 în Crasna Putnei, județul Storojineț (România pe atunci, astăzi raionul Storojineț, regiunea Cernăuți – parte integrantă a Ucrainei), într-o familie de reprezentativi gospodari și meseriași români, din părinții Ion și Ana Motrescu. Școala primară o face mai întâi la Ciudei (8 ani), iar clasele 9–10 le absolvă la școala medie nr. 4 din Crasna. În același an (1959), împreună cu un grup de absolvenți din Crasna și din alte localități, pornește spre Moldova, la Institutul pedagogic „Alecu Russo” din Bălți, unde se înscrie la Facultatea de Limba și Literatura română și de Muzică. Absolvind facultatea în 1964 este încorporat un an în armata sovietică (cum se obișnuia în acea vreme). Lucrează apoi ca profesor doi ani (1965-1967), având ore de limbă și literatură română și muzică (cânt),

la școala nr. 4 din Crasna. Din aprilie 1967 și până se stinge din viață (iulie 1969), a fost angajat ca lucrător literar la Secția Cultură a ziarului regional „Zorile Bucovinei”. În scurta-i viață, de numai 27 de ani, a scris, a compus, a selectat și a adunat (căci se profila și ca un posibil colecționar) multe lucruri de valoare pentru spiritualitatea neamului nostru. În 1960 a publicat, în primul an de studenție cele mai reușite poezii ce le scrisese până atunci, 27 la număr într-o culegere dedicată fraților săi mai mici, gemeni, Grigore și Nicolae și intitulată *Cântarea Carpaților...*, azi o raritate, precum toate edițiile scrisului său. Abia după 32 de ani de la tragica-i dispariție a apărut, în primăvara anului 2001, când ar fi împlinit 60 de ani de viață, cartea de versuri și proză *Hora vieții*, alcătuită de Ion Țâbuleac, fost coleg și prieten al poetului. Este una dintre cele mai reprezentative imagini ale scrisului său.

Ilie Motrescu a colaborat prin anii '60 la ziarele „Satul sovietic” (azi „Meleag natal”) – Storojineț, „Cultura” – Chișinău, „Zorile Bucovinei” – Cernăuți. Versurile sale au mai fost tipărite în culegerile comune *Glasuri tinere* (1971) și *Dintre sute de catarge* (1973). Este prezent în volumul lui Adrian Dinu Rachieru *Poeți din Bucovina* (1996), în antologia *Eterna iubire*, versuri de dragoste ale poezilor din Basarabia și Nordul Bucovinei (1999), în cartea lui Dragoș Tochiță *Românii de pe Valea Siretului de Sus, jertfe ale ocupației Nordului Bucovinei și terorii staliniste* (1999), în antologia lui Grigore Bostan *Pagini de literatură română. Bucovina, regiunea Cernăuți 1775-2000*. Din anii 1990 până în prezent, apar un șir de articole despre poet în reviste, almanahuri, broșuri, ziare.

Născutu-m-au Carpații

Născutu-m-au Carpații
Și-n crâng m-am deșteptat,
Cu șopotul de ape
Mereu m-am legănat.

Alătura cu fagii
M-am pomenit crescând,
Cu păsări deopotrivă
O doină fluierând.

Iar stele-policandre
Mi-au fost pe cerul scut;
Icoană de săruturi
O floare am avut.

Atâta amintire
Voi mai purta de-acum,

Atâta mângâiere
În nesfârșitul drum.

Repere

- ✓ Poezia lui Ilie Motrescu este un imn închinat locurilor natale și o confesiune a poetului pentru cele dragi și sfinte.
- ✓ Autorul evocă cu dragoste, dar și cu nostalgie locuri și lucruri care l-au format ca personalitate.
- ✓ Poezia redă starea sufletească proprie, folosind diverse mijloace artistice.
- ✓ Trăirile eroului liric se îmbină armonios cu descrierea plaiului carpatin pe care o face poetului.

Valorificarea textului

Folosiți-vă

cunoștințele!

- ✓ Citiți cu atenție poezia. Respectați normele citirii expresive. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
- ✓ Argumentați cu citate din text elementele care prezintă sensuri reale și sensuri figurate.
- ✓ Atestați mijloacele artistice care, după cum credeți, contribuie la redarea conținutului de idei și sentimente.
- ✓ Identificați mijloacele artistice din textul dat. Comentați-le. Ce figuri de stil folosește cu precădere poetul?
- ✓ Determinați rima, ritmul și măsura versurilor în această poezie.

Exprimați-vă

părerea!

- ✓ Cum redă poetul sentimentele și trăirile sufletești de care este pătruns? Argumentați cu citate din text.
- ✓ Care sunt lucrurile pe care poetul le enumeră ca „embleme” ale formării lui ca om? Identificați-le în textul poeziei și scrieți-le în caiete.
- ✓ Care este mesajul principal al acestei poezii?
- ✓ Explicați semnificația versurilor „Icoană de săruturi/ O floare am avut.” Argumentați-vă răspunsul.
- ✓ Recitați ultima strofă a poeziei și comentați-o.

Sarcini

1. Memorați poezia lui Ilie Motrescu și recitați-o expresiv în clasă.
2. Citiți și alte poezii ale scriitorilor bucovineni și discutați-le la orele de literatură.
3. Realizați o compunere despre locul vostru de baștină.

Lectură individuală

D-I Goe

Ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta, mam'mare, mămița și tanti Mița au promis tânărului Goe să-l ducă-n București de 10 mai.

Puțin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatărul fiului și nepoțelului lor. Destul că foarte de dimineață, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, așteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la București. Adevărul e că, dacă se hotărăște cineva să asiste la o sărbătoare națională așa de importantă, trebuie s-o ia de dimineață. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D. Goe este foarte împacient și, cu un ton de comandă, zice încruntat:

– Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

– Vine, vine acuma, puișorul mamei! răspunde cucoana.

Și sarută pe nepoțel; apoi îi potrivește pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripția pe pamblică: le Formidable, și sub pamblică biletul de călătorie înfipt de tanti Mița, că „așa țin bărbații biletul”.

– Vezi ce bine-i șade lui - zice mam'mare – cu costumul de marinel?

– Mamițo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?

– Da cum?

– Marinal...

– Ei! ziceți voi cum știți; eu zic cum am apucat. Așa se zicea pe vremea mea, când a ieșit întâi moda asta la copii - marinel.

– Vezi că sunteți proaste amândouă? Întrerupe tânărul Goe. Nu se zice marinal, nici marinel...

– Da cum, procopsitul? Întrebă tanti Mița cu un zâmbet simpatic.

– Mariner..

– Apoi de! n-a învățat toată lumea carte ca d-ta! zice mam'mare, și iar sărută pe ne-poțel și iar îi potrivește pălăria de mariner.

Dar nu e vreme de discuții filologice: sosește trenul - și nu stă mult.

Trenul este plin... Dar cu multă bunăvoință din partea unor tineri politicoși, cari merg până la o stație apropiată, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat... Mam'mare își face cruce, apoi aprinde o țigară... Goe nu vrea sa intre în cupeu; vrea să șadă în coridorul vagonului cu bărbații.

– Nu!... nu e voie să scoți capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d. Goe, și-l trage puțin înapoi.

– Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Și după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mâinile de vergeaua de alarmă și scoate iar capul. Dar n-apucă să răspundă ceva urâtul, și mititelul își retrage îngrozit capul gol înauntru si-ncepe să zbiere.

– Mamițo! mam'mare! tanti!

– Ce e? Ce e? sar cocoanele.

– Să oprească! zbiară și mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! să oprească!!!

Tot într-un timp, iacătă conductorul intră să vază cine s-a suit de la stația din urmă.

– Biletele, domnilor!

Cocoanele arată biletele dumnealor, explicând d-lui conductor de ce nu poate și Goe să făcă același lucru: fiindcă biletul era în pamblica pălăriei, și, dacă a zburat pălăria, firește c-a zburat cu pamblică și cu bilet cu tot. Dar avea bilet.

– Parol! chiar eu l-am cumpărat! zice tanti Mița.

Conductorul însă nu înțelege, pretinde bilet; dacă nu, la stația apropiată, trebuie să-l dea jos pe d. Goe. Așa scrie regulamentul: dacă un pasager n-are bilet și nu declară că n-are bilet, i se dă o amendă de 7 lei și 50 de bani, și-l da jos din tren la orice stație.

– Dar noi n-am declaratără? strigă mamița.

– Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam'mare.

– De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică urâtul.

– Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice tanti Mița urâtului...

– Uite ce e, cucoană - zice conductorul - trebuie să plățiți un bilet...

– Să mai plătim? n-am plătitără o dată?

– Și pe dasupra un leu și 25 de bani.

– Și pe dasupra?...

– Vezi, dacă nu te-astâmperi? zice mamița, si-l zguduie pe Goe de mâna.

– Ce faci, soro? esti nebună? nu știi ce simțitor e? zice mam'mare.

Și, apucându-l de mâna cealaltă, îl smucește de la mamița lui, tocmai când trenul, clăntânind din roate, trece la un macaz. Din smucitura lu' mam'mare într-un sens, combinată cu clătinătura vagonului în alt sens, rezultă că Goe își pierde un moment centrul de gravitație și se reazimă în nas de clanța ușii de la cupeu. Goe începe să urle... În sfârșit, n-au ce să facă. Trebuie să se hotărească a plati biletul, pe care are să-l taie conductorul din carnetul lui. Păcat însă de pălărie!... Ce-o să facă d. Goe la București cu capul gol? și toate prăvăliile închise!... s-ar întreba oricine, care nu știe câtă grije are mam'mare și câtă prevedere. Cum era să plece băiatul numai cu pălăria de paie? Dacă să întâmplă să plouă, ori răcoare? Și mam'mare scoate din săculețul ei un beret tot din uniforma canonierii le Formidable.

– Te mai doare nasul, puisorule? întreabă mam'mare.

– Nu... răspunde Goe.

– Să moară mam'mare?

– Să moară!

– Ad', să-l pupe mam'mare, că trece!

Și-l pupă în vârful nasului; apoi așezându-i frumos beretul:

– Parcă-i șade mai bine cu beretul!... zice mam'mare scuiându-l să nu-l deoache, apoi îl sărută dulce.

– Cu ce-i nu șade lui bine? adaoga tanti Mița, și-l scuipe și dumneai și-l sărută.

– Lasă-l încolo! că prea e nu știu cum!... Auzi d-ta! pălărie nouă și biletul! zice mamița, prefăcându-se foarte supărată.

– Să fie el sănătos, să poarte mai bună! zice mam'mare.

Dar mamița adaogă:

– Da pe mamița n-o pupi?

– Pe tine nu vreau, zice Goe cu humor.

– Așa? zice mamița. Lasă!... și-și acopere ochii cu mâinile și se face că plânge.

– Las' că știu eu că te prefaci! zice Goe.

– Ți-ai găsit pe cine să-nșeli! zice mam'mare.

Mamița începe să râză; scoate din săculeț ceva și zice:

– Cine mă pupă... uite!... ciucalată!

Mamița pupa pe Goe, Goe pe mamița, și luând bucata de ciucalată, iese iar pe coridor.

– Puișorule, nu mai scoate capul pe fereastră!... E lucru mare, cât e de deștept! zice mam'mare.

– E ceva de speriat, parol! adaogă tanti Mița.

Pe când Goe își mănâncă afară ciucalata, cocoanele se dau în vorbă de una, de alta... Trenul aleargă acuma despre Crivina către Periș.

– Ia mai vezi ce face băiatul afară, mamițo! zice mamița către mam'mare.

Mam'mare se ridică bătrânește și se duce în coridor:

– Goe! puișorule! Goe! Goe!

Goe nicăieri.

– Vai de mine! țipă cucoana, nu-i băiatul! Unde e băiatul!... s-a prăpădit băiatul!...

Și toate cucoanele sar...

– A căzut din tren băiatul! Țațo, mor!

Dar deodată, cu tot zgomotul trenului, se aud bubuituri în ușa compartimentului unde nu intra decât o persoană.

– Goe! maică! acolo ești?

– Da!

– Aide! zice mam'mare, ieși odată! ne-ai speriat.

– Nu pot! zbiară Goe dinăuntru.

– De ce?... te doare la inimă?

– Nu! nu pot...

– E încuiat! zice mam'mare, vrând să deschidă pe dinafară.

– Nu pot deschide! zbiară Goe desperat.

– Vai de mine! îi vine rău băiatului înăuntru!

În sfârșit, iacăta conductorul cu biletul: primește paralele și liberează pe captiv, pe care toate trei cucoanele îl sărută dulce, ca și cum l-ar revedea după o îndelungată absență. Și mam'mare se hotărăște să stea în coridor, pe un geamantan străin, să păzească pe Goe, să nu se mai întâmple ceva puișorului. Puișorul vede o linie de metal în

colțul coridorului, care are la capătul de sus o mașină cu mâner. Se suie-n picioare pe geamantan, pune mâna pe mânerul mașinii și începe să-l tragă.

– Șezi binișor, puîșorul! să nu strici ceva! zice mam'mare.

Trenul își urmează drumul de la Periș către Bufta cu mare viteză. Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodată s-aude un șuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluieri scurte, și trenul se oprește pe loc, producând o zguduitură puternică.

„Ce e? ce e?” Toți pasagerii sar înspăimântați la ferestre, la uși, pe scări...

– Goe! puîșorul! Goe! strigă tanti Mița și se repede afară din compartiment.

Goe este în coridor... De ce s-a oprit trenul?

Cineva, nu se știe din ce vagon, a tras semnalul de alarmă. Din ce vagon?... Asta e ușor de constatat; manivela semnalului nu se poate trage decât rupându-se ața înnodată și cu nodul plumbuit. Personalul trenului umblă forfotă, examinând roatele tamponate cu toată presiunea, așa de tamponate că-i trebuie vreo zece minute mecanicului să-și încarce iar pompa de aer comprimat și să poată urni trenul din loc. În toată vremea asta, conductorul și șefii trenului aleargă din vagon în vagon și cercetează aparatele semnalelor de alarmă.

Cine poate ghici în ce vagon era ruptă ața plumbuită și răsturnată manivela? Ciudat! tocmai în vagonul de unde zburase mai adineauri pălăria marinerului! Cine? cine a tras manivela? Mam'mare doarme în fundul cupeului cu puîșorul în brațe. Nu se poate știe cine a tras manivela.

Trenul se pornește în sfârșit, și ajunge în București cu o întârziere de câteva minute. Toată lumea coboară. Mam'mare așează frumușel beretul lui Goe, îl scuipe pe puîșor să nu-l deoache, îl întreabă dacă-l mai doare nasul și-l sărută dulce.

Apoi cucoanele se suie în trăsură și pornesc în oraș:

– La Bulivar, birjar! La Bulivar!...

(I.L. Caragiale)

Poveste de mărtișor

Dacă vrei să știi povestea Dochiei, apoi ascultă și află că baba aceasta vrăjitoare sălășluia într-o casă de stâncă, sus pe Ceahlău, în locul în care azi se cheamă Panaglia.

Era o babă veche, care nu se închina sara și dimineața. Trăia acolo singuratică, unde se târăsc jnepenii pe piatră și unde înfloresc mărunții trandafiri ai stâncilor. În nopți de vară, pluteau către ea duhurile prăpăstiilor. Pe negre vijelii, când scăpărau fulgere rupte, suiau pe țancuri zvârcolindu-se făpturi de pe târâmurile de dedesubt. Cu toate avea legătură baba Dochia, ca orice babă depărtată de lume, și uitată de Dumnezeu.

Baba Dochia credea că are toată puterea de pe lume, asupra tuturor făpturilor, chiar și asupra timpului. Moșul Timp avea

12 fete, cu puteri nebănuite. Nici una dintre fete nu era la fel ca cealaltă: una era urâtă, rea și încruntată ca ploile de toamnă, alta era frumoasă și bună, cu zâmbet cald, ca o zi de vară. Însă cea mai năbădăioasă, mai șturlubatică și mai supărăcioasă era luna Martie. Puterile ei erau cele mai mari, pentru că putea să întoarcă vremea, din vreme caldă putea să întoarcă frig și ger.

Baba Dochia s-a gândit dar să-și măsoare puterile cu luna Martie, să vadă care este mai tare pe lume. Pe când păstorea turmele ei de oi, într-o zi la începutul lunii Martie, s-a hotărât să o înfrunte și să meargă cu oile sus pe munte. Și-a luat furca-n brâu și nouă cojoace pe ea și hai, hai! Dar Martie s-a înfuriat foarte și a dat nouă zile neobișnuit de calde. În fiecare zi, baba era nevoită să-și lepede câte un cojoc. Și astfel, în ziua cea de a zecea, Martie a întors vremea rea și a dat trei zile de ger cumplit. A înghețat baba sus pe munte, cu oi cu tot, și s-a transformat în stâncă. Și acolo a rămas până în ziua cea de astăzi.

Zilele de la 1 până la 9 martie se numesc Zilele Babei, în amintirea cojoacelor lepădate de baba Dochia pe munte. Fiecare își poate alege o zi dintre acestea și să o numească baba lui. Dacă este timp urât, baba lui este rea, și el va avea parte de un an nu prea bun. Dacă este timp frumos, baba lui este bună, și tot anul va fi bun. Dar în fiecare an, în ziua de 1 martie, baba Dochia își varsă furia pe toată lumea. Trebuie să fim cu băgare de seamă și să purtăm un mărtișor, cu fir răsucit din ață roșie și albă, să ne apere de furia babei.

(Mihail Sadoveanu)

Vestitorii primăverii

Dintr-alte țări, de soare pline,
Pe unde-ați fost și voi străine,
Veniți, dragi păsări, înapoi —
Veniți cu bine!
De frunze și de cântec goi,
Plâng codrii cei lipsiți de voi.

În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ceea ce-ați lăsat? Nu v-a fost dor
De țara voastră?
N-ați plâns văzând cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?

Voi ați cântat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, când v-ați adus
De noi aminte!
Străinilor voi nu le-ați spus
Că doine ca a noastre nu-s?

Și-acum veniți cu drag în țară!
Voi revedeți câmpia iară,
Și cuiburile voastre-n crâng!

E vară, vară!
Aș vrea la suflet să vă strâng,
Să râd de fericit, să plâng!

Cu voi vin florile-n câmpie
Și nopțile cu poezie
Și vânturi line, calde ploii
Și veselie.

Voi toate le luați cu voi
Și iar le-aduceți înapoi!

(George Coșbuc)

Bivolul și coțofana

Pe spinarea unui bivol mare, negru, fioros,
Se plimba o coțofană
Când în sus și când în jos.
Un cățel trecând pe-acolo s-a oprit mirat
în loc:

– Ah, ce mare dobitoc!
Nu-l credeam așa de prost
Să ia-n spate pe oricine...
la stai, frate, că e rost
Să mă plimbe și pe mine!

Cugetând așa, se trage îndărăt să-și facă vânt,
Se pitește la pământ
Și de-odată – zdup! – îi sare
Bivolului în spinare...
Ce s-a întâmplat pe urmă nu e greu de-nchipuit.
Apucat cam fără veste, bivolul a tresărit,
Dar i-a fost destul o clipă să se scuture, și-apoi
Să-l răstoarne,
Să-l ia-n coarne
Și cât colo să-l arunce, ca pe-o zdreanță în trifoi.

– Ce-ai gândit tu oare, javră? Au, crezut-ai că sunt mort?
Coțofana, treacă-meargă, pe spinare o suport
Că mă apără de muște, de țânțari și de tăuni
Și de alte spurcăciuni...
Pe când tu, potaie proastă, cam ce slujbă poți să-mi faci?
Nu mi-ar fi rușine mie de vițeii și de malaci,
Bivol mare și puternic, gospodar cu greutate,
Să te port degeaba-n spate?...

(George Topârceanu)

Leul la vânat

Leu, lupu, vulpea și cânele odată,
Ca niște buni vecini, s-au fost alcătuit,
Cu toții întrunit,
Se umble la vânat:
Și ce vor căpăta să-mpartă măsurat.

Se-ntâmplă dar, ca vulpea-ntâi
Un cerb frumos au prins,
Și adunând pe toți ai săi,
Spre jertva l-au întins.

– Acuma e treaba mea, băieți,
Le zisa leu lor.
Voi trebui numai să vedeți
Cum eu împart ușor.

Și dispicând îndat' pe cerb în patru părți,
Au zis: – „Aceste sunt frățeștile bucăți.
Și iată: cea întâi e partea mea de frate;
Al doile, pe drept ca unui leu se cade;
Ș-ace al triile, tot mie se cuvine,
Precum voi știți prea bine.
Iar de al patrele, oricare s-ar atinge,
Pe loc îl voi învinge.”

Cameleonul

Comisarul de poliție Ociumelov trece prin piață în manta nouă și cu o legăturică în mână. În urma lui, un vardist roșcovan duce sub braț un ciurel plin de agrișe confiscate. Împrejur, tăcere adâncă. În piață, nici țipenie... Ușile dughenilor și cârciumilor stau căscate, ca niște guri flămânde, și se uită jalnic la cele orânduite de Dumnezeu. În fața lor nu se vede nici măcar un cerșetor.

– Care va să zică muști, blestematele! aude dintr-odată comisarul. Puneți mâna pe el, fraților! Astăzi nu mai e slobod să muști. Țineți-! Aha!

Se aude un chelălăit strident. Ociumelov se uită înspre partea de unde vine tărăboiul și vede o javră dând buzna în trei picioare pe poarta depozitului de cherestea al lui Piciughin și uitându-se speriată înapoi. În urma ei aleargă un individ cu vesta descheiată peste o cămașă de stambă cu piepții scrobiți. Deodată face un salt înainte, ca și cum s-ar arunca înot, cade la pământ și prinde câinele de picioarele dinapoi. Se aude iar un chelălăit și strigătul: „Puneți mâna pe el!”

Capete somnoroase răsar în pragul dughenilor și, cât ai clipi din ochi, în fața depozitului de cherestea lumea, ieșită ca din pământ, se strânge ciopor.

– Trebuie că-i o dezordine, înălțimea-voastră, spune vardistul.

Ociumelov face la stânga și se îndreaptă către grup. Cetățeanul cu vesta descheiată stă în fața porții depozitului și, ținând mâna dreaptă ridicată, arată mulțimii un deget care-i sângerează. Pe fața sa de om beat parcă ar sta scris: „Am să te jupoi de viu, ticălosule!” Până și degetul lui arată ca un semn al victoriei.

Ociumelov recunoaște în el pe meșterul bijutier Hriukin. În mijlocul cercului de gură-vască, tremurând din tot trupul, cu labele dinainte rășchirate, stă autorul tărăboiului: un pui de ogar alb, cu o pată gălbuie pe spate și cu botul ascuțit. Ochii lui umezi sunt triști și înspăimântați.

– Ce s-a întâmplat? Întrebă Ociumelov, croindu-și drum prin mulțimea de gură-cască. De ce v-ați strâns aici? Ce-i cu degetul tău? Cine a țipat?

– Îmi vedeam de treabă, înălțimea-voastră, începe Hriukin să se tânguie, tușind cu pumnul la gură. Mă duceam să mă înțeleg pentru niște lemne cu Mitri Mitrici, când, haț, așa, nitam-nisam, ticălosul ăsta mă apucă de deget! Să-mi fie cu iertare, dar eu sunt un om care muncește... meseria mea e gingașă. Trebuie să mi se dea despăgubiri, fiindcă s-ar putea să stau o săptămână fără să mă pot folosi de deget. Eu nu știu, înălțimea-voastră, să fie scris în vreo lege că trebuie să pătimești din pricina lighioanelor. Dacă-i vorba ca fiecare să înceapă să muște, păi atunci la ce să mai trăiască omul pe pământ?

– Hm! Bine...rostește cu asprime Ociumelov, tușind și ridicând din sprâncene. Bine... Al cui e câinele? Las' că v-arăt eu! O să vă-nvăț eu minte să vă mai lăsați câinii să

umblă haihui pe străzi! E timpul să ne ocupăm de domniile ăștia care nu vor să respecte regulamentele! Când ticălosul o să fie pus la amendă, o să știe ce-i aia un câine și alte animale vagabonde! Îl învăț eu! Eldîrin, poruncește el vardistului, află al cui e câinele și dresează proces-verbal. Iar javra să fie ucisă. Fără zăbavă! Cu siguranță că e turbată... Al cui e câinele, vă-ntreb?

– Îmi pare, își dă cineva cu părerea, că-i al lui don ghenereal Jigalov.

– Al domnului general Jigalov?! Hm, Eldîrin, scoate-mi mantaua...Grozav de cald e azi! Mă tem c-o să-i tragă iar o ploaie... Hm... Nu pot eu să pricep, se întoarce Ociumelov spre Hriukin, cum de a putut cățelușul ăsta să te muște? Vezi cât e de mic, iar tu ești gogeamite găligan! Cu siguranță că ți-ai spintecat degetul în vreun cui și după aia ți-a venit ideea să scoți măcar un profit. Las' că ne cunoaștem noi...marfa! Vă știu eu, diavolilor!

– I-a dat cu țigara pe la bot ca să facă haz, și de, câinele l-a mușcat. Ce, era prost? Țasta se ține veșnic de șotii, înălțimea-voastră.

– Minți, chiorule! M-ai văzut tu pe mine? Atunci de ce minți? Înălțimea-sa e om deștept, știe cine minte și cine vorbește cinstit ca în fața lui Dumnezeu...Dacă-i vorba pe așa, apoi să hotărască judecătorul care din noi minte. Are legea și acolo stă scris despre toate...Astăzi suntem toți egali... Și dacă vreți să știți, am și eu un frate jandarm!

– Gura!

– Nu, nu poate să fie câinele lui don ghenereal! Își dă cu părerea vardistul, după o matură chibzuială. Don ghenereal n-are câini din ăștia. Nu ține decât prepelici...

– Ești sigur?

– Sigur, înălțimea-voastră!

– Chiar așa! Domnul general are câini de preț, de rasă, pe când javra asta nu face nici două parale! N-are nici blană ca lumea, nici nu-i arătos... o jigodie ticăloasă! Ar ține domnul general un câine ca ăsta? Unde vă sunt mințile? Dacă un câine ca ăsta s-ar ivi pe stradă la Petersburg sau la Moscova, știți ce s-ar întâmpla? Cât ai clipi din ochi ar fi curățat! Fără să se mai sinchisească nimeni de ce stă scris la lege! Tu, Hriukin, ai fost mușcat, nu trebuie să lași lucrurile așa... Trebuie să-i învățăm minte. Nu mai merge...

– De, mai știi? S-ar putea să fie totuși al lui don ghenereal! cugetă vardistul cu glas tare. Ce, e scris pe botul javrei că nu-i al lui? Am văzut deunăzi unul cam la fel la el în curte...

– Păi, sigur, își dă altul cu părerea, e al generalului...

– Hm... pune-mi mantaua, frate Eldîrin. Vântu-i cam subțire... M-a luat cu frig... la câinele, dă fuga cu el până la don general și întreabă dacă-i al dumnealui. Spune că l-am găsit prin piață și că i l-am trimis. Și să nu-l mai lase așa slobod pe stradă... Poate să fie un câine scump, și dacă orice măgar îi vâără o țigară sub nas, îi strică mirosul. Câinele e un animal gingaș. Și tu, zevzecule, lasă mâna jos! Ce tot vâri degetul ăla caraghios în nasul lumii? Singur ți-ai făcut-o!...

– Uite, bucătarul lui don ghenereal. Să-l întrebăm pe el. Hei, Prohor, ia fă-te-ncoa, nene! la vezi, câinele ăsta e al vostru?

– Ei, na-ți-o! Cum să fie! N-am avut niciodată un câine ca ăsta!

– Ce să mai stăm să ne pierdem vremea! E un câine vagabond! Ce mai tura-vura... Dacă-am zis că-i vagabond, apăi e vagabond! Trebuie curățat, și gata!

– Cum o să fie câinele nostru! continuă Prohor, bucătarul. E al fratelui lui don ghenereal, cel care a sosit mai deunăzi. Conașului nostru nu-i plac ogarii, dar fratele dânsului se dă în vânt după ei...

– Cum, a venit fratele domnului general? Întrebă Ociumelov și fața i se luminează de un zâmbet înduioșat. Doamne sfinte! A venit Vladimir Ivanîci, și eu nu știam. A venit să-l vadă pe domnul general?

– Da, să-l vadă.

– Ia te uită! I s-a făcut dor de frate-su...Și eu nu știam nimic! Care va să zică e cățelușul lui! Ei, da' ce bine îmi pare!... Ia-l cu tine... E frumușel câinele... Și deștept foc... L-a înșfăcat de deget pe ăla de colo... Ha-ha-ha...Cuțu-cuțu, de ce tremuri așa? Mârâie, tâlharul... Drăguțul de el...

Prohor cheamă câinele și pleacă cu el. Cei de față încep să-l ia pe Hriukin peste picior.

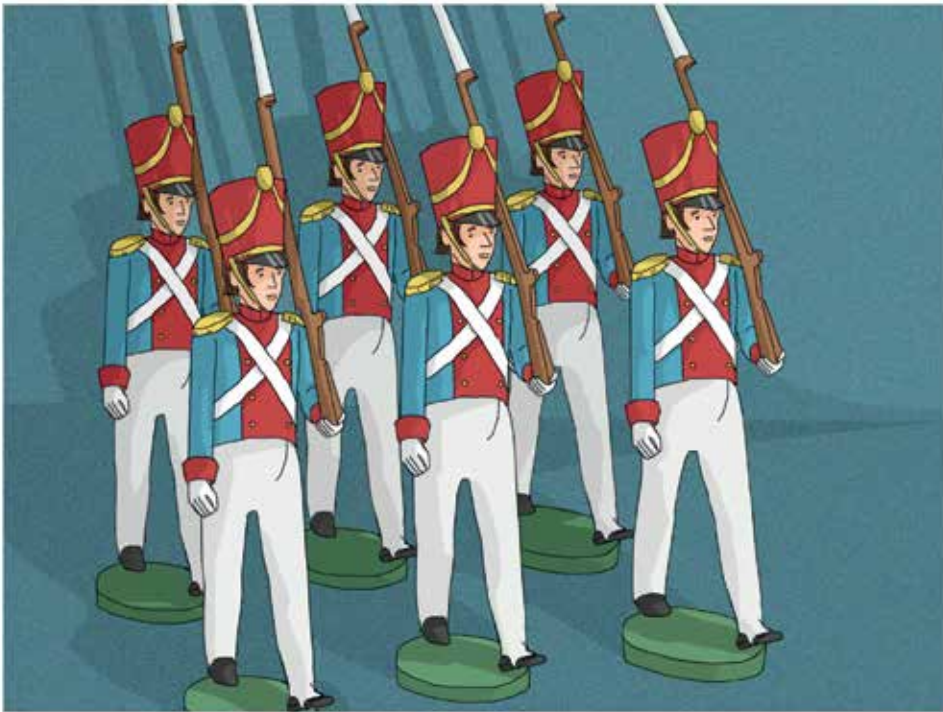
– Mai încapi tu o dată pe mâna mea! îl amenință Ociumelov.

Și, înfășurându-se în manta, își vede mai departe de drum prin piață.

(A. Cehov)

Soldățul de plumb

Erau odată douăzeci și cinci de soldați de plumb și toți erau frați, fiindcă fuseseră făcuți dintr-o lingură veche. Țineau pușca în mână și fruntea sus. Aveau o uniformă foarte frumoasă, roșie și albastră.

Cel dintâi lucru pe care l-au auzit pe lumea asta, când s-a ridicat capacul de pe cutia în care ședeau, au fost cuvintele: „Soldați de plumb!” Cuvintele acestea le-a rostit un băiețuș care bătea din palme de bucurie. Tocmai îi primise cadou de ziua lui. I-a scos și i-a înșirat pe masă. Toți semănau leit între ei, unul singur era puțin mai altfel:

avea numai un picior, pentru că fusese făcut cel din urmă și nu mai ajunsese plumbul; dar deși avea numai un picior, stătea tot așa de drept ca și ceilalți cu două picioare și tocmai el avea să facă cele mai mari isprăvi, așa cum aveți să vedeți îndată.

Pe masa pe care stăteau ei înșirați mai erau o mulțime de jucării; era mai cu seamă un castel de hârtie de toată frumusețea. Pe ferestre puteai să te uiți înăuntru și să vezi toate încăperile. În fața castelului era un pâlc de copaci și în mijlocul lor era o oglinjoară care închipuia un lac. Pe ea pluteau și se oglindeau lebede de ceară. Toate jucăriile erau drăgălașe, dar cea mai drăgălașă era o fetiță care stătea în ușa castelului; era făcută și ea din hârtie, însă avea haine frumoase și pe umeri o panglică subțire și albastră, chiar ca o broboadă. Pe broboadă, drept la mijloc, era o stea strălucitoare, cât fața ei de mare. Fetița stătea cu brațele ridicate, fiindcă era dansatoare și își ridicase și un picior, dar așa de sus încât de departe soldatul de plumb nu vedea unde-i, și credea că fata are ca și el numai un picior.

„Ar fi o nevastă tocmai potrivită pentru mine – se gândi el; atâta numai că e cam boieroaică, stă într-un castel și eu stau într-o cutie în care suntem douăzeci și cinci de inși; nu-s tocmai potrivit pentru ea; da' eu tot am să încerc să intru în vorbă cu dânsa.”

Și s-a întins cât era de lung după tabachera de pe masă. De aici, putea să se uite în voie la doamna cea mititică și subțire, care stătea mereu într-un picior, fără să cadă.

Seara, soldații de plumb au intrat în cutie și toți cei din casă s-au dus la culcare. Și atunci, cutia cu muzicuță a început să cânte tot felul de cântece vesele. Soldații de plumb au început să zăngănească în cutia lor, fiindcă voiau și ei să iasă și să vadă ce-i, dar nu puteau să ridice capacul. Spărgătorul de nuci se dădea de-a tumba și creta se zbenguia pe tăbliță. De atâta larmă, canarul s-a trezit și a început și el să vorbească în versuri. Numai soldatul de plumb și cu dansatoarea nu se mișcau din loc. Ea stătea mereu într-un picior, în vârful degetelor și cu brațele întinse, el stătea tot așa de neclintit pe singurul lui picior și nu-și lua nici o clipă ochii de la dânsa.

Deodată, ceasul a bătut douăsprezece și poc! capacul tabacherei s-a deschis, dar în tabacheră nu era tutun, era numai un drăcușor mititel și negru. O șmecherie strașnică!

– Ascultă, soldat de plumb, a spus drăcușorul, mută-ți ochii în altă parte !

Dar soldatul parcă nici n-ar fi auzit.

– Bine, ai să vezi tu mâine dimineață - a spus drăcușorul.

Când s-a făcut ziua și copiii s-au sculat, au luat soldatul de plumb și l-au pus pe marginea ferestrei și, deodată, c-o fi fost drăcușorul, c-o fi fost vântul, fereastra s-a deschis și soldatul de plumb a căzut de la etajul al treilea. A fost un drum cumplit. A căzut cu piciorul în sus și s-a înfipt cu chivăra și cu vârful baionetei între două pietre ale caldarâmului.

Fata din casă și băiețașul s-au dus repede jos ca să-l caute; dar, cu toate că erau

cât pe ce să calce pe el, nu l-au zărit. Dacă soldatul de plumb ar fi strigat: „Aici sunt!” - desigur că l-ar fi găsit, dar el n-a strigat fiindcă era în uniformă și nu se cuvenea să strige așa, în gura mare.

Începuse să plouă. Picăturile cădeau tot mai dese și de la o vreme turna cu găleata. După ce-a trecut ploaia, au venit doi băieți.

– la uite - zise unul dintre ei - un soldat de plumb! la să-l luăm și să-i dăm drumul pe apă!

Au făcut o luntre dintr-un ziar, au pus pe soldat în luntre și i-au dat drumul pe apa care curgea prin șanțul de pe marginea străzii; cei doi băieți alergau pe lângă el și băteau din palme. Ce umflată era apa și ce valuri făcea! Fusese ploaie, nu șagă! Luntrea de hârtie se legăna încoace și încolo și câteodată se învârtea așa de repede încât soldatul tremura. Dar tot neclintit rămânea, fața îi era nemișcată și el se uita drept înainte, și nu scăpa pușca din mână.

Deodată, luntrea a intrat pe sub un podeț. Era întuneric chiar ca în cutie.

– Oare unde mă duc? se gândea el. Asta-i numai din vina drăcușorului! Ah, dacă fetița aceea ar fi aici cu mine, în luntre, nu mi-ar păsa chiar dacă ar fi de două ori mai întuneric decât este!

Deodată, a venit un șobolan care își avea casa acolo, sub podeț.

– Ai pașaport? a întrebat șobolanul. Arată-mi pașaportul!

Soldatul de plumb n-a răspuns nimic și și-a strâns și mai tare arma la umăr. Luntrea a plecat mai departe și șobolanul după ea! Brr! cum își mai rânjea dinții și striga la așchiile și la paietele care pluteau duse de apă:

– Opriți-!! Opriți-!! N-a plătit vama și nu a arătat pașaportul!

Apa curgea tot mai repede. Soldatul de plumb a mai putut să vadă o clipă lumina zilei când a ieșit pe sub podeț, dar deodată a auzit un vuiet care ar fi speriat și pe un om, cât de viteaz. Aici, la capătul podețului, pârâiașul de ploaie se vărsa într-un canal mare; pentru soldatul de plumb asta era tot așa de primejdios cum ar fi pentru noi dacă ne-am rostogoli într-o cascadă.

Acuma era greu de tot. Luntrea a ieșit de sub podeț; soldatul se ținea cât putea mai drept, nimeni n-ar fi putut să spună că a clipit măcar! Luntrea s-a învârtit de vreo trei-patru ori, s-a umplut de apă și a început să se scufunde. Soldatul de plumb era acum în apă până la gât; luntrea se scufunda tot mai tare și hârtia tot mai tare se desfăcea; apa îi ajunsese soldatului până peste cap. El se gândea la dansatoarea cea mititică și drăgălașă, pe care nu avea s-o mai vadă niciodată și în urechile lui răsuna un cântec:

Du-te la război, oștene,
Și de moarte nu te teme!

Hârtia s-a rupt și soldatul de plumb s-a prăbușit în apă, dar n-a ajuns la fund, fiindcă, chiar în clipa aceea, un pește mare l-a înghițit.

Ce întuneric era înăuntru! Era mai rău decât sub podeț și era așa de strâmt locul! Soldatul de plumb însă era neclintit și zăcea întins cât era de lung, cu arma la umăr.

Peștele umbla încoace și încolo prin apă și se zbuțuia cumplit. Apoi s-a oprit deodată și nu s-a mai mișcat; pe urmă, o fâșie de lumină l-a străbătut ca un fulger. Lumina s-a făcut tot mai mare și s-a auzit un glas strigând: „Uite soldatul de plumb!”

Ce se întâmplase? Peștele fusese prins, dus la piață, vândut și acuma ajunsese în bucătărie pe masă și bucătăreasa îl spintecase cu satârul. Bucătăreasa l-a luat de mijloc cu două degete și l-a dus în casă; toți cei din casă s-au îngrămădit să vadă pe năzdrăvanul care călătorise pe apă până în pântecul unui pește; dar soldatul de plumb nu se prea fălea cu asta.

L-au pus pe masă și... să mai spui că lumea nu-i plină de întâmplări minunate! Soldatul de plumb era acuma în odaia în care stătuse până în clipa când căzuse de pe fereastră; erau tot copiii aceia; pe masă erau aceleași jucării și castelul cel frumos cu dansatoarea cea mititică și drăgălașă. Stătea și acuma tot într-un picior și cu celălalt ridicat în sus, dar fără să se clintească. Soldatul de plumb s-a înduioșat așa de tare încât mai că ar fi început să plângă cu lacrimi de plumb, dar s-a gândit că un oștean nu trebuie să plângă, așa că s-a uitat numai țintă la dânsa și n-a spus nimic.

Deodată, un băiețuș a luat soldatul și l-a zvârlit drept în sobă - de ce l-o fi zvârlit că doar nu făcuse nimic rău? Dar aici, desigur că tot drăcușorul din tabacheră și-a vârât coada.

Soldatul de plumb stătea acuma pe jeratic și se simțea năpădit de-o căldură nemaipomenită; căldura asta o fi fost de la foc sau o fi fost de la dragoste, nu știa nici el. Culoarele i se șterseseră; că i s-or fi șters de zbuciumul călătoriei ori de atâtea neazuri care dăduseră peste el, cine mai știe? Se uita la fetița într-un picior, fetița se uita și ea la dânsul și soldatul simțea că se topește, dar tot neclintit stătea, cu arma la umăr. Deodată, s-a deschis ușa, s-a făcut curent și dansatoarea luată pe sus de vânt a zburat drept în sobă, lângă soldatul de plumb, a luat foc și s-a făcut scrum. Soldatul s-a topit de n-a mai rămas nimic din el decât un cocoloș de plumb și când a doua zi dimineața servitoarea a scos cenușa din sobă, n-a mai găsit din el decât o inimioară de plumb; din dansatoarea cea drăgălașă nu mai rămăsese decât steaua de pe broboadă, dar steaua era acuma arsă și neagră ca tăciunele.

(Hans Christian Andersen)

Când stapânul nu-i acasă!

În odaie, liniște. Liniște și-un miros! Pe polița din dreapta, pe o farfurie, stă uitată o bucată de cașcaval. Mirosul de brânză proaspătă a străbătut până în cel mai îngust colțisor al casei. Și din gaura lui, din gaura de după sobă, șoricelul nu-și mai găsește locul.

Parcă-l trage cineva de mustață afară. Să iasă, să nu iasă? Mai bine să se astâmpere. Să se astâmpere, ușor de zis; dar cașcavalul? Vezi, asta-i asta: cașcavalul. Să-nchidă ochii. I-a închis. Prostul! Dar ce, cu ochii miroase? Și brânza-i proaspătă. Mai mâncase așa bunătate acum vreun an. Dar parcă nu-l momise într-atâta ca aceasta de acuma. Să încerce. Face câțiva pași mărunți până-n marginea ascunzătorii lui. Măcar s-o vadă. Unde-o fi? De unde-l vrăjește, din ce colț îl pofteste cu atâta stăruință la dânsa? A! uite-o colo, pe farfurie. Dacă-ar îndrăzni! Dar cum? Să meargă mai întâi pe lângă perete până la divan. Așa, bun! Pe urmă... Pe urmă pe unde s-o ia? Pe lângă dulap? Nu. Pe după jilțul cela? Nici așa. Atunci? Păi lucrul cel mai bun e să se suie de-a dreptul pe perdea, și de-acolo să treacă pe marginea lăvicerului din perete până la poliță. Și-odată la cașcaval, lasă, n-are el nevoie să-l învețe alții ce să facă cu dânsul. Dar motanul? E-hei! la dânsul nu se prea gândise. Și, Doamne, mulți fiori i-a mai vârât în oase motanul cela. Dar poate nu era în odaie. Ha? nu era. Nu. Orișicum, să mai aștepte puțin, să vadă, nu se mișcă nimeni, nu-l pândește cineva?

Cum să nu-l pândească! Dar de când așteaptă motanul prilejul să puie laba pe bietul șoricuț. Dacă nu mâncase el cașcavalul, căci mirosul cela îi zbârlise și lui mustățile, păi nu-l mâncase tocmai pentru asta: să-l momească pe lacomul din gaură. Cu botul aduimecând, cu ochii galbeni și lucioși ca sticla, cu mustățile întoarse, subțiri și ascuțite ca oasele de pește, stă neclintit după perna de pe divan și-așteaptă. L-a

zărit. Uite-l, îi vede mărgelile ochilor. Iese? Iese oare? Da, da; așa, încă un pas, încă unul, doi, așa!

Dintr-o săritură a fost cu laba deasupra lui.

Bietul șoricuț n-avusese vreme nici să treacă dincolo de sobă. Îl apasă puțin cu unghiile, apoi, repede, îl ia între labele de dinainte, îl strânge, de drag ce-i, îl răsuțește în aer și-l lasă amețit pe podele. Și-l

privește, gândind: „Cașcaval ți-a trebuit? Poftim cașcaval! Doamne! ce bun o să-mi pară mie după ce te-oi crănțâni!” Dar mai întâi să se mai joace puțin cu dânsul.

Îl pune pe picioare, îl lasă să se dezmeticească, să-ncerce să fugă, și iar vrea să-l prindă în cleștele labelor. Dar ce s-aude? Un dupăit grăbit pe sală. Vai, e Corbici, câinele! Nu-i vreme de pierdut! Din două sărituri, motanul e în ocnita sobei, iar șoarecele, mirat că scapă, zăpăcit, cum poate, o șterge în gaura lui. Corbici vine, nebun ca'ntotdeauna; în mijlocul odăii se oprește, adulmecă, lacom, mirosul de cașcaval, apoi, zărind motanul, se repede și latră cu înverșunare. Ar sări în ocnită, dar e prea sus. Se sprijină pe labele de dinainte, tremură, cascade, de neliniștit ce-i, mârâie și latră. Apoi tace și, cu ochii țintiți la motan, așteaptă să se coboare. Numai uneori întoarce capul spre polița de unde brânza parcă-l ademenește. Și astfel, câteșitrei dușmanii - șoarecele în gaură, motanul în ocnită și câinele în mijlocul odăii - se pândesc, munciți de același gând.

Dar pași apăsați cutremură sala. Ce! Stăpânul! Repede atunci: motanul se-nghesuiește și mai în fund, iar câinele o șterge sub divan; numai șoarecele, mic cum era, rămâne la locul lui. Stăpânul intră; obosit de muncă, își aruncă pălăria pe un scaun, apoi, mirosind, i se face foame; se-ndreaptă spre poliță, ia felia de cașcaval, taie o bucată de pâine și, mușcând când dintr-una când dintr-alta, mănâncă din plin, cu poftă.

Și din trei părți, trei perechi de ochi îl urmăresc cu pizmă.

(E. Gârleanu)

Dictionar

A

a bojbăi – a căuta prin întuneric;

a cabra (despre cai) – a se ridica pe picioarele de dinapoi; a se încorda;

a conchide – a trage o concluzie;

a da seama – a da socoteală de ceva;

a da vama – a plăti vamă pentru a trece dintr-un ținut în altul;

a drământului – a măsura, a cântări, a împărți;

a evoca – a duce la cunoștință ceva, a zugrăvi prin cuvinte anumite imagini din trecut;

a extermina – a nimici, a distruge total, a ucide;

a găbui – a prinde, a găbji;

a giurui – a jura;

a impila – a asupri, a ocupa, a oprima;

a invoca – a cita ceva în favoarea sa;

a lălăi – a fredona, a cânta;

a plăsmui – a zidi, a face, a construi, a crea;

a priponi – a lega;

a umbla potăi – a umbla fără rost;

abanos – arbore exotic care are lemnul negru și durabil;

aguridă – strugure înainte de coacere, cu gust acru;

aluzie – cuvânt, expresie frază prin care se face referire la o persoană, la o situație;

B

bahnă – loc mlăștinos acoperit cu iarbă sau cu stuf;

bunget – pădure sau porțiune de pădure deasă, desiș;

burdușel – sac făcut din piele netăbăcită, în care se păstrează brânză sau apă;

butcă – trăsură, caleașcă;

C

capaucă – cățea de vânătoare;

cetină – ramură, creangă de brad;

colnic – cărare, potecă;

conduri – pantofi de atlas cu broderii și cu tocul înalt, purtați în

trecut de femei;

consilier – sfătuitoare, sfetnic;

copcă – gaură făcută în gheața unui râu; săritură pe care o fac animalele, fugind repede;

corb – pasăre neagră, care prevestește moartea;

covru – vizuină, bârlog, cotlon;

cumpăt – stăpânire de sine;

cutează – are curajul, îndrăznește;

D

divin – sfânt;

divină – perfectă, sfântă, admirabilă;

F

fărtat – prieten, tovarăș, amic, frate;

fecior de lele – șmecher, ticălos;

G

gârniță – arbore înrudit cu stejarul;

ghefnit – lătrat scurt, repetat, agitat;

giună – tânără;

H

haiduc – om care, răzvrătindu-se împotriva asupririi, își părăsea satul și, trăind prin păduri, făcea cate de dreptate;

hlamidă – haină, mantie;

hlei – pământ argilos;

I

imens – mare, întins, nemărginit, vast, colosal;

J

jivine – animale sălbatice;

L

lespede – piatră netedă;

lingurari – țigani;

lucioli – licurici;

M

mahmur – supărat, posomorât, întristat;
mampasele – bomboane;
mare la sfat – înțelept;
mâcă – nume dezmierdător al mamei;
micșunea – plantă mirositoare, cu flori galbene;
mișelește – caun laș, fricos;
molcum – liniștit, domol, lin;
murg – cal cu părul negru-roșcat;
musai – neapărat;

N

nefir – soldat în corpul enicerilor din armata turcă;

O

omniscient – care știe tot; cunoscător de tot; atotștiutor;

P

paloș – sabie lată cu două tăișuri;
pândar – persoană care păzește o pădure, o vie, o holdă;
pâsle – încălțăminte călduroasă din stofă;
ploscă – vas de lemn în care se transporta băutura la drum;
potiră – ceată înarmată care avea misiunea să prindă haiducii;
poznă – situație, întâmplare regretabilă;
prestanță – ținută, înfățișare, atitudine demnă;
prunci – copii mici, bebeluși;

R

repaus – odihnă, răgaz;
rogoz – plantă cu frunzele lungi;
rural – sătesc, câmpenesc, de țară;

S

savaj – chiar, tocmai;
sinistru – ceea ce trezește sentimente de groază, de spaimă;
sirenă – ființă fabuloasă cu aspect de femeie, cu picioare și aripi de pasăre, mai târziu cu coadă de pește, care prin cântecele ei ademenea pe corăbieri în locuri primejdioase, unde aceștia își

găseau moartea;

sirep – iute, sălbatic;

smalț – acoperit cu un strat subțire de smalț, emailat;

splendoare – strălucire, măreție, frumusețe;

surgunit – izgonit, exilat, deportat;

T

toacă – placă de lemn sau de metal pe care se bate ritmic cu unul sau două ciocănele pentru a anunța începerea serviciului religios la biserică sau mănăstire;

toleranță – îngăduire;

tureatcă – carâmbul cizmei;

Ț

țanțoș – mândru, orgolios;

țarină – câmp, pământ;

U

umil – sărac, nefericit;

urgie – necaz, nenorocire, năpastă;

V

vag – neclar, nelămurit, nesigur;

van – zadarnic, fără rost;

vărsat – boală contagioasă (variolă);

vâltoare – loc adâncit în albia unui râu, unde apa formează vârtejuri, bulboană, bulboacă;

veșmânt – haină, îmbrăcăminte;

virgină – pură, curată, neprihănită.

vizunie – vizuină;

voluptate – satisfacție, delectare, desfătare;

Z

Zamolxis – zeul dacilor;

zdragon – om voinic, zdravăn;

zefir – vânt călduț de primăvară, adiere, vânt plăcut;

zor – urgență, grabă;

Cuprins

Introducere.....	4
Literatura – artă a cuvântului.....	5
Doina populară.....	7
Doină, doină, cântec dulce.....	7
Lie, ciocârlie.....	7
Unde-aud cucul cântând.....	8
Frunză verde, foi de fag.....	9
Colo-n vale la fântână.....	9
Doina.....	12
Balada populară.....	13
Spiridon Vangheli.....	19
Șalulverde.....	19
Legenda populară.....	27
Traian și Dochia.....	27
Mihai Eminescu.....	32
Revedere.....	32
O, rămâi.....	36
Parabola celor doi fii chemați a lucra în via tatălui.....	38
Ion Creangă.....	43
Pupăza din tei.....	44
Alexandru Donici.....	51
Vulpea și bursucul.....	52
Frunzele și rădăcina.....	56
Esop.....	60
Vulpea și strugurii.....	59
Mihail Sadoveanu.....	61
În pădurea Petrișorului.....	62
Domnu Trandafir.....	71
Arcadie Suceveanu.....	80
Colind pentru Eminescu.....	81
Antonie de Saint-Exupery.....	83
Micul prinț.....	84
Ion Druță.....	105
Frunze de dor (<i>fragment</i>).....	106
Aleksandr Sergheievici Pușkin.....	114
Dimineața de iarnă.....	116

Vasile Alecsandri.....	119
Concertul în luncă.....	119
Dimineața.....	124
Heinrich Heine.....	129
Loreley.....	130
Grigore Vieru.....	134
Mă rog de tine.....	135
Jack London.....	140
Colț Alb.....	141
Serghei Esenin.....	149
E-n amurg. Pe urzici.....	150
George Coșbuc.....	153
Vara.....	154
Mark Twain.....	158
Aventurile lui Tom Sawyer.....	158
Ion Vatamanu.....	174
Cuvintele limbii române.....	174
Ilie Motrescu.....	177
Născutu-m-au Carpații.....	178
Lectură individuală.....	180

Навчальне видання

**Говорнян Лілія
Колесникова Дойна**

Інтегрований курс

**ЛІТЕРАТУРА
(румунська та світова)**

**Підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням румунською мовою**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Румунською мовою

Зав. редакцією *К.В. Даскалюк*
Редактор *Г.І. Унгурян*
Художній редактор *І.Б. Шутурма*
Підбір та обробка фотоілюстрацій *С.Л. Говорнян*
Коректор *І.Т. Зегря*

Формат 70x100 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 16,2. Обл.-вид.арк. 16,0.
Тираж 1891 пр. Зам.

Державне підприємство
«Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2980 від 19.09.2007
www.svit.gov.ua
e-mail: office@svit.gov.ua
svit_vydav@ukr.net

Друк на ПРАТ «Львівська книжкова фабрика «Атлас»
79005 м. Львів, вул. Зелена, 20
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1110 від 08.11.2002